

Μαρίζα Φουντοπούλου

Βάγια Ζήκα

Ελένη Κόλλα

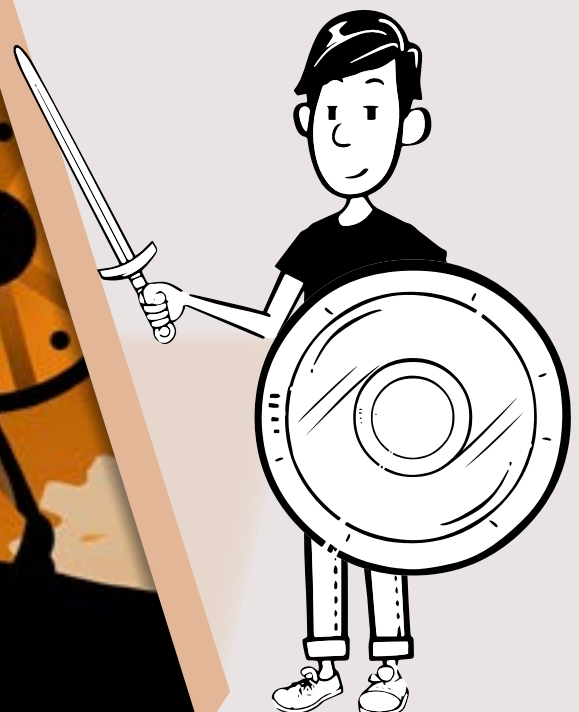
ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ

Αρχαία Ελληνικά Κείμενα
από Μετάφραση

Νεοελληνική Απόδοση
Ν. Καζαντζάκη - Ι.Θ. Κακριδή

Β' Γυμνασίου

Βιβλίο Μαθητή/
Μαθήτριας

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ

Β' Γυμνασίου

Επιστημονική Επιτροπή Αξιολόγησης

Συντονίστρια / Αξιολογήτρια	Ιφιγένεια Σαχανά Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογήτρια	Αικατερίνη Πιτρόπου Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Αξιολογητής	Ιωάννης Νάστος Εν ενεργεία Εκπαιδευτικός
Τεχνικός Εμπειρογνώμονας	Νικόλαος Γραμμένος Πτυχιούχος Πληροφορικής
Επικουρικός Εμπειρογνώμονας	Ευθυμία Στάθη Διπλωματούχος Τεχνολογίας Γραφικών Τεχνών
Υπεύθυνος Διδακτικού Πακέτου για το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής	Διονύσιος Μουρελάτος Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή, Αξιολόγηση και Ένταξη διδακτικών βιβλίων στο Μητρώο Διδακτικών Βιβλίων και στην Ψηφιακή Βιβλιοθήκη Διδακτικών Βιβλίων» με κωδικό ΟΠΣ 6010165 στο Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» 2021-2027

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
Σπυρίδων Δουκάκης
Πρόεδρος του Δ.Σ. του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Υπεύθυνος Πράξης
Διονύσιος Μουρελάτος
Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Αναπληρωτής Υπεύθυνος Πράξης
Στυλιανός Μαυρατζάς
Σύμβουλος Α' του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής

**«Με τη συγχρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης»
και το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή»**

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Μαρίζα Φουντοπούλου Βάγια Ζήκα Ελένη Κόλλα

ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ

Αρχαία Ελληνικά Κείμενα από Μετάφραση
Νεοελληνική Απόδοση Ν. Καζαντζάκη - Ι.Θ. Κακριδή

Β' Γυμνασίου

Βιβλίο Μαθητή/Μαθήτριας

Συγγραφείς

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Βάγια Ζήκα

Σύμβουλος Εκπαίδευσης Φιλολόγων

Δρ. Ελένη Κ. Κόλλα

Φιλολογος

Επιστημονική Επιμέλεια

Μαρία-Ζωή Φουντοπούλου

Καθηγήτρια Μεθοδολογίας της Διδασκαλίας της Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας και Γραμματείας, Ε.Κ.Π.Α.

Εκδότης

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΡΑΦΗ Α.Ε.

**Υπεύθυνος έργου
Επιμέλεια Έκδοσης
Εξώφυλλο**

Κέλλυ Σαρρή Πασχαλίδη

Παιδαγωγός

Εικονογράφηση

Σχεδιαστική ομάδα των εκδόσεων
Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο

**Ψηφιακά Μαθησιακά
Αντικείμενα
Σύλληψη - Δημιουργία -
Υλοποίηση**

Συγγραφική ομάδα του βιβλίου
Τεχνική ομάδα των εκδόσεων

Καλώς ήρθες!

Με λένε Όμηρο και μπορεί να έχεις ήδη ακούσει το όνομά μου!

Δεν έχω επίθετο, γιατί στην εποχή μου δεν είχαμε και συνήθως, για να μας ξεχωρίζουν, αν είχαμε ίδιο όνομα, χρησιμοποιούσαμε δίπλα από το όνομά μας τον τόπο καταγωγής ή και το όνομα του πατέρα μας.

Γράψε και εσύ το όνομά σου στο παρακάτω πλαίσιο, για να γνωριστούμε καλύτερα:

Καλώς ήρθες!.....	5	Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	33
Τι γνωρίζω ήδη για τον Όμηρο, τα έργα του και το είδος τους.....	8	Αποτιμώντας τη ραψωδία Γ	33
Ιλιάδα, λίγα λόγια.....	9	ΡΑΨΩΔΙΑ Δ Όρκίων σύγχυσις. Άγαμέμνωνος ἐπιπόλησις.....	34
Υπόθεση και χαρακτηριστικά του έπους.....	9	ΡΑΨΩΔΙΑ Ε Διομήδους ἀριστεία.....	34
Ομοιότητες και διαφορές από την Οδύσσεια.....	9	Φύλλο Εργασίας (Δ και Ε)	34
Ταυτότητα του βιβλίου – Κατευθύνσεις μελέτης.....	10	ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ Έκτορος και Άνδρομάχης ὁμιλία.....	35
ΡΑΨΩΔΙΑ Α Λοιμός. Μήνης	11	Προοργανωτής.....	35
Προοργανωτής.....	11	Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	36
Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	12	• 1η Υποενοότητα (στ. 1-100): Το Προοίμιο. Η ικεσία του Χρύση. Ο λοιμός και η αποκάλυψη της αιτίας που τον προκάλεσε	12
• 1η Υποενοότητα (στ. 1-100): Το Προοίμιο. Η ικεσία του Χρύση. Ο λοιμός και η αποκάλυψη της αιτίας που τον προκάλεσε	12	• 2η Υποενοότητα (στ. 101-303): Η διαμάχη Άγαμέμνονα-Άχιλλέα	14
• 2η Υποενοότητα (στ. 101-303): Η διαμάχη Άγαμέμνονα-Άχιλλέα	14	• 3η Υποενοότητα (στ. 304-476): Ο Άγαμέμνωνας παίρνει τη Βρισηίδα, η Χρυσηίδα επιστρέφει στο Χρύση και ο λοιμός τελειώνει.....	19
• 3η Υποενοότητα (στ. 304-476): Ο Άγαμέμνωνας παίρνει τη Βρισηίδα, η Χρυσηίδα επιστρέφει στο Χρύση και ο λοιμός τελειώνει.....	19	• 4η Υποενοότητα (στ. 477-611): Η ικεσία της Θέτιδας. Δίας και Ήρα διαφωνούν έντονα	23
• 4η Υποενοότητα (στ. 477-611): Η ικεσία της Θέτιδας. Δίας και Ήρα διαφωνούν έντονα	23	Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	26
Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	26	Αποτιμώντας τη ραψωδία Α	27
Αποτιμώντας τη ραψωδία Α	27	ΡΑΨΩΔΙΑ Β Όνειρος, Διάπειρα. Βοιωτία ή κατάλογος νεῶν	28
ΡΑΨΩΔΙΑ Β Όνειρος, Διάπειρα. Βοιωτία ή κατάλογος νεῶν	28	Φύλλο Εργασίας	28
Φύλλο Εργασίας	28	ΡΑΨΩΔΙΑ Γ Όρκοι. Τειχοσκοπία. Άλεξάνδρου και Μενελάου μονομαχία.....	29
ΡΑΨΩΔΙΑ Γ Όρκοι. Τειχοσκοπία. Άλεξάνδρου και Μενελάου μονομαχία.....	29	Προοργανωτής.....	29
Προοργανωτής.....	29	Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	30
Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	30	στ. 121-244: Η Ελένη μεταβαίνει στα τείχη της Τροίας.....	30
στ. 121-244: Η Ελένη μεταβαίνει στα τείχη της Τροίας.....	30	ΡΑΨΩΔΙΑ Δ Κόλος μάχη.....	56
ΡΑΨΩΔΙΑ Δ Κόλος μάχη.....	56	Φύλλο Εργασίας	56
Φύλλο Εργασίας	56	ΡΑΨΩΔΙΑ Ε Πρεσβεία πρὸς Άχιλλέα. Λιταί.....	57
ΡΑΨΩΔΙΑ Ε Πρεσβεία πρὸς Άχιλλέα. Λιταί.....	57	Προοργανωτής.....	57
Προοργανωτής.....	57		

Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	58	ΡΑΨΩΔΙΑ Τ Μήνιδος ἀπόρρησις.....	89
• 1η Υποενοότητα (στ. 222-429): Ο λόγος του Οδυσσέα και ο αντίλογος του Αχιλλέα.....	58	Προοργανωτής.....	89
• 2η Υποενοότητα (στ. 430-662): Φοίνικας και Αίαντας επιχειρηματολογούν και ο Αχιλλέας απαντά.....	63	Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	90
Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	68	• στ. 1-237: Ο Αχιλλέας αποκηρύσσει την οργή του, συμφιλιώνεται με τον Αγαμέμνονα και ετοιμάζεται για τη μάχη.....	90
Αποτιμώντας τη ραψωδία Ι.....	69	Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	96
Ανασκόπηση Ραψωδιών Α-Ι.....	70	Αποτιμώντας τη ραψωδία Τ.....	97
ΡΑΨΩΔΙΑ Κ Δολώνεια.....	70	ΡΑΨΩΔΙΑ Υ Θεομαχία.....	98
ΡΑΨΩΔΙΑ Λ Άγαμέμνονος ἀριστεία.....	71	ΡΑΨΩΔΙΑ Φ Μάχη παραποτάμιος.....	98
Φύλλο Εργασίας (Κ και Λ).....	71	Φύλλο Εργασίας (Υ και Φ).....	98
ΡΑΨΩΔΙΑ Μ Τειχομαχία.....	71	ΡΑΨΩΔΙΑ Χ Έκτορος ἀναίρεσις.....	99
ΡΑΨΩΔΙΑ Ν Μάχη ἐπὶ ταῖς ναυσὶν.....	71	Προοργανωτής.....	99
Φύλλο Εργασίας (Μ και Ν).....	72	Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	100
ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ Διός ἀπάτη.....	72	• 1η Υποενοότητα (στ. 1-207): Ο Έκτορας αποφασίζει να μονομαχήσει με τον Αχιλλέα παρά τις ικεσίες των γονιών του. Ο Αχιλλέας κυνηγά τον Έκτορα γύρω από το κάστρο της Τροίας.....	100
ΡΑΨΩΔΙΑ Ο Παλίωξις παρά τῶν νεῶν.....	72	• 2η Υποενοότητα (στ. 208-404): Η δεά Αθηνά παραπλανά τον Έκτορα και η μονομαχία ξεκινά. Ο Αχιλλέας σκοτώνει τον Έκτορα και βεβηλώνει το άψυχο σώμα του.....	104
Φύλλο Εργασίας (Ξ και Ο).....	72	Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους... ..	109
ΡΑΨΩΔΙΑ Π Πατρόκλεια.....	73	Αποτιμώντας τη ραψωδία Χ	109
Προοργανωτής.....	73	ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ ἼΑδλα ἐπὶ Πατρόκλῳ.....	110
Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	74	Φύλλο Εργασίας.....	110
• 1η Υποενοότητα (στ. 1-683): Η ἀριστεία του Πάτροκλου.....	74	ΡΑΨΩΔΙΑ Ω Έκτορος λύτρα.....	111
• 2η Υποενοότητα (στ. 684-867): Ο θάνατος του Πάτροκλου.....	75	Προοργανωτής.....	111
Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	79	Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	112
Αποτιμώντας τη ραψωδία Π	80	• 1η Υποενοότητα (στ. 1-442): Οι θεοί παρεμβαίνουν ώστε το νεκρό σώμα του Έκτορα να παραδοθεί στον Πρίαμο.....	112
ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ Μενελάου ἀριστεία.....	80	• 2η Υποενοότητα (στ. 443-688): Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα. Το νεκρό σώμα του Έκτορα παραδίδεται στον Πρίαμο.....	122
Φύλλο Εργασίας.....	80	• 3η Υποενοότητα (στ. 689-804): Η επιστροφή του νεκρού στην Τροία. Ο δρήςνος, η καύση, η ταφή.....	127
ΡΑΨΩΔΙΑ Σ Ὀπλοποιία.....	81	Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους... ..	130
Προοργανωτής.....	81	Ανασκόπηση Έπους.....	131
Ας μελετήσουμε το κείμενο.....	82		
• 1η Υποενοότητα (στ. 1-469): Η Θέτις ζητάει από τον Ἥφαιστο να κατασκευάσει νέα όπλα για τον Αχιλλέα που αποφάσισε να επιστρέψει στη μάχη.....	82		
• 2η Υποενοότητα (στ. 470-617): Κατασκευή και περιγραφή της ασπίδας του Αχιλλέα.....	83		
Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους.....	86		
Αποτιμώντας τη ραψωδία Σ	87		

Το γλωσσάριο της Ιλιάδας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τι γνωρίζω ήδη για τον Όμηρο, τα έργα του και το είδος τους.

Μία σύντομη ανασκόπηση...

Δεν θέλω να σου επαναλάβω όσα ήδη γνωρίζεις για μένα. Θέλω μόνο να σου υπενθυμίσω ότι γύρω από το όνομά μου υπάρχει ασάφεια.

(1100 π.Χ.–750 π.Χ.)

Γεωμετρικά χρόνια

(750 π.Χ.–480 π.Χ.)

Αρχαϊκά χρόνια

(480 π.Χ.–323 π.Χ.)

Κλασικά χρόνια

Σχετικά με τη χρονολογία γέννησής μου: επειδή δεν καταγράφεται πουθενά η ακριβής χρονιά της γέννησής μου, πιθανολογείται ότι έζησα κατά τη Γεωμετρική εποχή και ειδικότερα προς το τέλος του 8ου π.Χ. αι.

Σχετικά με το αν ήμουν τυφλός ή όχι, το όνομά μου σημαίνει «τυφλός» σε μία γλωσσική διάλεκτο της εποχής μου και γι' αυτό, ίσως, πολλοί παρασύρονται και αναφέρουν, χωρίς επιβεβαίωση, ότι ήμουν τυφλός.

Η λέξη «έπος» προέρχεται από το ρήμα «ἔπω» που σημαίνει μιλάω και γι' αυτό στην αρχική της σημασία η λέξη σήμαινε «λόγος». Από τον 5ο αι. π.Χ. η λέξη χρησιμοποιήθηκε με μία ιδιαίτερη σημασία που δηλώνει το **αφηγηματικό είδος έμμετρου λόγου σε δακτυλικό εξάμετρο.**

Σχετικά με το αν απήγγελλα ή και έγραψα τα έργα μου, καθώς τριγυρούσα από πόλη σε πόλη ή και από περιοχή σε περιοχή...

Σχετικά με τον τόπο γέννησής μου, επτά πόλεις διεκδικούν την καταγωγή μου με επικρατέστερες τη Χίο και τη Σμύρνη της τότε Ιωνίας, και με λιγότερο πιθανές την Αθήνα, το Άργος, την Κολοφώνα της Ιωνίας, τη Ρόδο και τη Σαλαμίνα. Για τον θάνατό μου, όμως, φαίνεται να είναι καλά ενημερωμένοι λέγοντας ότι συνέβη στο σημερινό νησί της Ίου, όπου αγκυροβόλησε για λίγο το πλοίο, με το οποίο πήγαινα στην Αθήνα.

Νομίζω, όμως, ότι πρέπει να σε αφήσω **να απολαύσεις την Ιλιάδα,** που θα μελετήσεις φέτος. Και για να σε βοηθήσω να καταλάβεις καλύτερα τι συμβαίνει στο έπος αυτό, θα σου πω μερικά πράγματα πριν ξεκινήσεις να την κατανοείς καλύτερα.

Η δουλειά μου ήταν «**ραψωδός**». Δηλαδή, ανήκα σε εκείνη την κατηγορία επαγγελματιών που, όπως λέει το όνομά μας, «**ράβαμε ωδές = συναρμολογούσαμε ποιήματα**», τα οποία γράφαμε οι ίδιοι ή άλλοι και ταξιδεύαμε παρουσιάζοντάς τα είτε σε γιορτές είτε σε ανοιχτούς χώρους είτε όπου μας καλούσαν. Κρατούσα και ραβδί, να ξέρεις, σύμβολο εξουσίας, την οποία μας είχαν δώσει οι θεοί. Εκτός από εμάς, τους ραψωδούς, υπήρχαν και **οι αοιδοί** να ξέρεις, οι οποίοι, όπως λέει το όνομά τους «**τραγουδούσαν <αείδω ή άδω> τα έπη**». Επειδή τα ποιήματά μου, λοιπόν, τα απήγγελλα, και επειδή, όπως είπαμε και παραπάνω, θεωρούσαν λανθασμένα κάποιοι ότι ήμουν τυφλός, **θεωρήθηκε, χωρίς να τεκμηριωθεί ποτέ, ότι δεν τα έγραψα αλλά τα συνέρραπα προφορικά!!!** Αν συνέβαινε αυτό, πιστεύεις ότι θα μπορούσα να θυμάμαι απέξω τους 15.693 στίχους της Ιλιάδας που έγραψα;

Ομήρου Ιλιάδα

Ιλιάδα, λίγα λόγια...

Η Ιλιάδα, για να γνωρίζεις, είναι έργο αρχαιότερο από την Οδύσσεια, γράφτηκε γύρω στο 700 π.Χ. και αποτελεί το αρχαιότερο σωζόμενο έργο της ευρωπαϊκής λογοτεχνίας. Αυτό σημαίνει ότι το έγραψε πριν γράψω την Οδύσσεια, όταν ήμουν νεότερος και το περιεχόμενό της είναι η σύνθεση: α) στοιχείων της Μυκηναϊκής εποχής και β) στοιχείων της Γεωμετρικής εποχής, ώστε, όταν κάποιος τα διαβάσει, να θεωρεί άλλοτε ότι μεταφέρεται στον 12^ο αι. π.Χ. και άλλοτε στον 8^ο αι. π.Χ. Αυτή η σύνθεση στοιχείων δύο εποχών, μακρινών μεταξύ τους, καθώς και η μεγάλη έκταση της Ιλιάδας οδήγησε στο να θεωρήσουν κάποιοι ότι δεν είναι ολόκληρη δική μου, όπως και συνέβη και με την Οδύσσεια. Όπως βλέπεις, όμως, από τον τίτλο του βιβλίου σου, τελικά αποδίδεται σε εμένα.

Η ονομασία του έπους προέρχεται από το Ίλιον, το δεύτερο όνομα της Τροίας. Ωστόσο, δεν αναφέρομαι στον πόλεμο που έγινε εκεί, δηλαδή στον Τρωικό Πόλεμο. Η υπόθεση της Ιλιάδας καλύπτει μόνο 51 ημέρες του δέκατου έτους του πολέμου και αναφέρεται στον θυμό (μηνίς) του Αχιλλέα, την αιτία που τον προκάλεσε και τις συνέπειες που είχε και για τους Αχαιούς και για τους Τρώες.

Υπόθεση και χαρακτηριστικά του έπους

Στο έπος της Ιλιάδας όλα ξεκινούν όταν ο Χρυσής, ιερέας του Απόλλωνα παρακαλεί τον Αγαμέμνονα, έναν από τους αρχηγούς των Αχαιών, να του επιστρέψει την κόρη του Χρυσήδα, την οποία ο Αγαμέμνονας είχε λάβει ως λάφυρο. Ο Αγαμέμνονας αρνείται και ο θεός Απόλλωνας, μετά από παράκληση του Χρυσή, έστειλε, για τιμωρία, θανατηφόρα αρρώστια στο στρατόπεδο των Αχαιών. Μετά από αυτήν την εξέλιξη ο Αγαμέμνονας επιστρέφει τη Χρυσήδα αλλά παίρνει αυθαίρετα ως ανταπόδοση τη Βρισηίδα, η οποία ανήκε στον Αχιλλέα. Ο νεαρός αρχηγός των Μυρμιδόνων εξοργίζεται, προσβάλλεται και αποχωρεί από τη μάχη παίρνοντας μαζί και το δικό του στρατό. Μετά από αυτό, η κατάσταση για τους Αχαιούς είναι πολύ δύσκολη γιατί ο Αχιλλέας ήταν ο πιο γενναίος και άριστος πολεμιστής τους. Οι Τρώες με τον Έκτορα ως αρχηγό τους αρχίζουν να γίνονται επικίνδυνοι, οι Αχαιοί στέλνουν πρεσβεία στον Αχιλλέα, για να τον παρακαλέσουν να επιστρέψει στον πόλεμο και αποφασίζεται από τον ήρωα να πάρει τη θέση του ο Πάτροκλος φορώντας τον δικό του πολεμικό εξοπλισμό. Ο Πάτροκλος σκοτώνεται στη μάχη, ο Αχιλλέας γυρίζει στον πόλεμο για να εκδικηθεί τον θάνατό του, σκοτώνει τον Έκτορα και επιστρέφει το σώμα του στους Τρώες, για να το θάψουν με τις αρμόζουσες τιμές.

Οι παραπάνω κεντρικοί ήρωες του έπους περιβάλλονται και από άλλα πρόσωπα, όπως η Ελένη, ο Πάρης, ο βασιλιάς της Τροίας Πρίαμος, ο Οδυσσεύς, ο τροφός του Αχιλλέα Φοίνικας, ο Αίας ο Τελαμώνιος και ο Αίας ο Λοκρός, πολλοί άλλοι ήρωες, Αχαιοί και Τρώες, αλλά και οι θεοί και θεές του Ολύμπου που είναι παρόντες και παρούσες στις εξελίξεις και τις κατευθύνουν.

Σου είπα πόσους στίχους χρειάστηκα για να τα γράψω όλα αυτά και για να έχουν όλα τα πρόσωπα τη θέση που τους αναλογεί. Το θυμάσαι; 15.693! Καταλαβαίνεις, λοιπόν, ότι και στην Ιλιάδα, όπως και στην Οδύσσεια, έπρεπε να κάνω ευχάριστο το κείμενο, ώστε οι ακροατές (θυμάσαι ότι έπη τα απήγγελλαν οι αοιδοί τραγουδιστά και οι ραψωδοί με απαγγελία;) να μην κουράζονται αλλά να παρακολουθούν ευχάριστα την εξέλιξη του μύθου. Για να το πετύχω αυτό, χρησιμοποίησα πολλά εκφραστικά μέσα και τεχνικές (Ανθρωπομορφισμός, Από μηχανής θεός, Αποστροφή, Αριστεία, Άστοχα ερωτήματα, Άτη - Ύβρη - Νέμεση - Τίση, Εγκιβωτισμός, Ειρωνεία, Ενανθρώπιση, Επιβράδυνση, Επίθετα, Επιφάνεια, Ικεσία, In medias res, Νόστος, Παρομοίωση, Προοικονομία, Ταφικά έθιμα, Τυπικά θέματα, Υστεροφημία, Φιλοξενία), τα οποία περιγράφονται στο Γλωσσάριο του βιβλίου σου και μπορείς να τα διαβάσεις εκεί.

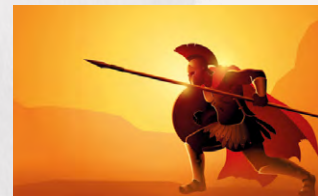
Ομοιότητες και διαφορές από την Οδύσσεια

Η Ιλιάδα και η Οδύσσεια αποτελούν, όπως ξέρεις ήδη, τα Ομηρικά έπη. Στην Α' Γυμνασίου μελέτησες την Οδύσσεια, δηλαδή το ταξίδι επιστροφής του Οδυσσέα, βασιλιά της Ιθάκης στην πατρίδα του, τις περιπέτειές του μέχρι την εκεί άφιξή του και τη Μνηστροφοπία. Είμαι ο πατέρας και δημιουργός και των δύο αυτών επών. Ωστόσο, δεν είναι ίδια μεταξύ τους ως προς τα χαρακτηριστικά τους. Ανάμεσά τους υπάρχουν ομοιότητες και διαφορές, τις οποίες θα σου πω, για να είσαι ενημερωμένος/ενημερωμένη! Ομοιότητες, λοιπόν, των δύο επών κυρίως είναι ότι:

- Και τα δύο έπη έχουν ως χωροταξική αφετηρία την Τροία και ως γεγονός έναρξης τον Τρωικό Πόλεμο.
- Η γλώσσα και των δύο επών είναι ίδια, ένα κράμα λέξεων διαφόρων περιοχών και διαφορετικών χρονικών περιόδων από τη Μυκηναϊκή εποχή μέχρι και το 700 π.Χ.
- Το πολιτισμικό πλαίσιο αναφοράς είναι ίδιο και στα δύο έπη, καθώς συναντάμε κοινά στοιχεία ιδεών, αντιλήψεων, στάσεων, αξιών, ιδανικών και συμπεριφορών.
- Οι θεοί στην Ιλιάδα παρουσιάζουν αδυναμίες και ελαττώματα ανθρώπινα και καθορίζουν την ανθρώπινη μοίρα, ενώ στην Οδύσσεια λειτουργούν περισσότερο με γνώμονα το δίκαιο και παραχωρούν ελευθερία κινήσεων στους ανθρώπους που είναι υπεύθυνοι για την τύχη τους.
- Η αφήγηση στην Ιλιάδα είναι γραμμική, την παρακολουθούμε, δηλαδή, να εξελίσσεται χρονολογικά, ενώ στην Οδύσσεια η αφήγηση βασίζεται στην τεχνική in medias res.
- Στην Ιλιάδα, το ηρωικό ιδεώδες αφορά στη συμμετοχή στον πόλεμο, στη διάκριση στον πόλεμο και στην υπεράσπιση των ιδανικών. Ο ήρωας της Ιλιάδας μάχεται, ξεχωρίζει για την ανδρεία του, τιμάται και αποκτά υστεροφημία αυτός και η οικογένειά του. Στην Οδύσσεια το ηρωικό ιδεώδες δεν είναι η ανδρεία αλλά η εξυπνάδα.
- Οι ήρωες της Ιλιάδας ανήκουν στην τάξη των αρχόντων, ενώ οι ήρωες της Οδύσσειας προέρχονται από όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Διαφορές των δύο επών είναι κυρίως ότι:

- Η Ιλιάδα είναι παλαιότερη από την Οδύσσεια, καθώς την έγραψε πρώτη.
- Στην Οδύσσεια δεν συναντάμε πολεμικές αναφορές, ενώ η Ιλιάδα εκτυλίσσεται σε χωροχρόνο πολέμου.
- Στην Ιλιάδα δεν συναντάμε φανταστικά στοιχεία (π.χ. τέρατα), αλλά το έπος κινείται σε πραγματικό κόσμο.

Ταυτότητα του βιβλίου – Κατευθύνσεις μελέτης

Κάθε βιβλίο έχει μία δική του προσωπικότητα! Και για να μπορέσουμε να το διαβάσουμε, να καταλάβουμε τι λέει και να το αγαπήσουμε, πρέπει να γνωρίζουμε τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του. Έτσι συμβαίνει και με το βιβλίο που κρατάς στα χέρια σου, την «Ιλιάδα» του Ομήρου. Θα σε συνοδεύσει όλη αυτή τη χρονιά και καλό είναι να γνωρίζεις ποιες πληροφορίες σου προσφέρει, ώστε να το μελετάς εύκολα και ευχάριστα.

Κάθε ενότητα περιλαμβάνει:

- το **κείμενο** που θα αναλύετε στην τάξη σου κάθε φορά
- την αρίθμηση των στίχων στο αριστερό μέρος, η οποία αναφέρεται σε **κίτρινο πλαίσιο**
- κάποιες **λέξεις που ίσως σε δυσκολεύουν** και γι' αυτό γράφονται με **πλάγια γραφή** και έχουν την εξήγησή τους σε παρένθεση
- **πλαγιότιτλους** που θα σε βοηθούν να παρακολουθείς την εξέλιξη του έργου
- **ερωτήσεις** κατάλληλες για την κατανόηση των γεγονότων
- **πληροφορίες** για όσα αναφέρονται στο κείμενο
- **ευχάριστες δραστηριότητες**
- **εικόνες**
- **επισημάνσεις** που θα στρέφουν την προσοχή σου σε όσα σημαντικά αναφέρονται και συμβαίνουν.

Η πόλη της Τροίας

Ενότητες

Το βιβλίο σου, λοιπόν, ξεκινά θυμίζοντάς σου όσα είπαμε για τον Όμηρο πέρυσι, όταν μελέτησες την Οδύσσεια. Δεν περιλαμβάνει, όμως, όλο το έργο αλλά μόνο κάποιες αντιπροσωπευτικές ενότητες, τις οποίες θα μελετήσεις αναλυτικά. Οι ενότητες αυτές είναι 10 συνολικά.

Προοργανωτής – Αποτιμητής

Στην αρχή κάθε ενότητας υπάρχει μία σελίδα, η οποία θα σε προσανατολίζει στον χώρο και τον χρόνο αλλά και θα σε ενημερώνει για όσα πρόκειται να μάθεις και λέγεται «Προοργανωτής», και στο τέλος της υπάρχει μία άλλη σελίδα, ο αποτιμητής, η οποία έχει τον τίτλο «Αποτιμώντας την ραψωδία» και με την οποία θα μπορείς να ελέγχεις τι έμαθες.

Όταν τελειώνεις την κάθε ενότητα θα μπορείς να κάνεις κάποιες **δραστηριότητες** και να απαντάς σε **ερωτήσεις** για να εξασκείσαι και να αφομοιώνεις καλύτερα όσα θα συζητάτε στην τάξη σου.

Το βιβλίο σου περιλαμβάνει επίσης δύο «**Ανασκοπήσεις**», δηλαδή δύο μικρές επαναλήψεις των όσων θα μαθαίνεις, ώστε να τα θυμάσαι καλύτερα και **γλωσσάριο** με τους κύριους όρους της Ιλιάδας.

Στο πάνω μέρος της σελίδας, που λέγεται **κεφαλίδα**, θα μπορείς να βλέπεις, όταν το ξεχνάς, σε ποια ενότητα βρίσκεσαι, σε ποια ραψωδία και σε ποιους στίχους. Έτσι δεν θα ξεχνιέσαι ποτέ! Στο κάτω μέρος της σελίδας, που λέγεται **υποσέλιδο**, θα βλέπεις πάντα το όνομα του μεγάλου μας ποιητή και το έργο του (ΟΜΗΡΟΥ ΙΛΙΑΔΑ), καθώς και την ημέρα, στο πλαίσιο της οποίας εξελίσσεται η ραψωδία που θα μελετάς.

Τις ραψωδίες που λείπουν από αυτό το βιβλίο θα μπορείς να τις διαβάσεις από το **πλήρες κείμενο** που σου έδωσαν στο σχολείο και να συμπληρώνεις για καθεμιά το δικό της **φύλλο εργασίας** που θα συναντάς στο βιβλίο σου.

Καλή χρονιά να έχεις και καλό ταξίδι στον κόσμο της Ιλιάδας!

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **1η Υποενότητα (στ. 1-100):** Το Προοίμιο. Η ικεσία του Χρύση. Ο λοιμός και η αποκάλυψη της αιτίας που τον προκάλεσε.
- **2η Υποενότητα (στ. 101-303):** Η διαμάχη Αγαμέμνονα – Αχιλλέα.
- **3η Υποενότητα (στ. 304-476):** Ο Αγαμέμνονας παίρνει τη Βρισηίδα, η Χρυσήδα επιστρέφει στον Χρύση και ο λοιμός τελειώνει.
- **4η Υποενότητα (στ. 477-611):** Η ικεσία της Θέτιδας. Δίας και Ήρα διαφωνούν έντονα.

Πού είμαστε; ⇒ Στο στρατόπεδο των Αχαιών (Υποενότητες 1η, 2η, 3η)
Στον Όλυμπο (Υποενότητα 4η)

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Από την 1η έως την 21η ημέρα της Ιλιάδας
(10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Τον Χρύση, τον Κάλχα, τον Αγαμέμνονα, τον Αχιλλέα, τον Νέστορα, τον Οδυσσέα, τη Θέτιδα, τον Δία, την Ήρα, τον Ήφαιστο.

Ας προσανατολιστούμε...

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **μελετήσουμε** το προοίμιο του έπους.
- ✓ θα **γνωρίσουμε** τους Αχαιούς πρωταγωνιστές της Ιλιάδας,
- ✓ θα **μάθουμε** την αιτία του θυμού του Αχιλλέα,
- ✓ θα **προβληματιστούμε** για τον ρόλο των θεών στην Ιλιάδα συγκρίνοντάς τον με τον ρόλο τους στην Οδύσσεια.

Τι νέα;

Μήνις
Αχιλλέως

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Το Προοίμιο. Η ικεσία του Χρύση. Ο λοιμός και η αποκάλυψη της αιτίας που τον προκάλεσε (στ. 1-100)

- 1 Τη *μάνητα* (το θυμό), *θεά*, τραγουδά μας του *ζακουστού* Αχιλλέα, ανάθεμά τη, *πίκρες* πού 'δωκε στους Αχαιούς *περίσσιες* και *πλήθος* αντρειωμένες έστειλε ψυχές στον Άδη κάτω *παλικαριών*, στους *σκύλους* ρίχνοντας να φάνε τα *κορμιά* τους και στα *όρνια* ολούθε –έτσι το θέλησε να γίνει τότε ο Δίας– απ' τη στιγμή που *πρωτοπιάστηκαν* και *χώρισαν* οι δυο τους, του Ατρέα ο γιος ο *στρατοκράτορας* κι ο *μέγας* Αχιλλέας. Ποιος τάχα απ' τους *θεούς* τούς έσπρωξε να *μπούνε* σ' έτοιμα *αμάχη*; Του Δία και της Λητώς τούς έσπρωξεν ο γιος, που με το *ρήγα* *χολιάζοντας* *κακιά* *εξεσήκωσεν* *αρρώστια* και *πεδαίαν* *στρατός* *πολύς*: τι δε *σεβάστηκεν* ο γιος του Ατρέα το Χρύση, του *θεού* το *λειτουργό*: σ' Αργίτικα *γοργά* *καράβια* είχε *έρθει* με *λύτρα* *αρίφνητα* (*αναρίδηματα*), την *κόρη* του να *ξαγοράσει* πίσω, του *μακροσαγιτάρη* Απόλλωνα *κρατώντας* τα *στεφάνια* *πα* στο *χρυσό* *ραβδί*, και *πρόσπεφτε* *μπρος* στους Αργίτες *όλους*, *ξεχωριστά* στους δυο *πολέμαρχους* *υγιούς* του Ατρέα *γυρνώντας*: «Του Ατρέα *βλαστάρια* κι *αποδέλοιποι* *καλαντρειωμένοι* Αργίτες, σε *σας* οι *θεοί* που *ζουν* στον Όλυμπο να *δώσουν* να *πατήστε* του Πρίαμου το *καστρί*, με το *καλό* να *γύρτε* στην *πατρίδα*· *λυτρώστε* όμως κι *εμέ* την *κόρη* μου, την *ξαγορά* *δεχτείτε* κι *ευλαβηθείτε* (*σεβαστείτε*) τον Απόλλωνα το *μακροσαγιτάρη*.» Οι Αργίτες οι *άλλοι* *ευτύς* με *μια* *φωνή* να *σεβαστούν* *εκράξαν* το *λειτουργό*, και τα *περίλαμπρα* ν' *αποδεχτούνε* *δώρα*: όμως του Ατρείδη του Αγαμέμνονα *δεν* *άρεσε* η *βουλή* (*γνώμη*) τους, *μόν'* τον *κακόδιωχνε*, και τού *ρίχνε* *βαριά* *φοβέρα* *ακόμα*: «Το *νου* σου, *εγώ* *μη* σ' *έβρω*, *γέροντα*, στα *βαδουλά* *καράβια*, γιά *τώρα* *εδώ* να *κοντοστέκεσαι* γιά να *διαγέρνεις* (*επιστρέφεις*) *πάλε*, *μη* *ουδέ* *ραβδί* κι *ουδέ* και *στέφανα* του Φοίβου σε *γλιτώσουν*. Δε *λευτερώνω* *εγώ* την *κόρη* σου, *πριν* μου *γεράσει* *πρώτα* *στο* Άργος, *μακριά* από την *πατρίδα* της, *στο* *αρχοντικό* μου *μέσα*, *στον* *αργαλειό* τη *μέρα*, *ταίρι* μου τη *νύχτα* στο *κρεβάτι*. Μον' *τράβα*, *μη* μου *ανάβεις* τα *αίματα*, *γερός* αν *δες* να *φύγεις*.» Είπε, κι ο *γέροντας* *φοβήθηκε* κι *υπάκουσε* στο *λόγο*: πήρε *βουβός* του *πολυτάραχου* *γιαλού* τον *άμμον* *άμμο*, κι *ως* *μάκρυνε*, το *ρήγα* Απόλλωνα, της *ομορφομαλλούσας* Λητώς το *γιο*, με *δέρμη* ο *γέροντας* ν' *ανακαλιέται* *επήρε*: «Επάκουσέ μου, *ασημοδόξαρε*, που *κυβερνάς* τη *Χρύσα* και την *τρισάγια* *Κίλλα*, κι *άσφαλα* (*χωρίς* *σφάλμα*) την *Τένεδο* *αφεντεύεις*, *Ποντικοδαίμονα*, αν σου *στέγασα* *ναό* *χαριτωμένο*
- 40 κάποτε *ως* *τώρα* *εγώ*, για αν σου *καφα* *παχιά* *μεριά* *ποτέ* μου,

Το Προοίμιο
(στ. 1-7)

Θυμήσου όσα είπαμε στην Οδύσσεια για το Προοίμιο και βρες τα μέρη του Προοιμίου της Ιλιάδας: **Τι διαπιστώνεις;**

Ο Χρύσης ικετεύει για την απελευθέρωση της κόρης του
(στ. 8-21)

Ο ιερέας Χρύσης ικετεύει τους Αχαιούς

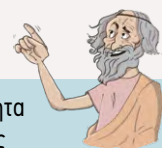
Υπογραμμίζω στο κείμενο ποιους τρόπους χρησιμοποιεί ο Χρύσης, για να πείσει τους δύο Ατρείδες...

Ο Αγαμέμνονας δίδωχνει τον Χρύση
(στ. 22-32)

Τον Απόλλωνα το μακροσαγιτάρη

Ο Χρύσης προσεύχεται επιτυχώς στον Απόλλωνα για τιμωρία των Αχαιών
(στ. 33-52)

Ενδιαφέρουσα προσωπικότητα φαίνεται ο Αγαμέμνονας! Ας συλλέξουμε πληροφορίες γι' αυτόν!

γιδίσια για ταυρίσια, επάκουσε, και δώσε να πλερώσουν οι Δαναοί με τις σαγίτες σου τα δάκρυα πού 'χω χύσει!»
Είπε, και την ευκή του επάκουσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος, κι απ' την κορφή του Ολύμπου εκύθηκε θυμό γεμάτος, κι είχε δοξάρι και κλειστό στις πλάτες του περάσει *σαιτολόγο* (φαρέτρα)· κι αντιβροντούσαν οι σαγίτες του στις πλάτες, *μανιασμένους* καθώς τραβούσε· και κατέβαινε σαν τη νυχτιά τη μαύρη. Κάθισε *αλάργα* (μακριά) απ' τα πλεύμενα κι ευτύς σαγίτα ρίχνει, και το ασημένιο του αντιδόνησε τρομαχτικά δοξάρι.

50 Τις μούλες πρώτα πρώτα δόξευε και τους γοργούς τους σκύλους, μετά τις μυτερές του ρίχνοντας σαγίτες τους ανθρώπους σαγίτευε· κι άναβαν άπαντα για τους νεκρούς οι φλόγες. Μέρες εννιά *απολυόταν* (έπεφτε) πάνω τους το θείο σαγιτοβόλι, κι απά στις δέκα πια τη σύναξη συγκάλεσε ο Αχιλλέας· η Ήρα, η θεά η *κρουσταλλοβράχιση* (λευκοχέρα), τον είχε λέω φωτίσει, περίσσια που γνοιαζόταν, βλέποντας οι Αργίτες να πεδαίνουν.

Κι εκείνοι τότε αφού μαζώχτηκαν κι όλοι μαζί βρέθηκαν, πήρε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος κι ορθός μιλούσε ομπρός τους: «Ατρείδη, τώρα θα γυρίσουμε λέω στην πατρίδα πίσω με άδεια τα χέρια, αν ξεγλιτώσουμε μονάχα από το Χάρο, καθώς η *λοιμική* (θανατηφόρα επιδημία) κι ο πόλεμος μαζί μάς *ξεκληρίζουν* (εξοντώνουν).

Μον' έλα, κάποιον να ρωτήσουμε για λειτουργό για μάντη, για ονειροκρίτη ακόμα –τ' όνειρο, κι εκείνο ο Δίας το στέλνει– να πει, γιατί μαδές ο Απόλλωνας σε τόση οργή μας έχει; Μήνα κανένα τάμα τού 'λειψε, μήνα τρανή δυσία; Μπας και την *κνίσα* (τσίκνα) από αφεγάδιαστα γίδια κι αρνιά δελήσει να προσδεχτεί κι απ' τα κεφάλια μας το χαλασμό να διώξει.»

Είπε και κάθισε· του Θέστορα σηκώδη ο γιος, ο Κάλχας, τότε μπροστά τους, που απ' τους μάντηδες ο πιο τρανός λογιόταν, και όλα τα κάτεχε, μελλούμενα και τωρινά και πρώτα·

70 της Τροίας το δρόμο με την τέχνη του τη μαντική, το δώρο του Φοίβου Απόλλωνα, στ' Αργίτικα καράβια είχε ορμηνέψει. και τότε μίλησε καλόγνωμος άναμεσό τους κι είπε: «Αρχοντικέ Αχιλλέα, προστάξεις με να σας ξηγήσω τώρα του ρήγα Απόλλωνα τη μάνητα του μακροσαγιάτηρ. Ναι, θα μιλήσω, μα στοχάσου το και συ πιο πριν κι ορκίσου με λόγια και με χέρια πρόθυμα πώς θα με *διαφεντέψεις* (υπερασπιστείς).

80 Φοβάμαι, θα θυμώσω κάποιον μας, που τους Αργίτες όλους περίσσια ξεπερνά στη δύναμη και του *αγρικούν* (υπακούουν) το λόγο· τι αλί στον *αχαμνό* (κατώτερος) που τά 'βαλε τρανός μαζί του ρήγας! Κι αν καταπιεί μαδές τη μάνητα προσώρας και σωπάσει, όμως καιρό κρατάει το *χόλιασμα* (θυμός), *ξεγκδικιωμό* (εκδίκηση) ως να πάρει, βαδιά στα φρένα· τώρα λόγιασε και συ αν θα με γλιτώσεις.»

Μα... γιατί φέρεται έτσι ο Αγαμέμνονας στον ιερέα του Απόλλωνα; Έτσι του μίλησε ο μάντης; **Τι διαπράττει εδώ ο Αγαμέμνονας;** Παράξενο... και ο ίδιος έχασε μία κόρη...

Κι άναβαν άπαντα για τους νεκρούς οι φλόγες

Ο Αχιλλέας συγκαλεί τους Αχαιούς σε συνέλευση (στ. 53-91)

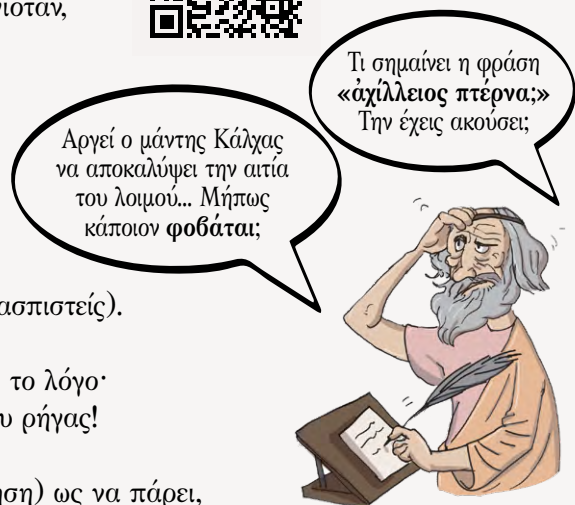
Αχιλλέος πτέρνα

Να και ο πρωταγωνιστής μας! Ο ήρωας Αχιλλέας! Ας συλλέξουμε πληροφορίες γ' αυτόν!

Πληροφορίες για τον μάντη Κάλχα

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
 «Κουράγιο, κι άφοβα φανέρωσε τη θεία βουλή που ξέρεις·
 τι άκου, ποτέ, μα τον Απόλλωνα, που εσύ για τους Αργίτες
 ανακαλιέσαι (επικαλείσαι), ξεδιαλύνοντας τις θείες βουλές του, Κάλχα,
 ποτέ όσο ζω κι όσο τα μάτια μου τη γη θωρούν ετούτη,
 κανένας Δαναός απάνω σου δε θα σηκώσει χέρι

90 βαρύ στα βαδουλά καράβια μας, κι ακόμα αν νοματίσεις
 τον Αγαμέμνονα, που πέτεται (καυχείται) πώς είναι απ' όλους πρώτος.»

Κι ο άφεγος μάντης ξεθαρρεύοντας απηλογήθη τότε:
 «Μήτε κανένα τάμα τού 'λειψε μηδέ τρανή δυσία,
 χολιάζει μόνο που ο Αγαμέμνονας το Χρύση δε σεβάστη,
 κι ουδέ λευτέρωσε την κόρη του κι ουδέ τα λύτρα εδέχτη.
 Γι' αυτό με συφορές μάς έδειρε και θα μας δείρει ακόμα
 ο Μακρορίχτης, κι ουδ' απ' τ' άπρεπο κακό θα μας γλιτώσει,
 προτού την αστρομάτα δώσουμε την κορασιά στον κύρη
 πίσω, ξαπλώρωτη, ξαγόραστη, κι ιερή στη Χρύσα πάμε

100 δυσία τρανή· να τον γλυκάνουμε, μπορεί ν' αλλάξει γνώμη.»

Ο Κάλχας αποκαλύπτει την αιτία του κακού (στ. 92-100)

Κλυταιμνήστρα

2η Υποενότητα: Η διαμάχη Αγαμέμνονα-Αχιλλέα (στ. 101-303)

Ως είπε εκείνος τούτα, κάθισε, και τότε ασκώδη ομπρός τους
 ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γάυρος γιος του Ατρέα,
 χολή γεμάτος, και ξεχειλίζαν τα σκοτεινά του σπλάχνα
 από το πάθος, και τα μάτια του σαν τη φωτιά ξαστράφταν.

Στον Κάλχα πρώτα αγριοκοιτώντας τον γυρνά κι απηλογιέται:
 «Μάντη κακέ, που λόγο πρόσχαρο δε μου 'χεις πει ποτέ σου!
 Πάντα η καρδιά σου εσένα χαιρέται κακό να προφητεύει·
 εσύ καλό μηδέ ξεστόμισες μηδ' έκαμες ποτέ σου.

110 Έτσι και τώρα ξεδιαλύνοντας τις θείες βουλές φωνάζεις
 μπρος στους Αργίτες πως τα πάθη τους τα στέλνει ο Μακρορίχτης,
 γιατί το πλούσιο εγώ ξαντίμεμα (αντίτιμο) της κόρης απ' τη Χρύσα
 δεν έστρεξα, μονάχα δέλησα να την κρατώ κοντά μου·

τι κι απ' την ίδια τη γυναίκα μου, την Κλυταιμνήστρα, κάλλιο
 μου αρέσει αλήθεια· τι χειρότερη δεν είναι τούτη μήτε
 στην ελικιά (όψη) μηδέ στο ανάριμμα (κορμοστασιά) μηδέ στο νου ή στα χέρια.

Κι όμως, αν πρέπει, παίρνω απόφαση και τήνε δίνω πίσω·
 να μην αφανιστεί το ασκέρι μας, να μείνει ακέριο δέλω.
 Μα γι' άλλο αρχοντομοίρι (βραβείο των αρχόντων) γρήγορα γνοιαστείτε· δεν ταιριάζει
 δίχως μοιράδι τώρα απ' όλους μας να μένω εγώ μονάχα·

120 τι φεύγει αλλού το αρχοντομοίρι μου, το βλέπετε κι ατοί σας.»

Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
 «Υγίε του Ατρέα τρανέ κι απ' όλους μας ο πιο συφερτολόγος,
 και πώς οι Αργίτες οι τρανόψυχοι να βρουν αρχοντομοίρι

Ο Αγαμέμνονας
 επιτίθεται στον μάντη
 (στ. 101-120)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:
 «Μάντι κακῶν οὐ πῶ ποτέ μοι τὸ κρήγυον
 εἶπας·

Το γέρας του Αγαμέμνονα

Ο Αχιλλέας παρεμβαίνει και ο Αγαμέμνονας απαιτεί (στ. 121-147)

να σου το δώσουν; Βιος αμοίραστο δεν έχουμε, όσο ξέρω·
τι όσα απ' τα κάστρα διαγουμίσαμε (ληλατήσαμε), τα μοιραστήκαμε όλα,
κι ούτε θα ταίριαζε το ασκέρι μας να τα μαζέψει πάλε.

Μα τώρα τούτη εσύ λευτέρωσε για του θεού τη χάρη,
κι εμείς διπλά να σε ξεφλήσουμε και τρίδιπλα, αν μια μέρα
μας δώσει ο Δίας η καλοτείχιστη να γίνει Τροία δική μας.»

- 130 Μα ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας τού αποκρίδη:
«Παλικαριά, Αχιλλέα θεόμορφε, τρανή κι αν έχεις, όχι,
δε με γελάς κι ουδέ πλανεύομαι κι ουδέ μου αλλάζεις γνώμη.
Να 'χεις εσύ το αρχοντομοίρι σου κι εγώ να μένω θέλεις
με ολάδεια χέρια, κι ορμηγνέυεις με να δώσω ετούτη πίσω;
Τώρα αν οι Αργίτες οι τρανόψυχοι καινούργιο αρχοντομοίρι,
της αρεσκιάς μου, μου ξεδιάλεγαν, να σοζυγιάζει το άλλο.
Μ' αν δε μου δώσουνε μονάχοι τους μοιράδι, δά 'ρθω ατός μου
γιά το δικό σου γιά και του Αίαντα γιά του Οδυσσέα να πάρω·
κι όποιος με ιδεί μπροστά του, σίγουρα βαρύ πολύ θα τού 'ρδει!

- 140 Όμως για τούτα δε διαζόμεστε, τα ξαναλέμε· τώρα
μαύρο στην άγια, ελάτε, θάλασσα να ρίξουμε καράβι,
και κουπολάτες να μαζώξουμε ξεδιαλεχτούς, κι ακόμα
μέσα τρανή θυσία να βάλουμε· κι ας ανεβεί κι ατή της
η Χρυσοπούλα η ροδομάγουλη, κι απ' τους ρηγάδες ένας
γιά ο Ιδομενέας γιά κι ο Αίας κύβερνος γιά κι ο Οδυσσέας ας γένει,
γιά, αν δεσ, κι εσύ, Αχιλλέα, ν' ανέβαινες, που τρέμει ο κόσμος όλος·
μπορεί με τις θυσίες να μέρωνες το Μακροσαγιτάρη.»

Κι είπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Ωχού μου, από κορφής ξαδιάντροπε και συφεροντονούση!

- 150 Αργίτης πώς κανείς στο λόγο σου με προθυμία ν' ακούσει
και να κινήσει, γιά στον πόλεμο να θγει παλικαρισία;
Δεν τά 'χω εγώ με τους αντρόψυχους τους Τρώες αλήθεια, πού 'ρθα
να πολεμήσω εδώ· σε τίποτα δε μού 'φταίξαν εμένα·
δε μου άρπαξαν ποτέ τα βόδια μου κι ουδέ τ' αλόγατά μου
κι ουδέ στη Φθία την παχιοχώματη, την ανθρωποδροφούσα,
ποτέ τους τα σπαρτά μού ερήμαξαν, τι πλήδια ανάμεσά μας
βουνά βρίσκονται μακρογίσκιωτα και θάλασσα όλο λάλο (φωνή).
Μον 'σένα, αδιάντροπε, άκλουδήξαμε, να χαιρέται η καρδιά σου,
που του Μενέλαου διαφεντεύουμε και τη δικιά σου, σκύλε,
160 τιμή. Μα εσύ γι' αυτά δε γνοιάζεσαι, δεν τα ψηφάς, κι ατός σου
πίσω να πάρεις το μοιράδι μου με φοβερίζεις τώρα,
που οι Αργίτες μού 'δωκαν και μόχτησα βαριά να το κερδέψω.
Ποτέ δεν είν' το αρχοντομοίρι μου σαν το δικό σου, σύντας
κάποιο πολύψυχο πατήσουμε των Τρώων οι Αργίτες κάστρο·
μα η πιο βαριά του πολυτάραχου πολέμου μπόρα πέφτει
στα χέρια ετούτα, κι όταν ύστερα στη μοιρασιά βρεδούμε,

Ο Αγαμέμνονας απαιτεί (στ. 118-120) γέρας, τιμητικό βραβείο που έπαιρναν οι αρχηγοί, πριν μοιραστούν τα λάφυρα.

Διάβασε πώς αποδίδει στη νέα ελληνική τους παραπάνω στίχους ο Ι. Πολυλάς: «αλλά δώρο ετοιμάσετε σ' εμένα ευθύς, τι μόνος εγώ δεν πρέπει αδώρητος να μείνω των Αργείων και όλοι το βλέπετε ότι αλλού το δώρο μου πηγαίνει».

Ποια απόδοση προτιμάς; Του βιβλίου σου ή του Πολυλά; **Δικαιολόγησε** την απάντησή σου!

Ο Αχιλλέας οργίζεται και απειλεί με αποχώρηση (στ. 148-171)

Βρίσκω τρεις λόγους για τους οποίους αντιδρά τόσο έντονα ο Αχιλλέας, με βάση το κείμενο.

- πάντα δικό σου το τρανότερο, κι εγώ στα πλοία διαγέρνω (επιστρέφω) μικρό κρατώντας, μα καλόδεχτο, σα ρέψω πια απ' τη μάχη. Τώρα στη Φθία θα πάω· καλύτερα χίλιες φορές αλήθεια
- 170 να γύρω σπίτι μου με τ' άρμενα, κι ουδέ στο νου μου τό 'χω αφήφιστος να μένω εδώ, αγαθά και βιος να σου σωριάζω.»
Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη τότε:
«Και δε μισεύεις πίσω, αν σ' έπιασε του μισεμού λαχτάρα!
Δε σου προσπέφτω εγώ, για χάρη μου να μείνεις· έχω κι άλλους να με τιμήσουν, το βαθύγνωμο το Δία πιο πάνω απ' όλους. Εσένα πιο βαριά σε οχτρεύομαι μες στους τρανούς ρηγάδες, τι πάντα πόλεμοι σου αρέσουνε, *συνερισιές* (συναγωνισμοί) κι αμάχες· και λέω, κι αν είσαι τόσο αντρόκαρδος, από θεού 'ναι δώρο. Τράβα στον τόπο σου με τ' άρμενα (πανιά) και τους συντρόφους σου όλους,
- 180 κι εκεί στους Μυρμιδόνες όριζε· δε σε ψηφώ (υπολογίζω) καθόλου, κι ούτε με νοιάζει που μου θύμωσες, μόν' τή φοβέρα μου άκου: 'Όπως μου παίρνει πίσω ο Απόλλωνας τη Χρυσοπούλα τώρα και θα τη στείλω εγώ με ανθρώπους μου και με άρμενο δικό μου όμοια κι εγώ τη ροδομάγουλη τη Βρισοπούλα *ατός μου* (εγώ ο ίδιος), το μερτικό σου, στην καλύβα σου θα 'ρθώ να πάρω, πόσο να μάθεις στέκω εγώ πιο πάνω σου, και να φοβάται κι άλλος να μου μιλάει σαν ίσιος κι όμοιος μου, σύντας βρεθεί μπροστά μου.»
'Ετσι είπε, κι ο Αχιλλέας συχύστηκε· στα δασωμένα στήθια διχόγνωμη η καρδιά του εδούλευε, κι αναρωτιόταν, τάχα
- 190 το κοφτερό σπαδί που εκρέμουνταν πλάι στο μερί να σύρει, κι ως διασκορπίσει όλη τη σύναξη, το γιο του Ατρέα να σφάζει, γιά να μερώσει το άγριο πάδος του και το θυμό να πνίξει; Κι ως τούτα *ανάδευε* (ανακάτενε) στα φρένα του βαθιά και στην καρδιά του και το τρανό σπαδί του ανάσερνε, νά τη η Αθηνά απ' τα ουράνια· η 'Ηρα *μαθές* (να ξέρεις) η κρουσταλλόχερη την είχε ξαποστείλει, που και τους δυο παρόμοια νοιάζονταν κι ίδια τους είχε αγάπη. Πίσω του εστάθη και τον άρπαξεν απ' τα ξανθά μαλλιά του· άλλος κανείς δεν την ξεχώριζε, μόνο ο Αχιλλέας μπορούσε. Σάστισε αυτός, τα πίσω στράφηκε, κι ευτύς αναγνωρίζει
- 200 την Αθηνά Παλλάδα –κι άστραφταν φριχτά τα δυο της μάτια– και κράζοντας τη με **ανεμάρπαστα** της συντυχαίνει **λόγια**:
«Τέκνο του Δία του *βροντοσκούταρου* (με τη βροντερή ασπίδα), γιατί ήρδες τώρα πάλε; Για τον υγιό του Ατρέα μην έτρεξες, να δεις την ξιπασιά του; Εγώ ένα λόγο ωστόσο δά 'λεγα, που θα γενεί, λογιάζω: με τ' άπρεπά του αυτά καμώματα θα γοργοδανατίσει.»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε:
«'Ηρθα να πάψω εγώ την όργητα που σε κρατεί, αν μ' ακούσεις, σταλμένη απ' την *κρουσταλλοβράχιονη* (με τα λευκά χέρια) την 'Ηρα από τα ουράνια,

Ο Αγαμέμνονας ανταπαντά
(στ. 172-187)

Η παρέμβαση της θεάς Αθηνάς
(στ. 188-222)

Ανεμάρπαστα λόγια:
ἔπεα πτερόεντα

Γνωρίζεις την έκφραση:

- που και τους δυο σας ίδια νοιάζεται κι ίδια σας έχει αγάπη.
- 210 Μόν' έλα, σκόλνα (σταμάτα) τα μαλώματα και το σπαδί μη σέρνεις· με λόγια ωστόσο, αν θέλεις, θρίσε τον, κι όπου σε βγάλει η γλώσσα! Κι εγώ ένα λόγο τώρα δά 'λεγα, που σίγουρα θα γένει: τριδίπλα τόσα δώρα ατίμητα μια μέρα θα σου δώσουν γι' αυτό το ντρόπιασμα, μόν' άκου μας και το θυμό σου κράτα.» Τότε ο Αχιλλέας ο φεροπόδαρος απηλογιά τής δίνει: «Δεν πρέπει αλήθεια την ορμήνια (συμβουλή) σας, θεά, να παρακούσω, κι ας πνίγει η οργή βαθιά τα σπλάχνα μου· το πιο συφέρο αυτό 'ναι. Που τους θεούς γρικάει, με προθυμία τον συνακούν κι εκείνοι.» Είπε, και το τρανό ξανάσπρωξε σπαδί του στο δηκάρι,
- 220 στη βαριά φούχτα το χερόλαβο κρατώντας το ασημένιο, στις Αθηνάς τα λόγια ακούγοντας· κι εκείνη στο παλάτι πετάει και πάει του Δία, στον Όλυμπο, με τους θεούς τους άλλους. Ωστόσο το θυμό δε σκόλαζε τότε ο Αχιλλέας, μόν' πήρε φαρμακεμένα λόγια κι έλεγε στο γιο του Ατρέα γυρνώντας: «Μεδύστακα, με μάτια εσύ σκυλιού και με καρδιά αλαφίνας! Πότε η καρδιά σου εσένα βάστηξε ν' αρματωθείς και νά 'βγεις με τα φουσατά μας στον πόλεμο; Πότε να πας να στήσεις καρτέρι με τους πιο αντρειωμένους μας; το τρέμεις σαν το Χάρο! Αλήθεια, πιο καλά στ' απλόχωρα των Αχαιών λημέρια
- 230 όποιοι μιλήσει αντρίκεια αντίκρου σου ν' αρπάξεις το μοιράδι! Χαρά στο λαοφαγά (που κλέβει τα λάφυρα) τον άρχοντα, πού ορίζει τιποτένιους! Αλλιώς, Ατρείδη, λέω δε δά 'σωνες άλλη αδικία να κάνεις. Μ' άκου τα λόγια μου, πού απάνω τους όρκο τρανό θα ομώσω (ορκιστώ): Μα τούτο το ραβδί –σ' τ' ορκίζομαι– που φύλλα πια και κλωνιά δε θα πετάξει, αφού παράτησε στο λόγγο τον κορμό του, κι ουδέ θ' ανοίξει πια, τι ολόγουρα τού 'χει ο χαλκός δερίσει φύλλα και φλούδα, και στα χέρια τους οι Αργίτες κρισολόγοι (δικαστές) τώρα το σφίγγουν διαφεντεύοντας τη δικαιοσύνη πάντα, ως τό 'χει ορίσει ο Δίας – τον άκουσες τον όρκο τον τρανό μου!
- 240 Θα 'ρθεί καιρός αλήθεια που όλοι τους θ' αποζητούν οι Αργίτες τον Αχιλλέα, και τότε μ' όλο σου δε θα μπορείς τον πόνο να τους συντρέξεις, απ' τον Έχτορα καθώς τον αντροφόνο νεκροί θα πέφτουν και θα σκίζεται τότε η καρδιά σου εσένα απ' τον καημό, που παραπήρησες (περιφρόνησες) των Αχαιών τον πρώτο.» Είπε ο Αχιλλέας, και σφεντονίζοντας στο χώμα το ραβδί του, το πλουμισμένο με χρυσόκαρφα, στη δέση του διαγέρνει. Χώρια κι ο γιος του Ατρέα ξεφρένιαζε. Πετάχτη τότε ομπρός τους ο Νέστορας, ο γλυκομίλητος αγορητής της Πύλος, που πιο γλυκά άπ' το μέλι ανάβρυζαν τα λόγια του απ' το στόμα.
- 250 Δυό είχαν ιδεί τα μάτια του γενιές ως τώρα να πεθαίνουν δηνητών ανθρώπων, που γεννήθηκαν και τράνεψαν πιο πρώτα

Αν η Ιλιάδα ήταν τραγωδία και όχι έπος, θα λέγαμε ότι εδώ η Αθηνά επεμβαίνει ως «άπο μηχανής θεά»!!! Ευτυχώς!

Τι σημαίνει η έκφραση; Την χρησιμοποιούμε και σήμερα!

«Τριδίπλα τόσα δώρα ατίμητα μια μέρα θα σου δώσουν γι' αυτό το ντρόπιασμα». Κάτι ξέρει η Αθηνά...

Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;

Ο θυμός και ο όρκος του Αχιλλέα (στ. 223-246)

Πώς είναι συναισθηματικά ο Αχιλλέας; **Βρες τρία επίθετα** για να τον χαρακτηρίσεις!

[To ραβδί του Κριτή](#)

στ. 240-244: Έτσι θα γίνει παρακάτω; Τι υποθέτεις; **Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;**

Η παρέμβαση του Νέστορα (στ. 247-284)

Κάνε μία προσπάθεια διαμεσολάβησης!

στην άγια Πύλο, και βασίλευε πια στη γενιά την τρίτη, και τότε μίλησε καλόγνωμος αναμεσό τους κι είπε:
«Ωχού, τρανό κακό που πλάκωσε των Αχαιών τη χώρα!
Ο Πρίαμος πόσο δ' αναγάλλιαζε κι οι γιοι του Πρίμου τώρα, πόσο βαθιά κ' οι Τρώες οι επίλοιποι θα χαίρουνταν αλήθεια, τούτα για σας τους δυο να μάθαιναν, πως αρπαχτήκατε έτσι, οι πρώτοι Αργίτες, και στη φρόνεψη και στο κοντάρι οι πρώτοι
Μα τώρα ακούστε μου! Τα χρόνια μου κανένας σας δεν τά 'χει.

- 260 Εγώ είχα σμίξει με άντρες κάποτε πολύ τρανότερους σας –χρόνια παλιά– κι αυτοί τα λόγια μου δεν τ' αψηφούσαν, όχι. Άντρες παρόμοιους δεν αντάμωσα κι ουδέ και δ' ανταμώσω, σαν τον Πειρίδο ή τον Πολύφημο, που ίδια θεός λογιόταν, σαν τον Εξάδιο, σαν το Δρύαντα, σαν τον Καινέα το ρήγα, σαν το Θησέα, στην όψη πού 'μοιαζε θεός, το γιο του Αιγέα. Πολλά αντρειωμένοι εκείνοι εστάθηκαν στις γης τους άντρες μέσα, πολλά αντρειωμένοι, και πολέμησαν και με πολλά αντρειωμένους· με του βουνού τους δράκους τά 'βαλαν και τους χάλασαν όλους. Μ' αυτούς εγώ συναπαντήθηκα, φτασμένος απ' την Πύλο,
- 270 πέρα, από τόπο αλαργοτάξιδο· τι τοί τους με κάλεσαν, και χώρια, για δικού μου, εμάχουμουν. Απ' όσους δρέφει τώρα η γη, κανείς δε δά 'χε ανάκαρα (κουράγιο) να χτυπηθεί μαζί τους. Κι ωστόσο παίρναν και τη γνώμη μου και μου άκουγαν το λόγο. Λοιπόν κι εσείς, ελάτε, ακούστε μου, χαρά σ' αυτόν που ακούει, και μήτε εσύ, κι ας έχεις δύναμη, την κόρη να του πάρεις, μόν' άφησέ τη, ως του την έδωκαν αποξαρχής οι Αργίτες· μήτε κι εσύ, Αχιλλέα, να ρίχνεσαι του βασιλιά μας τώρα σαν ίσια κι όμοιος· τι δεν έλαχε την ίδια με τους άλλους τιμή ένας ρήγας πρωτοστράτορας, που ο Δίας τον μεγαλύνει.
- 280 Κι αν είσαι δυνατός, κι αν σ' έκανε θεά μητέρα εσένα, στέκει απ' την άλλη αυτός πιο πάνω σου, τι πιο πολλούς ορίζει. Υγιέ του Ατρέα, κι εσύ την όργητα παράτα, του Αχιλλέα μην του κρατάς θυμό, ξορκίζω σε· τι στους Αργίτες όλους αυτός μας στέκει κάστρο ατράνταχτο μες στη σφαγή την άγρια.» Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας γυρνώντας τού αποκρίδη:
«Τα όσα μου λες αλήθεια, γέροντα, πολύ σωστά και δίκια, μ' αυτός εδώ γυρεύει απ' όλους μας να στέκεται πιο πάνω, όλους δικούς του νά 'χει, σε όλους μας να κάνει το κουμάντο, όλους να ορίζει· μα τα λόγια του θα παν θαρρώ του ανέμου.
- 290 Κι αν οι θεοί μαθές οι αδάνατοι τον κάμαν αντρειωμένο, του δώκαν τάχα και το λεύτερο να θγαίνει να μας θρίζει;» Το λόγο τού 'κόψε ο τρισεύγενος τότε Αχιλλέας και τού 'πε:
«Αλήθεια, να με πούνε δ' άξιζε κιοτή (δειλό) και τιποτένιο,

Ήρθε η ώρα για **διαμεσολάβηση!** Μόνο ο σοφός Νέστορας θα μπορούσε να τους συμφιλιώσει!

Υπογραμμίζω τα επιχειρήματα του Νέστορα στο κείμενο:
«Πόσο θα χαίρουνταν οι Τρώες!»

«Κάτι ξέρω κι εγώ ως μεγαλύτερός σας...»

«Έχω γνωρίσει πολύ καλύτερους από εσάς... Και με τίμησαν!»

Τι συμβουλεύει ο Νέστορας τον Αχιλλέα και τι τον Αγαμέμνονα:

Ο Αγαμέμνονας απαντά
(στ. 285-291)

Ο Αχιλλέας απαντά
(στ. 292-303)

σε ό,τι κι αν έλεγες αν σύγκλινα (συμφωνούσα), να κάνω ό,τι προστάξεις. Άλλους, αν θέλεις, βρες κι αφέντεψε, σε μένα πια μην κάνεις κουμάντο τώρα' τι τα λόγια σου θα παν θαρρώ του ανέμου. Κάποιο άλλο λόγο τώρα δά' λεγα, και συ στο νου σου βάλ' τον: Στα χέρια αλήθεια εγώ δεν έρχομαι με σένα γιά και μ' άλλον γι' αυτή την κόρη που μου δώσατε και τώρα παίρνετέ μου·

300 όμως απ' τ' άλλα που μου βρίσκονται μες στο γοργό καράβι δεν έχεις να μου πάρεις τίποτα χωρίς το δέλημα μου. Ειδέ κι αν δεξ, ομπρός, δοκίμασε, για να το δουν και τούτοι· ευτύς δ' αναβρυσίσει το αίμα σου τρογύρα απ' το κοντάρι!»

3η Υποενότητα: Ο Αγαμέμνονας παίρνει τη Βρισηίδα, η Χρυσηίδα επιστρέφει στο Χρύση και ο λοιμός τελειώνει (στ. 304-476)

Έτσι ως πιάστηκαν συναλλάζοντας λόγια βαριά κι οι δυο τους, σκώηκαν (σηκώθηκαν) και σκολνούν τη σύναξη στ' Αργίτικα καράβια. Και τράβηξε ο Αχιλλέας για τ' άρμενα τα καλοζυγιασμένα και τα καλύβια, με τον Πάτροκλο μαζί και τους συντρόφους. Κι ο γιος του Ατρέα γοργό στη θάλασσα καράβι λέει και ρίχνουν, διαλέει και λαμνοκόπους (κωπηλάτες) είκοσι, πλήθια σφαχτά φορτώνει

310 για το θεό· τη ροδομάγουλη μετά τη Χρυσοπούλα καθίζει. Μπήκε κι ο πολύγνωμος να κυβερνά Οδυσσέας. Μπήκαν λοιπόν αυτοί κι αρμένιζαν στις θάλασσας τις στράτες· κι ο γιος του Ατρέα το ασκέρι πρόσταξε να ξαγιστεί, κι εκείνοι λούζονταν, κι όλα τ' απονίμματα (απόνερα) μες στο γιαλό τα ρίχναν, και στον Απόλλωνα αφεγάδιαστα ταυριά και γίδια εσφάζαν πολλά, στην άκαρπης της θάλασσας μπροστά το γυρογιάλι· κι η κνίσα ανέβαινε στρουφίζοντας με τον καπνό στα ουράνια. Τούτοι έτσι εμόχτουν· ο Αγαμέμνονας δεν παρατούσε ωστόσο την όχλητα και τί φοβέρισε στον Αχιλλέα να κάνει·

320 κι ευτύς τον Ευρυβάτη εφώναξε και τον Ταλθύβιο ομπρός του, τους δυο διαλάληδες και πρόθυμους παραστεκάμενούς του: «Γιά σύρτε στου Αχιλλέα και γρήγορα κρατώντας τη απ' το χέρι φέρτε μου εδώ τη ροδομάγουλη γυρνώντας Βρισσοπούλα. Κι αν δεν τη δώσει, εγώ με πióτερους θα πάω και θα την πάρω με αυτά τα χέρια μου· βαρύτερα θα το πλερώσει τότε.» Ως είπε τούτα φοβερίζοντας, τους πρόσταξε να φύγουν, κι αυτοί στο κύμα δίπλα το άκαρπο γιαλό γιαλό τραβούσαν αδελητά τους, ώσπου στ' άρμενα των Μυρμιδόνων φτάσαν. Και τον πέτυχαν στο καράβι του σιμά και στο καλύβι

330 να κάδεται, κι ουδέ το χάρηκε να τους ιδεί μπροστά του. Κι εκείνοι εδειλίασαν και ντράπηκαν τον Αχιλλέα, κι αντίκρου σεκόνταν κι ούτε τον χαιρέτιζαν κι ουδέ και τον ρωτούσαν. Μ' αυτός τι θέλαν το κατάλαβε και μίλησέ τους πρώτος:

Βρισηίδας αρπαγή. Αττική ερυθρόμορφη κύλικα, 480-470 π.Χ. Ζωγράφος της Βρισηίδας, Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο.

Ο Αγαμέμνονας παίρνει τη Βρισηίδα από τον Αχιλλέα (στ. 304-348α)

Να μην ξεχάσω:

να υπογραμμίσω στο κείμενο τους στίχους που δείχνουν τα συναισθήματα του Αγαμέμνονα και του Αχιλλέα.

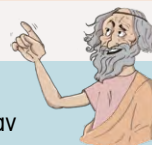

Ο Ευρυβάτης και ο Ταλθύβιος οδηγούν τη Βρισηίδα στον Αγαμέμνονα

Η αρπαγή της Βρισηίδας

Ήξερες ότι:

Οι **κήρυκες** στην αρχαιότητα ήταν πρόσωπα ιερά και απαραβίαστα, γιατί ανήκαν στον ιερατικό κλάδο: Ήταν *ύβρις* να επιτεθεί κάποιος σε κήρυκα. Μήπως γι' αυτό τους στέλνει ο Αγαμέμνωνας να πάρουν τη Βρισηίδα από τον Αχιλλέα;

«Καλώς τους κράχτες, τους μαντάτορες του Δία και των ανθρώπων
 ζυγώστε· εσείς δε φταίτε τίποτα, μονάχα ο γιος του Ατρέα,
 που εδώ σας στέλνει να μου πάρετε την ώρα Βρισοπούλα.
 Πάτροκλε, εμπρός, αρχοντογέννητε, θγάλε και δώσ' την κόρη
 να τήνε πάρουν· κι οι διαλάληδες μαρτύροι ας είναι ετούτοι
 μπρος στους τρισμάκαρους αδάνατους, μπρος στους δηητούς ανθρώπους
 340 και μπρος στο βασιλιά τον άκαρδο, τη μέρα που θα μ' έχουν
 τυχόν ανάγκη, πάλε από άδικο χαμό να ξεγλιτώσω
 τους άλλους· τι έχει εκείνος μέσα του κατάρρα δίχως άλλο
 και ξεφρενιάζει, κι ουδέ δύνεται να ιδεί μπροστά και πίσω,
 πώς δίπλα στα καράβια ανέβλαβος θα πολεμά ο στρατός του.»
 Είπε, κι ο Πάτροκλος του *ακράνη* (φίλου) του συναγρικαίει το λόγο,
 κι απ' το καλύβι την *πανέμνοστη* (πανέμορφη) τη Βρισοπούλα θγάξει
 και τους τη δίνει· δίπλα στ' άρμενα το δρόμο εκείνοι επήραν,
 κι η κόρη αδελητά της πήγαινε μαζί τους. Δακρυσμένος
 τότε ο Αχιλλέας απ' τους συντρόφους του μακραίνει και καδίξει
 350 μπρος στον ψαρή γιαλό, το απέραντο το πέλαγο θωρώντας,
 κι απλώνοντας τα χέρια ευκήθηκε στην ακριβή του μάνα:
 «Μάνα μου, τόσο αφού με γέννησες λιγόχρονο, και νά 'ταν
 ο Ολύμπιος Δίας τιμή να μου 'δινεν, ο αφηλοβροντολάλος!
 Μ' αυτός ουδέ μια στάλα μου 'δειξε τιμή την ώρα ετούτη·
 τι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο μέγας γιος του Ατρέα,
 δε με σεβάστη, μόνο μου άρπαξε το αρχοντομοίρι απός του.»
 Είπε θρηνώντας, και τον άκουσεν η σεβαστή του η μάνα,
 που πλάι στο γέρο κύρη εκάδουνταν, στα βάθη του πελάγου,
 κι απ' το ψαρί το κύμα επρόβαλε με θιάση, σαν αντάρα,
 360 και στον υιό της πού 'κλαιεν έτρεξε και κάθισε μπροστά του,
 και με το χέρι της τον χάιδεψε κι έτσι μιλάει και κρένει:
 «Τί κλαις, παιδί μου; ποιος σου τάραξε καημός τα σπλάχνα τώρα;
 Μίλα ανοιχτά, κι οι δυο να ξέρουμε, μην το κρατάς κρυμμένο.»
 Βαριά βογγώντας ο φτερόποδος απάντησε Αχιλλέας:
 «Τα ξέρεις· τι τα θες τα λόγια μου, μια και τα ξέρεις όλα;
 Στη Θήβα, στου Ηετίωνα πήγαμε την πολιτεία την άγια,
 κι αφού την πήραμε, τα κούρσα μας εδώ τα φέραμε όλα.
 Κι οι γιοι των Αχαιών, ως ταίριαζε, καθώς τα διαμοιράζαν,
 στο γιο του Ατρέα τη ροδομάγουλη χάρισαν Χρυσοπούλα.
 370 Μα ο Χρύσης, ο ιερέας του Απόλλωνα του μακροσαγιάτηρ,
 στων Αχαιών τα πλοία τα γρήγορα των χαλκοθωρακάτων
 με λύτρα αρίφνητα, την κόρη του να λευτερώσει, φτάνει,
 του μακροσαγιάτηρ Απόλλωνα κρατώντας τα στεφάνια
 πα στο χρυσό ραβδί, και πρόσπεφτε μπρος στους Αργίτες όλους,
 ξεχωριστά στους δυο πολέμαρχους υγιούς του Ατρέα γυρνώντας.

*Ο Αχιλλέας κλαίγοντας απευθύνει
 δέηση στη μητέρα του (στ. 348β-363)*

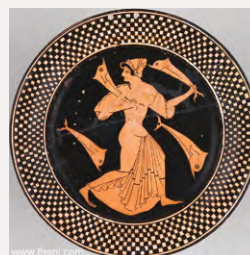

Γιατί ο Όμηρος παρουσιάζει τον Αχιλλέα να κλαίει; Κλαίνε οι ήρωες;

Το αίτημα του Αχιλλέα (στ. 364-412)

Απεικόνιση
 του Νηρέα.
 Πατέρας της Θέτιδας

Θέτιδα και δελφίνια,
 Αττικό ερυθρόμορφο
 πινάκιο, με τον
 τρόπο του Ευθυμίδη,
 510- 500 π.Χ.,
 Βοστώνη, Μουσείο
 Καλών Τεχνών.

Οι Αργίτες οι άλλοι ευτύς με μια φωνή να σεβαστούν εκράζαν
το λειτουργό, και τα περίλαμπρα ν' αποδεχτούνε δώρα·
όμως του Ατρείδη του Αγαμέμνονα δεν άρεσε η βουλή τους,
μόν' τον κακόδιωχνε και τύ' ριχνε βαριά φοβέρα ακόμα.

380 Όλο θυμό τα πίσω ο γέροντας γυρνάει, κι ο Φοίβος τότε
την προσευκή του ευτύς επάκουσε, τι στην καρδιά τον είχε.
Φαρμακερές σαγίτες έριχνε στους Αχαιούς, κι εκείνοι
πέθαιναν πανωτά, και χύνουνταν οι δεικές σαγίτες
απ' άκρη σ' άκρη μες στ' Αργίτικα φαρδιά λημέρια. Τότε
μας είπε τη βουλή, ως την κάτεχε, του Μακρορίχτη ο μάντης.
Εγώ του Φοίβου να προσπέσουμε παρακινώ τους πρώτος,
μα σύγκλυσε (πλημύρισε) τον Αγαμέμνονα θυμός, κι ολόρδος τότε
πετιέται και φοβέρα μού' ριξε, που κιάλας έχει γένει·
τι εκείνη οι Αργίτες οι αστρομάτηδες με γρήγορο καράβι

390 την παν στη Χρύσα, και δοσίματα για το θεό φόρτωσαν
όμως την άλλη, αυτήν που μού' δωκαν οι Αργίτες, μου την πήραν,
τη Βρισσοπούλα, απ' το καλύβι μου λίγη ώρα πριν οι κράχτες.
Τώρα αν εσύ μπορείς, διαφέντεψε τον αντρειωμένο γιο σου·
σύρε στον Όλυμπο και πρόσπεσε στο Δία, καμιάν ως τώρα
φορά του Δία τα σπλάχνα αν εύφρανες με λόγο γά με πράξη·
τι σ' άκουσα συχνά στου κύρη μου το σπίτι να παινιέσαι
και να μας λες, το μαυροσύγγεφο του Κρόνου υγιό μονάχη
μες στους αδάνατους πως γλίτωσες από περίσσια πάδη,
τότε που θέλαν οι άλλοι του Ολύμπου θεοί να τότε δέσουν,

400 ο Ποσειδώνας, η Ήρα κι η Αθηνά μαζί τους η Παλλάδα.
Μα ήρδες εσύ και τον λευτέρωσες, θεά, από τα δεσμά του,
τον Εκατόχερο φωνάζοντας στ' ακρόκορφα του Ολύμπου·
οι θεοί τον κράζουν Πολυδύναμο κι οι άνθρωποι από την άλλη
Αιγαίωνα, τι περνάει στη δύναμη και το γονιό του ακόμα.
Κάθισε τότε καμαρώνοντας τη δύναμη του, δίπλα
στο Δία, κι οι τρισμακάριοι εξάρωσαν θεοί και δεν τον δέσαν.
Όλα εσύ τώρα αυτά καθίζοντας σιμά του δύμισε του,
τα γόνατα του πιάσε, αν δά' θελε στους Τρώες να δώσει χέρι,
και τους Αργίτες πλάι στη δάλασσα κι ομπρός στα πλοία να κλείσει

410 ματοκυλώντας τους, το ρήγα τους για να τον χαίρουνται όλοι·
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, να νιώσει
την τύφλα του, που καταφρόνεσε τον πρώτο απ' τους Αργίτες.»
Κι η Θέτη ευτύς του απηλογήθηκε στα δάκρυα βουτημένη:
«Όχου, παιδί μου, τί σε ανάσταينا, τον πικρογεννημένο!
Ας ήταν άβλαβος κι αδάκρυτος στ' άρμενα πλάι να μένεις,
έτσι που η Μοίρα λίγο σου' γραψε κι όχι πολύ να ζήσεις.
Μ' αντάμα τώρα και λιγόχρονος κι ο πιο δυστυχισμένος
απ' όλους είσαι. Μαύρη κι άραχλη που σε γεννούσα η μοίρα!

Γράψε τα γεγονότα που προηγήθηκαν και **σύγκρινέ τα** με όσα αναφέρει ο Αχιλλέας στη Θέτιδα. **Τι προσθέτει ή τι παραλείπει** ο ήρωας σε σχέση με όσα πραγματικά συνέβησαν:

Ήξερες ότι:

Οι Εκατόχειρες ήταν τρεις, ο Βριάρεως ή Αιγαίων, ο Γύης και ο Κόττος. Ήταν γιοι του Ουρανού και της Γαίας.

Η αντιπολίτευση του Ολύμπου

Είναι καιρός **να ανταποδώσει** ο Δίας στη Θέτιδα όσα του πρόσφερε αυτή στο παρελθόν...

Η υπόσχεση της Θέτιδας (στ. 413-430α)

Είναι η πρώτη φορά που συναντάμε τη **Θέτιδα**, τη μητέρα του Αχιλλέα. Ας ψάξουμε πληροφορίες γι' αυτήν!

- Τούτα στο Δία τον κεραυνόχαρο να πω δ' ανέβω ατή μου
 420 στο χιονοσκέπαστο τον Όλυμπο, μπορεί και να μ' ακούσει.
 Μα τώρα εσύ στα γοργοτάξιδα καθούμενος καράβια
 με τους Αργίτες βάστα μάνητα, μην πολεμάς καθόλου·
 τι ο Δίας επήγε χτες στους άψεγους (χωρίς ελάττωμα) Αιθίοπες καλεσμένους,
 στον Ωκεανό μακριά, κι οι αδάνατοι τον ακλουδήξαν όλοι.
 Όμως ξανά σε μέρες δώδεκα στον Όλυμπο θα γύρει,
 και τότε εγώ στο χαλκοκάτωφλο παλάτι του δ' ανέβω
 και θα προσπέσω ομπρός στα πόδια του, και λέω πως θα μ' ακούσει.»
 Σα μίλησε έτσι, ασκώδη (σηκώθηκε) κι έφυγε, κει πέρα αφήνοντάς τον
 όλο θυμό, που την ωριόζωστη (ομορφοζωσμένη) γυναίκα τού 'χαν πάρει
 430 μεβιάς, αδέλητα του. Ζύγωνε στη Χρύσα το καράβι·
 ωστόσο του Οδυσσέα, τ' αγιάτικα σφαχτά που κουβαλούσε.
 Κι όταν εκείνοι στο πολύβαδο λιμάνι μέσα εμπήκαν,
 μαζέψαν τα πανιά, τ' απόδεσαν στο μελανό καράβι,
 λύσαν τα ξάρτια και στο δίκρανο πλάγιασαν το κατάρτι
 με δίχως ξάργητα, και λάμνοντας (κωπηλατώντας) το αραξοβόλι πιάνουν.
 Όξω πετούν τις αγκυρόπετρες και την πρυμάτσα (σχοινί) δένουν,
 όξω κι εκείνοι στο γυρογιάλο της θάλασσας εβήκαν,
 όξω και τα σφαχτά του Απόλλωνα του μακρορίχτη έβγαλαν,
 όξω απ' το πλοίο το πελαγόδρομο κι η Χρυσοπούλα εβήγκε.
 440 Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος μπρος στο βωμό τη φέρνει
 και την παράδωσε στου κύρη της τα χέρια λέγοντάς του:
 «Χρύση, ο ρηγάρχης Αγαμέμνονας με στέλνει να σου δώσω
 πίσω την κόρη, και να σφάξουμε περίσσια αρνιά στο Φοίβο,
 να ελεηθεί, αν θελήσει η χάρη του, τους Δαναούς, τι αλήθεια
 με πίκρες έχει πολυστέναχτες ποτίσει τους Αργίτες.»
 Τούτα μιλώντας τού την έδωκε, κι αυτός την κόρη εδέχτη
 όλο χαρά· κι εκείνοι γρήγορα τ' αγιάτικα σφαχτάρια
 στήσαν αράδα, στον καλόχτιστο βωμό του Φοίβου γύρω.
 Κι ως *χερονίφτηκαν* (έπλυναν τα χέρια τους) κι εμοίρασαν τ' αγιοκριθάρια, ο Χρύσης
 450 βροντόφωνα, τα χέρια ασκόνοντας, για χάρη τους ευκήδη:
 «Επάκουέ μου, ασημοδόξαρε, που κυβερνάς τη Χρύσα
 και την τρισάγια Κίλλα, κι άσφαλτα την Τένεδο αφεντεύεις·
 κι άλλη φορά πιο πριν συνάκουσες την προσευκή μου εμένα
 και μού 'δειξες τιμή παιδεύοντας ανήλεα τους Αργίτες·
 όμοια και τώρα, αυτή μη μου αρνηθείς που σου ζητώ τη χάρη,
 και τους Αργίτες απ' τον άδικο χαμό πια γλίτωσέ τους.»
 Είπε, και την ευκή του επάκουσεν ο Απόλλωνας ο Φοίβος·
 κι ως ευκηδήκαν και πασπάλισαν μετά τ' αγιοκριθάρια,
αναλαιμίσαν (έστριψαν τους λαιμούς) τ' αρνοκάτσικα, τα σφάξανε, τα γδάραν,
 460 χώρισαν τα μεριά, τα τύλιξαν τρογύρα με τη σκέπη,

Η Χρυσήδα παραδίδεται στον πατέρα της (στ. 430β-476)

Απόδοση Χρυσήδας. Bartolozzi, Francesco, 1786 Λονδίνο.

Θυμάσαι πού ξαναείδαμε αυτή την προσευχή:

διπλώνοντάς τη, κι από πάνω τους κομμάτια κρέας πιθώσαν (τοποδέτησαν).

Σε σκίζες (κομμάτια ξύλου) πάνω ο γέρος τὰ 'καιγε, και με κρασί φλογάτο τα περεχούσε, και πεντόσουβλες στο πλάι του οι νιοί κρατούσαν.

Και σύντας τα μεριά αποκάηκαν και γεύτηκαν τα σπλάχνα, λιανίσαν τ' άλλα και περνώντας τα στις σούβλες να τα ψήνουν επήραν γνοιαστικά, κι ως ψήθησαν, τ' αποτραβήξαν όλα.

Κι απ' τις δουλειές αυτές σα σκόλασαν κι ετοίμασαν τις τάβλες, έτρωγαν, κι είχαν ως εταίριαζε καθείς το μερτικό του.

και σύντας του πιστού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο,

470 παίρνουν κροντήρια (αγγεία) τ' αρχοντόπουλα, κρασί τα ξεχειλίζουν, και σ' όλους τα ποτήρια εγιόμωσαν, απ' τις σπονδές ν' αρχίσουν.

Κι ολημερίς με το τραγούδι τους και το χορό το Φοίβο γύρευαν να γλυκάνουν, κι όμορφο παιάνα ετραγουδούσαν τιμώντας τον οι Αργίτες, κι άκουγε κι αγάλλουνταν εκείνος.

και σύντας ο ήλιος πια βασίλευσε και τα σκοτάδια επήραν, μπρος στις πρυμάτσες του πλεούμενου να κοιμηθούν πλαγιάσαν.

Υπογραμμίζω στο κείμενο τα στάδια της θυσίας στον Απόλλωνα και συζητάμε τη σημασία της θυσίας στα ομηρικά έπη.

4η Υποενότητα: Η ικεσία της Θέτιδας. Δίας και Ήρα διαφωνούν έντονα (στ. 477-611)

Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη, να γύρουν στα φαρδιά ξανοίχτηκαν των Αχαιών λημέρια.

και πρώμο αγέρα ο μακροδόξαρος Απόλλωνας τους στέλνει·

480 κι εκείνοι, το κατάρτι ορθώνοντας, τ' άσπρα πανιά σήκωσαν, κι ο αγέρας πίσω τους τα φούσκωνε, και στην καρένα γύρω του карабиού, γοργά που αρμένιζε, το μαύρο κύμα αχούσε· κι αυτό πετούσε απά στα κύματα, τελεύοντας τη στράτα.

και σύντας φτάσαν πια στ' απλόχωρα των Αχαιών λημέρια, πα στη στεριά τράβηξαν κι έβγαλαν το μελανό καράβι, ψηλά στον άμμο, και το στύλωσαν με μακρουλά αντιστύλια, κι ατοί τους στις καλύβες σκόρπισαν και στα καράβια γύρα.

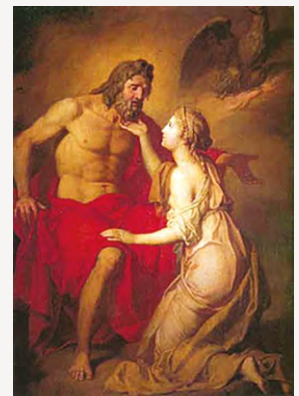
Πρόσμενε ωστόσο ο γοργογόνατος, ο αρχοντογεννημένος γιος του Πηλέα στα πελαγόδρομα καράβια του χολιώντας,

490 κι ουδέ στη δοξαντρούσα επήγαινε τη σύναξη ποτέ του κι ουδέ στον πόλεμο, μόν' έτρωγε τα σωδικά του η πίκρα, που εδώ καθόταν, κι ας λαχτάριζεν αντάρες και πολέμους.

Μα σα διαβήκαν μέρες δώδεκα, το δρόμο επαίρναν πίσω όλοι οι θεοί μαθές οι αδάνατοι, στον Όλυμπο να γύρουν, κι ο Δίας μπροστά. Και τότε η Θέτιδα, το δέλημα του γιου της θυμάμενη, γοργά απ' της θάλασσας ξεπρόβαλε το κύμα κι ανέβη σύναυγα στον Όλυμπο, στον ουρανό το μέγα· κι ήβρε στου Ολύμπου του πολύκορφου την πιο αφηλή τη ράχη το γιο του Κρόνου το βροντόλαλο να κάδεται μονάχος.

500 Μπροστά του τότε πήγε κάθισε και τού 'πιασε τα γόνα με το ζερβί, με το άλλο ακράγγιξε τα γένια του από κάτω,

Η Θέτις ικετεύει τον Δία και εκείνος υπόσχεται δικαίωση του Αχιλλέα (στ. 477-530)

Δίας και Θέτιδα.
Anton Losenko, 1769.

Η ικεσία της Θέτιδας

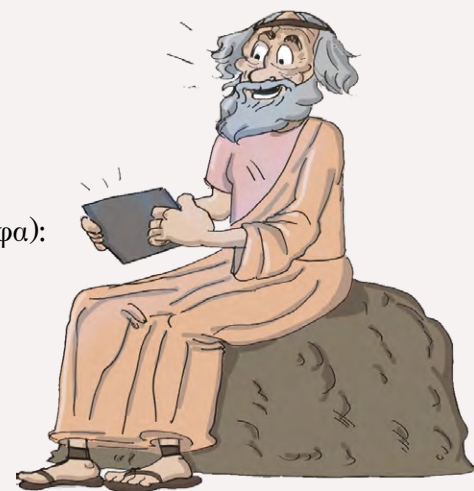

Σε ποιο σημείο του μύθου αναφέρεται η Θέτις στον στίχο 516;

Διαβάζω τον μύθο και **απαντώ**.

- κι είπε στο Δία παρακαλώντας τον, το ρήγα υγιό του Κρόνου;
 «Πατέρα Δία, ποτέ μου αν σ' εύφρανα στους αδανάτους μέσα
 με λόγο γιά με πράξη, επάκουσε την πεδυμιά μου ετούτη:
 Το γιο μου τίμησε, που η μοίρα του να ζήσει γράφει απ' όλους
 πιο λίγο, κι όμως ο Αγαμέμνονας ο πρωταφέντης τώρα
 τον καταφρόνεσε, τι του άρπαξε το αρχοντομοίρι απός του.
 Όμως, Ολύμπιε Δία βαδύγνωμε, τίμησε εσύ το γιο μου
 στους Τρώες τη νίκη τώρα δίνοντας, ώσπου να πουν κι οι Αργίτες
 510 να τον τιμήσουν, και τιμώντας τον ξεπλερωμή να δώσουν.»
 Αυτά είπε, όμως ο Δίας δε μίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης,
 μόνο βουβός πολλήώρα εκάδουνταν κι η Θέτη, ως τα κρατούσε
 αποξαρχής, τα γόνα τού 'σφιγγε και μίλησέ του πάλι:
 «Ξάστερα δώσε μου το λόγο σου και στρέξε αυτά που σου 'πα,
 γιά αρνήσου μου, τι εσύ δε σκιάζεσαι κανένα, γιά να ξέρω
 καλά, η θεά πως είμαι απ' όλους σας η πιο παραριγμένη.»
 Συχύστη τότε ο Δίας κι απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης (που μαζεύει τα σύννεφα):
 «Ωχού μπελάδες! Σε φαγώματα με βάξεις με την Ήρα,
 που θα μ' αρχίσει τα μαλώματα και θα μ' αγκυλοχέυει (πειράζει).
 520 Έτσι κι αλλιώς μες στους αδανάτους θεούς θυμώνει εκείνη
 μαζί μου, τάχα πως στον πόλεμο τους Τρώες συντρέχω πάντα.
 Μα τώρα εσύ τραθήξου γρήγορα, δε θέλω να σε νιώσει
 η Ήρα, κι εγώ όλα που μελέτησες θα τα γνοιαστώ να γένουν.
 Ομπρός λοιπόν, με το κεφάλι μου θα γνέψω, να πιστέψεις·
 τι αυτό είναι μέσα στους αδανάτους το πιο τρανό από μένα
 σημάδι· τι είναι αμεταγύριστος κι αφεύτιστος και βγαίνει
 το δίχως άλλο πάντα ο λόγος μου, με το κεφάλι ως γνέψω.»
 Είπε, και με τα φρύδια του έγγνεψε τα μαύρα ο γιος του Κρόνου,
 κι οι δειές με ορμήν αναταράχτηκαν οι χήτες (χαίτη) στο κεφάλι
 530 το αδάνατο, και ριζοτράνταξε τον Όλυμπο το μέγα.
 Σαν έτσι οι δυο τους τα συνταίριαζαν, χωρίζουν στου πελάγου
 πηδά τα βάδη από τον Όλυμπο το φωτοβόλο εκείνη,
 κι ο Δίας τραβούσε στο παλάτι του, κι όλοι μαζί ασκωθήκαν
 απ' τα θρονιά οι θεοί· δεν τόλμησε στον κύρη ομπρός κανένα
 να μείνει καδιστός, ως ζύγωνε, μόν' στάθηκαν μπροστά του.
 Κι αυτός στο θρόνο τότε εκάδισε. Δεν είχε όμως ξεφύγει
 της Ήρας τη ματιά, και τό 'ξερε πως μίλησε μαζί του
 η Θέτη, η κόρη η χιοναστράγαλη του δαλασσογερόντου·
 κι ευτύς στο γιο του Κρόνου εγύρισε, μιλά και τον κεντρίζει:
 540 «Ποιος πάλε απ' τους θεούς, δολόγνωμε, τα ταίριαξε μαζί σου;
 Πάντα σου αρέσει αλήθεια αλάργα μου καδούμενος να κλώδεις (σχεδιάζεις)
 διαλογισμούς κρυφούς κι απόφασες να παίρνεις, και ποτέ σου
 το πού 'βαλες στο νου δε δέλησες να μου το πεις και μένα.»

Δίας και Ήρα λογομαχούν
(στ. 531-570)

Συζητώ σε τι καταστάσεις μπορούν να οδηγήσουν τέτοιες διενέξεις, τόσο στην κοινωνία των θεών όσο και στην κοινωνία των ανθρώπων.

Η Ήρα
γνωρίζει
πολλά

Κι απηλογήθη των αδάντων και των δνητών ο κύρης:
 «Ήρα, το κάθε που στοχάζομαι καθόλου μην τ' ολπίζεις
 να σου το φανερώνω· δύσκολο, γυναίκα μου κι ας είσαι.
 Αλήθεια, ό,τι είναι που δε δά 'βλαφτε να μαδευτεί, κανένα
 πριν από σένα, μήτε αδάνατος μήτε δνητός, θα μάθει.
 Μα αυτό που χώρια απ' τους αδάνατους στο νου μου εγώ θα βάλω,
 550 μη δεσ να το ρωτάς ανώφελα και μην φιλοσκαλίζεις.»
 και τότε η σεβαστή του απάντησε βοϊδόματη (με μεγάλα μάτια) Ήρα κι είπε:
 «Υγιέ του Κρόνου τρομερότατε, τι λόγια αυτά που κρένεις (λες);
 Ποτέ να σε ρωτώ δε δέλησα και να φιλοσκαλίζω,
 μόν' ό,τι δεσ μπορείς ανέγνοιαστα να στοχαστείς μονάχος.
 Μα τώρα τρέμω μες στα σπλάχνα μου, μη σ' έχει καταφέρει
 η Θέτη, η κόρη η χιοναστράγαλη του θαλασσογερόντου·
 τι σύναυγα κοντά σου εκάθισε και σου 'πίασε τα γόνα,
 κι αλήθεια εσύ θαρρώ της έταξες στον Αχιλλέα να δώσει
 τιμή, κι Αργίτες γύρω στ' άρμενα περίσσιους ν' αφανίσεις.»
 560 και τότε ο Δίας τής αποκρίθηκεν ο νεφελοστοιβάχτης:
 «Δαιμονισμένη! Πάντα το κακό στο νου σου! Δε γλιτώνω!
 όμως χαμένοι πάνε οι κόποι σου, και μόνο απ' την καρδιά μου
 μακραίνεις. Τόσο το χειρότερο για σένα, λέω. Κι αν έτσι
 μαδές ως τά 'πες τούτα εγίνηκαν, έτσι μου αρέσει εμένα!
 Μόν' κάδου κι άκουε κάθε λόγο μου, και μη μου θγάξεις άχνα,
 μην έρθω αυτού και ρίξω απάνω σου τ' ανίκητα μου χέρια,
 και τότε πια δε θα σε γλίτωναν όλοι οι θεοί του Ολύμπου.»
 Έτσι είπε, κι η σεβάσµια δείλιασε βοϊδόματη Ήρα ομπρός του,
 και κόμπο την καρδιά της δένοντας δίχως μιλιά εκαδόταν
 570 μα κι οι άλλοι αδάνατοι επικράθησαν στου Δία το αρχονταρίκι.
 Τότε ο λαμπρός τεχνίτης Ήφαιστος πήρε να λέει μπροστά τους,
 για να γλυκάνει τη μητέρα του, την κρουσταλλόχηρη Ήρα:
 «Όχου μελάδες που μας πλάκωσαν αβάσταχτοι, αν οι δυο σας
 για τους δνητούς εδώ συχύξεστε, κι αμάχες και φοβέρες
 μες στους αδάνατους ασκώνετε, και μήτε θα χαρούμε
 γλυκό ψωμί, τι αλήθεια δαίμονας κακός μας δυναστεύει.
 Μια γνώμη δά 'δυνα στη μάνα μου, κι ας το νογάει κι ατή της:
 το Δία τον κύρη να καλόπιανε, να μην αρχίσει πάλε
 μαλώματα και το τραπέζι μας κάμει άνω κάτω, ως τρώμε·
 580 τι αν δέλει του Όλυμπου ο αστραπόχαρος αφέντης απ' τους δρήνους
 να μας πετάξει... τι στη δύναμη πολύ τρανότερός μας.
 Μόν' έλα τώρα εσύ, καλόπιασ' τον και γλυκομίλησέ του,
 και τότε ευτύς ο αφέντης του Όλυμπου δά 'ναι καλός μαζί μας.»
 Έτσι είπε, και πηδώντας έβαλε στης ακριβής του μάνας
 τα χέρια κούπα διπλογούβωτη, κι αυτά τής λέει τα λόγια:
 «Υπομονέψου τώρα, μάνα μου, βάστα, κι ας έχεις πίκρα,

Παρακολουθώ τη συζήτηση Δία-Ήρας.
Περιγράφω τον διάλογο με κριτήριο τον
 τόνο της φωνής τους:
 Ήρα: καλυμμένα επιθετική
 Δίας:
 Ήρα:
 Δίας:

*Η ειρηνευτική παρέμβαση του
 Ήφαιστου (στ. 571-611)*

ΡΑΨΩΔΙΑ Α

Λοιμός. Μήνις

Ενότητα 1η (στ. 1-611)

μη λάχει και σε ιδώ να δέρνεσαι και δεν μπορέσω χέρι
να δώσω, μ' όλη την αγάπη μου, κι ας σε πονά η καρδιά μου·
τι αλί σε κείνον που με του Όλυμπου το ρήγα θα τα βάλει!

590 Κι άλλη φορά, που νά 'ρθω δέλησα βοηθός σου, από το πόδι
μ' έπιασε αυτός κι από το αδάνατο με πέταξε κατώφλι·
όλη τη μέρα, ως το βασίλεμα του γήλιου, εγκρεμιζόμενοι,
ώσπου στη Λήμνο πια σωριάστηκα με την ψυχή στο στόμα,
κι ευτύς, ως έπεσα, με πήρανε να με γνοιαστούν οι Σίντες.»
Έτσι είπε, κι η θεά αχνογέλασεν, η κρουσταλλόχερη Ήρα,
κι αχνογελώντας μες στα χέρια της πήρε απ' το γιο την κούπα.
Κι αυτός απ' το κροντήρι ανάσερνε και μοίραζε στους άλλους
–δεξιά μεριά– θεούς αδάνατο γλυκό κρασί να πιούνε.
Κι άσθηστο γέλιο τότε ασκώθηκε μες στους μακαρισμένους,
600 λαχανιαστό να ιδούν τον Ήφαιστο τα πόδια του να σέρνει.
Τότε έτσι εκείνοι, ώσπου εβασίλεψεν ο γήλιος, όλη μέρα
ετρώγαν, κι είχεν, ως εταίριαζε, καθείς το μερτικό του·
μήτε η γλυκιά κιθάρα απόλειπε στου Απόλλωνα τα χέρια,
μήτε κι οί Μούσες, που γλυκόφωνα με τη σειρά ετραγούδουν.
Και σύντας του ήλιου πια βασίλεψε το φως το αχτιδοβόλο,
καθένας στο δικό του ετράβηξε το αρχοντικό να γείρει,
κει πού 'χε χτίσει στον καθένα τους παλάτι ο κουτσοπόδης,
ο ξακουστός τεχνίτης Ήφαιστος, με τη σοφή του τέχνη.
Κι ο Δίας ο Ολύμπιος, ο αστραπόχαρος, στην κλίνη του τραβούσε,
610 εκεί που ως τώρα πάντα, ως τού 'ρχονταν ύπνος γλυκός, κοιμόταν
κει πάνω ανέβη, κι η χρυσόδρομη σιμά του επλάγιαζε Ήρα.

Μύθοι για
τον Ήφαιστο

Κούπα διπλογούβωτη:
Δέπας άμφικύπελλον – πολυτελές
ποτήρι κρασιού. Βρέθηκε για
πρώτη φορά στην Τροία ΙΙ από
τον Ε. Σλήμαν. 2400- 2200 π.Χ.
Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό
Μουσείο.

Δημιουργία
αναπαράστασης-
ραψωδία Α

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις αφηγηματικές τεχνικές της ραψωδίας Α.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Η «μήνις» είναι κεντρική έννοια στην Ιλιάδα. Μπορείς να βρεις την ετυμολογία, τη σημασία, κάποια συνώνυμα και κάποια αντώνυμα της λέξης;
2. Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του Αγαμέμνονα και ποια του Αχιλλέα στην ραψωδία Α; Μπορείς να τα καταγράψεις αναφέροντας και τους αντίστοιχους στίχους;
3. Ποια χαρακτηριστικά των θεών της ραψωδίας Α παραπέμπουν σε ανθρώπινες ιδιότητες και ποια σε θεϊκές; Να τεκμηριώσεις την άποψή σου για κάθε θεό και θεά της ραψωδίας αναφέροντας τους σχετικούς στίχους.

Σκηνοθετούμε
τη ραψωδία Α
της Ιλιάδας

Αποτιμώντας τη ραψωδία Α ...

1. Συμπλήρωσε τα παρακάτω κενά, ώστε να προκύψει η νοηματική απόδοση της ραψωδίας Α:

Στο επίπεδο των ανθρώπων:

Ο Αγαμέμνονας προσβάλλει τον ιερέα του Απόλλωνα Χρύση, ο οποίος ικέτευσε για τη «λύτρωση» της κόρης του Χρυσηίδας. Ο Απόλλωνας στέλνει λοιμό. Όταν αποκαλύπτεται η αιτία, ο Αγαμέμνονας φέρεται προσβλητικά στον Αχιλλέα. Τον και τον Αντίστοιχα ο Αχιλλέας τον και τον Η παρέμβαση της Θεάς Αθηνάς αποτρέπει τα χειρότερα. Στη συνέχεια ο σοφός Νέστορας ως διαμεσολαβητής τους θυμίζει ότι, ότι και ότι και συμβουλεύει τον Αγαμέμνονα να και τον Αχιλλέα να Ο Αγαμέμνονας παίρνει τη Βρισηίδα από τον Αχιλλέα. Η Χρυσηίδα επιστρέφει στον πατέρα της, οι Αχαιοί δεν πεθαίνουν πια από τον λοιμό αλλά ο Αχιλλέας κρατά τον θυμό του (.....) και καλεί την μητέρα του Θέτιδα να ικετεύσει τον Δία να για να τον οι Αχαιοί.

Στο επίπεδο των Θεών:

Η Ήρα και η Αθηνά φαίνεται ότι τους Αχαιούς, ενώ ο Απόλλωνας τους Η Θέτιδα ικετεύει τον Δία να βοηθήσει να τιμηθεί ο γιος της ο Αχιλλέας, ο Δίας αλλά η Ήρα διαφωνεί έντονα μαζί του. Την κατάσταση ο Ήφαιστος, ο οποίος προσπαθεί να ηρεμήσει τα πνεύματα και με αυτόν τον τρόπο οι Θεοί του Ολύμπου επιστρέφουν στη μακαριότητά τους.

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της ραψωδίας Α. Δικαιολογώ την άποψή μου:

1.
2.

- Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας η ραψωδία Α;
- Αν ο Νέστορας είχε συμφιλιώσει Αγαμέμνονα και Αχιλλέα, **τα πράγματα πιστεύεις ότι θα ήταν διαφορετικά;**

Συμπλήρωση
κενών -
Ραψωδία Α:

Η επέμβαση
της Αθηνάς

Η Θέτιδα και η
Αθανασία

Χρονογραμμή της
Α ραψωδίας

Εννοιολογικός
χάρτης- θεοί της
ραψωδίας Α

Ανάγνωση προοιμίου
Ιλιάδας με πρώτα
το αρχαίο κείμενο
(αρχαίο κείμενο και
μετά απόδοση)

Ανάγνωση προοιμίου
Ιλιάδας με πρώτα τα νέα
ελληνικά (απόδοση και
μετά το αρχαίο κείμενο)

Πώς θα
ενεργήσει ο Δίας; Θα κρατήσει
ισοροπίες σε επίπεδο Θεών;
Και η υπόσχεση που έδωσε στη
Θέτιδα; Δεν θα ήθελα να είμαι
στη θέση του!

”Ονειρος. Διάπειρα. Βοιωτία ή κατάλογος νεών

’Ο ”Ονειρος; Δεν είναι τὸ ὄνειρον; Μήπως είναι κάτι διαφορετικό;

Διάπειρα; Τι είναι;
Είναι το πείραμα, η δοκιμασία!
’Αρα εδώ τι έχουμε; Ένα... πείραμα του Αγαμέμνονα! Παραλίγο να μην του βγει σε καλό...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Διαβάζω τη ραψωδία Β και απαντώ:

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ 22η ημέρα της Ιλιάδας (10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιοι δρουν; ⇨

2. Διακρίνω ποιος Αχαιός έχει τα καλύτερα άλογα στον πόλεμο μετά τον Αχιλλέα και ποιος είναι ο πιο γενναίος μετά τον Αχιλλέα.

- Καλύτερα άλογα έχει ο και πιο γενναίος είναι ο
- Ο είναι γιος του Άδμητου και της Άλκηστης. Θα τον δούμε παρακάτω να πρωταγωνιστεί στη ραψωδία Ψ!
- Ο κατάγεται από τη Σαλαμίνα και είναι γιος του Τελαμώνα. Στην Τροία είναι μαζί με τον αδερφό του τον Αποδεικνύει την αξία του σε όλη τη διάρκεια της Ιλιάδας.

3. Καταγράφω τους Τρώες και τους συμμάχους τους:

4. Εντοπίζω σε έναν σύγχρονο χάρτη της Ελλάδας τις περιοχές που αναφέρονται στη ραψωδία Β! Μπορώ να τις βρω όλες; Έχουν άραγε όλες το ίδιο όνομα;

Γιατί ο ποιητής μάς αναφέρει όλα αυτά τα ονόματα και τους τόπους;

Μα φυσικά, για να μας γνωρίσει τους πρωταγωνιστές της Ιλιάδας και να μας δείξει ποιοι συμμετείχαν στον πόλεμο. Οι αρχαίοι Έλληνες με υπερηφάνεια ανέφεραν ότι η πόλη τους συμμετείχε στην τρωική εκστρατεία!

Οι πόλεις που συμμετείχαν στον Τρωικό Πόλεμο τότε και τώρα

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

στ. 121-244: Η Ελένη μεταβαίνει στα τείχη της Τροίας

Ας προσανατολιστούμε...

Πού είμαστε; ⇨ Στα τείχη της Τροίας

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 22η μέρα του 10ου έτους του πολέμου

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇨ Την Ελένη, τον Πρίαμο, τον Αντήνορα, τον Έκτορα

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **προβληματιστούμε** σχετικά με τον ρόλο της Τειχοσκοπίας στο έπος,
- ✓ θα **αναλύσουμε** τη συμπεριφορά του Πρίαμου και των δημογερόντων απέναντι στην Ελένη,
- ✓ θα **αποκτήσουμε** μία συνολική εικόνα της τρωικής πεδιάδας, στην οποία διεξάγονται οι μάχες,
- ✓ θα **δώσουμε** μορφή στην Ελένη μέσα από τα λόγια των δημογερόντων,
- ✓ θα **γνωρίσουμε** τις ηγετικές φυσιογνωμίες του ελληνικού στρατεύματος.

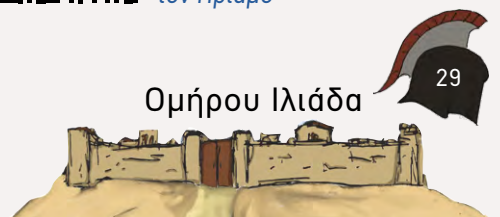
Τι νέα;

Ας γνωρίσουμε την Ωραία Ελένη

Ας γνωρίσουμε τον Πρίαμο

Στίχοι 1-120: Οι δύο στρατοί έχουν παραταχθεί για μάχη. Ο Πάρης αποφασίζει να προκαλέσει τους Αχαιούς αλλά ο Μενέλαος του ορμά και φεύγει φοβισμένος. Μπροστά στην αγανάκτηση του Έκτορα προτείνει μονομαχία με τον Μενέλαο, η οποία μπορεί να σημάνει το τέλος του πολέμου! Ο Μενέλαος δέχεται αλλά ζητά εγγυήσεις: να γίνουν οι όρκοι παρουσία του Πριάμου. Στέλνονται αγγελιοφόροι, για να ειδοποιήσουν τον Πρίαμο να κατέβει στο πεδίο της μάχης.

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

στ. 121-244: Η Ελένη μεταβαίνει στα τείχη της Τροίας

Ωστόσο στην Ελένη μήνυμα τη χιονοβραχιονάτη
η Ίριδα φέρνει· της κουνιάδας της είχε το θώρι πάρει,
της Λαοδίκης, που του Αντήνορα το γιο ήταν παντρεμένη,
τον Ελικάονα, η κόρη η πιο όμορφη του Πρίμου του ρηγάρχη (βασιλιά).
Στην κάμαρα τη βρήκε κι ύφαινε σκουτί στον αργαλειό της
διπλόφαρδο, *άλικο* (κατακόκκινο), και ξόμπλιαζε παλικαριές, οπού 'χαν
οι Αργίτες κάνει οι χαλκοθώρακοι κι οι Τρώες οι αλογατάδες,
τόσα τραβώντας για χατίρι της μες στις παλάμες του Άρη.
Κι η Ίριδα στάδη η φτεροπόδαρη κοντά της και της είπε:

130 «Έλα, ακριβή μου, τις πρωτάκουστες δουλειές να δεις, οι Αργίτες
που κάνουν τώρα οι χαλκοθώρακοι κι οι Τρώες οι αλογατάδες.

Πιο πριν κινούσαν πολυδάκρυτους ο ένας του αλλού πολέμους
στον κάμπο μέσα και λαχτάριζαν *ανήλεα* (ανελέητα) να χτυπιούνται·
και τώρα σκόλασαν τον πόλεμο· γερμένοι στα *σκουτάρια* (ασπίδες)
βουβοί καθόνται· τα κοντάρια τους πλάι τους μπηγμένα χάμω.
Ωστόσο ο Αλέξαντρος κι ο αντρόκαρδος Μενέλαος τώρα οι δυο τους
με τα μακριά ποδούν κοντάρια τους να χτυπηθούν για σένα,
κι ο που νικήσει αγαπημένη του γυναίκα θα σε κράξει.»

140 Είπε η θεά, και μες στα στήθη της γλυκό τής χύνει πόθο
για την πατρίδα της, τον πρώτο της τον άντρα, τους γονιούς της.

Με άσπρο *μαγνάδι* (μαντήλι) δίχως άργητα την κεφαλή σκεπάζει
κι όξω απ' την κάμαρά της, χύνοντας δάκρυα γλυκά, πετιέται,
όχι μονάχη της· οι θάγιες της ξοπίσω, η βοϊδομάτα
Κλυμένη κι η Αΐδρα, η κόρη του άτρομου Πιτθέα, την ακολουδούσαν.
Κι όπως ετρέχαν, φτάσαν γρήγορα μπροστά στο Ζερβοπόρτι.

Εκεί στο Ζερβοπόρτι εκάδουνταν στο ρήγα Πρίαμο γύρα
ο Ικετάοντας ο πολέμαρχος κι ο Λάμπος κι ο Θυμοίτης
κι ο Ουκαλέγοντας κι ο Αντήνορας, κι οι δυο τους μυαλωμένοι,
κι ο Πάνδος κι ο Κλυτίος, πρωτόγεροι της Τροίας, που τους πολέμους

150 είχαν σκολάσει απ' τα γεράματα, μα ήταν παράξιοι πάντα
στα λόγια, τα τζιτζίκια μοιάζοντας, που μες στο δάσο ολούθε
σε δέντρα κάδουνται την όμορφη ξεχύνοντας λαλιά τους.

Τέτοιοι μαδές των Τρώων κι οι *πρόβουλοι* (γέροντες) στον πύργο απά εκαδόνταν.

Κι ως είδαν την Ελένη αντίκρυ τους στον πύργο εκεί να φτάνει,

λόγια *ανεμάρπαστα* (που τα παίρνει ο άνεμος) σιγόφωνα σταύρωναν μεταξύ τους:

Η Ελένη στα τείχη της Τροίας
(στ. 121-160)

Η Ελένη ρίχνει στο κεφάλι της ένα μαντίλι και τρέχει προς τις Σκαιές Πύλες. Την ακολουθούν δύο θάγιες. **Θυμάσαι ποια ηρωίδα στην Οδύσσεια εμφανίστηκε με τον ίδιο τρόπο;**

Μόνο τρεις στίχους αφιερώνει ο Όμηρος για την Ελένη και την ομορφιά της (στ. 156-158). **Δεν νομίζεις ότι είναι λίγοι; Γιατί το κάνει αυτό ο ποιητής;**

Αΐδρα, Η μητέρα του Θυσέα

Δώσε μορφή στην Ελένη - Ραψωδία Γ

«Δεν είναι κρίμα αν βασανίζονται για μια γυναίκα τέτοια
μαζί κι οι Αργίτες οι λιοντόκαρδοι κι οι Τρώες καιρούς και χρόνια·
τι φοβερά με τις αδάνατες θεές στην όψη μοιάζει.

Ωστόσο κι έτσι, *ας πάει με τ’ άρμενα* (ας φύγει με τα πλοία), μ’ όλα τα κάλλη πού ‘χει,

160 σε μας μη μείνει και στα τέκνα μας για συφορά μια μέρα.»

Έτσι έλεγαν, κι ο Πρίαμος φώναξε καλώντας την Ελένη:

Πρίαμος και Ελένη συζητούν... (στ. 161κ.ε.)

«Γιά σίμωσε εδώ πέρα, κόρη μου, και κάθισε μπροστά μου,
να δεις, αν δες, τον πρώτον άντρα σου, τους φίλους, τους δικούς σου.

Εσύ δε μού ‘φταιξες, οι αδάνατοι μου φταίξαν, που μου *ασκώσαν* (ξεσήκωσαν)

τον πολυδάκρυτο τον πόλεμο μαζί με τους Αργίτες.

Πες μου τον άντρα το θεόρατο κει πέρα πώς τον λένε;

α) για τον Αγαμέμνονα (στ. 166-190)

ποιος νά ‘ναι εκείνος ο αφηλόκορμος κι αρχοντικός Αργίτης;

Είναι άλλιο πιο αφηλοί, στο ανάστημα που τον περνούν, το βλέπω·

όμως τόσο όμορφο τα μάτια μου δεν έχουν δει ποτέ τους,

170 μηδέ και τόσο αλήθεια πέρφανο· ρηγάρχησ πρέπει νά ‘ναι.»

Κι η Ελένη τότε του αποκρίθηκε, των γυναικών το δάμα:

«Καλέ πατέρα, και σε σέβουμαι και σε φοβούμαι αντάμα.

Καλλιὰ ‘ταν ν’ αδικοθανάτιζα, το γιο σου όντας ακλούδουν,

για νά ‘ρθω εδώ, το σπίτι αφήνοντας του αντρός μου, τους δικούς μου

και τη μικρούλα θυγατέρα μου και τις γλυκές φιλιές μου.

Γραφτό δεν ήταν και δεν έγινε, γι’ αυτό θρηνώ και λιώνω.

Μα τώρα τούτο που με ρώτησες και δες να μάθεις άκου:

Τούτος ο ρήγας Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, λογιέται,

και βασιλιάς καλός και αδειλιαστος αντάμα πολέμαρχος·

180 ήταν, δεν ήταν κάποτε κι εμέ της σκύλας αντραδέρφι!»

Είπε, κι ο γέροντας τον δάμαξε και δυνατά φωνάζει:

«Εύτυχε Ατρείδη εσύ, καλότυχε και τρισμακαρισμένε,
πρέπει λοιπόν πολλούς αντρόκαρδους Αργίτες ν’ αφεντεύεις!

Για τη Φρυγία μια μέρα κίνησα κι εγώ την αμπελούσα,

χρόνια παλιά, και Φρύγες άμετρους, γοργαλογάδες είδα,

του Οτρέα τ’ ασκέρια και του Μύγδονα του ισόθεου, που στους όχτους

πλάι του Σαγγάριου τα λημέρια τους είχαν στημένα τότε·

γιατί κι εγώ μαζί τους βρέθηκα, για να τους δώσω χέρι,

σύντας πλακώσαν οι αντροδύναμες στη γη τους Αμαζόνες.

190 Μα ουδέ κι αυτοί τους αστρομάτηδες Αργίτες ξεπερνούσαν.»

Και πάλε ο γέροντας τη ρώτησε τον Οδυσσέα θωρώντας:

β) για τον Οδυσσέα (στ. 191-224)

«Πες μου και τούτον πάλε, κόρη μου, σαν ποιος και νά ‘ναι τάχα;

Στήν *ελικιά* (ανάστημα) τον Αγαμέμνονα, το γιο του Ατρέα, δε φτάνει,

ωστόσο πιο φαρδύς μου φαίνεται στους ώμους και στα στήθη.

Έχει *απιδώσει* (έχει ακουμπήσει) την αρμάτα του στη γη την *πολυθρόφα* (γόνιμη),

και σαν μπροστάρης πηγαινόρχεται μες στις *σειρές τ’ ασκέρια* (τμήματα του στρατού).

Σαν κριάρι δά ‘λεγα πυκνόμαλλο πως δείχνει τώρα εκείνος,

που σε τρανό κοπάδι ασπρομάλλες αρνάδες σεργιανίζει.»

Κι η Ελένη τότε του αποκρίθηκε, του γιου του Κρόνου η κόρη:

Ερμιόνη,
Η μονάκριβη
κόρη της Ελένης

- 200 «Είναι ο Οδυσσέας, ο πολυμήχανος γιος του Λαέρτη, ετούτος, που στην Ιθάκη, ένα πετρόνησο, μεγάλωσε, και μύριες βαθιές και πονηριές και στόχασες ο νους του κατεβάξει.»
Και τότε ο φρόνιμος Αντήνορας απηλογιά της δίνει:
«Σωστός αλήθεια πού ’ναι ο λόγος σου, κυρά μου, ετούτος τώρα τι έχει ο Οδυσσέας έρθει στο κάστρο μας ο αρχοντογεννημένος με το Μενέλαο τον πολέμαρχο, σταλμένοι απ’ αφορμή σου. Κι ατός μου εγώ τους καλοσκάμισα, τους κόνεψα στο σπίτι, και γνώρισα καλά το διώμα τους, το γνωστικό μυαλό τους. Κι όταν μια μέρα μες στη σύναξη των Τρώων βρεθήκαν κι ήταν
- 210 ορθοί, ο Μενέλαος εξεχώριζε με τους φαρδιούς τους ώμους. Μα όπως καθίζαν, πιο αρχοντόκορμος μας φάνταζε ο Οδυσσέας. Ωστόσο, σαν άρχιζαν κι ύφαιναν βουλές και λόγια ομπρός μας, ασκόνταφτα ο Μενέλαος –τό ‘βλεπες– στη σύναξη εμιλούσε. Αλήθεια, λιγοστά τα λόγια του, μα χτυπητά· δεν ήταν πολυλογάς μηδέ *μωρόλογος* (αυτός που λέει ανοησίες), κι αν πιο μικρός στα χρόνια. Μα ως ο Οδυσσέας ο πολυμήχανος πετάγονταν απάνω, στεκόταν, πα στη γη τα μάτια του κρατώντας στυλωμένα, και το ραβδί του δεν το σάλευε γιά μπρος γιά πίσω διόλου, παρά το φούχτωνε έτσι ασάλευτο, λες κι άπραγος πως ήταν
- 220 για ξεροκέφαλο κι ανέμυαλο τον έπαιρνες αλήθεια. Μα κάθε που απ’ τα στήδια του έβγαζε φωνή τρανή, και πέφταν έτσι πυκνά πυκνά τα λόγια του σαν του χιονιού οι τουλούπες, άντρας θνητός κανείς δε δύνουνταν να μετρηθεί μαζί του, και τότε πια δεν εγνοιαζόμαστε για του Οδυσσέα το δώρι.»
Τον Αίαντα πάλε ως είδε ο γέροντας, ρωτούσε την Ελένη:
«Κι αυτός ποιος είναι ο αρχοντοκάμωτος, τρανός Αργίτης, που όλους τους άλλους ξεπερνάει στο *ανάριμμα* (ανάστημα) και στους φαρδιούς τους ώμους;»
Κι η αρχοντογέννητη του απάντησε *μακρομαντούσα* (με τον μακρύ πέπλο) Ελένη:
«Ο Αίαντας είναι ο σαραντάπηχος, των Αχαιών ο πύργος·
- 230 κι ο Ιδομενέας στη μέση στέκεται των Κρητικών κει πέρα, ίδια θεός, κι όλοι οι άλλοι γύρα του της Κρήτης οι ρηγάδες. Συχνά ο Μενέλαος ο πολέμαρχος στο αρχοντικό μας μέσα τον καλοσκάμιζε, σαν έρχουνταν από την Κρήτη πέρα. Κι όλους τους άλλους *αστρομάτηδες* (με τα αστραφτερά μάτια) τους βλέπω τώρα Αργίτες, που τους γνωρίζω, και θα σου ‘λεγα και πώς τους λένε ακόμα· δυο μοναχά απ’ τους στρατοκράτορες δε βλέπω, τον πυγμαχο τον Πολυδεύκη και τον Κάστορα, το γαύρο αλογατάρη, τα δυο μου αδέρφια, που μας γέννησε μια μάνα και τους τρεις μας. Απ’ την πανώρια Λακεδαίμονα μαζί δεν ήρθαν τάχα;
- 240 Μπορεί κι εδώ στα πελαγόδρομα καράβια ν’ ακλουδήξαν, μα τώρα στων αντρών τον πόλεμο δε θέλουν να χωδούνε για τις μπομπές και τα ντροπιάσματα που σούρνει τ’ όνομά μου.»
Είπε, μα εκείνους η πολύκαρπη κρατούσε γης εντός της, από καιρό, στη Λακεδαίμονα, στο πατρικό τους χώρα.

Ο Αντήνορας

Μην ξεχάσω:

- να **σκολιάσω** τη στάση του Πρίαμου απέναντι στην Ελένη.
- να **φαντασθώ** την ένταση της φωνής, τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου της Ελένης.
- να **σκεφτώ** γιατί ο ποιητής δεν δίνει κανένα φυσιογνωμικό χαρακτηριστικό της Ελένης.

Ιδομενέας

Κάστορας και Πολυδεύκης

γ) για τον Αίαντα και τον Ιδομενέα (στ. 225-235)

Τα Έπεα Πτερόεντα των γερόντων για την Ελένη

δ) για τα αδέρφια της Ελένης (στ. 236-244)

Χρονογραμμή της Γ Ραψωδίας

Η Ελένη αγνοεί ότι τα αδέρφια της έχουν πεθάνει, ενώ εμείς το γνωρίζουμε! **Θυμάσαι πώς ονομάζεται αυτή η τεχνική;**

ΡΑΨΩΔΙΑ Γ

“Ορκοί. Τειχοσκοπία. Άλεξάνδρου και Μενελάου μονομαχία

Ενότητα 2η (στ. 121-244)

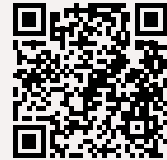
Στίχοι 244-461: Ο Πρίαμος κατεβαίνει στο πεδίο της μάχης, δίνονται οι όρκοι, γίνονται οι θυσιές αλλά ο Αγαμέμνωνας ζητά και πολεμική αποζημίωση, αν ο Μενέλαος σκοτώσει τον Πάρη. Ο Πρίαμος φεύγει, Έκτορας και Οδυσσεάς μετρούν την απόσταση και πρώτος κληρώνεται να ρίξει το κοντάρι του ο Πάρης. Ο Πάρης αστοχεί, ο Μενέλαος πριν ρίξει προσεύχεται στον Δία να τιμωρήσει τον καταχραστή της φιλοξενίας του. Ωστόσο αστοχεί και αυτός, ενώ σπάει και το σπαθί του. Αγανακτισμένος τότε με τον Δία αρπάζει τον Πάρη από τη φούντα της περικεφαλαίας και τον σέρνει για να τον σκοτώσει αλλά η Αφροδίτη τον μεταφέρει στην κρεβατοκάμαρά του. Στη συνέχεια με απειλές φέρνει εκεί και την Ελένη. Η Ελένη περιφρονεί τον Πάρη αλλά κοιμάται μαζί του. Στο πεδίο της μάχης ο Μενέλαος εξακολουθεί να ψάχνει τον Πάρη, ενώ ο Αγαμέμνωνας τον ανακηρύσσει νικητή της μονομαχίας.

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις αφηγηματικές τεχνικές της ενότητάς μου.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Η ομορφιά της Ελένης παρουσιάζεται έμμεσα από τον ποιητή μέσω των λόγων των γερόντων. Γιατί ο λόγος τους έχει ιδιαίτερη βαρύτητα; Μπορούμε να υποθέσουμε, από τα λόγια τους, πού θα βρεθεί η Ελένη στο τέλος του έπους;
2. Ο ομηρικός άνθρωπος της Οδύσειας είναι αυτεξούσιος και υπεύθυνος για τις πράξεις του. Η συμπεριφορά του δίκαιη ή άδικη, καθορίζει και την τύχη του. Συμβαίνει το ίδιο και στην Ιλιάδα; Να απαντήσεις λαμβάνοντας υπόψη σου τον στίχο 164, όταν ο Πρίαμος λέει στην Ελένη: «*Εσύ δε μου 'φταιξες, οι αδάνατοι μου φταίξαν*».
3. Ενώ βρισκόμαστε στον 10ο χρόνο του πολέμου, ο Πρίαμος ζητά από την Ελένη να του πει τις ηγετικές φυσιογνωμίες του ελληνικού στρατεύματος! Σας φαίνεται αυτό λογικό; Τι εξυπηρετεί αυτή η σκηνή;
4. Με βάση τη συμπεριφορά και τα λόγια του Πριάμου απέναντι στην Ελένη σε ποια συμπεράσματα θα μπορούσατε να οδηγηθείτε σχετικά με την ευθύνη της Ελένης για τον Τρωικό Πόλεμο; Τελικά είναι αθώα ή ένοχη;
5. Φτιάχνω ένα κολλάζ με απεικονίσεις της Ελένης που βρίσκω στο διαδίκτυο! Μοιάζουν οι εικόνες με αυτό που φαντάστηκα αρχικά;

Ακροστιχίδα με χαρακτηρισμούς για την Ελένη

Εννοιολογικός χάρτης-Ήρωες της ραψωδίας Γ

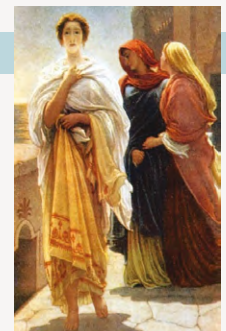
Αποτιμώντας τη ραψωδία Γ ...

1. Συμπληρώνω τα κενά:

Οι στίχοι 121-244 ίσως να είναι μία επινόηση του ποιητή, με την οποία η εφαρμογή του σχεδίου του Δία. Στα τείχη της Τροίας εμφανίζεται η που αποτελεί της μονομαχίας Πάρη-Μενελάου. Φαίνεται πως η ηρωίδα επιθυμεί να στην Ελλάδα και στον πρώτο της σύζυγο, κάτι που μας για την τελική λύση και έκβαση της Ιλιάδας. Στην τειχοσκοπία παρουσιάζονται και οι απόψεις του και των για την Παρουσιάζονται επίσης οι κυριότεροι αρχηγοί των που θα δράσουν στις μάχες που θα ακολουθήσουν.

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της Γ ραψωδίας:

1.
2.

Η Ελένη στα τείχη της Τροίας. Frederic Leighton, 1865.

- **Τι προσθέτει στην Ιλιάδα** η σκηνή της τειχοσκοπίας; Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας ολόκληρη η ραψωδία Γ;
- Αν δεν είχε αυτή την άποψη ο Πρίαμος για την Ελένη, **πώς πιστεύεις ότι θα εξελισσόταν η υπόθεση;**

Ομήρου Ιλιάδα

33

ΡΑΨΩΔΙΑ Δ

Ὅρκίων σύγχυσις. Ἀγαμέμνωνος ἐπιπόλησις

Σύγχυσις; Τι είναι;
Είναι η παραβίαση!
Ἄρα ἐδῶ τι ἔχομε; Παραβίαση ὄρκων! Θα δούμε παρακάτω ἀπὸ ποιους...

Ἐπιπόλησις;
Εἶναι ἡ ἐπιθεώρηση!
Ποιος ἐπιθεωρεῖ; Ὁ Ἀγαμέμνωνας!
Λέτε νὰ δούμε μάχη ἐπιτέλους.

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πού εἴμαστε; ⇨

Πότε γίνονται ὅλα αὐτά; ⇨ Τὴν 22ῃ ἡμέρᾳ τῆς Ἰλιάδας (10ος χρόνος τοῦ Τρωικοῦ Πολέμου)

Ποιοὶ δρουν; ⇨

ΡΑΨΩΔΙΑ Ε

Διομήδους ἀριστεία

Ἀριστεία;
Εἶναι μία σκηνή τοῦ ἔπους κατὰ τὴν ὁποία ξεχωρίζει ἕνας ἥρωας γιὰ τὴ γενναιότητά του!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Πού εἴμαστε; ⇨

Πότε γίνονται ὅλα αὐτά; ⇨ Τὴν 22ῃ ἡμέρᾳ τῆς Ἰλιάδας (10ος χρόνος τοῦ Τρωικοῦ Πολέμου)

Ποιοὶ δρουν; ⇨

1. Χωρίζω τὶς ραψωδίες Δ καὶ Ε σε σκηνές καὶ βάζω πλαγιότιτλους

2. Βρίσκω στὴν ἀπόδοση τῆς ραψωδίας Δ τὴ φράση:
**ἔσσεται ἡμᾶρ ὄτ' ἂν ποτ' ὀλόγη Ἴλιος ἰρή
καὶ Πρίαμος καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο**

Ποιὸς τὴν λέει; Ποία εἶναι ἡ ἀφηγηματικὴ τεχνικὴ, τὴν ὁποία ἀναγνωρίζω;
Τὴ φράση λέει καὶ ἡ ἀφηγηματικὴ τεχνικὴ
ονομάζεται

Σημειῶνω ὅτι θα συναντήσω πάλι τὴ φράση αὐτή.

3. Εντοπίζω καὶ διορθῶνω τὰ λάθη στὶς παρακάτω προτάσεις:

1. Ὁ Ἀχιλλέας τραυματίζει τὴ θεὰ Ἀφροδίτη.
2. Ὁ Πάνδαρος ἀπειλεῖ νὰ σκοτώσει τὸν Μενέλαο στὴ ραψωδία Ε.
3. Ὁ Αἰνεΐας ἀποσύρεται ἀπὸ τὴ μάχη βαριά τραυματισμένος καὶ δὲν ξαναπολεμᾷ.
4. Ὁ Ἄρης πολεμᾷ στὸ πλευρὸ τῶν Ἀχαιῶν.
5. Ὁ Νέστορας εἶναι ἠλικιωμένος καὶ δὲν συμμετέχει στὴ μάχη.

Φτιάξε τὸ σενάριο
τῶν ραψωδιῶν
Δ καὶ Ε

ἤξερες ὅτι...

Οἱ πολεμιστὲς γύμνωναν τὸν νεκρὸ ἀντίπαλό τους ἀπὸ τὰ ὅπλα του καὶ αὐτὸ ὀνομαζόταν **σκύλευσις**. Τὰ σκῦλα ἦταν τὰ λάφυρα. Ἡ ἐξασφάλιση τῶν ὀπλων, τοῦ σώματος καὶ τῶν ἀλόγων τοῦ νεκροῦ ὀλοκλήρωνε τὴ δόξα τοῦ νικητῆ καὶ σήμαινε ἀτίμωση γιὰ τὸν ἠττημένο!

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Ας γνωρίσουμε
τον Έκτορα

Ας γνωρίσουμε
την Εκάβη

Τι συμβαίνει;

Ας γνωρίσουμε
την Ανδρομάχη.

- 1η Υποενότητα (στ. 119-236): Διομήδης και Γλαύκος... «μονομαχούν».
- 2η Υποενότητα (στ. 237-368): Ο Έκτορας στο κάστρο της Τροίας – Συναντήσεις.
- 3η Υποενότητα (στ. 369-529): Έκτορας και Ανδρομάχη.

Πού είμαστε; ⇒ Στο πεδίο της μάχης (Υποενότητα 1η)
Στο κάστρο της Τροίας (Υποενότητες 2η-3η)

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 22η ημέρα, την πρώτη ημέρα της μάχης

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Τον Έκτορα, την Εκάβη, τον Πάρη, την Ελένη, την Ανδρομάχη

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα παρακολουθήσουμε μία περίεργη μονομαχία,
- ✓ θα παρακολουθήσουμε την πορεία του Έκτορα μέσα στο κάστρο της Τροίας,
- ✓ θα γνωρίσουμε την Εκάβη, τη μητέρα του Έκτορα, και την Ανδρομάχη, τη σύζυγό του,
- ✓ θα καταγράψουμε και θα σχολιάσουμε το είδος και την ένταση των συναισθημάτων του Έκτορα, της Εκάβης, της Ελένης, του Πάρη και της Ανδρομάχης αναλύοντας τα λόγια τους,
- ✓ θα μελετήσουμε μία από τις ωραιότερες σκηνές της Ιλιάδας: την τελευταία συνάντηση του Έκτορα και της Ανδρομάχης, πριν εκείνος σκοτωθεί στη μάχη.

Ας γνωρίσουμε
τον Πάρη

Ποιός ήταν
ο Έλενος

Στίχοι 1-118: Στη μάχη διακρίνονται ο Αϊάντας, ο Διομήδης, ο Μενέλαος, ο Αγαμέμνωνας και κατατροπώνουν τους Τρώες. Ο Έλενος, γιος του Πριάμου και μάντης, προτρέπει τον Έκτορα να μπει στην Τροία: πρέπει να πει στη βασίλισσα Εκάβη να ικετεύσει τη θεά Αθηνά μαζί με τις αρχόντισσες της Τροίας να αποσύρει από τη μάχη τον φοβερό Διομήδη, ο οποίος αποδείχθηκε δύσκολος αντίπαλος.

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Διομήδης και Γλαύκος... «μονομαχούν» (στ. 119-236)

- 120 Ο Γλαύκος τότε, ο γιος του Ιππόλοχου, με το Διομήδη σμίγει
 εκεί στη μέση, και λαχτάριζαν κι οι δυο τους να πιαστούνε.
 Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του αλλού χιμώντας,
 πρώτος εμίλησε ο βροντόφωνος γιος του Τυδέα και τού 'πε:
 «Ποιος νά 'σαι τάχα, αρχοντογέννητε; σαν ποιου δηητού λογιάσαι;
 Δε σ' έχουν δει ποτέ τα μάτια μου στη δοξαντρούσα μάχη
 ως τώρα· κι όμως τους ξεπέρασες στην αντριγιά τους άλλους,
 που δε φοβήθης το μακρόσκιωτο κοντάρι μου δωρώντας.
 Μονάχα τα παιδιά των άμοιρων τη λύσσα μου αντικρίζουν.
 Αν είσαι πάλε απ' τους αδάνατους, φτασμένος απ' τα ουράνια,
 με τ' ουρανού θεό δε δά 'θελα ποτέ μου να τα βάλω»
- 130 τι μήτε κι ο Λυκούργος μπόρεσε, του Δρύαντα ο γιος ο γαύρος (υπερήφανος),
 χρόνια πολλά να ζήσει, ως τά 'βαλε με τους θεούς στα ουράνια.
 Στο άγιο βουνό της Νύσας κάποτε του Διόνυσου τις βάγιες,
 του *βακχευτή* (που κατέχεται από βακχική μανία) θεού, κυνήγησε· κι ευτύς ετούτες όλες
 πετούσαν καταγής τους *θύρσους* (διακοσμημένα κοντάρια) τους· κι ο αντροφονιάς Λυκούργος
 με τη *βουκέντρα* (αιχμηρό ραβδί) του τις κέντριζε, κι ο Διόνυσος φοβήθη
 και στο γιαλό βουτάει· κι η Θέτιδα τον δέχτη στην αγκάλη
 σκιαγμένο· τι οι φωνές τον τρόμαξαν περίσσια του Λυκούργου.
 Με τούτον όμως οι τρισεύτυχοι θεοί θυμώσαν τότε,
 κι ο γιος του Κρόνου τον ετύφλωσε· χρόνια πολλά και πάλι
- 140 Όμως δεν έζησε, τι οι αδάνατοι τον οχτρευτήκαν όλοι.
 Γι' αυτό κι εγώ με τους τρισεύτυχους θεούς μαλιές δε δέλω.
 Μ' αν είσαι απ' τους δηητούς που θρέφονται με τον καρπό της γης μας,
 έλα κοντά, μιαν ώρα αρχύτερα το Χάρο ν' ανταμώσεις.»
 Κι ο γιος του Ιππόλοχου ο τρισεύγενος του απηλογήθη κι είπε:
 «Διομήδη αντρόκαρδε, τι κάδεσαι και τη γενιά ρωτάς μου;
Καθώς των φύλλων, απaráλλαχτη κι η φύτρα των ανθρώπων:
άλλα απ' τα φύλλα ρίχνουν οι άνεμοι στο χώμα κι άλλα πάλε
το δάσος ξεπετά τ' ολόκληρο την άνοιξη· παρόμοια
 και των δηητών η μια ξεπετάξε κι η άλλη γενιά πεθαίνει.
- 150 Μ' αν να τα μάθεις τώρα δά 'θελες κι αυτά, για να κατέχεις
 ποια'ναι η γενιά μου, όσοι την ξέρουνε πολλοί θαρρώ λογιούνται.
 Στην άκρη απ' το Άργος το αλογόδροφο τρανό αγναντεύεις κάστρο,
 την Έφυρα, όπου ζούσε ο Σίσυφος, ο πιο στη γη πανούργος·
 κι είχε τον Αίολο κύρη ο Σίσυφος, κι εγέννησε το Γλαύκο,

*Ο Διομήδης απευθύνεται στον
 Γλαύκο (στ. 119-143)*

*Γλαύκος, ο γιος
 του Σίσυφου*

*Ο Γλαύκος συστήνεται
 (στ. 144-211)*

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **υπογραμμίζω**:
 οἷη περ φύλλων γενεὴ τοιῆ δὲ καὶ ἀνδρῶν.
 φύλλα τὰ μὲν τ' ἄνεμος χαμάδις χέει,
 ἄλλα δὲ δ' ὕλη
 τηλεδώσα φύει, ἔαρος δ' ἐπιγίγνεται ὥρη·

Ποιες λέξεις με βοήθησαν να την βρω;

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἔκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία

«Σισύφειο ἔργο» εἶναι το δύσκολο και μάταιο ἔργο... ὅπως ἦταν η τιμωρία του Σίσυφου στον Ἄδη...

Θυμάσαι τον μῦθο;

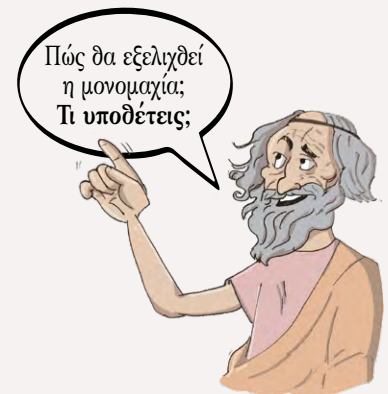
- κι ο Γλαῦκος γέννησε τον ἄψεγο Βελλεροφόντη πάλε.
Σε τούτον κι ομορφάδα εχάρισαν κι αντρεία χαριτωμένη
οι ἀθάνατοι, μα ο Προίτος ἔβαλε κακά γι' αὐτόν στο νου του,
κι ἀπ' τὸ Ἄργος μέσα τον φευγάτισε, τι ἦταν τρανότερός του
και τού 'χε δώσει ο Δίας τη δύναμη να τον κρατεί δικό του.
- 160 Κι ἡ Ἄντεια, του Προίτου η αρχοντογέννητη γυναίκα, εξετρελάθη
μαζί του να χαρεί τον ἔρωτα κρυφά· μα ο μυαλωμένος
Βελλεροφόντης δεν εσύγκλινε, τι ἦταν αγνή η ψυχὴ του.
Κι εἶπε η γυναίκα τότε ψέματα στο βασιλιά τον Προίτο:
«Προίτε, γιὰ πέθανε γιὰ σκότωσε το γιο του Γλαῦκου τώρα,
που στο κλινάρι μου βουλήθηκε ν' ανέβει ἀδελγιά μου.»
Εἶπε, κι ο ρήγας ἀγανάχτησε τέτοιο κακό ν' ἀκούσει·
να τον σκοτώσει δεν το θέλησε, δε βάσταξε η καρδιά του,
μόν' στη Λυκία τον στέλνει του χαμού σημάδια δίνοντάς του,
πολλά θανατερά χαράζοντας στο διπλωτό πιτάκι (πινακίδιο),
170 του πεδερου του ἐκεῖ να τὰ 'δειχνε και νὰ 'βρει το χαμό του.
Κι αὐτός κινάει, και των ἀθάνατων τον προβοδούσε η χάρη,
στη χώρα της Λυκίας ως πού 'φτασε και στις οχτιές του Ξάνδου,
Εκεῖ με ἀγάπη της ἀπλόωρης Λυκίας τον δέχτη ο ρήγας·
μέρες εννιά τον καλοσκάμνισε κι εννιά του σφάζει βόδια·
μα ὅταν στις δέκα πάνω πρόβαλεν η ροδοδαχτυλάτη
Αυγή, τον ρώτησε και ζήτησε να ιδεῖ και τα σημάδια,
που ο Προίτος ο γαμπρός του τού 'δωκε να του κρατάει· κι ως πήρε
και τ' ἄσκημα σημάδια ξέκρινε, που τού 'στελνε ο γαμπρός του,
πρώτα τη Χίμαιρα τον πρόσταξε την ἀγρία να σκοτώσει.
- 180 Ἀπὸ θεοὺς κρατούσε η φύτρα της, ὄχι ἀπ' ἀνθρώπους, κι εἶχε
λιόντα κεφάλι, ουρά δρακόφιδου και μεσοκόρμι γίδας,
και ξεπετούσε ἀπ' τα ρουδούνια της φωτιές τρανές και φλόγες,
δεῖκά σημάδια τότε γκάρδιωσαν και τη ζωή της παίρνει.
Δεύτερα πάλε με τους Σόλυμους τους ξακουστούς χτυπιόταν
τέτοιο, ὅπως ἔλεγε, ἀντροπάλεμα δεν εἶδε στη ζωή του.
Τρίτη φορά τις ἀντροδύναμες εσκότωσε Ἀμαζόνες.
Μα ὅπως γυρνούσε, ο ρήγας τού 'στησε καινούργιο δόλο πάλε:
ἀπ' την πλατιά Λυκία ξεδιάλεξε, καρτέρι να του στήσουν,
τους πιο ἀντρειωμένους· μα κανένας τους δε γύρισε πια πίσω·
190 τι ἐκεῖ τους σκότωσε ο ἀπεγάδιαστος Βελλεροφόντης ὅλους,
και τότε ἐκεῖνος πια κατάλαβε θεοὺ πως ἦταν φύτρα,
κι ἔτσι τον κράτησε και τού 'δωκε την κόρη του γυναίκα,
κι ὅλα του ρήγα τα χαρίσματα μοιράστηκε μαζί του.
Το πιο καλύτερο του εχάρισαν μετόχι κι οι Λυκιώτες,
να τό 'χει να το χαιρέται, ὁμορφο, με ἀμπέλια, με χωράφια.
Τρία παιδιά ἀπ' αὐτὴν ἀνάστησε μετὰ ο Βελλεροφόντης,
τον Ἴσαντρο και τον Ἰππόλοχο, στερνά τη Λαοδάμεια.
Μαζί της πλάγιασε ο βαθύγνωμος ο Δίας, κι η Λαοδάμεια
το χαλκαρματωμένο ἐγέννησεν ἰσόδεο Σαρπηδόνα.
200 Μα ἦρθε καιρός κι αὐτόν που μίσησαν ὅλοι οι θεοί, και τότε

Ο Πήγασος, ο Βελλεροφόντης και η Χίμαιρα.
Εσωτερικό μελανόμορφης λακωνικής κύλικας. Αποδίδεται στον Ζωγράφο των Βορειαδών 570- 565 π.Χ.
The J. P. Getty Museum
85.AE.121.

Χίμαιρα

Πὼς θα ἐξελεχθεῖ
η μονομαχία;
Τι υποδέτεεις;

Ἀς γνωρίσουμε
τον Σαρπηδόνα

μονάχος, ἔρμος ετριγύριζε στες Ερημιάς τον κάμπο·
 σκουλήκι στην καρδιά τον ἔτρωγε κι αρνήθηκε τον κόσμο.
 Κι ο Ἄρης, της μάχης ο ανεχόρταγος, τον Ἴσαντρο το γιο του·
 σκοτώνει, εκεί που με τους Σόλυμους τους ξακουστούς χτυπιόταν·
 Την κόρη η χρυσοχάλινη (με τα χρυσά χαλινάρια) Ἄρτεμη θυμώνοντας
 σκοτώνει· κι ο Ἰππόλοχος ἐμένα ἐγέννησε και σπέρμα του λογιέμαι·
 κι ὅταν στην Τροία με ξεπροβόδιζε, διπλοπαράγγελνέ μου
 να δέλω να ἴμαι ο πρῶτος πάντα μου, να ξεπερνῶ τους ἄλλους,
 να μην ντροπιάσω τους προγόνους μου ποτέ μου, που σταθήκαν
 210 οἱ πιο αντρειωμένοι μες στην Ἐφυρα και στην πλατιά Λυκία.
 Τέτοια η γενιά μου ἐμένα πέτομαι πως εἶναι, τέτοια η φύτρα.»
 Ἔτσι μιλούσε, κι ο θροντόφωνος ἐχάρηκε Διομήδης,
 και το κοντάρι κάτω μπήγοντας στη γη την πολυδρόφα
 στον ἀντρολάτη (στρατηγὸ) εὐτύς με πρόσχαρα γλυκομιλούσε λόγια:
 «Παλιός λοιπόν λογιέσαι φίλος μου, προγονικός, ἀλήθεια!
 τι ο ἀρχοντικός Οινέας τον ἀβεγο Βελλεροφόντη, ξέρω,
 κράτησε κάποτε στο σπίτι του καλοσκαμνίζοντάς τον
 εἴκοσι μέρες, κι ὦρια ἀλλάξανε δῶρα φιλίας οἱ δυο τους·
 ο Οινέας ζωστᾶρι λαμπροπόρφυρο του χάρισε να το ἔχει,
 220 και δέχτηκε ἀπ' αὐτόν διπλόγουβη μαλαματένια κούπα,
 που τώρα ἀκόμα στο παλάτι μου μισεύοντας (φεύγοντας) ἀφήκα.
 Μα δε θυμούμαι ἐγὼ τον κύρη μου, τι ἤμουν μικρός ἀκόμα,
 σύντας στη Θῆβα πέρα ἐχάδηκαν των Αχαιῶν τ' ἀσκήρια.
 Λοιπόν μες στο Ἄργος καλοπρόσδεχτος θα μοῦ ἴσαι ξένος πάντα·
 κι ἐγὼ δικός σου, ἀν ἐρθῶ κάποτε στῶν Λυκιωτῶν τη χώρα.
 Κι ὅταν ἀκόμα ἀνάβει ο πόλεμος, ἀς κρατηθούμε ἀλάργα·
 πολλοί ναι οἱ Τρῶες, πολλοί οἱ σύμμαχοι τους, για να ἴχω να σκοτώνω
 ὅποιον μου ρίξει ο θεός στα χέρια μου γιὰ τρέχοντας τον φτάσω.
 Κι ἔχεις και συ Αχαιοὺς, ἀν δύνεσαι, πολλοὺς να ρίξεις κάτω.
 230 Και τ' ἄρματά μας ἀς ἀλλάξουμε, και τούτοι για να μάθουν
 πως φίλοι γονικοί λογιόμαστε κι ἀπ' τα παλιά τα χρόνια.»
 Ἔτσι σα μίλησαν, ἀπήδηξαν ἀπὸ τ' ἀμάξια κάτω,
 δῶσαν τα χέρια τους κι ορκίστηκαν πιστὴ φιλιά κι ἀγάπη.
 Τότε του Γλαύκου ἐπαρασάλεψε (τρέλανε) τα φρένα ο γιος του Κρόνου,
 που τ' ἄρματά του πήγε κι ἀλλάξε με του τρανοῦ Διομήδη,
 χρυσά με χάλκινα, ἐκατόβοδα μ' ἐννιάβοδα μονάχα.

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:
 αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, μηδὲ γένος πατέρων αἰσχυνέμεν

.....

Οἱ δύο ἥρωες ορκίζονται φιλία και ἀγάπη (στ. 212-236)

«αἰὲν ἀριστεύειν»

2η Υποενότητα: Ο Ἔκτορας στο κάστρο της Τροίας - Συναντήσεις (στ. 237-368)

Στο δρυν ωστόσο ο μέγας Ἐχτορας, στο Ζερβοπόρτι, φτάνει·
 κι ἐκεῖ των Τρῶων τον ζῶσαν τρέχοντας οἱ κόρες κι οἱ γυναίκες
 για γιους ρωτώντας και για ξάδερφους και γι' ἀδερφούς και γι' ἄντρες·
 240 Κι ἐκεῖνος στους θεοὺς παράκλησες τις ἐσπρωχνε να κάνουν
 ὅλες γραμμὴ, μα κιόλα οἱ πióτερες εἶχαν δικούς να κλάψουν.
 Ὅμως στου Πριάμου το πεντάμορφο σαν ἐφτασε παλάτι,

Ἐκτορας και Ἐκάβη (στ. 237-262)

πελεκητές που το περιζώναν στοές και τού ‘χαν χτίσει
 πενήντα ολόγυρά του κάμαρες πετροπελεκημένες,
 χτισμένες κολλητά, για νά ‘χουνε και να κοιμούνται μέσα
 οι γιοί του Πρίαμου πλάι στ’ αγαπητά βλογητικά τους ταίρια·
 και για τις κόρες του άλλες δώδεκα μες στην αυλή απαντίκρου
 στο ανώι ψηλά χτισμένες κάμαρες πετροπελεκημένες
 η μια στην άλλη δίπλα βρίσκουνταν, κι εκεί οι γαμπροί κοιμόνταν
 250 του Πρίαμου, πλάι στις πολυσέβαστες γυναίκες τους το βράδυ—
 εκεί η γλυκοδωρούσα η μάνα του τον πέτυχε απαντίκρου,
 στην Λαοδίκης όπως έμπαινε, της πιο όμορφης της κόρης
 Σφίγγει το χέρι του, του μίλησε κι αυτά του λέει τα λόγια:
 «Γιατί ήρθες, γιε μου, και παράτησες την άγρια μάχη τώρα;
 Περίσσια αλήθεια οι τρισκατάρατοι μας τυραννούν Αργίτες
 γύρω απ’ το κάστρο πολεμώντας μας. Μα σένα εδώ η καρδιά σου
 σε σπρώχνει χέρια απ’ την ακρόπολη ψηλά στο Δία ν’ ασκώσεις.
 Μα για περίμενε, γλυκόπιστο κρασί για να σου φέρω,
 στον κύρη Δία και στους επίλοιπους θεούς να κάνεις πρώτα
 260 σπονδή· μετά κι ατός σου αν έπινες, πολύ θα το χαϊρόσουν.
 Πληθαίνει το κρασί τη δύναμη μαδές του κουρασμένου·
 και τώρα εσύ πολύ κουράστηκες βοηθώντας τους δικούς σου.»
 Κι ο μέγας κρανοσειστής Έκτορας απηλογιά τής δίνει:
 ‘Όχι, κρασί γλυκό, μητέρα μου, μη με κεράσεις τώρα·
 μπορεί να μου κοπούν τα γόνατα και της αντρείας ξεχάσω.
 Με άπλυτα χέρια ακόμα σκιάζομαι στο Δία κρασί φλογάτο
 να στάξω· ουδέ το μαυροσύγνεφο του Κρόνου υγιό ταιριάζει
 κανείς ν’ ανακαλιέται (επικαλείται) σ’ αίματα λουσμένος και σε λύθρο (αίμα και λάσπη).
 Μα εσύ για πάρε τις αρχόντισσες και στο ναό με δώρα
 270 της *κουρσολόγας* (που λεηλατεί) γαλανομάτης Παλλάδας μαζωχτείτε·
 και το υφαντό, που πιο σου φαίνεται πανώριο και μεγάλο
 απ’ όλα όσα φυλάς στο σπίτι μας, το πιο της αρεσκιάς σου,
 απίθωσέ το στην ωριόμαλλης της Αθηνάς τα γόνα·
 και τάξε της ακόμα, δώδεκα δαμάλες στο ναό της
 μονοχρονιάρες, αβουκέντρωτες, να σφάξεις, αν δελήσει
 τώρα την Τροία και τις γυναίκες μας και τα μωρά παιδιά μας
 να σπλαχνιστεί κι απ’ το άγιο κάστρο μας να διώξει του Τυδέα
 το γιο τον άγριο, τον ανήμερο, που όλοι *λακούν* (υποχωρούν) μπροστά του.
 Λοιπόν στην *κουρσολόγας* πήγαινε της Αθηνάς τον άγιο
 280 ναό, κι ωστόσο εγώ στου Αλέξαντρου θα πάω να τον φωνάξω,
 τα λόγια μου ν’ ακούσει, αν δά ‘θελε. Ν’ άνοιγε η γη μπροστά του
 να τον κατάπινε! τι ανείπωτο κακό τον γέννα ο Δίας
 σε όλους τους Τρώες και στον αντρόκαρδο τον Πρίαμο και στους γιους του.
 Ας ήταν, δέ μου, να τον έβλεπα στον Άδη να κατέβει,
 και δά ‘λεγα μεμιάς πως ξέχασα τα τόσα βάσανά μας!»
 Είπε, κι η Εκάβη πάει στο σπίτι της και φώναξε τις βάγιες,
 κι αυτές μαζέψαν τις αρχόντισσες στην πόλη δώδε κείθε.

Ο Έκτορας, στο μέσο της σύνδεσης ανάμεσα στους γονείς του, φορά την πανοπλία του. Αττικός ερυθρόμορφος αμφορέας, υπογεγραμμένος από τον Ευθυμίδα, περίπου 510 π.Χ. Μόναχο, Staatliche Antikensammlungen 2307

Το αίτημα του Έκτορα (στ. 263-285)

Μπορείς να υποθέσεις τον τόνο της φωνής της Εκάβης και του Έκτορα;

Η παράκληση της Εκάβης στη θεά Αθηνά (στ. 286-311)

Κι εκείνη ευτύς στο μοσκομύριστο κατέβηκε κελάρι
με τα υφαντά τα μυριοζόμπλιαστα (πολυστόλιστα), φασμένα από γυναίκες

- 290 Σιδώνισσες, που ατός του ο Αλέξαντρος τις έφερε ο πανώριος
απ' τη Σιδώνα, σύντας έσκιζε τ' απέραντα πελάγη,
την αρχοντοθρεμμένη φέρνοντας Ελένη από τα ξένα.
Ένα από τούτα τότε edιάλεξεν η Εκάβη να χαρίσει
στην Αθηνά, πιο φιλοπλούμιστο και πιο φαρδύ από τ' άλλα,
σαν άστρο πού 'λαμπε, και τό 'κρυβε βαδιά πιο κάτω απ' όλα.
Κι έτσι κινάει, και πλήθος πίσω της αρχόντισσες δρομούσαν.
Και στο ναό ψηλά σαν έφτασαν της Αθηνάς, στο κάστρο,
η ροδομάγουλη τους άνοιξε Θεανώ τις πόρτες νά 'μπουν,
η κόρη του Κισσέα, του Αντήνορα του αλογατά το ταίρι·
- 300 τι αυτή είχαν κάνει οι Τρώες ίέρεια της Αθηνάς· και τότε
σκληρίζοντας σήκωσαν όλες τους στην Αθηνά τα χέρια,
και το υφαντό σκουτί η ροδοκάλη Θεανώ με διάση παίρνει
και το απιδώνει στις ωριόμαλλης της Αθηνάς τα γόνα,
κι ανακαλιόταν του τρισμέγαλου του Δία τη θυγατέρα:
«Ω δέσποινα Αθηνά, καστρίτισσα, τρανή θεά, για κάμε
κομμάτια του Διομήδη τ' άρματα· δώσε κι αυτός να πέσει
μπροστά στο Ζερβοπόρτι απίστομα δίχως πνοή στο χώμα,
και τάζουμέ σου ακόμα, δώδεκα δαμάλες στο ναό σου
μονοχρονιάρες, αβουκέντρωτες, να σφάξουμε. Σπλαχνίσου
- 310 των Τρώων το κάστρο και τα ταίρια τους και τα μωρά παιδιά μας!»
Έτσι είπε αυτή, μα την παράκληση δεν άκουσε η Παλλάδα.
Στου τρισμέγαλου Δία προσεύκουνταν την κόρη αυτές, κι ωστόσο
ο μέγας Έκτορας στου Αλέξαντρου το αρχοντικό τραβούσε,
που ατός του τό 'φτιαξε πανέμορφο με όσους χτιστάδες ήταν
τότε στην Τροία την παchioχώματη μαστόροι ξακουσμένοι·
κι αυτοί αντρωνίτη του μαστόρεψαν κι αυλή και γυναικίτη,
κοντά στον Πρίαμο και στον Έκτορα, πα στην κορφή του κάστρου.
Κι ο Έκτορας μπήκε το εντεκάπηχο στο χέρι του κρατώντας
κοντάρι, και μπροστά στην άκρη του στραφτάλιζε ο χαλός του
- 320 χαλκένιος, και χρυσό τον έξωνε τρογύρα δαχτυλίδι.
Στο γυναικίτη αυτός τα λιόκαλα συγύριζε άρματά του
–σκουτάρι, θώρακα– και χάιδευε το γυριστό δοξάρι·
κι η Ελένη εκάδουνταν η Αργίτισσα, και γύρα της οι σκλάβες,
κι ωριόπλουμα στις βάγιες έδειχνε να της κεντήσουν ζόμπλια.
Κι ο Έκτορας, ως τον είδε, με άσκημα τον αποπήρε λόγια:
«Ανέμυαλε, ντροπή το χάλιασμα (θυμός) που κρύβεις στην καρδιά σου!
Στην Τροία τρογύρα και σ' ορθόψηλο τειχί ο στρατός χτυπιέται
και ρέβει· κι η σφαγή κι ο πόλεμος απ' αφορμή δική σου

Ἦξερες ότι στη σπονδή οι αρχαίοι Έλληνες έχυναν στην πυρά, τη γη ή τη θάλασσα κάποιο υγρό (κρασί, μέλι) προς τιμήν των θεών;

Η προσευχή της Θεανώς είναι και κατάρα...
Συγκρίνω με την προσευχή του Χρύση στη ραψωδία Α.

Ἔκτορας και Πάρης
(στ. 312-341)

Είναι δικαιολογημένο το
ξέσπασμα του Έκτορα εναντίον του Πάρη;

Εκφράζω την άποψή μου δικαιολογώντας
την με όσα έχω διαβάσει μέχρι αυτό το
σημείο.

Ἔκτορας
και Πάρης

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἔκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία

στο κάστρο ανάβουν τούτο ολόγυρα· κι ωστόσο εσύ και με άλλον
330 θα τά 'βαζες, στην άγρια αν έβλεπες σφαγή να μη ζυγώνει.
Για σήκω, αλλιώς το κάστρο σίγουρα θα γένει ετούτο στάχτη!»
Κι ο παγκαλόμορφος Αλέξαντρος απηλογιά τού δίνει:
«Ἐχτορα, μια και δίκια τά 'βαλες, όχι άδικα μαζί μου,
θα σου μιλήσω, και τα λόγια μου στοχάσου κι άκουσέ μου:
Στο γυναικίτη εδώ δεν καθόμουν τι χόλιασα ή θυμώνω
τόσο των Τρώων, μα με τον πόνο μου να μείνω επόδουν μόνος.
Μα τώρα μ' έσπρωξε η γυναίκα μου με τα γλυκά της λόγια
να βγω στον πόλεμο· καλύτερο, κι ατός μου το κατέχω,
πως δά 'ναι τούτο· η νίκη πάντα της τους άντρες συναλλάζει.
340 Κάτσε λοιπόν, καρτέρα, τ' άρματα να βάλω του πολέμου,
για κάλλιο τράβα, δά 'ρθω πίσω σου· θαρρώ, θα σε προφτάσω.»
Είπε, μα ο κρανοσειστής Ἐχτορας απηλογιά δε δίνει·
και τότε η Ελένη με γλυκόλογα του μίλησε και τού 'πε:
«Κουνιάδε εμένα της κακοέργαστης, καταραμένης σκύλας,
νά 'ταν τη μέρα που με γέννησεν η μάνα μου να 'ρχόταν
να με σηκώσει *ανεμορούφουλας* (ανεμοστρόβιλος) κακός και να με πάρει
γιά στο βουνό γιά στου πολύβογγου πελάου μακριά το κύμα,
πριν όλα αυτά γενούν, να μ' έπαιρνε το κύμα να με πνίξει.
Μα μια οι θεοί και τ' αποφάσισαν τέτοια κακά να γίνουν,
350 ας ήμουν καν αντρούς καλύτερου γυναίκα, που να νιώδει
του κόσμου ολόγυρα το σούσουρο και την *καταλαλιά* (κακολογιά) του.
Μ' αυτός μήτε έχει μήτε γίνεται μυαλό ποτέ να βάλει·
γι' αυτό δά 'ρθεί λέω μέρα κάποτε να τα βαριοπλερώσει.
Μα κόπιασε πιο μέσα, κάθισε πα στο σκαμνί, κουνιάδε·
τι εσένα πέφτει απ' όλους πιότερο το βάρος του πολέμου
για εμέ τη σκύλα και του Αλέξαντρου τη μανιασμένη τρέλα.
Άχαρη μοίρα ο Δίας μας έγγραψε, πολυτραγουδημένο
μες στους ανθρώπους τους μελλούμενους να μείνει τ' όνομά μας!»
Κι ο μέγας κρανοσειστής Ἐχτορας απηλογιά τής δίνει:
360 «Ελένη, ας μ' αγαπάς, δεν κάθομαι, κι ουδέ μου αλλάζεις γνώμη·
την ώρα αυτή η καρδιά μου βιάζεται στους Τρώες να δώσει χέρι,
που τόσο, τώρα πού τους έλειπα, με λαχταρούν κοντά τους.
Μα τούτον τώρα εσύ ξεσήκωσε, και να βιαστεί κι ατός του
να με προφτάσει όσο θα βρίσκομαι στο κάστρο μέσα ακόμα·
τι εγώ θα τρέξω τώρα σπίτι μου, να ιδώ τους ιδικούς μου,
να ιδώ και το ακριβό το ταίρι μου και το μωρό το γιο μου.
Ποιος ξέρει αν πάλε από τον πόλεμο θα τους γυρίσω πίσω,
για κι οι θεοί από χέρια Αργίτικα θα με σκοτώσουν τώρα.»

Ἐκτορας και Ελένη (στ. 342-368)

Καθώς διαβάζω το κείμενο, υπογραμμίζω στο κείμενο τους στίχους που δείχνουν τα συναισθήματα του Ἐκτορα, του Πάρη και της Ελένης...

Πολυτραγουδημένο
το όνομα της
Ελένης

3η Ὑποενότητα: Ἔκτορας καὶ Ἀνδρομάχη (στ. 369-529)

Εἶπε, καὶ φεύγει ὁ μέγας Ἐχτορας μεμιάς ὁ κρανοσείστης,
 370 κι ἔφτασε γρήγορα στο σπίτι του το ἀρχοντοκαμωμένο·
 ωστόσο τὴν κρουσταλλοβράχιονη δε βρήκε ἐκεῖ Ἀντρομάχη·
 τι με τὸ γιο τῆς καὶ τὴ θάγια τῆς τὴν ὁμορφομαντούσα;
 στο καστροπύργι ἀπάνω κλαίγοντας, βογγώντας εστεκόταν.
 Κι ὁ μέγας Ἐχτορας, τὴν ἀφεγὴ γυναῖκα του ὡς δε βρήκε,
 στὴς πόρτας τὸ κατώφλι στάθηκε καὶ ρώτησε τὶς σκλάβες:
 «Ἐλάτε, σεις οἱ σκλάβες, πέστε μου τὴν πάσα ἀλήθεια τώρα:
 Πού πήγεν ἡ Ἀντρομάχη φεύγοντας ἡ χιονοβραχιονιάτη;
 Μήνα σε κάποια συννυφάδα τῆς, μὴ σε κουνιάδα ἐπήγε;
 για ἀνέβη με τὶς καλοπλέξουδες ἀρχόντισσες, που πάνε·
 380 στὴ φοβερὴ θεὰ παράκληση, τὴν Ἀθηνά, να κάνουν;»
 Καὶ τότε ἡ πρόθυμη κελάρισσα τοῦ ἀπηλογήθη κι εἶπε:
 «Ἐχτορα, τώρα ἀφοῦ με πρόσταξες να πῶ τὴν πάσα ἀλήθεια·
 μήτε σε κάποια συννυφάδα τῆς γιὰ σε κουνιάδα ἐπήγε,
 μήτε καὶ με τὶς καλοπλέξουδες ἀρχόντισσες, που πάνε
 στὴ φοβερὴ θεὰ παράκληση, τὴν Ἀθηνά, να κάνουν·
 μόνο στο μέγα πύργο ἀνέβηκε, σαν ἀκουσε οἱ δικοὶ μας
 πως τσάκισαν, κι οἱ Ἀργίτες ἔχουνε τρανὴ κερδέψει νίκη.
 Πήγε λοιπὸν τρεχάτη κι ἔφτασε στο καστροτεῖχι ἀπάνω,
 ἴδια τρελή, μαζί κι ἡ θάγια τῆς τὸ γιο σας κουβαλώντας.»
 390 Ἔτσι τοῦ μίλησε ἡ κελάρισσα, κι αὐτὸς γοργὰ ἀπ' τὸ σπίτι
 κινᾶει, τὸν ἴδιο δρόμο παίρνοντας μεσ' ἀπ' τὶς ὠριες ρούγες (δρόμους).
 Μα τὴν τρανὴ ὡς ἀφήκε πίσω τοῦ τὴν πόλη κι εἶχε φτάσει
 στο Ζερβοπόρτι, οπούδε δὰ ἔβγαينه στὸν κάμπο, βλέπει ὀμπρὸς τοῦ
 το ἀκριβαγόραστο τὸ ταῖρι τοῦ να τρέχει να τὸν φτάσει,
 τὴν Ἀντρομάχη, τοῦ Ἡετίωνα τοῦ ἀντρόκαρδου τὴν κόρη,
 στὴν Ὑποπλάκια Θήβα πού ἔμενε, στους Κίλικες ρηγάρχη
 –στὴ Θήβα, πάνω τῆς που υψώνουνταν ἡ δασωμένη Πλάκο–
 κι εἶχε τὴν κόρη τοῦ στὸν Ἐχτορα τὸ χαλκοκράνη δώσει.
 Ἦρθε λοιπὸν κι ἐστάθη ἀντίκρου τοῦ, κι ἡ θάγια ἀπὸ κοντὰ τῆς
 400 μες στὴν ἀγκάλη τοῦ ἀπονήρευτο κρατώντας μωρουδάκι,
 τὸ γιο τοῦ Ἐχτόρου τὸ μονάκριβο, πανώριο σαν ἀστέρι·
 Σκαμάντριο τὸ ἔκραζε ὁ πατέρας τοῦ καὶ Καστραφέντη ὁ κόσμος·
 τι ὁ Ἐχτορας ἦταν που διαφέντευε τὸ κάστρο μοναχὸς τοῦ.
 Κι αὐτὸς δίχως μιλιὰ ἀχνογέλασε σαν εἶδε τὸν υγιὸ τοῦ·
 καὶ δίπλα τοῦ ἡ Ἀντρομάχη στάθηκε με μάτια δακρυσμένα,
 τὸ χέρι τοῦ ἔσφιξε, τοῦ μίλησε κι αὐτὰ τοῦ λέει τὰ λόγια:
 «Ἀπ' τὴν ὁρμὴ τὴν ἴδια σου, ἄμοιρε, δα βρεις τὸ θάνατό σου,
 καὶ τὸ μωρό σου δε σπλαχνίζεσαι κι οὐδὲ τὴ μαύρη ἐμένα,
 που γρήγορα δα μείνω χήρα σου· τι εὐτύς οἱ Ἀργίτες ὅλοι

Ὁ Ἐκτορας
 ἀναζητεῖ τὴν
 Ἀνδρομάχη
 (στ. 369-389)

Δραματοποίηση
 διαλόγου -
 Ραψωδία Ζ

Τὸ ἐπίθετο «κρανοσείστης»
 χρησιμοποιεῖται συστηματικὰ γιὰ τὸν
 Ἐκτορα. **Ἀναζητῶ** σε ἐγκυρο λεξικό τῆς
 σημασίας τοῦ ἐπιθέτου καὶ **συγκρίνω** με τὶς
 ἀποδόσεις:

- τοῦ Ἰω. Πολυλά: ὁ λοφοσείστης Ἐκτωρ
 - τοῦ Α. Πάλλη: σεῖνοντας πας στὴν κορυφὴ
 τῆς φούντας
 - τοῦ Δ. Μαρωνίτη: ὁ κορυθαῖολος Ἐκτωρ
- Ποια ἀπόδοση προτιμῶ καὶ γιατί;**

Κορυθαῖολος Ἐκτωρ
 Ἐκτορας καὶ Ἀνδρομάχη... (στ. 390 κ.ε.)

Βρίσκω στο κείμενό μου τὴν παρακάτω
 ὀμηρικὴ φράση καὶ τὴν **αντιγράφω** στο κενό:
 τὸν ῥ' Ἐκτωρ καλέεσκε Σκαμάντριον,
 αὐτὰρ οἱ ἄλλοι Ἄστυνάκτι·

Ὑποπλάκιος Θήβα

α) Ὁ λόγος τῆς Ἀνδρομάχης
 (στ. 404-439)

Ἀστυνάξ

- 410 θα σε σκοτώσουνε χιμίζοντας (ορμώντας). Μ' αν είναι να σε χάσω, ν' ανοίξει η γη να μπω καλύτερα χίλιες φορές, τι πια άλλη δε δά 'χω ζεστασιά, αν μου πέδαινες, τρανούς μονάχα δά 'χω καημούς· κι ουδέ καν ζουν ο κύρης μου κι η σεβαστή μου η μάνα. Τον κύρη μου ο Αχιλλέας τον σκότωσεν ο αρχοντογεννημένος, και των Κιλικών το αιηλόπορτο, το μυριοπλούσιο κάστρο, τη Θήβα, επάτησε, και σκότωσε τον Ηετίωνα ακόμα, μα δεν τον έγδυσε, το σπλάχνο του βαδιά τον εσεβάστη· με τα πολύπλουμά του τ' άρματα τον έθαψε, και μνήμα του ασκώνει· και φτελιές του φύτεψαν ολόγυρα οι πανώριες
- 420 Νεράιδες του βουνού, που εγέννησεν ο Βροντοσκουταράτος. Κι είχα κι εφτά αδερφούς που χάιρομουν στο αρχοντικό μας μέσα, κι όλοι την ίδια μέρα εδιάβηκαν στον Άδη κάτω· τι όλους τους σκότωσε ο Αχιλλέας ο πέρφανος, την ώρα που βοσκούσαν ταστριφοτοζάλικα τα βόδια μας και τ' άσπρα πρόβατα μας, και τη μητέρα μου, που αφέντευε στις δασωμένης Πλάκος τα ριζοπλάγια, εδώ την έφερε με τ' άλλα του τα κούρσα, και ξαγορά αφού πήρε αρίφνητη τη λευτερώνει πάλε· τότε όμως η Άρτεμη στου κύρη της τη σκότωσε η δοξεύτρα. Έχτορα, τώρα εσύ πατέρας μου και σεβαστή μου μάνα
- 430 κι αδέρφι, εσύ και λεβεντόκορμος στην κλίνη σύντροφός μου. Αχ έλα τώρα πια, σπλαχνίσου μας και μείνε εδώ στον πύργο, μην κάνεις ορφανό το σπλάχνο σου, μην κάνεις χήρα εμένα. Στην άγρια τη συκιά το ασκέρι σου γιά στήσε δίπλα τώρα, κει πού το κάστρο ευκολοπαίρνεται και τα τειχιά πατιούνται. Ν' ανέβουν τρεις φορές δοκίμασαν με διαλεγμένο ασκέρι οι γιοι του Ατρέα κι ο πολυδόξαστος ο Ιδομενέας κι ο γαύρος Διομήδης κι ο Αίας κι ο συνονόματος υγιός του Οϊλέα, δω πάνω· δεσ κάποιος μάντης τούς αρμήνεψε, τις δειές βουλές που ξέρει, δεσ και μονάχοι τους δοκίμασαν κι από δικού τους ήρθαν.»
- 440 Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει:
«Κι εγώ όλα τούτα τα στοχάζομαι, καλή μου, αλήθεια· ωστόσο μπροστά στους Τρώες περίσσια ντρέπομαι και στις μακρομαντούσες Τρωαδίτισσες, μακριά απ' τον πόλεμο σαν τον κιότη να φεύγω· μήτε το λέει η καρδιά μου, τι έμαδα νά 'μαι αντρειωμένος πάντα και μέσα στη σφαγή να θρίσκομαι στους Τρώες τους μπροστομάχους, την τρανή δόξα του πατέρα μου και μένα να κρατήσω· τι εγώ στο νου μου και στα φρένα μου καλά το ξέρω αλήθεια: Θα ξημερώσει μέρα κάποτε που θα χαθεί το κάστρο της Τροίας κι ο Πριάμος ο πολέμαρχος κι όλος μαζί ο λαός του.
- 450 Μα τόσο για των Τρώων δε νοιάζομαι τα πάδη οπού 'ναι νά 'ρδουν, κι ουδέ για την Εκάβη νοιάζομαι και για τον Πριάμο τόσο και για τ' αδέρφια μου, που κάποτε περίσσια κι αντρειωμένα

Η Ανδρομάχη στην τέχνη

Βρίσκω στο κείμενο τα επιχειρήματα που χρησιμοποιεί η Ανδρομάχη και υπογραμμίζω τους στίχους.

Ήξερες ότι τα τείχη της Τροίας έχτισαν ο Απόλλωνας και ο Ποσειδώνας αλλά το τμήμα του τείχους που αναφέρει η Ανδρομάχη στο στ. 434 το έχτισε ο Αιακός, ο παππούς του Αχιλλέα και του Αίαντα;

β) Ο αντίλογος του Έκτορα (στ. 440-465)

Θα πειστεί άραγε ο Έκτορας;

Ποια ομηρική τεχνική αναγνωρίζεις εδώ; (στ. 448-449)

θα κυλιστούν στη σκόνη, πέφτοντας ἀπ' των οχτρῶν τα χέρια—
 όσο για σένα, ὅταν χαλκάρματος κάποιος Ἀργίτης πάρει
 τη λευτεριά σου και ξοπίσω του σε σέρνει δακρυσμένη·
 και στο Ἄργος πέρα υφαίνεις ἔπειτα στον αργαλειό μιας ξένης,
 κι ἀπ' τη Μεσσήδα η την Υπέρεια σου λεν νερό να φέρνεις,
 πολύ ἀδελά σου, μα ανημπόρετη θα σε βαραίνει, ἀνάγκη·
 και κάποιος πει τυχόν, δωρώντας σε να χύνεις μαύρα δάκρυα:

460 «Για κοίτα τη γυναίκα του Ἐχτορα, που ἦταν στη μάχη ο πρώτος
 μέσα στους Τρώες τους αλογάρηδες, σύντας την Τροία χτυπούσαν.»
 Αυτά θα πει, και τότε μέσα σου ξανά θ' ἀνάψει ο πόνος,
 τι ἔλειψε αὐτός που δε θα σ' ἀφήνε να σκλαβωθείς ποτέ του.
 Μα κάλλιο να μη ζω, να βρίσκομαι βαθιά στη γη χωσμένος,
 το σούρσιμό σου και το σκουξίμο προτού στ' αφτιά μου φτάσουν!»

Αυτά εἶπε ο ξακουσμένος Ἐχτορας, κι ανοιεὶ στο γιο τα χέρια·
 μα το παιδί στις ομορφόζωστης τον κόρφο εκρύφτη βάγιας
 με δυνατές φωνές, τι ετρόμαξε τον κύρη του δωρώντας,
 ἀπ' το χαλκό που τον εσκέπαζε σκιαγμένο κι ἀπ' τη φούντα

470 την αλογίσια, που ἀγρια σάλευε κατὰκορφα στο κράνος.
 Με την καρδιά τους τότε γέλασαν ο κύρης του κι η μάνα,
 κι ευτύς ο ξακουσμένος Ἐχτορας ἀπ' το κεφάλι βγάξει
 το κράνος, και στη γη το ἀπῖδωσε λαμποκοπώντας ὅλο.
 Παίρνει μετὰ το γιο, τον φίλησε, τον χόρεψε στα χέρια,
 κι ἔτσι μετὰ στο Δία προσεύκουνταν και στους θεούς τους ἄλλους:

«Πατέρα Δία κι εσεῖς οἱ ἐπιλοιποὶ θεοί, και τούτος δώστε,
 ο γιος μου, ὅπως εγώ περιλάμπρος μέσα στους Τρώες να γένει,
 ἄντρας τρανός, και πολυδύναμα την Τροία να κυβερνήσει·
 κι ἕνας να πει: “πολύ καλύτερος ἀπ' το γονιό του ετούτος,”

480 σα θα γυρίζει ἀπὸ τον πόλεμο με κούρσα αιματωμένα·
 οχτρού που σκότωσε, κι η μάνα του βαθιά ν' αναγαλλιᾷσει.»

Ἔτσι μιλεῖ, και στις γυναίκας του τα χέρια τον υγιό τους
 ἀπῖδωσε, κι αὐτή τον δέχτηκε στο μυρωδάτο κόρφο
 δακρυογελώντας· την ἐπόνεσε καθὼς την εἶδε εκείνος,
 και με το χέρι του τη χάιδεψε κι αὐτά της λέει τα λόγια:
 «Ἄμοιρη εσύ, μη μου πικραίνεσαι μες στην καρδιά σου τόσο·
 κανείς, αν δεν το στρέγει (συμφωνεῖ) η μοίρα μου, στον Ἄδη δε με στέλνει·
 το ξέρω, ἀπ' το γραφτό κανένας μας, κιότης για παλικάρι,
 μια και στον κόσμο αὐτό γεννήθηκε, δε γλίτωσε ποτέ του.

490 Μόν' τώρα εσύ στο σπίτι πήγαινε και τις δουλειές σου κοίτα,
 τον αργαλειό, την αλακάτη (ρόκα) σου, και πρόσταζε τις βάγιες
 να πιάνουνε δουλειά· τον πόλεμο θα τον κοιτάξουν οἱ ἄντρες
 ὅλο ὅσοι μες στην Τροία γεννήθηκαν, κι εγὼ περίσσια ἀπ' ὅλους.»
 Αυτά εἶπε ο ξακουσμένος Ἐχτορας, και σήκωσε το κράνος

Ο Ἐκτορας δεν πείθεται ἀπὸ την Ἀνδρομάχη.
 Αιτιολογεί τη στάση του με δύο επιχειρήματα.
Μπορεῖς να τα εντοπίσεις και να τα υπογραμμίσεις;

Ο Ἐκτορας ἀποχαι-
 ρετὰ την Ἀνδρομάχη,
 Christoffer Wilhelm,
 Eckersberg, 1813-
 16, Thorvaldsen
 Museum, Κοπεγχάγη.

γ) Ἐκτορας και Ἀστυάνακτας (στ. 466-481)

Ο Ἐκτορας πολεμιστὴς βγάξει την
 περικεφαλαία του και την ακουμπά
 στο ἔδαφος. Γιατί εντάσσει τη σκηνή
 αὐτή ο Ὅμηρος σε ἕνα κλίμα πολέμου;
Τι θέλει να δηλώσει ο ποιητής;

Θυμήσου τι εἶπαμε στην Οδύσσεια
 για την ἐπική ειρωνεία και ἀξιοποίησέ
 το στους στίχους 476-480. **Υπάρχει ἐδὼ
 ἐπική ειρωνεία και γιατί;**

δ) Ο ἀποχαιρετισμός (στ. 482-496)

Μεσσήδα
 και Υπέρεια

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Ἔκτορος καὶ Ἀνδρομάχης ὁμιλία

Ενότητα 3η (στ. 119-529)

Δραματοποιώ τον διάλογο Ἔκτορα και Ἀνδρομάχης

- το αλογουρίσιο· κι η γυναίκα του τραβούσε για το σπίτι, ὄλο και πίσω της γυρίζοντας, στα δάκρυα βουτημένη.
Κι ήταν σε λίγο στο καλόφτιαχτο το αρχοντικό φτασμένη του αντροφονιά του Ἐχτόρου, κι ἔσμιξε κει μέσα με τις θάγιες· λίγες δεν ήταν, κι ὅλες ἄσκωσαν μαζί το μοιρολόγι.
- 500 Ἐτσι τον Ἐχτορα στο σπίτι του και ζωντανό τον κλαίγαν, τι δεν ἔλπιζαν πια, ξεφεύγοντας των Αχαιῶν τα χέρια και την ορμή, ξανά απ' τον πόλεμο να τότε ἰδούν να γύρει. Μα ουδέ κι ο Πάρης χασομέρησε μες στο αψηλό του σπίτι· τα ξακουστά του ως ζώστηκε ἄρματα τα χαλκοδουλεμένα, ευτύς το κάστρο ἐδιάβη τρέχοντας με γρήγορα ποδάρια. Πῶς ξάφνου το ἄτι, που ξαπόστασε και χόρτασε κριθάρι μες στο παχί του, σπάει τα *χάμουρα* (χαλινάρια) και πιλαλαίει στον κάμπο ποδοβολώντας, τι να λούζεται του ἀρέσει στο ποτάμι, καμαρωτό, και το κεφάλι του κρατάει ψηλά, κι οι χήτες
- 510 πίσω στις πλάτες του ανεμίζονται, κι αυτό αντριγιά γεμάτο το φέρνουν γρήγορα τα γόνата στις γνώριμες βοσκές του· ὅμοια κι ο Πάρης απ' τα Πέργαμα να κατεβαίνει ἐπήρε, του Πρίαμου ο γιος, σαν ἥλιος λάμποντας μες στην αρματωσιά του, κι ὄλο χαρά και γέλιο γρήγορα τα πόδια του τον φέρναν. Τον Ἐχτορα σε λίγο ἐπρόλαβε, μόλις κι αυτός κινούσε, ὄδε πιο πριν γλυκοκουβέντιαζε με το ακριβό του ταίρι. και πρώτος μίλησε ο δεόμορφος Ἀλέξαντρος και τού 'πε: «Μήπως τυχόν, καλέ, και σε ἀργησα στην τόση θιάση πού 'χεις, κι ἀπὰ στην ὥρα μου δεν ἐφτασα, καθῶς παράγγελνές μου;»
- 520 Κι ο μέγας κρανοσείστης Ἐχτορας ἀηλογιά του δίνει: «Καημένε, ὅποιος σε ἰδεὶ στον πόλεμο και θέλει δίκιος να 'ναι πως δεν αξίζεις δε δα τό 'λεγε, τι αντρίστικη η καρδιά σου· μα δες κι *οκνεύεις* (τεμπελιάζεις) και δε γνοιόζεσαι για τίποτα, κι ἐμένα πονάει η καρδιά τους Τρώες ακούγοντας το τι για σένα σέρνουν, που τόσα χρόνια βασανίζονται στ' ἀλήθεια απ' ἀφορμή σου. Μ' ας πάμε τώρα, ἀντά τα φτιάνουμε κι ἀργότερα, μονάχα να δώσει ο Δίας, *κροντήρι* (κρατήρας) ἐλεύτερο να στήσουμε μια μέρα στο αρχοντικό μας, τους ἀθάνατους θεούς ψηλά τιμώντας, ως πια απ' την Τροία τους ωριομάλληδες δά 'χουμε διώξει Ἀργίτες.»

Θρήνος για τον Ἐκτορα (στ. 497-502)

Ἐκτορας και Πάρης συνομιλοῦν (στ. 503-529)

Συγκρίνω τη στάση του Ἐκτορα ἀπέναντι στον Πάρη στο τέλος της ραψωδίας Ζ με αὐτή ἀπέναντί του στη συνάντηση με την Ἐκάβη.

Τι παρατηρῶ;

Εντοπίστηκε παρομοίωση!

Να την καταγράψω και να την ἀναλύσω!

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του ἔπους...

A. Να θυμηθῶ να καταγράψω τις αφηγηματικές τεχνικές της ραψωδίας Ζ.

B. Ας αναρωτηθούμε ὅλοι μαζί:

1. Ο Δ. Ν. Μαρωνίτης υποστήριξε, βασιζόμενος και στον Πλάτωνα, ὅτι η Ἰλιάδα εἶναι φτιαγμένη με βάση δύο «μεγαθέματα», τον **πόλεμο** και την **ὁμιλία**. Στην ἀρχαία ἐλληνική «ὁμιλία» εἶναι η συναναστροφή, η σχέση.

ΡΑΨΩΔΙΑ Ζ

Έκτορος και Άνδρομάχης όμιλία

Για την **ιλιαδική όμιλία** αναζητώ πληροφορίες στο διαδίκτυο (greek-language). Εντοπίζω σε ολόκληρη τη ραψωδία Ζ όλα τα είδη ομηρικών **όμιλιών**.

2. Γράψε μία μικρή παράγραφο περιγράφοντας τη συναισθηματική κατάσταση κάθε προσώπου της ενότητάς μας: του Έκτορα, της Άνδρομάχης, της Εκάβης, της Ελένης, του Πάρη.
3. Ποιος είναι ο λόγος της παρουσίας του Αστυάνακτα στη συνάντηση Έκτορα και Άνδρομάχης; Γιατί ο Όμηρος τον εμφανίζει;

Ο μικρός Αστυάνακτας γκρεμίζεται από τα τείχη της Τροίας. Pierre-Simon-Benjamin Duvivier και Adrien Mignoret, 1806.

Η πορεία του Έκτορα στη ραψωδία Ζ

Οι τύχες των ηρώων μετά την πτώση της Τροίας

Χαρακτηρισμός ηρώων

Η ευχή του Έκτορα για το παιδί του

Ο Έκτορας απαντάει στην Άνδρομάχη

Ο Έκτορας συναντά την Άνδρομάχη και τον Αστυάνακτα

Χρονογραμμή της Ζ ραψωδίας

Αποτιμώντας τη ραψωδία Ζ ...

1. Συμπληρώνω τα κενά με βάση όσα έμαθα στην ενότητά μας:

Οι βρίσκονται σε απελπιστική κατάσταση μετά την αριστεία του Ο Έλενος, γιος του Πριάμου, συμβουλεύει τον να μπει στην Τροία και να ζητήσει από τη βασίλισσα και τις Τρωαδίτισσες αρχόντισσες να ικετεύσουν τη θεά να αποσύρει τον από τη μάχη. Όσο ο είναι στην Τροία στο πεδίο της μάχης μονομαχούν ο και ο Ο κατάγεται από τον Σίσυφο και τον ενώ ο από τον Οινέα και τον Τυδέα. Τελικά οι δύο αντίπαλοι ανταλλάσσουν Στη συνέχεια ο συναντά τον και την επειδή..... Η κατηγορεί τον και τον εαυτό της για όσα συμβαίνουν. Ο βιάζεται να βρει τη σύζυγό του την Η συνάντηση πραγματοποιείται στις Η προσπαθεί να πείσει τον να μείνει πίσω από τα τείχη. Ο αρνείται. Είναι απαισιόδοξος για την τύχη της Τροίας και της αλλά εύχεται ο γιος του να γίνει μεγάλος βασιλιάς και να τον ξεπεράσει. Τελικά ο και ο επιστρέφουν στη μάχη.

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της ραψωδίας Ζ και τα δικαιολογώ:

1.
2.

- Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας η ραψωδία Ζ;
- Αν ο Έκτορας δεν είχε προλάβει να συναντήσει την Άνδρομάχη, τι θα απουσίαζε από την Ιλιάδα;

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Έκτορος καὶ Αἴαντος μονομαχία. Νεκρῶν ἀναίρεσις

Ενότητα 4η (στ. 1-312)

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

στ. 1-312: Ο Έκτορας και ο Αίας μονομαχούν

Πού είμαστε; ⇒ Στο πεδίο της μάχης

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 22η ημέρα του 10ου έτους του πολέμου, την πρώτη της μάχης

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Τον Απόλλωνα, την Αθηνά, τον Έκτορα, τον Αίαντα

Ας προσανατολιστούμε...

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ Θα **προβληματιστούμε** σχετικά με τον ρόλο της μονομαχίας στο έπος,
- ✓ Θα **παρακολουθήσουμε** όλες τις φάσεις μιας μονομαχίας,
- ✓ Θα **γνωρίσουμε** καλύτερα τον Αίαντα, τον γενναιότερο των Αχαιών μετά τον Αχιλλέα,
- ✓ Θα **μάθουμε** για την πρόταση του Πάρη προς τους Αχαιούς.

Τι νέα;

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

στ. 1-312: Ο Έκτορας και ο Αίας μονομαχούν

- 1 Αυτά εἶπε ο ξακουσμένος Έχτορας, κι από τις πόρτες βγαίνει·
μαζί κι ο Αλέξαντρος το αδέρφι του τραβούσε, και βαδιά τους
κι οι δυο λαχτάριζαν στον πόλεμο και στη σφαγή να μπούνε.
Κι όπως οι ναύτες, πια που απόκαμαν τα *τορνευτά* (προσεγγμένα) κουπιά τους
στο πέλαο να χτυπούν, κι ο κάματος τους έλυσε τα γόνα,
ποδούν αγέρα πρίμο, κι άξαφνα κάποιος θεός τον στέλνει·
όμοια κι οι δυο τους τότε φάνηκαν στους Τρώες που τους ποδούσαν.
Του ρήγα Αρήθδου τότε σκότωσεν ο ένας το γιο, που ζούσε
στην Άρνη και Μενέσθιος κράζονταν ο Αρήθδος ο *απελάτης* (ροπαλοφόρος)
- 10 τον είχε από τη Φυλομέδουσα τη βοϊδομάτα κάνει.
Κι ο Έχτορας δεύτερος κοντάρεψε τον Ηόνέα στο σβέρκο,
κάτω απ' το κράνος το καλόχαλκο, και τού 'λυσε τα γόνα.
Κι ο Γλαύκος τότε, ο γιος του Ιππόλοχου, των Λυκιωτών ο ρήγας,
στον ώμο τον Ιφίνοο πέτυχε μες στη σφαγή την άγρια,
του Δεξιού τον υγιό, στο γρήγορο το αμάξι του ως πηδούσε·
κι ευτύς σωριάστη από το αμάξι του κι ελύθη η δύναμή του.
Μα ως η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, τους είδε να σκορπίζουν,
στη μάχη μέσα την ανέσπλαχνη, το χάρο στους Αργίτες,
τις κορυφές του Ολύμπου αφήνοντας μεδιάς εχύθη κάτω
- 20 στην Τροία την άγια· τότε ο Απόλλωνας πετάχτηκε αντικρού της,
ψηλά απ' τα Πέργαμα ως τη *βίγλισε* (εντόπισε), στους Τρώες να δώσει χέρι.
Κι όπως οι δυο συναπαντήθηκαν στο δρυ αποδίπλα, πρώτος
αρχίζει ο βασιλιάς Απόλλωνας, ο γιος του Δία, και λέει:
«Τι θέλεις κι έρχεσαι απ' τον Όλυμπο, του Δία του τρισμεγάλου
η κόρη εσύ; Σε τι να σ' έσπρωξε ξανά ο τρανός ο νους σου;
Ακέρια μπας και δες ζυγιάζοντας στους Δαναούς τη νίκη
να δώσεις; τι στους Τρώες που χάνονται σπλάχνος εσύ δεν έχεις.
Μ' αν να με ακούσεις δες, τρανότερο δά 'ταν θαρρώ το κέρδος.
Έλα, τον πόλεμο ας σκολάσουμε και τη σφαγή προσώρας,
- 30 κι αύριο ξανά ας αρχίσουν πόλεμο, την άκρα πια ως να θρούνε
της Τροίας μια μέρα· τι έτσι οι αδάνατες οι δυο το αποφασίστε
και σας καλάρεσε, συδέμελο το κάστρο αυτό να πέσει.»
Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι εἶπε:
«Έτσι να γίνει, μακροδόξαρε, με αυτή κι εγώ τη γνώμη
από τον Όλυμπο κατέβηκα στους Τρώες και στους Αργίτες.
Όμως για λέγε, πώς ο πόλεμος νογάς να πάρει τέλος;»
Και τότε ο βασιλιάς Απόλλωνας, ο γιος του Δία, της εἶπε:
«Την άγρια την ορμή ας ανάψουμε του αλογομάχου Εχτόρου,
κάποιον μονάχος, ολομόναχος ν' *αντροκαλέσει* (προκαλέσει) Αργίτη,
- 40 αντίκρα οι δυο τους σε άγριο πάλεμα να κονταροκρουστούνε·

Ο Απόλλωνας και η Αθηνά
καταστρώνουν σχέδιο (στ. 1-43)

Εντοπίστηκε παρομοίωση!

Να την καταγράψω και να την αναλύσω!

Κίονες Απόλλωνα και Αθηνάς έξω από την Ακαδημία Αθηνών. Λεωνίδα Δρόσης, μεταξύ 1859 και 1887.

Πώς επέζησε
ο Έλενος;

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἕκτορος καὶ Αἴαντος μονομαχία. Νεκρῶν ἀναίρεσις

Ενότητα 4η (στ. 1-312)

και τότε οι Αργίτες οι χαλκάρματοι πα στο φιλότιμο τους
θα βάλουν έναν με τον Έχτορα να βγει να πολεμήσει.»
Αυτά εἶπε, κι η Αθηνά η γλαυκόματη στη γνώμη του συγκλίνει.
Κι ο γιος του Πρίαμου τότες, ο Έλενος, καθὼς ψυχανεμίστη (διαισθάνθηκε)
σαν ποιά βουλή οι θεοὶ που μίλησαν είχαν παρμένη αντάμα,
πήγε και στάθη, πλάι στον Έχτορα κι ἔτσι μιλάει και κρένει:
«Έχτορα, γιε του Πρίαμου ασύγκριτε, πού 'χεις του Δία τη γνώση,
τάχα δ' ακούσεις λέω τη γνώμη μου, που μ' έχεις κι αδερφό σου;
Τους άλλους Τρώες να κάτσουν βάλε τους και τους Αργίτες όλους,
50 και συ ν' αντροκαλέσεις ἔπειτα τον πιο αντρειωμένο Αργίτη,
αντίκρα οι δυο σας σε ἄγριο πάλεμα να κονταροκρουστείτε.
Γραφτό δεν είναι τώρα ο θάνατος να σέ 'βρει και να πέσεις·
τέτοια άκουσα από τους αδάνατους φωνή να λέει στ' αφτί μου.»
Εἶπε, κι εχάρη ο μέγας Έχτορας τα λόγια αυτά ν' ακούσει,
και τρέχοντας των Τρώων αντίσκοφτε τις φάλαγγες, κρατώντας
από τη μέση το κοντάρι του, κι αυτοὶ σταθήκαν ὅλοι.
Καθίζει τότε κι ο Αγαμέμνονας τους χαλκαρματωμένους
Αργίτες· κι η Αθηνά κι ο Απόλλωνας ο ασημοδοξαράτος
στον απηλό του βροντοσκούταρου του Δία το δρυ καθίσαν,
60 με αγιούπες (γύπες) μοιάζοντας, και χαίρουνταν μπροστά τους ως θωρούσαν
τους δυο στρατούς· και τούτοι εκάδουνταν πυκνές πυκνές αράδες,
και τρικυμίζαν τα σκουτάρια τους, τα κράνη, τα κοντάρια.
Πώς, σα φυσήξει ξάφνου Ζέφυρος, στο πρώτο σήκωμά του
μεμιάς ανατριχιάζει η θάλασσα και μαύρισε το κύμα·
όμοια κι οι Τρώες κι οι Αργίτες μαύριζαν, στον κάμπο ὅπως καθίζαν.
Κι ο Έχτορας πήρε τότε κι ἔλεγε καταμεσός στ' ασκέρια:
«Γιά ακούστε τώρα, Τρώες, τα λόγια μου, κι Αργίτες αντρειωμένοι,
το τι η καρδιά βαθιά στα στήθη μου με σπρώχνει να μιλήσω·
τους ὄρκους μας ο Δίας δεν τέλεπεν ο απηλοδρνιασμένος,
70 μόνο κακό τρανό στα φρένα του και για τους δυο μας κλώθει,
ως που την Τροία την καλοπύργωτη να κάνετε δική σας,
γιά κι οι ἴδιοι πλάι στα πελαγόδρομα καράβια σας χαδεῖτε.
Έχει το ασκέρι σας πολέμαρχους τους πιο αντρειανούς Αργίτες·
ποιανού το λέει η καρδιά στα στήθη του να χτυπηθεῖ μαζί μου;
Ας ἔρδει ομπρός στο θείο τον Έχτορα, κι ας μείνουν οι ἄλλοι πίσω.
Κι εγώ σας λέω –κι ας είναι μάρτυρας ο Δίας και για τους δυο μας–
με το μακρύ χαλκό του ο αντίμαχος αν με σκοτώσει, ας γδύσει
κι ας κουβαλήσει την αρμάτα μου στα βαδουλά καράβια·
μα το νεκρό κορμί στο σπίτι μου να δώσει, για να βάλουν
80 οι Τρώες μαζί με τις γυναίκες τους φωτιά και να με κάψουν.
Μ' αν τον σκοτώσω εγώ, κι ο Απόλλωνας τρανή μου δώσει δόξα,
στην Τροία την αγία την αρμάτα (εξοπλισμός) του θα φέρω, γδύνοντάς τον,
και στο ναό του μακροδόξαρου θα την κρεμάσω Φοίβου·
μα το νεκρό στα καλοκούβερα (με ωραίο κατάστρωμα) καράβια θα γυρίσω,

Αυτή η ημέρα δεν λείει να τελειώσει!
Ξεκίνησε στη Β ραψωδία και
ακόμα να τελειώσει!!!

Ο Έκτορας προκαλεί τους Αχαιούς
σε μονομαχία (στ. 44-91)

Ἡξερες ὅτι ο Έλενος είναι ο μόνος γιος του
Πρίαμου που επιβιώνει μετά την άλωση της
Τροίας;

Εντοπίστηκε παρομοίωση!
Να την καταγράψω και να την αναλύσω!

Πρόσεχε, Έκτορα,
υπάρχουν και ἄλλοι
γενναῖοι Αχαιοὶ εκτός
από τον Αχιλλέα...

για να τον δάψουν οι μακρόμαλλοι στο χῶμα μέσα Αργίτες,
και μνήμα στον πλατύν Ελλήσποντο χυτό να του σηκώσουν.
Κι ένας θα πει από τους μελλούμενους θνητούς, ως ταξιδεύει
με το πολύσκαρμο (με πολλά κουπιά) καράβι του στο πέλαο το κρασάτο:

- 90 που ο μέγας Ἐκτορας τον σκότωσε, κι ας ήταν παλικάρι.»
Αυτά θα πει κανείς, κι αθάνατο θα μείνει τ' ὄνομά μου.»
Ἔτσι μιλούσε, κι ὅλοι ἀπόμειναν και δεν εβγάξαν ἄγνα·
ὄχι να πουν, ντροπή τους ἔπιανε, και ναι να πουν, τρομάζαν.
Αργά ο Μενέλαος ξεπετάχτηκε και σε φωνές ξεσπάζει,
ὄλο θυμό κι οργή, και μέσα του βαριά η καρδιά βογγούσε:
«Ὀχού μου, καυκησιάροι, Αργίτισσες! τι Αργίτες πια δεν εἴστε!
Αληθινά βαριά, κατάβαρη ντροπή μάς απαντέχει,
αν Αχαιός κανείς τον Ἐκτορα δε βγει ν' αντιπαλέψει.
Νερό και χῶμα αχ ἄμποτε ὅλοι σας να γίνετε, που τώρα
100 ἀδάρρευτοι, ἄτιμοι κι ἀδόξαστοι μου κάδεστε ἕνας ἕνας!
Εγώ μπροστά σ' αὐτόν με τ' ἄρματα λοιπόν θα βγω, κι η νίκη
σε ποιόν θα κλίνει, μόν' οι ἀθάνατοι πού 'ναι ψηλά τ' ορίζουν.»
Ἔτσι τους μίλησε, και ντύθηκε την ὥρια αρματωσιά του·
και τότε πια, Μενέλαε, δά 'βλεπες την ὕστερή σου μέρα,
στα χέρια του Ἐκτορα –τρανότερος πολύ μαδές εκείνος–
των Αχαιῶν αν δεν πετάγονταν οι ἀρχόντοι να σε πιάσουν,
κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας ἀτός του, ο γιος του Ατρέα
που απ' το δεξιό το χέρι σ' ἔπιασε κι αὐτά τα λόγια σου ἔπε:
«Ευγενικέ Μενέλαε, τά 'χασες, κι ουδέ ταιριάζει εσένα
110 μια τέτοια τρέλα· υπομονέψου το, με ὅση κι αν ἔχεις πίκρα,
και μη ζητάς ν' ανοίξεις πόλεμο με τον καλύτερό σου,
του Πρίαμου τον υγιό τον Ἐκτορα, που κι ἄλλοι τον τρομάζουν.
Ὡς κι ο Αχιλλέας τον τρέμει, ἀντίκρα του στη δοξαντρούσα μάχη
να χτυπηθεῖ, κι ας λογαριάζεται πολύ καλύτερός σου.
Μα τώρα εσύ με τους συντρόφους σου γιά σύρε να καδίσεις,
κι ἄλλον πολέμαρχο θ' ασκώσουμε να μετρηθεῖ μαζί του.
Κι ὅσο κι αν εἶναι τούτος ἀφοβος κι ἀνέμπληστος (αχόρταγος) για μάχη,
ὄλο χαρά θαρρώ τα γόνατα στη γη θα γείρει, αν ἴσως
γλιτώσει απ' τον ἀνήλεο πόλεμο κι απ' τη σφαγή την ἄγρια.»
120 Εἶπε ο ἀντρειωμένος, και μετάστρεψε τη γνώμη του ἀδερφού του,
σωστά μιλώντας· κι ὡς τον ἀκουσεν εκείνος, τους συντρόφους
αφήνει να του βγάλουν τ' ἄρματα χαρούμενοι απ' τους ὤμους.
Και τότε ο Νέστορας σηκώθηκε και στους Αργίτες εἶπε:
«Ὀχού, κακό τρανό που πλάκωσε στων Αχαιῶν τη χώρα!
Θρήνο ο Πηλέας βαρύ θα σήκωνεν, ο γέρο αλογολάτης,
και αγορητής και πρωτοστάτορας τρανός των Μυρμιδόνων
που ὄλο χαρά στο σπίτι του ἄλλοτε ρωτώντας με ολοένα

Ο Αγαμέμνονας συγκρατεῖ τον Μενέλαο (στ. 92-122)

Ο Νέστορας ενθαρρύνει τους Αχαιούς (στ. 123-169)

- να μάθει κάθε Αργίτη γύρευε και φαμελιά και φύτρα.
 Και τώρα αν άκουε, μπρος στον Ἕχτορα πως όλοι τους ζαρώσαν,
 130 τα χέρια στους θεούς θα σήκωνε μεροφυχτίς, ζητώντας
 απ' το κορμί η ψυχή του θγαίνοντας να πάει στον Ἄδη κάτω.
 Νά 'ταν, πατέρα Δία κι Απόλλωνα και συ Αθηνά, τα νιάτα
 νά 'χω όπως τότε, σαν εμάχουνταν όλοι μαζί οι Πυλιώτες
 στο γοργορέματο Κελάδοντα με τους τρανούς Αρκάδες
 μπρος στα τειχιά της Φειας, στου Γιάρδανου τα ρέματα τρογύρα.
 Ἴδια θεός ο Ερευθαλίωνας στεκόταν μπροστομάχος,
 του βασιλιά του Αρήθου τ' άρματα στους ώμους του φορώντας,
 του δείου του Αρήθου, που παράνομα του θγάλαν' ο «Απελάτης»,
 κι έτσι τον λέγαν κι οι ομορφόζωνες γυναίκες κι οι άντρες όλοι·
 140 τι με δοξάρι αυτός δε μάχουνταν για με μακρύ κοντάρι·
 με σιδερένιο τους αντίμαχους τσακούσε απελατίκι.
 Αυτόν με πονηριά τον σκότωσε, κι όχι μ' αντρεία ο Λυκούργος
 σ' ένα στενό· το σιδερένιο του δε μπόρειε απελατίκι
 να τον γλιτώσει, κι έτσι πρόφτασε και τον τρυπά ο Λυκούργος
 με το κοντάρι του. Τ' ανάσκελα στη γη ξαπλώδη, κι ο άλλος
 του γδύνει τ' άρματα, απ' το χάλκινο τον Ἄρη χαρισμένα.
 Κι έτσι τα φόρειε αυτός, στον πόλεμο και στη σφαγή ως κινούσε.
 Μα σύντας ο Λυκούργος γέρασε στο αρχοντικό του μέσα,
 του Ερευθαλίωνα του συντρόφου του να τα φοράει τα δίνει.
 150 Κι αυτός μ' εκείνα τους καλύτερους αντροκαλιόταν όλους·
 μ' αυτοί φοβούνταν και τον τρόμαζαν, κι ουδέ κανείς εδέχτη·
 μόνο η καρδιά η δική μου αφόβητη να χτυπηθώ ζητούσε·
 τόσο είχε αυτή κουράγιο, απ' όλους μας ο πιο μικρός κι ας ήμουν.
 Κι ως πάλεψα, τη νίκη εχάρισε σε μένα η Γλαυκομάτα.
 Ο πιο απηλός απ' όσους σκότωσα κι ο πιο τρανός εστάδη·
 τι ως πέρα ξαπλωμένος κοίτονταν μακρύς φαρδύς στο χώμα.
 Νιος νά 'μουν μόνο κι αξεθύμαστη την πρώτη ορμή μου νά 'χα,
 και δά 'χε ο κρανοσειστής Ἕχτορας με ποιόν να πολεμήσει!
 Μα εσείς, ακόμα κι όσοι ακούγεστε των Αχαιών οι πρώτοι,
 160 δε σας καλόρχεται τον Ἕχτορα μπροστά σας ν' αντικρίστε.»
 Ἔτσι τους μάλωνεν ο γέροντας, κι εννιά μεμιάς πετιούνται·
 πρώτος απ' όλους ο Αγαμέμνονας ασκώδη ο πρωταφέντης,
 μετά ο Διομήδης, ο αντροδύναμος γιος του Τυδέα, σηκώδη·
 οι δυο ξοπίσω αμέσως Αίαντες, όλο αντριγιά και δάρρος,
 μετά κι ο Ιδομενέας κι ο σύντροφος του Ιδομενέα Μηριόνης,
 που το κουράγιο του ισοζύγιαζε με του αντροφόνου του Ἄρη·
 μετά κι ο Ευρύπυλος, του Ευαίμονα σηκώδη ο γιος ο γαύρος,
 στερνά κι ο Θόας, ο γιος του Αντραίμονα, κι ο ισόθεος Οδυσσεάς·
 κι όλοι ζητούσαν με τον Ἕχτορα το δείο να χτυπηθούνε.
 170 Και τότες ο γερήνιος Νέστορας τους είπε ο αλογολάτης:
 «Τώρα λαχνό να ρίξετε όλοι σας, να ιδούμε ποιου θα πέσειν

Ἦξερες ότι ο Νέστορας μαζί με τον Οδυσσεά είχαν επισκεφθεί τον Πηλέα στο παλάτι της Φθίας, για να πάρουν μαζί τους τον Αχιλλέα στην τρωική εκστρατεία; Είναι μία πληροφορία που θα μας χρειαστεί και παρακάτω...

[To apelatiki](#)

Αναρωτιέμαι για ποιον λόγο ο Νέστορας αναφέρει συχνά παραδείγματα από την προσωπική του ζωή...

Οι Αχαιοί ρίχνουν κλήρο και ο Αίας κληρώνεται (στ. 170-205)

Ομήρου Ιλιάδα

51

αυτός θα δώσει στους χαλκάρματους Αργίτες αναγάλια·
 όμως κι ατός του μες στα φρένα του δ' αναγαλλιάσει, αν ίσως
 γλιτώσει από τον άγριο πόλεμο κι απ' το σκληρό το απάλε.»
 Ἔτσι μιλεί, κι αυτοί τον κλήρο τους χαράζαν ένας ένας,
 και μες στο κράνος του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, τον ρίξαν
 κι οι άλλοι απηλά τα χέρια εσήκωναν και στους θεούς ευκιούνταν,
 κι αυτά ο καθένας έλεε βλέποντας ψηλά στα ουράνια πλάτη:
 180 «Πατέρα Δία, στον Αίαντα δώσε μας να λάχει, ή στο Διομήδη,
 γιά και στον ίδιο της πολύχρυσης Μυκήνας το ρηγάρχη.»
 Ἔτσι έλεγαν, κι ο γέρο Νέστορας πήρε να σει το κράνος,
 και το σημάδι ξεπετάχτηκε κεινού που δέλαν όλοι,
 του Αίαντα· τότε ο κράχτης κίνησε δεξιά μεριά και πήρε
 το ασκέρι γύρω, στους αντρόκαρδους για να το δείξει Αργίτες·
 κι αυτοί, ως θωρώντας δεν το γνώριζαν, τον στέλναν παρακάτω.
 Μα όταν ο κράχτης τριγυρνώντας το σίμωσε αυτόν, στο κράνος
 που τό 'χε ρίξει σημαδεύοντας, στον Αία τον αντρειωμένο,
 μπροστά του ως στάθηκε, του τό 'δείξε· κι αυτός το χέρι απλώνει,
 κι όπως θωρούσε το σημάδι του, το γνώρισε κι εχάρη,
 190 κι ομπρός στα πόδια του, κατάχαμα, το ρίχνει και φωνάζει:
 «Είναι δικός μου ο κλήρος, σύντροφοι, και χαίρομαι κι ατός μου
 θαδιά, τι λέω το δειό τον Ἐχτορα πως θα τον ρίξω κάτω.
 Μα ομπρός, την ώρα εγώ που τ' άρματα θα βάζω του πολέμου,
 εσείς παράκληση να κάνετε στο Δία, το γιο του Κρόνου,
 με σιγανή φωνή, από μέσα σας, οι Τρώες να μην ακούσουν
 μ' ας ειν' και δυνατά· δε σκιάζομαι κανένα, όπως και νά 'ναι·
 μεδιάς κανέννας δε θα μ' έκανε να φύγω αδέλητα μου,
 μηδέ με μαστοριά, τι ακάτεχο θαρρώ κι μένα τόσο
 η Σαλαμίνα δε με γέννησε, μηδέ κι ανάστησέ με!»
 200 Είπε, κι αυτοί παράκληση έκαναν στο Δία, το γιο του Κρόνου,
 κι αυτά ένας ένας έλεε βλέποντας ψηλά στα ουράνια πλάτη:
 «Πατέρα Δία, τρανέ κι ασύγκριτε, που κυβερνάς την Ἴδα,
 δώσε στον Αία τη νίκη, κάνε τον να δοξαστεί περίσσια.
 Μα αγάπη αν έχεις και στον Ἐχτορα και γνοιάζεσαι για τούτον,
 τότε ίδια και στους δυο σομοίρασε και δύναμη και δόξα.»
 Ἔτσι έλεγαν, κι ο Αίας με ολάστραφτο χαλκό γοργά αρματώδη,
 κι ως όλα τ' άρματά του εφόρεσε τρογύρα στο κορμί του,
 χύθηκε ομπρός, σαν το θεόρατο τον Άρη, σύντας τρέχει
 να μπει κι αυτός στο απάλε (πάλη) που άνοιξαν δητοί, απ' το γιο του Κρόνου
 210 σπρωγμένοι, για να στήσουν πόλεμο σε καρδιοφάουσα αμάχη.
 Τέτοιος ασκώδη κι ο Αίας ο γίγαντας, των Αχαιών ο πύργος,
 χαμογελώντας με άγριο πρόσωπο· κι εχύθη με μεγάλες
 μπρος δρασκελιές, το μακρογίσκιωτο κοντάρι του κουνώντας.

Σε ποια άλλη μονομαχία χρησιμοποίησαν οι Αχαιοί λαχνούς; **Θυμάσαι;**

Μονομαχία Αίαντα και Ἕκτορα (κύλικα). Δούρις, 5ος αι. π.Χ. Παρίσι, Μουσείο του Λούβρου G115.

Ο Αίας ετοιμάζεται για τη μονομαχία (στ. 206-223)

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἕκτορος καὶ Αἴαντος μονομαχία. Νεκρῶν ἀναίρεσις

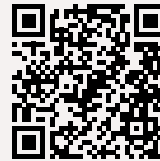
Ενότητα 4η (στ. 1-312)

- Κι οι Αργίτες χάρηκαν θωρώντας τον, όμως οι Τρώες ενίωσαν απ' άγριο φόβο να τους λύνονται κάτω μεριά τα γόνα. Ακόμα και στα στήθη του Έχτορα βαριά η καρδιά χτυπούσε, όμως να φύγει πια δε δύνουνταν, μια κι είχε αντροκαλέσει, κι ουδέ και να χωθεί γυρίζοντας μέσα στους Τρώες τους άλλους. Κι ο Αίας ζυγώνει· το εφταβόδινο, το χάλκινο σκουτάρι
- 220 σαν πύργος φάνταζε στα χέρια του· του τό 'χε μαστορέψει πετσωματής τρανός, ο Μάστορας, που μες στην Ύλη εξούσε. Το πλουμιστό σκουτάρι τού 'στρωσε μ' εφτά τομάρια ταύρων καλοδρεμμένων, κι απανώβαλε χαλκένια ακόμα στρώση. Τούτο στο στήθος μπρος ασκώνοντας ο γιος του Τελαμώνα ζύγωσε απόκοντα τον Έχτορα κι όλο φοβέρα κρένει:
- «Έχτορα, ατός σου και μονάχος σου καλά θα μάθεις τώρα σαν τι λογής Αργίτες βρίσκονται ξεχωριστοί, και δίχως τον Αχιλλέα το λιονταρόκαρδο, το στρατοκαταλύτη. Τούτος μακριά στα πελαγόδρομα, δοξαρωτά καράβια
- 230 κάθεται αργός, τι του Αγαμέμνονα κρατάει θυμό του ρήγα. Όμως κι εμείς να σε αντικρίσουμε βαστούμε, κι όχι λίγοι. Ομπρός λοιπόν, τον πόλεμο άνοιξε πρώτος εσύ και χτύπα!» Κι ο μέγας, κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά τού δίνει:
- «Του Τελαμώνα υγιέ αρχοντόγεννε, τρανέ ρηγάρχη, αχ όχι, μη δες να με τρομάξεις, άπλερο παιδί λες κι είμαι τάχα, γιά και γυναίκα, που από πόλεμο καθόλου δεν κατέχει. Εγώ καλά από αντροσκοτώματα κι από πολέμους ξέρω· ξέρω δεξιά το βοϊδοσκούταρο, ξέρω ζερβά πιδέξια να κυβερνώ, και μού 'ναι σύνεργο βασταγερό πολέμου·
- 240 ξέρω να χύνουμαι στον τάραχο των γρήγορων αλόγων ξέρω να στήνω στο αντροπάλεμα χορό στον Άρη αντρίκειο. Μα ενός τρανού όπως συ δε δά 'θελα παραμονεύοντάς τον κρυφά να ρίξω· θέλω φανερά να τότε κρούσω, αν κρούσω!» Είπε, και το μακροίскиωτο έριξε κοντάρι του με φόρα, και του Αία το φοβερό εφταβόδινο σκουτάρι πετυχαίνει πα στη στερνή χαλκένια στρώση του, που τό 'σκεπε από πάνω. Περνάει τις έξι στρώσες ο άσπλαχνος χαλκός ξεσκίζοντάς τις, και μόνο απ' τη στερνή εκρατήθηκε. Με τη σειρά του ρίχνει κι ο τρανός Αίας το μακροίскиωτο κοντάρι του με φόρα,
- 250 και το λαμπρό, το ολούδε ισόκυκλο σκουτάρι πετυχαίνει του γιου του Πρίαμου, κι ως το πέρασε το δυνατό κοντάρι, τρυπάει και χώνεται στο δώρακα τον πολυξομπλιασμένο, και δίπλα στο λαγγόνι του έσκισε το ρούχο πέρα ως πέρα· μ' αυτός ανάγειρε και γλίτωσε του ασβολωμένου (μαύρου) Χάρου. Κι εκείνοι τα μακριά κοντάρια τους μαζί ανασπάσαν τότε, κι ο ένας του αλλού χιμίξαν, μοιάζοντας μ' αιματολάφτες (αιμοβόροι) λιόντες, γιά και με κάπρους, που στη δύναμη το ταίρι τους δεν έχουν.

Αίαντας. Λεπτομέρεια παράστασης του Αχιλλέα και του Αίαντα που παίζουν πεσσούς από τον μελανόμορφο αμφορέα του Εξηκία, Ρώμη, Βατικανό, Γρηγοριανό Μουσείο Κοσμικής Τέχνης, περ. 540-530 π.Χ.

Ο αγώνας λόγων Έκτορα-Αίαντα (στ. 224-243)

Η Ασπίδα του Αίαντα

Πριν τις μονομαχίες οι ομηρικοί ήρωες συνομιλούν (αγώνας λόγων) προσπαθώντας να καυχηθούν για τις ικανότητές τους και να φοβίσουν τον αντίπαλο. **Τι λένε εδώ οι δύο μονομαχοί, για να φοβίσουν ο ένας τον άλλον;**

Η μονομαχία Έκτορα-Αίαντα (στ. 244-272)

Προσπάθησε να βρεις και να υπογραμμίσεις τις 4 φάσεις της μονομαχίας Έκτορα-Αίαντα.

Ο Έκτορας έπειτα του πέτυχε στη μέση το σκουτάρι, μα δεν το τρύπησε, τι στράβωσε του κονταριού του η μύτη.

260 Χιμίζει κι ο Αίας, και πετυχαίνοντας, στη μέση το σκουτάρι τού τρύπησε και τον αντίσκοψε, με όσην ορμή κι αν είχε, κι από το σβέρκο που του χάραξε μαύρο πετάχτηκε αίμα. Μα κι έτσι ο κρανοσειστής Έκτορας δεν παρατάει το απάλε, μόνο πισώγυρε, κι αρπάζοντας με το χοντρό του χέρι μιαν πέτρα από τη γη δεόρατη κι αγκαδωτή και μαύρη, πα στου Αία το φοβερό, εφταβόδινο σκουτάρι πετυχαίνει, στο αφάλι απάνω, κι αντιβρόντηξε γύρα ο χαλκός ολούδε. Μετά κι ο Αίας πολύ τρανύτερη στα χέρια ασκώνει πέτρα και την πετάει στριφογυρνώντας τη με φόρα γιγαντένια—

270 όμοια μυλόπετρα, που τού 'σπασε στα μέσα το σκουτάρι και τού 'λυσε τα γόνα· ανάσκελα ξαπλώδη πλακωμένος απ' το σκουτάρι, όμως ο Απόλλωνας μεμιάς τον ανασκώνει. Και τότε τα σπαδιά τους δά 'βγαζαν να χτυπηθούν οι δυο τους, αν ο Ταλθύβιος, των χαλκάρματων των Αχαιών ο κράχτης, κι ο Ιδαίος, των Τρώων, σιμά δεν έτρεχαν, κι οι δυο τους μυαλωμένοι, αποκρισάροι πολυσέβαστοι του Δία και των ανδρώπων και στους αντίμαχους ανάμεσα σηκώναν τα ραβδιά τους· κι ο Ιδαίος, ο κράχτης ο βαθύγνωμος, τους μίλησε έτσι κι είπε: «Σκολνάτε πια και μην παλεύετε, παιδιά μου· την αγάπη

280 ίσα του Δία κι οι δυο σας έχετε του νεφελοστοιβάχτη· είστε κι οι δυο τρανοί πολέμαρχοι και το κατέχουμε όλοι. Πλακώνει η νύχτα, ας γένει η χάρη της· καλό να την ακούμε.» Κι ο μέγας Αϊαντας του αποκρίθηκεν, ο γιος του Τελαμώνα: «Ιδαίε, τον Έκτορα να βάλετε να πει το λόγο ετούτο· τι ήταν αυτός που αντροκαλέστηκε τους πιο τρανούς μας όλους. Ας κάνει αρχή λοιπόν, στα λόγια του μεμιάς κι εγώ θα κλίνω.» Κι ο μέγας κρανοσειστής Έκτορας απηλογιά του δίνει: «Αϊαντα, αλήθεια, ο θεός εχάρισε και διώμα (ομορφιά) εσέ και γνώση κι αντρεία, και στο κοντάρι στέκεσαι μες στους Αργίτες πρώτος.

290 Τώρα τον πόλεμο ας σκολάσουμε λοιπόν και το άγριο απάλε, για σήμερα, μετά χτυπιόμαστε ξανά, ως που νά 'ρδει η μέρα να μας χωρίσει ο θεός χαρίζοντας σ' ένα απ' τους δυο τη νίκη. Πλακώνει η νύχτα, ας γένει η χάρη της· καλό να την ακούμε. Γύρισε τώρα στα πλευόμενα, τους Αχαιούς να φράνεις, κι απ' όλους πιο πολύ τους φίλους σου, τα συμπαλικάρα σου· κι εγώ στου ρήγα Πρίαμου φτάνοντας το μέγα κάστρο απάνω τους Τρώες θα φράνω, τις Τρωαδίτισσες τις μεγαλομαντούσες (με μακριά πέπλα), που σε όλων των θεών τη σύναξη δοξολογία θα κάνουν. Μόν' έλα, δώρα συναλλάξω μες ν' αλλάξουμε πανώρια,

Οι κήρυκες παρεμβαίνουν.
Η μονομαχία σταματά
(στ. 273-298)

Οι κήρυκες σταματούν τη μονομαχία αναγνωρίζοντας ότι οι ήρωες είναι ισάξιοι και λέγοντας ότι νυχτώνει πια. **Αυτός είναι ο πραγματικός λόγος; Τι σκέφτεσαι;**

Αγαμέμνων, Ταλθύβιος και Επειός.
Θραύσμα μαρμαρίνου αναγλύφου από Σαμοδράκη. Αγνωστού δημιουργού, 560 π.Χ. Μουσείο Λούβρου. Από τα αρχαιότερα έργα ελληνικής τέχνης.

Οι αντίπαλοι ανταλλάσσουν δώρα (στ. 299-312)

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Ἔκτορος καὶ Αἴαντος μονομαχία. Νεκρῶν ἀναίρεσις

Ενότητα 4η (στ. 1-312)

- 300 τούτα για μας κανένας κάποτε γιά Τρώας να πεί γιά Αργίτης:
“Εκείνοι οι δυο τους και πολέμησαν σε καρδιοφάουσα (που τρώει την καρδιά) αμάχη,
και πάλε πριν χωρίσουν μόνιασαν και φύγαν φιλιωμένοι”.»
Είπε, και παίρνει ασημοκάρφωτο σπαδί και του χαρίζει·
μες στο δηκάρι του, που εκρέμουνταν από λουρί πανώριο.
Κι ο Αίας ζουνάρι λαμπροπόρφυρο στον Έχτορα χαρίζει.
Κι ως εχωρίσαν, τούτος τράβηξε για τους Αργίτες πίσω,
κι ο άλλος στων Τρώων το ασκέρι κίνησε· κι εκείνοι αναγαλλιάσαν,
κοντά τους να τον δουν αλάβωτος και ζωντανός να φτάνει,
νά ‘χει ξεφύγει του Αία τ’ ανίκητα τα χέρια και τη λύσσα·
- 310 τον παν στο κάστρο και πώς γλίτωσε δεν πίστευαν ακόμα.
Τον Αίαντα απ’ την άλλη επήγαιναν οι Αργίτες οι αντρειωμένοι
στον αρχοντόγεννο Αγαμέμνονα, χαρούμενο απ’ τη νίκη.

Ασημοκάρφωτο
σπαθί

Ποια άλλη μονομαχία κατέληξε σε
ανταλλαγή δώρων; **Θυμάσαι;**

Στίχοι 313-482: Η νύχτα πέφτει, οι Αχαιοί γιορτάζουν την προφανή υπεροχή του Αίαντα στη μονομαχία, ενώ ο Νέστορας προτείνει να σκάψουν χαντάκι γύρω από το στρατόπεδο για προληπτικούς λόγους και να τιμήσουν τους νεκρούς της μάχης με ταφή (καύση). Στο στρατόπεδο των Τρώων ο Αντήνορας προτείνει να δώσουν οι Τρώες πίσω την Ελένη και τους θησαυρούς και να τελειώσει ο πόλεμος. Ο Πάρης συμφωνεί για τους θησαυρούς αλλά αρνείται να παραδώσει την Ελένη. Μόλις ξημερώνει, ανακοινώνεται η πρόταση των Τρώων στους Αχαιούς αλλά απορρίπτεται. Αχαιοί και Τρώες περισυλλέγουν τους νεκρούς τους. Οι Αχαιοί στήνουν ταφικό μνημείο και φτιάχνουν τείχος και χαντάκι γύρω από το στρατόπεδό τους. Ο Ποσειδώνας αντιδρά, γιατί οι Αχαιοί δεν έκαναν θυσίες στους θεούς και ο Δίας του δίνει την άδεια να καταστρέψει το τείχος, μόλις οι Αχαιοί αποχωρήσουν από την Τροία. Όλη νύχτα Αχαιοί και Τρώες τρώνε και πίνουν...

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις αφηγηματικές τεχνικές της ραψωδίας Η.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Είναι η τρίτη μονομαχία μεγάλων ηρώων στην Ιλιάδα που δεν καταλήγει σε θάνατο και η δεύτερη που καταλήγει σε ανταλλαγή δώρων. Τι μπορείς να συμπεράνεις; Να λάβεις υπόψη σου και τους στίχους 301-302 της ραψωδίας Η:

«Εκείνοι οι δυο τους και πολέμησαν σε καρδιοφάουσα αμάχη,
και πάλε πριν χωρίσουν μόνιασαν και φύγαν φιλιωμένοι.

2. α) Να συγκρίνεις τη μονομαχία Αίαντα-Έκτορα με τη μονομαχία Γλαύκου-Διομήδη ως προς:

- την αντικειμενική υπεροχή του ενός από τους δύο,
- την καταγωγή των δύο ηρώων και
- το αποτέλεσμα της μονομαχίας.

β) Συγκρίνουμε τη μονομαχία Αίαντα-Έκτορα με τη μονομαχία Μενελάου-Πάρη ως προς:

- το πρόσωπο που την προτείνει,
- τις φάσεις που ακολουθούν και
- το αποτέλεσμα της μονομαχίας.

Γ. Ας δράσουμε:

Συγκέντρωσε πληροφορίες για τον Αίαντα τον Τελαμώνιο από όποια πηγή μπορείς και ετοίμασε ένα power point, για να το παρουσιάσεις στην τάξη σου. (Διαθεματική εργασία)

Αίας

Χρονογραμμή
της Η
ραψωδίας

Από βράδυ 22^{ος} έως 24^η ημέρα της Ιλιάδας / 10^{ος} χρόνος πολέμου

Ομήρου Ιλιάδα

55

ΡΑΨΩΔΙΑ Η

Έκτορος καὶ Αἴαντος μονομαχία. Νεκρῶν ἀναίρεσις

Ενότητα 4η (στ. 1-312)

Αποτιμώντας τη ραψωδία Η ...

1. Συμπληρώνω τα παρακάτω κενά:

Ο και η αποφασίζουν να τελειώσει η πρώτη μέρα της μάχης με μονομαχία του με κάποιον από τους Αχαιούς. Στην πρόκληση του ανταποκρίνονται Αχαιοί αλλά ο κλήρος ευνοεί τον Αίαντα. Η μονομαχία είναι σφοδρή αλλά οι θεοί έχουν ήδη αποφασίσει ότι δε θα σκοτωθεί κανείς από τους δύο. Οι μονομάχοι σταματούν και ανταλλάσσουν δώρα. Οι Αχαιοί γιορτάζουν την υπεροχή του στη μονομαχία, ενώ στο Τρωικό στρατόπεδο ο ζητά να δοθούν πίσω η Ελένη και η κλεμμένη περιουσία του Ο αντιπροτείνει να δοθούν πίσω μόνο οι θησαυροί. Οι Αχαιοί αρνούνται αλλά δέχονται μόλις ξημερώσει να ξεκινήσει η των νεκρών. Μετά από πρόταση του κατασκευάζουν τάφρο και τείχος μπροστά από το στρατόπεδό τους.

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της ραψωδίας Η και τα δικαιολογώ:

1.
2.

- Τι προσθέτει στην Ιλιάδα η ραψωδία Η;
- Ταιριάζει μία ακόμη μονομαχία που τελειώνει όχι με θάνατο αλλά με ανταλλαγή δώρων σε ένα «πολεμικό» έπος, όπως είναι η Ιλιάδα;

Οι κήρυκες χωρίζουν τον Έκτορα και τον Αίαντα.
Χαρακτικό του J. Flaxman, περίπου 1795.

ΡΑΨΩΔΙΑ Θ

Κόλος μάχη

Είναι η «κολοβή» μάχη, η μάχη που διακόπηκε, επειδή νύχτωσε...

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Διαβάζω τη ραψωδία Θ και απαντώ:

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 25η μέρα, την 2η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

2. Εντοπίζω στο κείμενο της Θ το σχέδιο του Δία, όπως ξεκάθαρα πια το ανακοινώνει στους θεούς και το γράφω παρακάτω με δικά μου λόγια:

3. Εντοπίζω στο κείμενο την απόδοση των παρακάτω στίχων και την διαβάζω:

*ἦμος δ' Ἥελιος μέσον οὐρανὸν ἀμφιβεβήκει,
καὶ τότε δὴ χρύσεια πατὴρ ἐτίτανε τάλαντα·
ἐν δ' ἐτίθει δύο κῆρε τανηλεγέος θανάτοιο
Τρώων θ' ἵπποδάμων καὶ Ἀχαιῶν χαλκοχιτώνων*
068- 71

Στη συνέχεια ερευνώ στο διαδίκτυο και για άλλες περιπτώσεις κατά τις οποίες ο Δίας ύψωσε τη χρύσεια τάλαντα πάνω από το πεδίο της μάχης στην Ιλιάδα. Μαθαίνω ότι αυτό ονομάζεται «**ψυχοστασία**».

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

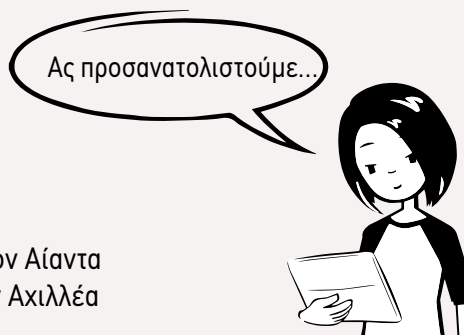

- 1η Υποενότητα (στ. 222-429): Ο λόγος του Οδυσσέα και ο αντίλογος του Αχιλλέα.
- 2η Υποενότητα (στ. 430-662): Φοίνικας και Αίαντας επιχειρηματολογούν και ο Αχιλλέας απαντά.

Πού είμαστε; ⇒ Στο στρατόπεδο των Αχαιών, στη σκηνή του Αχιλλέα (Υποενότητες 1η, 2η)

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 25η ημέρα του 10ου έτους του πολέμου

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Τον Οδυσσέα, τον Φοίνικα, τον Αίαντα (μέλη της Πρεσβείας) και τον Αχιλλέα

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **γνωρίσουμε** τον Φοίνικα, παιδαγωγό του Αχιλλέα,
- ✓ θα **βρούμε** τα χαρακτηριστικά των επιχειρηματικών λόγων του Οδυσσέα, του Φοίνικα και του Αίαντα και θα συγκρίνουμε τους τρεις λόγους,
- ✓ θα **μελετήσουμε** τη δομή των τριών αντιλόγων του Αχιλλέα,
- ✓ θα **καταγράψουμε** και θα **σχολιάσουμε** το είδος και την ένταση των συναισθημάτων του Αχιλλέα **αναλύοντας** τα λόγια του,
- ✓ θα **μάθουμε** για τις Λιτές και την Άτη, θεότητες της δέησης και της νοητικής σύγχυσης αντίστοιχα και
- ✓ θα **προβληματιστούμε** για την εξέλιξη του πολέμου.

Στίχοι 1-221: Οι Αχαιοί αποφασίζουν να στείλουν Πρεσβεία στον Αχιλλέα, για να τον πείσουν να επιστρέψει στη μάχη και να τους βοηθήσει, δεδομένου ότι η κατάσταση είναι πολύ άσχημη. Η πρεσβεία, η οποία αποτελείται από τον Οδυσσέα, τον Φοίνικα, τροφό και παιδαγωγό του Αχιλλέα, και τον Αίαντα φτάνει στη σκηνή του Αχιλλέα και εκείνος τους υποδέχεται θερμά και στρώνει πλούσιο τραπέζι, για να τους φιλοξενησει. Τώρα είναι η κατάλληλη στιγμή, ώστε ο Οδυσσέας, ο Φοίνικας και ο Αίας, καθένας με τη σειρά του, να εξηγήσουν τον λόγο της επίσκεψής τους...

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Ο λόγος του Οδυσσέα και ο αντίλογος του Αχιλλέα (στ. 222-429)

Και σύντας (όταν) του πιοτού θαράπεψαν και του φαγιού τον πόθο, γνέφει μεμιάς ο Αίας του Φοίνικα· μα τό 'νιωσε ο Οδυσσέας και το ποτήρι του γεμίζοντας το ασκώνει του Αχιλλέα:

«Γεια σου, Αχιλλέα! Δε μας απόλειψαν τ' αρχοντικά τραπέζια, και στο καλύδι του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, και τώρα εδώ κοντά σου· πλήθος έχουμε καλά μαδές να φάμε.

Μα ο νους μας τώρα σε ξεφάντωσες και σε χαρές δεν είναι· τι συφορά τρανή, αρχοντόγεννε, δωρούμε να πλακώνει

230 και τρέμουμε, τα καλοκούβερα καράβια αν θα γλιτώσουν, γιά θα χαθούν, ποιος ξέρει, τ' άρματα στα χέρια σου αν δεν πάρεις· τι ομπρός στα πλοία και στο καστρότειχο τ' ορδί (στρατόπεδο) τους έχουν τώρα ριγμένο οι Τρώες οι λιονταρόκαρδοι κι οι ξακουστοί συμμαχοί· κι εκεί που κάτσαν πλήθος άναψαν φωτιές, και λεν πως τώρα πια δε βαστούμε, μόνο σι' άρμενα τα μαύρα θα μας ρίξουν. Κι ο Δίας, ο γιος του Κρόνου, αστράφτοντας, καλότυχα σημάδια τούς δείχνει. Ξεπαρμένος (με έπαρση) ο Έχτορας μες στην τρανήν ορμή του μανιάζει, κι έβαλε τα δάρρη του στο Δία, και μήτε ανθρώπους μήτε θεούς ψηφάει· τι αλάγιαστη (ακατάπαυστη) τον έχει πιάσει λύσσα.

240 Και την Αυγή το γρηγορότερο να φέξει ανακαλιέται (επικαλείται)· τι φοβερίζει τ' αντικόρακα (η πρύμνη) των караβιών να κόψει, κι άγρια φωτιά να βάλει σι' άρμενα, και τους Αργίτες όλους εκεί στο πλάι τους, ως θα πνίγουνται μες στον καπνό, να σφάζει. Φόβος τρανός κρατάει τα φρένα μου, πως οι θεοί δ' ακούσουν και θα τελέψουν τις φοβέρες του, κι εμάς η μοίρα γράφει μακριά από το Άργος το αλογόδροφο στην Τροία ν' αφανιστούμε. Γιά σήκω, αργά κι ας είναι, απόφαση να πάρεις, τους Αργίτες, που βασανίζονται απ' τον τάραχο των Τρώων, να τους γλιτώσεις.

250 Ατός σου κάποτε θα θλίβεσαι και πια δε δά 'ναι τρόπος στο κακό πού 'γινε θαράπαψη να βρείς· πιο πριν στοχάσου τους Δαναούς πώς θα τους γλιτώνες απ' την κακιά την ώρα. Φίλε καλέ, το τι σ' αρμήνεψεν ο κύρης σου ο Πηλέας, από τη Φθία στον Αγαμέμνονα σα σ' έστελνε, θυμάσαι; «Στην Αθηνά τη νίκη χρωστά τη, παιδί μου, και στην Ήρα·

Ο Οδυσσέας παίρνει τον λόγο και ... (στ. 222 κ.ε.)

α) παρουσιάζει την κατάσταση των Αχαιών (στ. 228-246)

Είχε πει ο Αντήνορας στη Γ ραψωδία (στ. 216-223) ότι ο Οδυσσέας είναι εξαιρετικός ομιλητής. Για να δούμε....

Η δεινότητα του Οδυσσέα στον λόγο

β) διατυπώνει το αίτημά του (στ. 247-248)

γ) ξεκινά την επιχειρηματολογία του και απευθύνει εκκλήσεις (στ. 249-299)

αν δεν αυτές, νικάς· την πέρφανη καρδιά σου εσύ ανακράτα (συγκράτησε)
στο στήθος· το γλυκό το φέρσιμο ποτέ μαθές δε βλάπτει.

Και δίνε τέλος στις κακότητες μαλιές (τσακωμούς), οι Αργίτες όλοι,
νιοι και γερόντοι, ακόμα πίοτερο να σε τιμούν στ' ασκέρι.»

Τέτοια σε αρμήνευεν ο γέροντας, μα το ξεχνάς· ωστόσο

260 καν τώρα το θυμό παράτησε τον άγριο· σου χαρίζει

δώρα που αξίζουν ο Αγαμέμνονας, τη μάνητα αν σκολάσεις (αν σταματήσεις την οργή).

Κι αν δεσ αφτί να βάλεις, άκουσε, κι εγώ θα σου αραδιάσω

όλα τα σου· ταξε ο Αγαμέμνονας μες στο καλύβι δώρα:

Εφτά τριπόδια αγκίνιαστα (καινούρια), είκοσι στραφαλιστά (αστραφτερά) λεβέτια,

δίσκους χρυσάφι δέκα, δώδεκα καλοδρεμμένους μαύρους
στεφανοφόρους, που αγωνίστηκαν στο δρόμο και νικήσαν.

Με δίχως χτήματα δε δά· μενε που δά· παιρνε όλα τούτα,
μήτε καθόλου το αξετίμητο θα τού· λειπε χρυσάφι,

αν είχε τα όσα τ' άτια τού· φεραν απ' τους αγώνες πλούτη.

270 Κι εφτά γυναίκες που αφεγάδιαστες κατέχουν τέχνες δίνει,

Λέσβισσες, που όντας την καλόχτιστη πάτησες Λέσβο ατός σου,

του τις διάλεξαν, και το ταίρι τους στην ομορφιά δεν είχαν.

Κι αυτές θα δώσει, κι από πάνω τους την που σου πήρε τότε,

τη Βρισποπούλα κόρη, δίνει σου· κι όρκο τρανό σου κάνει,

πως δεν ανέθηκε στην κλίνη της, δεν έσμιξε μαζί της,

καθώς το συνηθίζουμε όλοι μας στη γη, γυναίκες κι άντρες.

Και τούτα τώρα ευτύς· κι αργότερα, σαν οι θεοί μας δώσουν

το μέγα κάστρο να πατήσουμε του Πρίμου, και τα κούρσα

οι Αργίτες βάλουμε στο μοίρασμα, τότε να· ρθείς ατός σου,

280 το πλοίο σου με χαλκό και μάλαμα περίσσιο να φορτώσεις.

Κι ατός σου της Τρωάδας είκοσι γυναίκες να διαλέξεις,

που μοναχά η Ελένη η Αργίτισσα να τις περνά στα κάλλη.

Και στο Άργος πίσω το πολύκαρπο σα γύρουμε, γαμπρός του

να γίνεις, και τιμή περίτρανη θα σου· χει, σαν του Ορέστη,

που χαϊδεμένος του ανασταίνεται μες σε αρχοντιά μεγάλη.

Τρεις θυγατέρες στο παλάτι του το καλοστεριωμένο,

τη Λαοδίκη, την Ιφιάνασσα και τη Χρυσόδεμη, έχει.

Ποιά δεσ απ' όλες; αξαγόραστη να του την πάρεις, νά· χεις

ταίρι ακριβό να πας στου κύρη σου· κι αυτός πολλά θα δώσει

290 προικιά από πάνω, όσα δεν έδωκε στην κόρη του κανένας.

και πολιτείες εφτά πεντάμορφες να πάρεις πάνω στ' άλλα,

την Καρδαμύλη, την ολόκληρη Ιρή και την Ενόπη,

την άγια τη Φηρά, την όμορφη την Αίπεια, και την Άνθεια

με τα λιβάδια, και την Πήδασο την πολυκληματούσα·

κι είναι όλες στο γιαλό, στο σύνορο της αμμουδάτης Πύλος·

και μέσα ζούνε πολυπρόβατοι και πολυγελαδάροι

νοικοκυραίοι, που σαν αδάνατο θα σε τιμούν με δώρα,

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **υπογραμμίζω**: φιλοφροσύνη γὰρ ἀμείνων·

Ποια είναι η άποψή σου;

Μην ξεχάσω:

- **να βρω** τα τέσσερα επιχειρήματα του Οδυσσέα από στ. 249 έως στ. 306,
- **να σκεφτώ** πότε ο ομιλητής προσπαθεί να κεντρίσει τη λογική και πότε το συναίσθημα του Αχιλλέα,
- **να υποθέσω** την ένταση της φωνής, τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου του Οδυσσέα,
- **να σχολιάσω** τη βαρύτητα των επιχειρημάτων σε σχέση με τη σειρά αναφοράς τους.

και θα πλερώνουν και *δοσίματα*, σα *ρήγας* τους που δά 'σαι.
Αυτά θα σου 'δινε, αν τη μάνητα δελήσεις να σκολάσεις.

- 300 Μ' αν τον υγιό του Ατρέα κατάκαρδα μισείς –κι αυτόν τον ίδιο κι ό,τι σου δίνει– καν το Αργίτικο το ασκέρι εσύ σπλαχνίσου, που τυραννιέται στα λημέρια του· κι αυτοί τιμή θα σου 'χουν σάμπως θεό, και δόξα ασύγκριτη μπροστά τους θα κερδέψεις· τι τώρα εσύ μπορείς τον Έχτορα να θανατώσεις, σύντας έρδει κοντά σου μες στη λύσσα του, τι λέει δε βρίσκεται όμοιος μ' αυτόν μες στους Αργίτες που άραξαν εδώ με τα καράβια.» Τότε ο Αχιλλέας ο φεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε: «Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα, ρητά την πρεπό 'ναι καθαρά και ξάστερα να σου μιλήσω τώρα,
- 310 ποιας γνώμης είμαι και τα πράματα σαν ποιο θα πάρουν τέλος· για να μην κάδεστε ολοτρόγυρα και παίρνετε τ' αφτιά μου καθένας κι απ' άλλου· τι οχτρεύομαι σαν και τις πύλες του Άδη εκείνον που άλλα κρύβει μέσα του κι άλλα απ' το στόμα βγάξει. Λοιπόν ακούστε, τί μου εικάζεται το πιο σωστό πως είναι: Εμένα λέω μήτε ο Αγαμέμνονας τη γνώμη θα γυρίσει, μήτε κι Αργίτης άλλος· τι άπαφα μέρα και νύχτα ως τώρα που τους οχτρούς χτυπώντας πάλευα, σαν τί ήταν τ' όφελός μου; Για πολεμάς για πίσω εστάθηκες, ίδια μερίδα παίρνεις· όμοια τιμή χαιρόμαστε όλοι μας, κι οτήδες κι αντρειωμένοι·
- 320 *πολυκαμάτης* (προκομμένος) κι ανεπρόκοπος, κι οι δυο πεθαίνουμε ίδια. Ποιο κέρδος έχω, τόσα βάσανα πού 'χω τραβήξει ως τώρα, στις μάχες τη ζωή μου παίζοντας χωρίς να ξαποστάζω; Η κλωσομάνα πώς σι' αφτέρουγα πουλιά της, μόλις βρίσκει θροφή, τη δίνει, κι ουδέ νοιάζεται σπυρί γι' αυτή αν θα μείνει· όμοια κι εγώ νυχτιές εγνώρισα περίσσιες δίχως ύπνο, και πολεμώντας μέρες πέρασα στο γαίμα βουτηγμένες, κι όλο χτυπιόμουν με άντρες πού 'θελα τα ταίρια τους να πάρω. Με τα καράβια κάστρα δώδεκα πάτησα ως τώρα απός μου, κι έντεκα λέω πεζός, διαβαίνοντας την καρπερή Τρωάδα·
- 330 κι απ' όλα τούτα εγώ εξεδιάλεγα πολλά και πλούσια κούρσα, κι όλα ως γυρνούσα του Αγαμέμνονα τα χάριζα· κι εκείνος, ο γιος του Ατρέα, ξοπίσω μένοντας στα γρήγορα καράβια, ως τα δεχόταν, λίγα εμοίραζε, πολλά κρατούσε, κι άλλα σε αρχόντους και ρηγάδες τά 'δινε, το μερτικό τους να 'χουν. Οι άλλοι το κράτησαν απείραχτο, μονάχα εμένα απ' όλους το πήρε, κι έχει τη γυναίκα μου την ακριβή· μα τώρα ας την κοιμάται κι ας τη χαίρεται. Γιατί χτυπιούνται αλήθεια οι Τρώες κι οι Αργίτες; γιατί μάζεψε κι έφερε εδώ τ' ασκέρι ο γιος του Ατρέα; Για την ωριόμαλλην Ελένη –ή μήπως όχι;

δ) ολοκληρώνει τον λόγο του (στ. 300-306)

Ο Αχιλλέας απαντά... (στ. 307 κ.ε.)
α) δηλώνει την απόφασή του (στ. 307-317)

Υπογραμμίζω στο κείμενο τη ρητή δήλωση του Αχιλλέα!

Οι απόψεις του Αχιλλέα - Ραψωδία Ι

β) αναφέρει τις θέσεις του αντικρούοντας τα επιχειρήματα του Οδυσσέα (318-426)

1η θέση/δήλωση του Αχιλλέα: Ο Αγαμέμνονας είναι άδικος! (στ. 318-345)

Μην ξεχάσω:

- **να συνθέσω** τα τέσσερα αντεπιχειρήματα του Αχιλλέα από στ. 318 έως στ. 426.
- **να υπογραμμίσω** στο κείμενο τους στίχους που δείχνουν άλλοτε την οργή και άλλοτε την πικρία του Αχιλλέα.
- **να υποθέσω** την ένταση της φωνής, τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου του Αχιλλέα.

340 Οι Ατρείδες μόνο στις γυναίκες τους απ' όλους τους ανθρώπους έχουν αγάπη; Ποιος καλόγνωμος και μυαλωμένος άντρας δε νιώθει αγάπη και δε γνιοιάζεται το ταίρι του; Και τούτη όμοια κι εγώ περίσσια αγάπησα, κι ας ήταν σκλαβοπούλα. Μ' αφού μου πήρε ξεγελώντας με το αρχοντομοίρι (μερίδιο του βασιλιά), τώρα πια ας μη ζητά από μένα τίποτα· δε με γελάει, τον ξέρω.

350 Με σε, Οδυσσέα, και τους επίλοιπους ρηγάδες ας φροντίσει πώς θα γλιτώσει τα καράβια σας απ' τη φωτιά την άγρια. Δίχως εμένα πλήθος έφτιασε δουλειές αλήθεια κίόλα με το καστρότειχο που σήκωσε και το φαρδύ, το μέγα χαντάκι που άνοιξε και φύτεψε παλούκια στις πλαγιές του. Μα κι έτσι την ορμή δε δύνεται (μπορεί) του αντροφονιά του Εχτόρου να κόψει· ωστόσο εγώ σα μάχουμουν μαζί με τους Αργίτες, μακριά από τα τειχιά τους δείλιαζε να πολεμήσει εκείνος· μόνο ως το δρυ κι ως τη Ζερβόπορτα να φτάσει αποκοτούσε (τολμούσε), και μια φορά που ομπρός μου στάθηκε, τη γλίτωσε από τρίχα.

360 Μα τώρα με το θείο τον Έχτορα να πολεμώ δε θέλω· στο Δία και σε όλους τους αδάνατους ταχιά (αύριο) θυσία θα κάνω και στο γιαλό θα ρίξω τ' άρμενα, θα τα καλοφορτώσω, και τότε πια θα ιδείς, αν γνιοιάζεσαι και δεσ, σα φέξει η μέρα, στον φαροδρόφο απάνω Ελλήσποντο να φεύγουν τ' άρμενά μου, κι οι ναύτες στα κουπιά να κάδουνται με προθυμία μεγάλη. Κι αν πρίμο ο Κοσμοσειστής δώσει μας καιρό, στη Φθία την πλούσια σε τρεις μονάχα μέρες φάνουμε· κι έχω αγαδά εκεί πέρα πολλά, που αφήκα εδώ σαν έφτανα – που να μην είχα σώσει! Κοκκινωπό χαλκό και μάλαμα κι άλλο από δω θα φέρω, και σίδηρο ψαρί κι ωριόζωνες γυναίκες – όσα επήρα. και μοναχά το αρχοντομοίρι μου με το έτσι-θέλω πίσω αυτός που τό 'δωκε, ο Αγαμέμνονας, μου τό 'χει αρπάξει, ο ρήγας.

370 'Ό,τι γρικήστε (ακούσατε) τώρα πέστε το στο γιο του Ατρέα γυρνώντας, Σε όλους μπροστά, για να θυμώσουνε μαζί του κι οι άλλοι Αργίτες, ακόμα αν λογαριάζει κάποιον τους να ξεγλάσει, τι είναι και μένει αποκορφής (εντελώς) ξαδιάντροπος! Με όση μαδές κι αν έχει σκυλίσια αδιαντροπιά, κατάματα και πώς να με αντικρίσει; Μαζί του πια ποτέ δεν έρχομαι σε λόγια γιά σε πράξη, γιατί με γέλασε, με αδίκησε. Καλά τη μια, μα κι άλλη· δε με αναμπαίξει με τα λόγια του· μα ό,τι του δόξει ας κάνει, που να μη σώσει! τι ο βαθύγνωμος ο Δίας το νου τού επήρε. Κι όλα τα δώρα του τα οχτρεύομαι και για σκουπίδια τά 'χω. Κι αν μου 'δινε και δέκα κι είκοσι φορές πιο πλήθια απ' ό,τι

380 το θιός του τώρα ακέριο, κι έβαζε κι άλλα από πάνω ακόμα· του Ορχομενού τα πλούτη αν μου 'δινε και της Αιγύπτιας Θήβας, που δησαυρούς κει πέρα αρίφνητους το κάθε σπίτι κρύβει,

Οι θέσεις των προσώπων της ραψωδίας Ι

2η θέση/δήλωση του Αχιλλέα:
Ο Αγαμέμνονας δεν μπορεί να αντιμετωπίσει τον Έκτορα (στ. 346-355)

3η θέση/δήλωση του Αχιλλέα:
Το πρωί θα φύγω για τη Φθία (στ. 356-361)

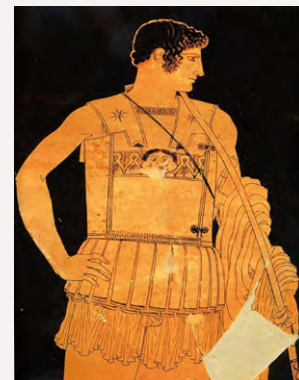
4η θέση/δήλωση του Αχιλλέα:
Να του πείτε δημόσια την άποψή μου για εκείνον (στ. 369-377)

Ο Αχιλλέας, ο Οδυσσέας και τα δώρα

5η θέση/δήλωση του Αχιλλέα:
Δεν θέλω τα δώρα του!!! (στ. 378-409)

κι είναι κι ατή της εκατόπορτη, κι από την κάθε πόρτα
 διακόσιοι πολεμάρχοι χύνονται με αμάξια ομάδι κι άτια·
 κι ακόμα τόσα δώρα αν μού ‘δινε, όση ‘ναι η σκόνη κι η άμμο,
 πάλε δε γίνεται ο Αγαμέμνονας τη γνώμη μου ν’ αλλάξει,
 αν τη βαριά ντροπή που μού ‘γινε δε μου πλερώσει πρώτα.
 Κι ουδέ και παίρνω του Αγαμέμνονα, του γιου του Ατρέα, την κόρη,
 στα κάλλη ακόμα κι αν παράβγαινε με τη χρυσή Αφροδίτη·
 390 της Αθηνάς της γαλανομάτης στων γυναικών τις τέχνες
 κι αν είχε μοιάσει, δεν την έπαιρνα. Δεν έλειψαν Αργίτες
 πιο ταιριαστοί του και τρανότεροι ρηγάδες, να διαλέξει·
 τι εμένα, αν γείρω στην πατρίδα μου με των θεών τη χάρη,
 ας ειν’ καλά ο Πηλέας, το ταιρι μου θα μου διαλέξει εκείνος.
 Πολλές Ελληνοπούλες βρίσκονται στη Φθία και στην Ελλάδα,
 αρχοντοκόρες, οι πατέρες τους που κυβερνούνε κάστρα·
 όποια απ’ αυτές δελήσω, ταιρι μου την κάνω αγαπημένο.
 Κιόλας εκεί η καρδιά μου η πέρφανη με κέντριζε ολοένα
 να πάρω μια που να μου ταίριαζε, γυναίκα να την έχω,
 400 κι όσα αγαθά ο Πηλέας απόχτησε να χαιρουνται μαζί της·
 τι όσο η ζωή μου αξίζει, αλάκερα τα πλούτη δεν αξίζουν
 που έκρυβε, λένε, το πολύκοσμο της Τροίας εντός του κάστρου,
 στα χρόνια της ειρήνης, άλλοτε, πριν οι Αχαιοί προβάλουν·
 κι ουδέ όσα μέσα κλεί το πέτρινο του Σαΐτευτή κατώφλι,
 του Απόλλωνα, στην κακοτράχαλη, πετραδερή Πύδωνα.
 Τα παχιά πρόβατα *κουρσεύονται* (κυριεύονται), *κουρσεύονται* τα βόδια,
 τα ξανδοκέφαλα αγοράζονται *φαριά* (άλογα) και τα τριπόδια·
 μόνο η ζωή του ανθρώπου, ως ξέφυγε της *δοντωσιάς* το *φράχτη* (στόμα),
 πίσω δε γέρνει, δεν *κουρσεύεται*, δεν *πιάνεται* ποτέ της.
 410 Τό ‘χω ακουστά απ’ τη χιοναστράγαλη μητέρα μου τη Θέτη:
 διπλούς για μένα οι Μοίρες άνοιξαν τους δρόμους του θανάτου·
 αν απομείνω εδώ και μάχουμαι γύρω απ’ των Τρώων το κάστρο,
 ξοπίσω δε γυρνώ, μα αδάνατο θα μείνει τ’ όνομά μου.
 Αν ίσως πάλε γείρω σπίτι μου, στη γη την πατρική μου,
 πια θα μου λείψει κάθε παίνεμα τρανό, κι ωστόσο χρόνια
 δά ‘χω να ζω πολλά, κι ο θάνατος δ’ αργήσει να με πάρει.
 και σεις οι επίλοιποι θα τό ‘θελα το λόγο μου ν’ ακούστε:
 γυρνάτε πίσω στην πατρίδα σας, τι πια δε θα το βρείτε
 της Τροίας το τέλος της απόγκρεμης· ο Δίας ο βροντολάλος
 420 το χέρι του άπλωσε από πάνω της, κι αυτοί κουράγιο επήραν.
 Τραβάτε τώρα εσείς στους άρχοντες των Αχαιών να πείτε
 το μήνυμά μου (των πρωτόγερων το χρέος μαδές αυτό ‘ναι),
 να στοχαστούν καμιά καλύτερη βουλή να πάρουν, άλλη,
 που να γλιτώσει και τ’ Αργίτικα καράβια και τ’ *ασκέρια* (στρατεύματα)

Ο Αχιλλέας. Ερυθρόμορφος αττικός αμφορέας του Ζωγράφου του Αχιλλέα περίπου 450 π.Χ. Βατικανό, Γρηγοριανό Ετρουσκικό Μουσείο.

Ήξερες ότι...

ο Πηλέας, ο πατέρας του Αχιλλέα εμπνεύστηκε το αρχαιοελληνικό πένταθλο ενώνοντας την πάλη, το ακόντιο, τη δισκοβολία, το άλμα και το δρόμο: Το σύγχρονο πένταθλο περιλαμβάνει: ξιφασκία, πάλη, ιππασία, κολύμβηση και σκοποβολή.

*6η θέση/δήλωση του Αχιλλέα:
 Μου τα ‘λεγε η μητέρα μου!
 (στ. 410-416)*

*7η θέση/δήλωση του Αχιλλέα
 Όλοι οι Αχαιοί πρέπει να φύγουμε!
 (στ. 417-426)*

Η πρεσβεία
 στον Αχιλλέα -
 Ραψωδία Ι

στα βαδουλά αποδίπλα τ' ἄρμενα· τι αυτή που τώρα επήραν
 δεν έπιασε· τι εγώ τη μάνητα θαρρέψαν πως δ' αφήσω.
 Όμως μπορεί να μείνει ο Φοίνικας να κοιμηθεί κοντά μας,
 μαζί πα στ' ἄρμενα να φύγουμε για την πατρίδα πίσω
 αύριο ταχιά, κι αυτός αν τό 'θελε· δε λέω να τον ζορίσω.»

γ) Ολοκληρώνει τον λόγο του καλώντας τον Φοίνικα να μείνει μαζί του (στ. 427-429)

2η Υποενότητα: Φοίνικας και Αίαντας επιχειρηματολογούν και ο Αχιλλέας απαντά (στ. 430-662)

- 430 Έτσι μιλούσε, κι όλοι απόμειναν και δεν εβγάναν ἄχνα,
 τι είχαν σαστίσει που τους μίλησε πολύ πεισματωμένα.
 Τέλος εστράφη κι είπε ο Φοίνικας, ο γέρο αλογολάτης (ιππέας),
 με δακρυσμένα μάτια, τι έτρεμε μην πάδουν τα καράβια:
 «Το γυρισμό στο νου σου αν έβαλες, τρανέ Αχιλλέα, στ' αλήθεια,
 κι ουδέ λογιαίξεις πια τα γρήγορα καράβια να γλιτώσεις
 απ' την κακιά φωτιά, τι η μάνητα το λογισμό σου πνίγει,
 πώς τότε πια, παιδί μου, δά 'μενα μακριά σου εδώ μονάχος;
 Μαζί σου εδώ ο Πηλέας δε μ' έστειλεν, ο γέρο αλογολάτης,
 από τη Φθία, στον Αγαμέμνονα καθώς σε προβοδούσε (αποχαιρετούσε);
- 440 Κι ήσουν παιδί, κι ουδέ από πόλεμο νογούσεσ (ήξερες) μανιασμένο
 κι ουδέ από σύναξη, που ξέχωρη τιμή στον άντρα δίνει.
 Γ' αυτό μαζί σου εκείνος μ' έστειλε, για να σε δασκαλεύω,
 να μάθεις να μιλάς στη μάζωξη, να πολεμάς στη μάχη.
 Γ' αυτό, παιδί μου, εγώ δε θά 'θελα να χωριστώ από σένα,
 κι αν ο θεός ακόμα μού 'λεγε να ξύσει απ' το κορμί μου
 τα γερατιά, και νιος σαν άλλοτε να γίνω, σαν και τότε
 που την Ελλάδα εγώ απαράτησα την ωριογυναικούσα,
 να λείψω απ' την οργή του κύρη μου, του Αμύντορα, ζητώντας.
 Για κάποια σκλάβα ομορφοπλέξουδη μού 'χε βαριά θυμώσει·
- 450 της είχε αγάπη και το ταίρι του δε λόγιαζε καθόλου,
 τη μάνα μου· κι αυτή στα γόνάτα μου πρόσπεφτε, την κόρη
 εγώ να κοιμηθώ πρωτύτερα, να σιχαθεί το γέρο.
 Κι έγινε η χάρη της, μα ο κύρης μου σε λίγο το απεικάστη (κατάλαβε),
 κι απάνω μου κατάρες σώριασε βαριές, κι ανακαλιόταν
 τις άγριες Ερινύες, στα γόνατα να μη χορέψει αγγόνι,
 που νά 'χει γεννηθεί απ' το σπέρμα μου· κι ευτύς την κατάρα του
 του Κάτω Κόσμου ο Δίας την άκουσε κι η ανήλεη Περσεφόνη.
 Με κοφτερό χαλκό μελέτησα να τον σκοτώσω τότε·
 μα κάποιος μού 'σθησε τη μάνητα θεός, θυμίζοντάς μου
- 460 του κόσμου τις θρυσίες, το σούσουρο μες στους ανθρώπους γύρω,
 πατροφονιά να με φωνάζουνε μες στους Αργίτες όλοι.
 Μα κι η καρδιά μου δεν το δέχονταν καθόλου, να χολιάζει
 μαζί μου ο κύρης, και στο σπίτι μας εγώ να μπαινοβγαίνω.
 Κι ήταν πολλοί δικοί κι αξάδερφοι, που μ' είχαν ζώσει τότε,
 με παρακάλια δοκιμάζοντας να με κρατήσουν σπίτι·

Ο Φοίνικας παίρνει τον λόγο και... (στ. 430κ.ε.)

α) αναφέρεται στη στενή σχέση του με τον ήρωα (στ. 434-495)

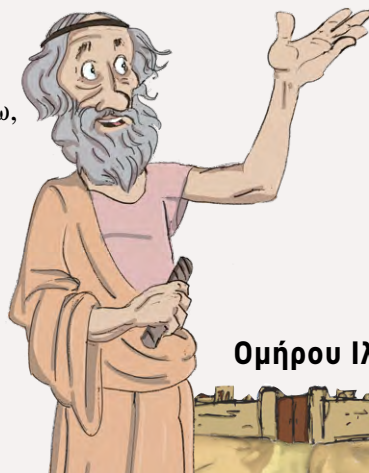
«Με έστειλε ο πατέρας σου»

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:

μύθων τε ρήτῃρ' ἔμειναι πρηκτῆρά τε ἔργων

.....

«Τσακώθηκα με τον πατέρα μου, έφυγα από το σπίτι μου και βρήκα καταφύγιο στο σπίτι σας»

στεφανοκέρατα, *στριφτόζαλα* (με στριφτά κέρατα) πλήθος έσφαζαν βόδια, κι αρνιά παχιά, κι απάνω στου Ηφαίστου τη φλόγα τεντωμένοι καφαλίζονταν χοίροι, πού 'πλεχαν μες στο πολύ τους ξίγκι, και το κρασί κρουνός επίνουνταν απ' τα σταμνιά του γέρου.

- 470 Νύχτες εννιά κοιμόνταν δίπλα μου και με φυλάγαν όλοι με τη σειρά τους, και δεν έσθησαν ποτέ οι φωτιές, που ανάβαν μες στη στοά της γυροτοίχιστης αυλής η μια στημένη, κι η άλλη στον πρόδομο, κατάμπροστα στις πόρτες του *αντρωνίτη*. Μα ως έφτασεν η νύχτα η δέκατη και πήρε το σκοτάδι, τότε συντρίβοντας της κάμαρας τις στεριωμένες πόρτες όξω πετάχτηκα και πήδηξα μεμιάς τον αυλοφράχτη, δίχως καθόλου οι φυλακάτορες κι οι σκλάβες να με νιώσουν. Και πήρα δρόμο την πλατύχωρη διαβαίνοντας Ελλάδα, ως πια στη Φθία την παchioχώματη, την αρνομάνα, φτάνω,
- 480 στου βασιλιά Πηλέα· κι ολόκαρδα με καλοδέχτη εκείνος, και τόση αγάπη τότε μού 'δειξε, σαν που αγαπάει πατέρας, πού 'χει και βιος, το μοσκανάδρεφτο μικρό μοναχογιό του· και πλούσιο μ' έκανε και μού 'δωκε πολλούς για ν' αφεντεύω· και ζούσα βασιλιάς στους Δόλοπες, στις Φθίας την άκρην άκρη. Κι έτσι μεγάλο εγώ σε ανάστησα, θεόμορφε Αχιλλέα, και σ' αγαπούσα· τι δεν ήθελες εσύ κανέναν άλλον, γιά στο τραπέζι σύντας πήγαινες γιά κι έτρωγες μονάχος· έπρεπε εγώ μαθές στα γόνατα να σε κρατώ, να κόβω το κρέας, να τρως, μετά στα χείλια σου την κούπα να ζυγώνω.
- 490 Συχνά στο στήθος μου κατάβρεξες το ρούχο με το στόμα, παιδί όπως ήσουν και με παίδευες και το κρασί ξερνούσες. Έτσι πολλά για σένα τράβηξα, πολλούς επήρα μόχτους· τι δεν ξεχνούσα πως οι αδάνatoi δεν ήταν να μου δώσουν δικό μου γιο, γι' αυτό και μού 'γινες, θεόμορφε Αχιλλέα, παιδί μου εσύ, που θα με γλίτωνες απ' το κακό μια μέρα. Την πέρφανη ψυχή σου μέρωσε τώρα, Αχιλλέα, δεν πρέπει να 'χεις καρδιά σκληρή· κι οι αδάνatoi τη γνώμη τους αλλάζουν, που μας περνούνε και στη δύναμη και στην τιμή και σ' όλα. Με καλοπρόσδεχτα ταξίματα και με θυσίες, με κνίσα
- 500 και με σπονδές, γυρίζουν οι άνθρωποι και τη δική τους γνώμη, παρακαλώντας τους, αν έσφαλε κι αν έφταιξε κανένας. Γιατί 'ναι κόρες κι οι *Παράκλησες* του Δία του τρισμαγάλου, κουτσές, με αλήθωρα τα μάτια τους, με μούτρα ζαρωμένα, και πολεμούν να φτάσουν τρέχοντας ξοπίσω από την *Τύφλα*. Μα η Τύφλα, δυνατή, με ολόγερα ποδάρια, τρέχει απ' όλες πολύ πιο μπρος στη γης αλάκερη, και στους θνητούς προφταίνει κακό να κάνει, κι οι *Παράκλησες* ξοπίσω τους γιατρεύουν.

Βρισηίδα και Φοίνικας. Ερυθρόμορφη κύλικο περίπου 490 π.Χ., Ζωγράφος του Βρύγου, Μουσείο Λούβρου.

Πολύ έξυπνος μου φαίνεται ο Φοίνικας!

Ξέρει ακριβώς πώς να επηρεάσει τον Αχιλλέα!

«Εγώ σε μεγάλωσα, σαν παιδί μου σε έχω»

β) *ικετεύει συνεχώς και επανειλημμένως τον Αχιλλέα* (στ. 496-605) με τη χρήση...

... πρώτα της *αλληγορίας των Λιτών* (*Παράκλησες*) και της *Άτης* (*Τύφλα*)... (στ. 502-526)

Τρεις φορές ο Φοίνικας κάνει έκκληση στον Αχιλλέα να αλλάξει γνώμη. **Μπορείς να τις εντοπίσεις και να τις υπογραμμίσεις** στο κείμενο (στ. 496-605);

- Κι όποιος του Δία τις κόρες σέβεται, μπροστά του ως καταφτάνουν, έχει απ' αυτές μεγάλο τ' όφελος κι ακούνε τις ευκές του.
- 510 *Μα ο* (αυτός) που τις διώξει πεισματώνοντας και τις παραψηφήσει, πάνε στο γιο του Κρόνου τρέχοντας, στο Δία, παρακαλώντας τη συφορά να στείλει πίσω του, να πάθει, να πλερώσει. Έλα, Αχιλλέα, λοιπόν και χάρισε κι εσύ στου Δία τις κόρες τιμή· για χάρη τους ελύγισαν κι άλλοι αντρειωμένοι ως τώρα. Δώρα αν δε σού 'δινε ο Αγαμέμνωνας κι αν δε νομάτιζε (ονόμαζε) άλλα γι' αργότερα, μον' πάντα αμάλαχτο κρατούσε το θυμό του, κι εγώ ποτέ μου δε θα σού 'λεγα τη μάνητα ν' αφήσεις, να δώσεις στους Αργίτες βόηθηση, κι ας είναι στενεμένοι. Μ' αυτός και τώρα πλήθος σου 'δωκε κι άλλα σου τάξει ακόμα,
- 520 και τους πιο κάλλιους απ' το Αργίτικο ξαπόστειλε τ' ασκέρι να σου προσπέσουν· και τους διάλεξεν οι πιο ακριβοί σου νά 'ναι. Τον κόπο μην ντροπιάσεις πού 'καναν μηδέ τα λόγια πού 'παν. Δε σού 'ριξε κανένας άδικο για το θυμό σου ως τώρα. και για πολλούς ηρώους ακούσαμε να μολογούν ο κόσμος, πως κάποτε άναψε στα φρένα τους θυμός πεισματωμένος· όμως τα δώρα τούς μαλάκωσαν, τα λόγια τούς γλυκάναν. Μιαν ιστορία παλιά θυμήθηκα, κι όχι καινούργια, τώρα, πως έγινε· σας έχω φίλους μου, θα σας την πω ν' ακούστε: Κουρήτες κι Αιτωλοί αντροδύναμοι στην Καλυδώνα γύρα
- 530 είχαν ανοίξει τότε πόλεμο κι ο ένας τον άλλο εσφάζαν πασκίζαν οι Αιτωλοί την όμορφη να σώσουν Καλυδώνα, κι οι άλλοι, οι Κουρήτες, πολεμώντας τους να την κουρσέψουν θέλαν τι εσήκωσε η Άρτεμη η χρυσόθρονη τρανό κακό σε κείνους, από θυμό, τι απ' τους πρωτόλατους (που βγαίνουν πρώτοι) καρπούς των χωραφιών του τρανές ο Οινέας θυσίες επρόσφερε στους αθανάτους όλους, σε κείνην όχι, δεν της πρόσφερε, κόρη του Δία κι ας ήταν, γιά λησμονώντας γιά αφηφώντας τη, κι ήταν βαρύ το κρίμα. Κι η Σαγιτεύτρα τότε δύμωσε, κι ευτύς τους ξαπολύνει φύτρα δείκιά, κακό, λευκόδοντο, μουνουχισμένο κάπρο.
- 540 Κι εχύθη αυτός στου Οινέα τα χτήματα και ρήμαζε τα πάντα· και σώριαζε στο χώμα σύγκορμα δέντρα μεγάλα πλήθος με όλες τις ρίζες τους και με όλο τους τον καρποφόρο ανθό τους. Αυτόν τον σκότωσε ο Μελέαγρος, ο γιος του Οινέα, σε λίγο· αγριολόους (κυνηγούς θηριών) απ' όλες μάζωξε τις πολιτείες τρογύρα και σκύλους· τι εύκολα δεν έπεφτε με λιγοστή παγάνα (παγίδα)· δεριό ήταν, και πολλούς ανέβασε στη *φαρμακούσα* (πικρή) φλόγα. Μα εκείνη απ' αφορμή του σήκωσε *συντάραχο* (φασαρία) κι αμάχη, σαν ποιος θα πάρει το κεφάλι του, το αγκαθωτό τομάρι στους Αιτωλούς τους αντροδύναμους και στους Κουρήτες μέσα.
- 550 Όσον καιρό λοιπόν ο ατρόμητος Μελέαγρος πολεμούσε,

...και στη συνέχεια με το αποτρεπτικό παράδειγμα του Μελέαγρου....
(στ. 527-605)

Μην ξεχάσω:

- **να βρω** τις ομοιότητες και τις διαφορές ανάμεσα στον Αχιλλέα και τον Μελέαγρο,
- **να σκεφτώ** αν ο Φοίνικας απευθύνεται στη λογική ή/και στο συναίσθημα του Αχιλλέα,
- **να υποθέσω** την ένταση της φωνής, τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου του Φοίνικα.

την είχαν οι Κουρήτες άσκημα· κι όσο πολλοί κι αν ήταν, να μένουν όξω απ' το καστρότειχο καθόλου δε βαστούσαν. Μα σύντας ο Μελέαγρος θύμωσε (τέτοιος θυμός στα στήθια κι άλλων συχνά τα φρένα ετάραξε, και μυαλωμένοι ας ήταν), βαριά με την Αλθαία τη μάνα του την ακριβή χολιώντας στο ταίρι του αποδίπλα επλάγιαζε, την ώρα Κλεοπάτρα. Της λιγναστράγαλης της Μάρπησσας λογιόταν κόρη ετούτη και του Ίδα, απ' τους παλιούς που στάθηκε στη γης ο πιο αντρειωμένος, κι άσκωσε αντίκρυ στον Απόλλωνα το Φοίβο το δοξάρι,

570 τη λιγναστράγαλη γυναίκα του να διαφεντέψει νύφη. και τότε ο κύρης κι η μητέρα της η σεβαστή την είπαν Αλκυόνη, νά 'χει και παράνομα, τι η μάνα της θρηνούσε κι είχε τη μοίρα της βαριόμοιρης της Αλκυόνας λάχει· τι ο μακροσαϊτευτής Απόλλωνας την είχε αρπάξει, ο Φοίβος. Μ' αυτή ο Μελέαγρος τώρα επλάγιαζε, πικρήν οργή κλωσώντας για την κατάρρα της μητέρας του· τι εκείνη πικραμένη, έτσι που σκότωσε το αδέρφι της, βαριά τον καταράστη, κι όλο χτυπούσε με τα χέρια της τη γη την πολυδρόφα, να την ακούσουν ο Άδης κρίζοντας κι η ανήλεη Περσεφόνη,

570 με ογρούς (υγρούς) τους κόρφους απ' τα κλάματα, στα γόνατα πεσμένη, να δώσουν του παιδιού της θάνατο· κι απ' το σκοτάδι κάτω η ανήμερη Ερινύα την άκουσεν η νυχτοπαρωρίτρα (που τριγυρνά τη νύχτα). Κι ωστόσο αυτοί στις πόρτες άσκωναν τρανή βουή κι αντάρρα τους πύργους τους χτυπώντας· κι οι άρχοντες των Αιτωλών τους πρώτους ιερουργούς παρακαλώντας τον του στέλναν, να προβάλει βοηθός στον πόλεμο, και τού 'ταξαν τρανό να πάρει δώρο: όπου 'ταν τα χωράφια ολόπαχα της ωριας Καλυδώνας, εκεί του δίναν χτήμα πάγκαλο, να το διαλέξει ατός του, πενήντα στρέμματα, αμπελότοπος να 'ν' το μισό, και τ' άλλο

580 να το χωρίσει όπου ήταν άδεντρο, χωράφια να το κάνει. Μετά κι ο Οινέας πολύ του πρόσπεφτεν, ο γέρο αλογολάτης, απόξω ορθός στου αψηλοτάθανου θαλάμου το κατώφλι, και σειούσε τα κλειστά πορτόφυλλα το γιο παρακαλώντας. Μετά περίσσια κι οι αδερφάδες του κι η σεβαστή του η μάνα τον παρακαλούν μα όλο πιότερο πείσμωνε αυτός· περίσσια κι οι σύντροφοι του, οι πιο του γκαρδιακοί κι οι πιο του τιμημένοι. Μα ουδέ κι αυτοί το νου του εγύριζαν, και μοναχά την ώρα που εφτάναν πια οι ριγιές στο σπίτι του, και στα πυργιά οι Κουρήτες ανεβασμένοι παίρναν κι έβαζαν φωτιά στο κάστρο γύρα,

590 στα πόδια του έπεσεν η ωριόζωνη γυναίκα του με δρήνους, κι όλα του ιστόρησε αραδιάζοντας τα πάθη που πλακώνουν όσους τους έλαχε η πατρίδα τους σε οχτρού να πέσει χέρια:

Ο Μελέαγρος. Το έργο είναι αντίγραφο του 2ου αιώνα μ.Χ., εμπνευσμένο από ένα ελληνικό πρωτότυπο του μέσου 4ου αιώνα π.Χ., αποδιδόμενο στον Σκόπα, το οποίο σήμερα δεν σώζεται. Βατικανό, Μουσείο Πίου και Κλήμη.

Διαβάζω τους στ. 600-601 και **προσπαθώ να καταλάβω** γιατί ο Φοίνικας λέει στον Αχιλλέα να μην κάνει τα ίδια με τον Μελέαγρο. Ο Μελέαγρος έσωσε τους Κουρήτες! **Να μη σώσει και ο Αχιλλέας τους Αχαιούς;**

οι άντρες σκοτώνονται, το κάστρο τους απ' τη φωτιά ρημάζει, και τα παιδιά και τις βαδύζωνες γυναίκες ξένοι σέρνουν.

Τότε η καρδιά του αναταράχτηκε τα πάθη αυτά γρικώντας· τινάχτη απάνω ευτύς και φόρεσε τη λαμπερή του αρμάτα.

Έτσι απ' το μαύρο χάρο εγλίτωσε τους Αιτωλούς εκείνος, γρικώντας την καρδιά του, κι άδικα τα που του τάξαν πήγαν, τα πλούσια δώρα, τ' αξετίμητα· μα έτσι κι αλλιώς γλιτώσαν.

600 Μα τέτοια εσύ απ' το νου σου βγάλε τα· κανείς θεός, καλέ μου, να μη σε σπρώξει σ' έτοια απόφαση· τα πλοία τι θα φελούσε να διαφεντέψεις πια ως θα καίγονται; Τα δώρα δέξου τώρα κι έλα, κι οι Αργίτες σαν αδάνατο θα σε τιμήσουν όλοι.

Μ' αν δίχως δώρα μπεις στον πόλεμο τον *αντροκαταλύτη* (που εξολοθρεύει τους άντρες), κι αν τότε διώξεις από πάνω μας, ίδια τιμή δε δά 'χεις.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:

«Φοίνικα, γέροντα αρχοντόδρεφτε, σεβάσμιε, δεν τη δέλω τέτοια τιμή· θαρρώ, μ' ετίμησεν ο Δίας με τη βουλή του, κι αυτή κοντά στα δρεπανόγυρτα καράβια θα μου μείνει,

610 Όσο κρατά η πνοή στα στήθια μου κι η δύναμη στα γόνα. Κάτι άλλο τώρα εγώ θα σου 'λεγα και συ στο νου σου βάλ' το: Μη μου αναδεύεις πια με κλάματα και βόγγους την καρδιά μου, του Ατρείδη για να κάνεις δουλειψη, κι αγάπη εσύ να τού 'χεις δεν πρέπει· με όλη την αγάπη μου, μαζί σου μη χολιάσω.

Ο (αυτός) που μ' οχτρεύεται ταιριάζει σου κι οχτρός δικός σου νά 'ναι· όμοια με μένα εσύ βασίλευε και την τιμή μοιράσου.

Ας παν αυτοί να πουν το μήνυμα, μα εσύ δω πέρα κάθου σε στρώμα μαλακό πλαγιάζοντας, και σα γλυκοχαράζει, θα ιδούμε, σπίτι αν θα γυρίσουμε για αν θα σταδούμε ακόμα.»

620 Αυτά είπε, κι έγενεψε στον Πάτροκλο μονάχα με τα φρύδια, παχύ να στρώσει για το Φοίνικα κρεβάτι, να το νιώσουν κι οι άλλοι, να φύγουν δίχως άργητα· μα τότε αναμεσό τους ο ισόθεος Αίαντας πήρε κι έλεγε, ο γιος του Τελαμόνα: «Γιε του Λαέρτη αρχοντογέννητε, πολύτεχνε Οδυσσέα, πάμε! θαρρώ του κάκου ο δρόμος μας αυτός, δε βρίσκουμε άκρη με ό,τι κι αν λέμε. Να γυρίσουμε να πούμε στους Αργίτες μιαν ώρα αρχύτερα το λόγο του, κι ας είναι για κακό μας. θα κάδουνται θαρρώ προσμένοντας· ωστόσο μες στα στήθια την πέρφανη καρδιά του σίδερο την έκανε ο Αχιλλέας,

630 ο ανήλεος! Κι ουδέ μας τους συντρόφους ψηφά, ν' αλλάξει γνώμη, που αγάπη και τιμή του δείχναμε περίσσια από τους άλλους, ο ανέσπλαχνος! Ακόμα αν σκότωσαν γιά γιο γιά αδέρφι κάποιου, την ξαγορά, ο φονιάς που τού 'δινε, τη δέχτη αυτός στο τέλος, κι απόμεινε ο φονιάς στον τόπο του, βαριά πλερώνοντάς του· και του άλλου μαλακώνει η μάνητα κι η πέρφανη καρδιά του,

Η απάντηση του Αχιλλέα στον Φοίνικα (στ. 606-619)

Επιμένει ο Αχιλλέας ότι θα φύγει οπωσδήποτε το πρωί; **Υπογραμμίζω** τη στάση του.

Η παρέμβαση του Αίαντα (στ. 620-642)

Μην ξεχάσω: να **βρω** και να **υπογραμμίσω** στο κείμενο το κύριο επιχείρημα του Αίαντα.

Ήξερες ότι... «**Αιάντειο γέλιο**» λέγεται το γέλιο του παράφρονα ανθρώπου; Προέρχεται από την κατάσταση τρέλας του Αίαντα, όταν έδωσαν στον Οδυσσέα, και όχι σε εκείνον, τα όπλα του Αχιλλέα.

την ξαγορά του φόνου ως δέχτηκε. Μα στα δικά σου στήθια·
 θυμό οι θεοί βαρύ κι αμάλαχτο σου χώσαν – για μια κόρη,
 μια μοναχά, κι εφτά σου δίνουμε πανώριες τώρα νά 'χεις,
 κι άλλα πολλά από πάνω! Γλύκανε καν τώρα την οργή σου,
 640 σεβάσου ακόμα και το σπίτι σου· στη στέγη σου από κάτω,
 σταλμένοι απ' το στρατό, βρισκόμαστε· πιο γκαρδιακοί σου φίλοι
 και πιο ακριβοί μαδές δε βρίσκονται μες στους Αργίτες άλλοι.»
 Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
 «Αίαντα, πολέμαρχε αρχοντόγεννε και υγιέ του Τελαμώνα,
 λίγο-πολύ σωστά τα λόγια σου, δεν έχουμε άλλη γνώμη.
 Όμως φουσκώνει από τη μάνητα κάθε φορά η καρδιά μου,
 σα θυμηθώ την καταφρόνηση (περιφρόνηση) που μού 'χει ο Ατρείδης δείξει
 μπρος στους Αργίτες, λες κι αφήφιστος πως ήμουν ξωμερίτης (ξένος).
 Τραβάτε τώρα εσείς, το μήνυμα να πείτε να γλιτώστε:
 650 δε θα με νιάξει για τον πόλεμο τον αιματοβαμμένο,
 προτού σταν Μυρμιδόνων τ' άρμενα και στα καλύβια φτάσει
 ο μέγας Έχτορας, του αντρόκαρδου του Πρίαμου ο γιος, χαλνώντας
 πλήθος Αργίτες και κορώνοντας (καίγοντας) τα πλοία, να γίνουν στάχτη.
 Όμως μπροστά στο μαύρο μου άρμενο και στο καλύδι εμένα,
 ο Έχτορας λέω, κι ας είναι η λύσσα του τρανή, θα σταματήσει.»
 Είπε, κι αυτοί στα χέρια παίρνοντας διπλόγουβα (με διπλό τοίχωμα) ποτήρια
 κάναν σπονδή, και δίπλα στ' άρμενα το δρόμο επαίρναν πίσω,
 μπροστά ο Οδυσσέας. Και τότε ο Πάτροκλος στις σκλάβες παραγγέλνει
 και στους συντρόφους, για το Φοίνικα παχιά να στρώσουν κλίνη.
 660 Με διάση, υπάκουες, ως τις πρόσταξε, πήραν αυτές και στρώναν
 προβιές, κουβέρτες και ψιλόφαντα σεντόνια στο κλινάρι.
 Κει πάνω επλάγιασεν ο γέροντας, η άγια ως να φέξει μέρα.

Αναζητώντας το πεδίο της μάχης

Η απάντηση του Αχιλλέα στον Αίαντα (στ. 643-655)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **υπογραμμίζω**:
 ἀμφὶ δέ τοι τῆ ἐμῆ κλισίῃ καὶ νηϊ
 μελαίνῃ Ἑκτορα καὶ μεμαῶτα μάχης
 σχήσεσθαι οἴω.

Σπονδές και αποχώρηση του Οδυσσέα και του Αίαντα (στ. 656-662)

Τελικά θα φύγει ο Αχιλλέας;
 Τι κατάλαβες εσύ;
 ΝΑΙ / ΟΧΙ

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις λογοτεχνικές τεχνικές της ραψωδίας Ι.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

Γιατί έστειλαν τρεις εκπροσώπους οι Αχαιοί στον Αχιλλέα και με ποια κριτήρια τους επέλεξαν; Με βάση την τελική απόφαση του Αχιλλέα, αποδεικνύεται ορθή η επιλογή αυτή; Ποια η συμβολή του κάθε μέλους της Πρεσβείας στο τελικό αποτέλεσμα;

Γ. Ας αξιοποιήσουμε τον υπολογιστή μας:

Αν υποθέσουμε ότι η Πρεσβεία στον Αχιλλέα και τα αποτελέσματά της θα καλύπτονταν δημοσιογραφικά και θα έπρεπε να αναφέρονται στο πρωτοσέλιδο μιας ηλεκτρονικής εφημερίδας και σας το ανέβηταν, πώς θα το φτιάχνατε; (**Διαθεματική εργασία**)

ΡΑΨΩΔΙΑ Ι

Πρεσβεία πρὸς Ἀχιλλέα. Λιταί

Ενότητα 5η (στ. 222-662)

Δ. Ας συμπληρώσουμε την ακροστιχίδα της Πρεσβείας

Βρες τις παρακάτω λέξεις και θα έχεις την ακροστιχίδα της Πρεσβείας:

Το όνομα του πατέρα του Αχιλλέα **Π**.....

Μία άλλη ονομασία για το βασιλιά **Ρ**.....

Θεότητες που κυνηγούσαν όλους όσους είχαν διαπράξει εγκλήματα **Ε**.....

Ο Φοίνικας για να πείσει τον Αχιλλέα στοχεύει κυρίως στο **Σ**.....

Ο Αχιλλέας θύμωσε επειδή, μεταξύ άλλων, ο Αγαμέμνωνας του πήρε την **Β**.....

Ο μεγάλος αντίπαλος του Αχιλλέα, ήρωας των Τρώων **Ε**.....

Μία άλλη ονομασία για την Τροία **Ι**.....

Λεγόταν αλλιώς η Τύφλα **Α**.....

Αποτιμώντας τη ραψωδία Ι ...

1. Συμπληρώνω τα παρακάτω κενά αποδίδοντας με συντομία την αποστολή πρεσβείας στον Αχιλλέα:

Οι Αχαιοί, στην προσπάθειά τους να απαλύνουν τη μήνιδα του Αχιλλέα και να τον πείσουν να επιστρέψει στη μάχη, η οποία εξελίσσεται άσχημα γι' αυτούς μετά τις συνεχείς νίκες των Τρώων, στέλνουν στη σκηνή του τον, τον και τον

2. Ο καθένας χρησιμοποιεί τα δικά του επιχειρήματα για να πείσει τον ήρωά μας να επιστρέψει. Ο Αχιλλέας περνάει από στάδια:

Στην αρχή ο Αχιλλέας

Στη συνέχεια ο Αχιλλέας

Στο τέλος ο Αχιλλέας

3. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της ραψωδίας Ι και τα δικαιολογώ:

1.

2.

– Ποια η σημασία της ραψωδίας Ι για την Ιλιάδα; Αν απουσίαζε, ποια μπορούσε να είναι η εξέλιξη του έπους;

Ο Ερμής, ο Φοίνικας και ο Οδυσσεύς. (από τα αριστερά προς τα δεξιά). Ερυθρόμορφος αττικός σκύφος (είδος ποτηριού), 480-470 π.Χ., Ζωγράφος της Ταρκύνια, Μουσείο του Λούβρου.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΡΑΨΩΔΙΩΝ Α-Ι

1. Διορθώνω όποιες από τις παρακάτω προτάσεις χρειάζεται:

- Η Ιλιάδα δομείται γύρω από μία συναισθηματική κατάσταση του ήρωα Αχιλλέα (μηνίς) και όχι γύρω από τον Τρωικό Πόλεμο.
- Ο Όμηρος έγραψε πρώτα την Οδύσσεια και μετά την Ιλιάδα.
- Ο χρόνος στην Ιλιάδα κυλά με βάση τον εγκιβωτισμό, όπως συμβαίνει και στην Οδύσσεια.
- Η αγαπημένη τεχνική του Ομήρου στην Ιλιάδα είναι η επιβράδυνση, με την οποία ο Όμηρος βρίσκει χρόνο, για να φωτίσει πρόσωπα και γεγονότα.
- Η συνάντηση Έκτορα-Ανδρομάχης θεωρείται εξαιρετικής σημασίας επειδή, με αφορμή αυτήν, γνωρίζουμε τον γιο του τον Αστυάνακτα.
- Ο Δίας υποστηρίζει τους Τρώες.
- Ο Αχιλλέας είναι Μυρμιδόνας.
- Ο Πάρης είναι ο πιο γενναίος πολεμιστής των Τρώων.
- Ο Αίας ο Τελαμώνιος, ο Διομήδης και ο Νέστορας αποτελούν την Πρεσβεία προς τον Αχιλλέα.
- Η Πρεσβεία προς τον Αχιλλέα μάλλον δεν είχε αποτέλεσμα.

2. Επιλέγω ένα από τα πρόσωπα της Ιλιάδας και του παίρνω συνέντευξη υποβάλλοντάς του πέντε ερωτήσεις.

3. Φτιάχνω ένα εξώφυλλο εφημερίδας, για να ενημερώσω τους αναγνώστες για τη μέχρι τώρα εξέλιξη της Ιλιάδας. Μπορώ να το εμπλουτίσω με φωτογραφικό υλικό που θα αναζητήσω στο διαδίκτυο.

4. Αν παρουσιάζατε την Ιλιάδα θεατρικά στο σχολείο σας ποιο πρόσωπο θα επέλεγες να είσαι και γιατί; Ποιο δεν θα επέλεγες να είσαι και γιατί;

5. Ας συμπληρώσω τον πίνακα:

3 πράγματα που έμαθα		
2 πράγματα που βρήκα πολύ ενδιαφέροντα		
1 πράγμα που δεν κατάλαβα / 1 ερώτηση που έχω ακόμη		

Η ακροστιχίδα των Ραψωδιών Α-Ι

Σωστό-Λάθος - Ανασκόπηση Α-Ι

ΡΑΨΩΔΙΑ Κ Δολώνεια

Γιατί αυτό το όνομα;
Έχει σχέση με τον δόλο;
Ο Δόλωνας ήταν κατάσκοπος των Τρώων...

Πού είμαστε; ⇒

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Τη νύχτα της 25ης προς την 26η ημέρα, πριν την 3η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇒

Ομήρου Ιλιάδα

1^η-25^η ημέρα της Ιλιάδας / 10^{ος} χρόνος πολέμου

ΡΑΨΩΔΙΑ Λ Άγαμέμνωνος ἀριστεία

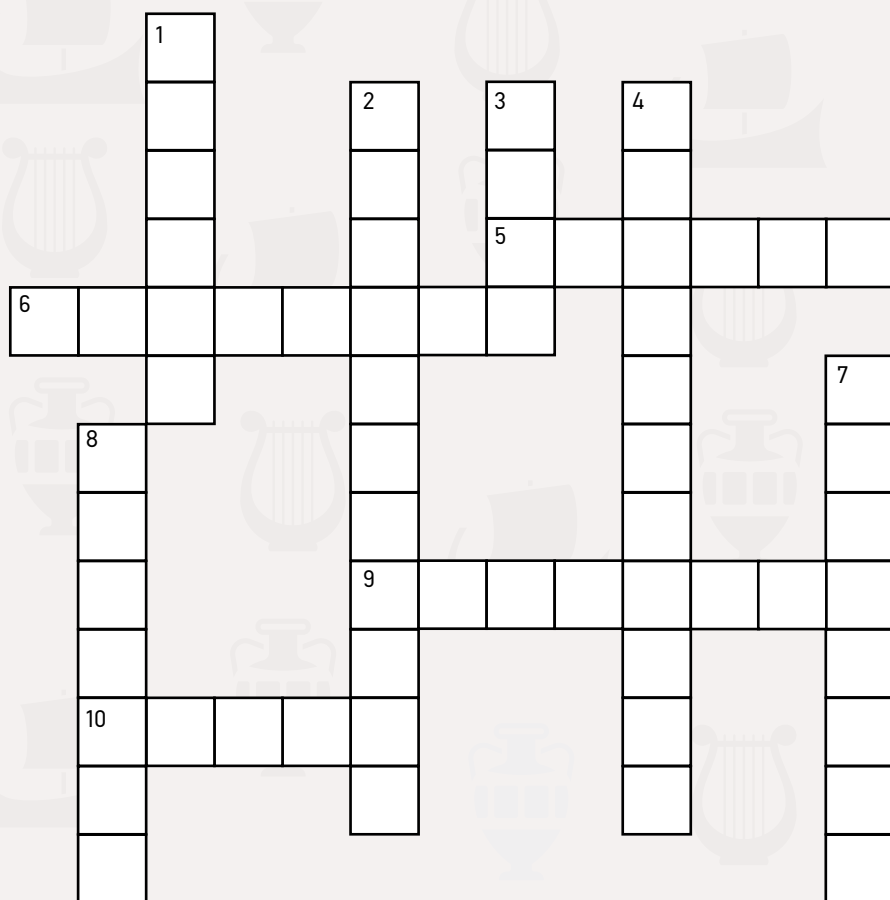
Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η ημέρα, την 3η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΡΑΨΩΔΙΕΣ Κ ΚΑΙ Λ

1. Λύνω το σταυρόλεξο των ραψωδιών Κ και Λ.

Οριζόντια

5. Οι ... βρίσκονται σε δύσκολη θέση
6. Ο Άγαμέμνωνας και ο ... συγκαλούν πολεμικό συμβούλιο
9. Ο Αχιλλέας στέλνει τον ... στη σκηνή του Νέστορα
10. Μετά κλέβουν τα άλογα του βασιλιά των Θρακών, ...

Κάθετα

1. Ο Οδυσσέας και ο Διομήδης σκοτώνουν το ...
2. Οι Αχαιοί στέλνουν δύο ... στο στρατόπεδο των Τρώων
3. Ο ... υποστηρίζει τους Τρώες και οι Αχαιοί γρήγορα υποχωρούν
4. Ο ... ξεχωρίζει στη μάχη και πραγματοποιεί την αριστεία του
7. Ο Νέστορας προτείνει στον Πάτροκλο να φορέσει την ... του Αχιλλέα και να μπει στη μάχη
8. Ο ... στέλνει και εκείνος κατ'άσκοπο στο στρατόπεδο των Αχαιών

*Συμπληρώνω με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα

ΡΑΨΩΔΙΑ Μ Τειχομαχία

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η ημέρα, την 3η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

ΡΑΨΩΔΙΑ Ν Μάχη ἐπὶ ταῖς ναυσίν

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η ημέρα, την 3η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΡΑΨΩΔΙΕΣ Μ και Ν

1. Λύνω το σταυρόλεξο των ραψωδιών Μ και Ν.

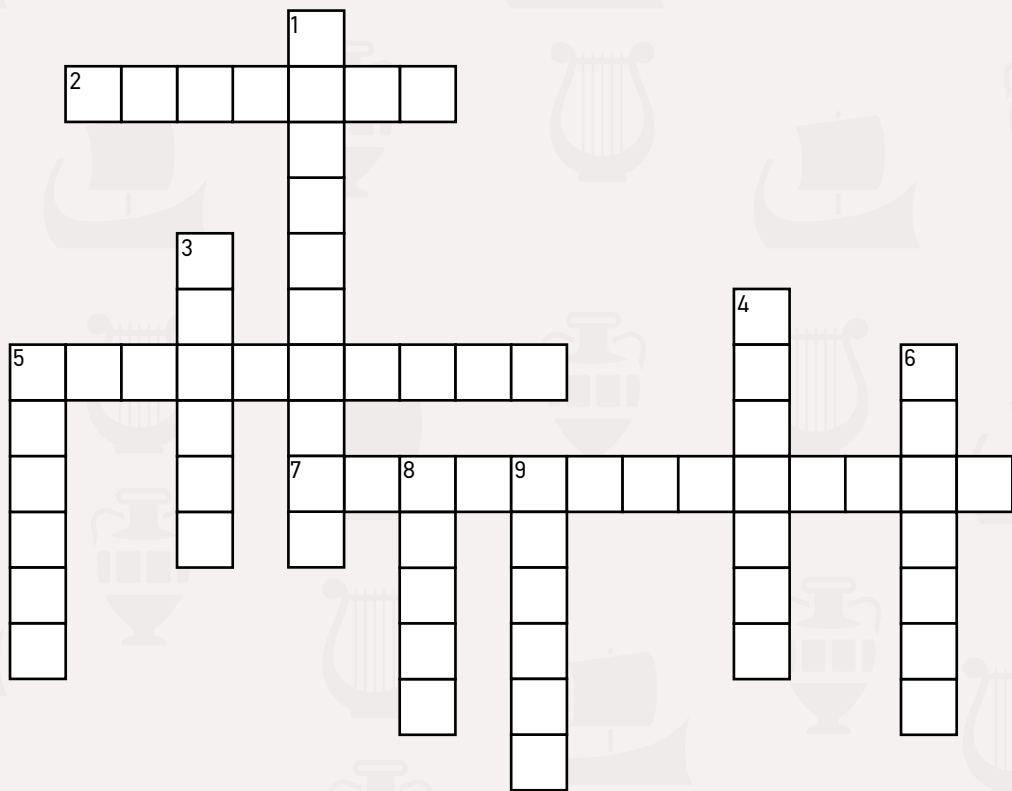
Οριζόντια

- Οι Αχαιοί βρίσκονται σε ... θέση
- Από την πλευρά των Αχαιών διακρίνεται ο Αίας ο ...
- Οι Αχαιοί ...

Κάθετα

- Ο θεός ... ενθαρρύνει τους Αχαιούς
- Οι... υποχωρούν και κλείνονται στα πλοία τους..
- Από την πλευρά των Τρώων διακρίνεται ο ...
- Οι Τρώες προελαύνουν πλησιάζοντας στο ... του στρατοπέδου των Αχαιών
- Ο Έκτορας καταφέρνει να γκρεμίσει μια πύλη του ... στρατοπέδου
- Αχαιοί και ... πολεμούν με σθένος
- Στον στίχο Μ243 ο Έκτορας λέει: «Να διαφεντεύεις την πατρίδα σου, το πιο καλό ...»

*Συμπληρώνω με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα

ΡΑΨΩΔΙΑ Ξ Διός άπάτη

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η μέρα, την 3η μέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

ΡΑΨΩΔΙΑ Ο Παλίωξις παρά τῶν νεῶν

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η μέρα, την 3η ημέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

Παλίωξις; Τι είναι;
Είναι η απώθηση! Άρα εδώ
τι έχουμε; Την απώθηση των
Τρώων από τα ελληνικά πλοία.

Οι ραψωδίες Ξ
και Ο μέσα από
ερωτήσεις

Αντιστοίχιση
ραψωδιῶν
Ξ και Ο

Ο Πάτροκλος προσπαθεί
να πείσει τον Αχιλλέα να
επιστρέψει στη μάχη

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΡΑΨΩΔΙΕΣ Ξ ΚΑΙ Ο

Φύλλο Εργασίας
Ραψωδίες Ξ και Ο

Μελετώ τις ραψωδίες Ξ
και Ο και χαρακτηρίζω
τις προτάσεις

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- 1η Υποενότητα (στ. 1-683): Η αριστεία του Πάτροκλου.
- 2η Υποενότητα (στ. 684-867): Ο θάνατος του Πάτροκλου.

Ας προσανατολιστούμε...

Πού είμαστε; ⇨ Στον Όλυμπο, στο πεδίο της μάχης, στη σκηνή του Αχιλλέα (Υποενότητα 1η)
Στο πεδίο της μάχης (Υποενότητα 2η)

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η ημέρα του 10ου έτους του πολέμου, την 3η ημέρα της μάχης

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇨ Τον Πάτροκλο, τον Έκτορα, τον Απόλλωνα, τον Κεβρίονη.

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ Θα **εστιάσουμε** στον Πάτροκλο και στην αριστεία του,
- ✓ Θα **παρακολουθήσουμε** τη νικηφόρα πορεία του από το στρατόπεδο των Αχαιών έως τα τείχη της Τροίας,
- ✓ Θα **βιώσουμε έντονα συναισθήματα**, καθώς ο Πάτροκλος θα σκοτωθεί από τον Έκτορα,
- ✓ Θα **προβληματιστούμε** και πάλι για τον ρόλο των θεών στην εξέλιξη της Ιλιάδας,
- ✓ Θα **συγκρίνουμε** τη στάση του Έκτορα σε αυτή τη ραψωδία με τη συμπεριφορά του στις προηγούμενες ραψωδίες.

Τι νέα;

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Η αριστεία του Πάτροκλου (στ. 1-683)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάζω τους στίχους 1-683 της ραψωδίας Π και απαντώ:

Πού είμαστε; ⇨

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇨ Την 26η ημέρα του δέκατου έτους του πολέμου, την τρίτη μέρα της μάχης

Ποιοι δρουν; ⇨

1. Διαβάζω τους στίχους 1-683 της ραψωδίας Π και σημειώνω τα σημεία που μας προετοιμάζουν για τη μοίρα του Πάτροκλου:

A)

B)

Γ)

2. Βρίσκω τις παρομοιώσεις και τις σημειώνω στον κατάλογο παρομοιώσεων. Είναι πολλές ή λίγες; Τι ρόλο έχουν στην αφήγηση;

.....
.....
.....
.....

3. Επιλέγω ένα χαρακτηριστικό σημείο του αποσπάσματος και το σχολιάζω σε σχέση με τη δύναμη της Μοίρας στην Ιλιάδα:

.....
.....
.....
.....

4. Βρίσκω στην απόδοση του αποσπάσματος Π 1-683 τη φράση:

Ἵς ἔφατ', οὐδ' ἀπίθησε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε'

αἵματοέσσας δὲ ψιάδας κατέχευεν ἔραζε

παῖδα φίλον τιμῶν, τόν οἱ Πάτροκλος ἔμελλε

φθίσειν ἐν Τροίῃ ἐριθώλακι τηλόθι πάτρης.

Τι ακριβώς συμβαίνει εδώ; Περίμενες τέτοια συναισθηματική αντίδραση από τον παντοδύναμο πατέρα θεῶν και ανθρώπων; Γράψε τις σκέψεις σου:

.....
.....
.....

2η Υποενότητα: Ο θάνατος του Πάτροκλου (στ. 684-867)

Κι ο Πάτροκλος τον Αυτομέδοντα και τ' άτια του προστάζει,
 και στο κυνήγι επήρε κι έστρωσε τους Τρώες και τους Λυκιώτες
 –κακό της κεφαλής του, ο ανέμυαλος! τι του Αχιλλέα το λόγο
 αν άκουε, την κακιά θα ξέφευγε του μαύρου Χάρου μοίρα.
 Μ' απ' των δνητών πιο πάνω στέκονται πάντα οι βουλές του Δία·
 τι αυτός κι απ' του αντρειωμένου ακόπιαστα τα χέρια αρπάει τη νίκη
 690 και στο φευγιό τον ρίχνει, κι άλλοτε να χτυπηθεί τον σπρώχνει.
 Και τότε ήταν ο Δίας τον Πάτροκλο που γέμισε κουράγιο.
 Πάτροκλε, ο πρώτος ποιος που σκότωσες, ποιος ο στερνός αλήθεια,
 την ώρα αυτή, οι θεοί στο θάνατο που σ' είχαν πια καλέσει;
 Τον Άδραστο καί τον Επίστορα και τον Αυτόνοο πρώτα,
 του Μέγα τον υγιό τον Πέριμο, τον Έλασο, το Μούλιο,
 τον Έγκελο και το Μελάνιππο μετά και τον Πυλάρτη.
 Κι οι άλλοι, ως τον είδαν που τους σκότωνα, το ρίξαν στη φευγάλα.
 Οι Αργίτες τότε το αφηλόπορτο της Τροίας θα παίρναν κάστρο,
 ως χίμα ο Πάτροκλος, τι φρένιαζε γύρω μπροστά χτυπώντας,
 700 αν δε στεκόταν στον καλόχιστο τον πύργο απάνω ο Φοίβος,
 τους Τρώες βοηδώντας και λογιαίζοντας πολλά κακά για κείνον.
 Τρεις πάτησε φορές ο Πάτροκλος στ' ολόρδο καστροτειχι,
 πα στη γωνιά, και τρεις ο Απόλλωνας του σπρώχνει το σκουτάρι
 με τα δυο χέρια του τ' αδάνατα, και τον τινάζει πίσω.
 Μα σύντας χίμιξε και τέταρτην, ίδια θεός, ο Φοίβος
 ο μακρορίχτης φοβερίζοντας άγρια φωνή του σέρνει:
 «Πάτροκλε, πίσω, αρχοντογέννητε! Με το κοντάρι σου, όχι,
 των Τρώων των πέρφανων δε γράφτηκε να πατηθεί το κάστρο,
 μηδέ με του Αχιλλέα, που ασύγκριτα πιο αντρόκαρδος λογιέται.»
 710 Έτσι του μίλησε, κι ο Πάτροκλος πίσω πολύ ετραβήχτη,
 του μακροσαγιτάρη Απόλλωνα τη μάνητα να φύγει.
 Κι ο Έχτορας τ' άτια τα μονόνυχα κρατάει στο Ζερβοπόρτι,
 κι αναρωτιόταν, να τα γύριζε, να μπει ξανά στη μάχη,
 γιά να προστάξει, στο καστρότειχο να σφαλιχτεί ο στρατός του.
 Κι ως τούτα ανάδενεν, ο Απόλλωνας πρόβαλε ομπρός του ο Φοίβος,
 μ' έναν δνητό αντρειωμένο μοιάζοντας και δυνατό, τον Άσιο·
 θείος του αλογάρη Εχτόρου εκράζονταν από μητέρα ετούτος·
 τι ήταν υγιός μαδές του Δύμαντα κι αδέρφι της Εκάβης,
 και στου Σαγγάριου πλάι τα ρέματα, μες στη Φρυγιάν εξούσε.
 720 Με τούτον μοιάζοντας ο Απόλλωνας, ο γιος του Δία, του κάνει:
 «Απ' τη σφαγή τι φεύγεις, Έχτορα; Δε σου ταιριάζει εσένα!
 Αχ, νά 'μουν τόσο πιο λιοντόκαρδος όσο 'μαι πιο αχαμνός σου,
 κι άσκημα τότε θα το πλήρωνες να φεύγεις απ' τη μάχη!
 Ομπρός, με τ' ατσαλόνυχα άτια σου τον Πάτροκλο κυνήγα,
 μπας τον σκοτώσεις, και περίτρανη σου δώσει ο Φοίβος δόξα.»

Ο Πάτροκλος φτάνει στα τείχη της Τροίας (στ. 684-697)

Ο Αυτομέδοντας

Πάτροκλε...

Έχουμε δει να απευθύνεται ο αφηγητής σε ήρωα σε β' πρόσωπο στα προηγούμενα;

Τι νομίζεις ότι δείχνει αυτό;

Ο Απόλλωνας παρεμβαίνει (στ. 698-725)

Σημειώνω, όσο διαβάζω το κείμενο, πού εντοπίζω τον αριθμό 3 και τα πολλαπλάσιά του.

Στους στίχους 724-725 ο Απόλλωνας μιλάει για όσα θα συμβούν! Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;

Ο Άσιος

Ως είπε αυτά ο θεός, στο αντρίστικο γυρνά ξανά τ' απάλε·
 κι ο μέγας Έχτορας του αντρόκαρδου Κεβριόνη ευτύς φωνάζει
 να του κενθήσει πίσω τ' άλογα για τη σφαγή· κι ο Φοίβος
 στ' ασκέρια ωστόσο εχώδη τρέχοντας, και στους Αργίτες άγρια
 730 σκορπίζει ταραχή, τον Έχτορα τιμώντας και τους Τρώες.
 Κι ο Έχτορας άφηγε, δε σκότωνε τους Δαναούς τους άλλους·
 με τ' ατσαλόνηχα άτια εγύρευε τον Πάτροκλο μονάχα.
 Κι ο Πάτροκλος πηδά απ' τ' αμάξι του τότε στη γη, κι εκράτα
 στο ξερβί χέρι το κοντάρι του, με τ' άλλο αρπάει μια πέτρα
 τραχιά, γυαλιστερή, που ολάκερο του γέμιζε το χέρι.
 Κι όπως σιμά του ήρθε και στάθηκε, τη ρίχνει αντιπατώντας·
 κι ήταν καλή η ριξιά, τη δέχτηκε του Εχτόρου ο αμαξολάτης,
 ο Κεβριόνης, γιος κλεφτόσπαρτος του ξακουστού Πριάμου,
 που εκράταε τα λουριά, στο μέτωπο· κι η σουβλερή κοτρόνα
 740 τα δυο τα φρύδια του θρουβάλιασε (συνέτριψε), κι ουδέ τα κόκαλά του
 δεν άντεξαν, μόν' χάμω εκύλησαν τα μάτια του στη σκόνη,
 στα πόδια του μπροστά· και κύλησε σα βουτηχτής στο χώμα
 απ' τ' ώριο αμάξι, κι απ' τα κόκαλα ξεχύθηκε η ψυχή του.
 Και τού 'πες τότε αναγλώντας τον, Πάτροκλε εσύ αλογάρη:
 «Πωπώ, σβελτάδα πού 'χει! Ανάλαφρες για ιδές βουτιές που παίρνει!
 Να δε βρισκόταν και στη θάλασσα την ψαροδρόφα ετούτος,
 κόσμο πολύ μαδές θα χόρταινε ψαρεύοντας για στρείδια,
 απ' το καράβι πάνω αν έπεφτε, κι ας ήταν και φουρτούνα,
 σβέλτα αφού τόσο από το αμάξι του βουτάει στον κάμπο τώρα.
 750 Αλήθεια, έχουν κι οι Τρώες στο κάστρο τους πιδέξιους βουτηχτάδες!»
 Είπε, και στο κορμί του αντρόκαρδου Κεβριόνη απάνω εχύθη
 με ορμή, σα λιόντας, που ρημάζοντας μαντριά χτυπιέται ξάφνου
 στο στήθος, κι είναι το κουράγιο του στερνά που τον σκοτώνει·
 παρόμοιος στον Κεβριόνη εχίμιξες, Πάτροκλε εσύ, λυσσώντας.
 Πηδάει στο χώμα τότε κι ο Έχτορας από το αμάξι απάνω,
 και στον Κεβριόνη γύρα επιάστηκαν να χτυπηθούν, σα λιόντες
 που απά σε κορφοβούνια, ολόγυρα σε σκοτωμένο αλάφι,
 κι οι δυο πεινώντας, όλο μάνητα, παλεύουν θρασεμένοι·
 όμοια κι αυτοί, τρανοί πολέμαρχοι, στον Κεβριόνη γύρα,
 760 τη μια μεριά ο πανώριος Έχτορας, κι ο Πάτροκλος την άλλη,
 με ανέσπλαχνο χαλκό τις σάρκες τους ποδούσαν να σπαράξουν.
 Κι ως το κεφάλι τού 'πιασε ο Έχτορας, δεν τ' άφηγε απ' τα χέρια,
 και πάλε ο Πάτροκλος το πόδι του κρατούσε, κι οι άλλοι γύρα
 και Τρώες κι Αργίτες –όλοι πόλεμο πεισματωμένο άνοιξαν.
 Σιρόκος και Νοτιάς πώς μάχονται, ποιος πιο πολύ φυσώντας,
 σ' ενός βουνού το ποροφάραγγο (μικρό φαράγγι), το θρασεμένο (φουντωμένο) δάσο
 –βαλανιδιές, μελιές, λιγνόφλουδες κρανιές– δ' αναταράζει,

Ο Πάτροκλος σκοτώνει τον Κεβριόνη (στ. 726-750)

Ήξερες ότι ο Κεβριόνης έδωσε το όνομά του στον αστεροειδή 2363 Cebriiones, που ανακαλύφθηκε το 1977; Μπορεί να σκοτώθηκε άδοξα αλλά... το όνομά του κέρδισε την αθανασία...

Είναι σωστό να κοροϊδεύει κάποιος έναν νεκρό; Ποια είναι η γνώμη σου;

Η μάχη γύρω από το σώμα του Κεβριόνη (στ. 751-785)

Πολλές οι παρομοιώσεις σε αυτό το σημείο! **Διαβάζω** το κείμενο και τις υπογραμμίζω! **Ποια είναι η γενική εντύπωση που δίνεται για τη μάχη με τη βοήθεια των παρομοιώσεων;**

και τα μακριά κλωνάρια δέρνονται χτυπώντας ένα τ' άλλο με άγριον αγό, κι ως σπάνε, ο σάλαγος αντιλαλεί τρογύρα·

770 παρόμοια Τρώες κι Αργίτες χίμιζαν κι ο ένας τον άλλο έσφαζαν, και την πικρή στο νου κανέννας τους δεν έβαζε φευγάλα. Τρογύρα στον Κεβριόνη αρίφνητα και κοφτερά κοντάρια και φτερωτές σαγιότες μπήγονταν πηδώντας απ' τις κόρδες (οι χορδές των τόξων)· αρίφνητες κι οι πέτρες που έκρουγαν με βρόντο τα σκουτάρια, γύρα του ως μάχουνταν και κοίτουσαν μακρύς φαρδύς εκείνος στη στροβιλούσα σκόνη, ανέγνοιαστος από άτια πια και μάχες. Όσο κρατιόταν αρμενίζοντας στο μεσουράνι ο γήλιος, κι από τους δυο στρατούς σωριάζονταν περίσσιοι απ' τις ριζιές τους·

780 μα ως τέλος ο ήλιος πήρε κι έγερνε, η ώρα που λυουν τα βόδια, οι Αργίτες πώς νικούσαν έδειξαν, κι ενάντια στα γραμμένα, κι έξω απ' των Τρώων τον άγριο τάραχο του αντρόψυχου Κεβριόνη τράβηξαν το νεκρό, και τ' άρματα του πήραν απ' τους ώμους. Απά στους Τρώες χιμίζει ο Πάτροκλος λυσομανώντας τότε· τρεις πάνω του φορές εχίμιξε, σαν τον γοργό τον Άρη, και τρεις εννιά αντρειωμένους σκότωσε χουγιάζοντας με λύσσα. Μα σύντας χίμιξε και τέταρτη, θεός λες κι ήταν, τότε σήμανε πια ο καιρός σου, Πάτροκλε, να κατεβείς στον Άδη·

790 τι ο Φοίβος ήρθε καταπάνω σου στην άγρια μέσα μάχη τρομαχτικός. Και δεν τον ένωσε στην ταραχή την τόση, κλεφτάτα όπως ερχόταν πάνω του μες σε πυκνή αντάρα. Πίσω του εστάθη, και του χτύπησε κι ώμους φαρδιούς και πλάτες με την παλάμη του, και σβούριξαν τα μάτια του απ' τη ζάλη. Κι ο Φοίβος τότε απ' το κεφάλι του πετάει το κράνος χάμω, που κουδουνίζοντας ανάμεσα στα πόδια των αλόγων κατακυλούσε, και *μολεύονταν* (λερωνόταν) η φούντα του στη σκόνη και στο αίμα μέσα· κι όμως άλλοτε το φουντωμένο ετούτο το κράνος οι θεοί δεν άφηναν να κυλιστεί στη σκόνη, *μόνο το μέτωπο διαφέντευε τ' ωραίο και το κεφάλι του ισόθεου του Αχιλλέα· μα του Έχτορα τό 'δινε τότε ο Δίας*

800 *να το φορέσει στο κεφάλι του – σιμά ήταν κι ο χαμός του.* Και το βαρύ, τρανό, το ασήκωτο, το χαλκαρματωμένο μακρόσκιωτο κοντάρι τού 'σπασε χίλιες μεριές στα χέρια· πέφτει κι η ασπίδα από τους ώμους του με τα λουριά της χάμω· την ίδιαν ώρα λύνει ο Απόλλωνας το δώρακά του ο ρήγας· *αντράλα* (σύγχυση) επλάκωσε τα φρένα του, του λύθηκαν τα γόνα, κι εστάθη σαστισμένος· πίσω του με το κοντάρι τότε του ρίχνει από κοντά ένας Δάρδανος αναμεσός στους ώμους, ο Εύφορβος, γιος του Πάνθου, στ' άλογα και στα γοργά ποδάρια και στο κοντάρι τους ομήλικους που ξεπερνούσεν όλους·

810 κι είχε από τ' άλογά τους είκοσι γκρεμίσει ως τώρα κάτω,

Δραματοποίηση διαλόγου

...συνεχίζω να **σημειώνω** πού εντοπίζω τον αριθμό 3 και τα πολλαπλάσιά του...

Ο Απόλλωνας αποπλίζει τον Πάτροκλο (στ. 786-804)

Συνεχίζω να καταγράφω τις ενέργειες του Απόλλωνα από το στίχο 788 μέχρι το στίχο 806α:

- α)
- β)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **υπογραμμίζω**: *άλλ' άνδρὸς θεϊοιο κάρη χαρίεν τε μέτωπον ῥύετ' Άχιλλῆος· τότε δὲ Ζεὺς Ἔκτορι δῶκεν ἦ κεφαλῆ φορέειν, σχεδὸδεν δέ οἱ ἦεν ὄλεθρος.*

Αναγνωρίζεις την τεχνική;

Το θανάσιμο χτύπημα (στ. 805-817)

ως πρωτοβγήκε απά στο αμάξι του, πώς πολεμούν να μάθει.
Και πέτυχε, αλογάρη Πάτροκλε, πρώτος αυτός να σ' έβρει·
όμως δε σ' έριξε, μον' γρήγορα, τραβώντας το κοντάρι
απ' το κορμί σου, μέσα εχώδηκε στο πλήθος, και δεν είπε
αγνάντια να σταθεί στον Πάτροκλο, γυμνός αυτός κι ας ήταν.
Βαριά βλαμμένος τότε ο Πάτροκλος κι απ' του θεού το χτύπο
κι απ' το κοντάρι, πισωπόδισε, του Χάρου να ξεφύγει.
Κι ως είδεν ο Έχτορας τον Πάτροκλο τον αντρειωμένο τότε
να κάνει πίσω, από το χάλκινο κοντάρι λαβωμένος,

- 820 ζυγώνοντάς τον τον κοντάρεψε, κι απά στο κατωκοίλι
τον βρήκε, το χαλκό του χώνοντας βαδιά στα σπλάχνα μέσα.
Βροντώντας πέφτει αυτός, ανείπωτος καημός για τους Αργίτες.
Πώς κάπρο ακούραστο παλεύοντας τον βάζει λιώντας κάτω,
που δρασεμένο έστησαν πόλεμο στα κορφοβούνια απάνω,
πλάι σε νερό που τρέχει απόλιγο (λίγο) και δεν να πιουν κι οι δυο τους,
ωσόπου ο κάπρος πια σωριάζεται στη γης αγκομαχώντας·
όμοια τον Πάτροκλο τον άτρομο, πού 'χε πολλούς σκοτώσει,
από κοντά χτυπώντας ο Έχτορας τον έστειλε στον Άδη·
κι όλο καμάρι πια ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
- 830 «Έλεγες, Πάτροκλε, το κάστρο μας να το ρημάξεις τώρα,
και τις Τρωαδίτισσες, αρπάζοντας το φως της λευτεριάς τους,
να τις φορτώσεις στα καράβια σου, να γείρεις στην πατρίδα.
Άμυαλε εσύ! Τα γρήγορα άλογα του Εχτόρου στέκουν μπρος τους
και λαχταρούνε πάντα πόλεμο· κι ατός μου, στο κοντάρι
πρώτος, τους Τρώες τους πολεμόχαρους απ' τη σκλαβιά γλιτώνω.
Μα εσένα το κορμί σου σίγουρα θα φάνε εδώ οι αγιούπες.
Τον Αχιλλέα δεν είδα νά 'ρχεται να σε συντρέξει, δόλιε,
τρανός κι ας είναι· πίσω απόμεινε, κι ως έφευγες θα σου 'πε:
«Στα βαδουλά καράβια κοίταξε, Πάτροκλε εσύ αλογάρη,
- 840 μην ξαναγύρεις πίσω, του Έχτορα του αντροφονιά πριν σκίσεις
ματώνοντάς του το πουκάμισο στα στήθια του τρογύρα.»
Σαν τέτοια λέω θα σου 'πε, ανέμυαλε, και γύρισε το νου σου!»
Και του αποκριθής τότε ξέπνογος, Πάτροκλε εσύ αλογάρη:
«Τώρα όσο δες καμάρωνε, Έχτορα, τι σου 'δωκεν ο Δίας,
του Κρόνου ο γιος, μαζί κι ο Απόλλωνας τη νίκη· αυτοί με ρίξαν
με δίχως κόπο, αυτοί και τ' άρματα μου πήραν απ' τους ώμους·
τι τέτοιοι σαν και σένα κι είκοσι να πρόβελναν μπροστά μου,
όλοι νεκροί από το κοντάρι μου θα πέφταν εδώ πέρα.
Ναι, της Λητώς ο γιος με σκότωσε και η μαύρη Μοίρα εμένα,
- 850 κι απ' τους δηητούς όχι άλλος, ο Εύφορβος· τρίτος εσύ με γδύνεις.
Κάποιο άλλο λόγο τώρα δά 'λεγα, και συ στο νου σου βάлт' τον:
Πολύ και σένα δεν απόμεινε να ζήσεις λέω, τι κιόλα

Πόσοι χτυπούν τον Πάτροκλο και πόσες
συνολικά φορές όλοι μαζί:

Ο Έκτορας καυχιέται
(στ. 818-842)

Εντοπίστηκε παρομοίωση!

Να την καταγράψω και να την αναλύσω!

Μάχη γύρω από το σώμα του Πα-
τρόκλου. Μελανόμορφος καλυκωτός
κρατήρας, Εξηκτίας 530 π.Χ. Αθήνα,
Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Ο Πάτροκλος ξεψυχά (στ. 843-867)

Το δελτίο
ταυτότητας του
Έκτορα - Ραψωδία Π

Αναπαράγω με δικά μου λόγια τον διάλογο Έκτορα-Πάτροκλου από το στίχο 830 έως το στίχο 861.

Μπορώ επίσης **να μοιραστώ τους ρόλους** με έναν/μία συμμαθητή/συμμαθήτριά μου.

Ο Αχιλλέας περιποιείται το τραύμα του Πάτροκλου. Ζωγράφος του Σωσία, Αττική ερυθρόμορφη κύλικα περ. 500 π.Χ. (Βούλκι). Altes Museum, Βερολίνο.

δίπλα σου η Μοίρα η τρανοδύναμη· κι ο Χάρος παραστέκουν απ' του Αχιλλέα τα χέρια του άφεγου να σκοτωθείς γραφτό 'ναι.»
Ως είπε τούτα, ευτύς ο θάνατος του σκέπασε τα μάτια, κι απ' το κορμί η ψυχή του επέταξε να κατεβεί στον Άδη, δρηνολογώντας για τη μοίρα της, που αφήκε αντρεία και νιότη. Κι ο μέγας Έκτορας του μίλησε, νεκρός κι ας ήταν, κι είπε:
«Το μαύρο χαλασμό μου, Πάτροκλε, τι προφητεύεις τώρα;
860 Ποιος ξέρει, ο γιος της καλοπλέξουδης της Θέτης, ο Αχιλλέας, αν πιο μπροστά από το κοντάρι μου δε χτυπηθεί και πέσει!»
Είπε, και τράβηξε το χάλκινο κοντάρι απ' την πληγή του, πατώντας το κορμί, κι ανάσκελα τον σπρώχνει απ' το κοντάρι· κι ευτύς χιμáει με το κοντάρι του στο θείον αμαξολάτη πού 'χε ο Αχιλλέας, στον Αυτομέδοντα, ποδώντας να του ρίξει. Όμως εκείνον τα γοργόποδα τον ξεμακραίναν άτια, τ' αδάνατα, οι θεοί που κάποτε χαρίσαν στον Πηλέα.

Ο Πάτροκλος
λαβώνεται

Χρονογραμμή
της Ραψωδίας

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις αφηγηματικές τεχνικές της ενότητάς μου.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Γιατί έπρεπε ο Πάτροκλος να πεθάνει; Θυμάσαι πού και πότε ο θάνατός του είχε προ-λεχθεί;
2. Αφού μελετήσεις την ενότητά σου μπορείς να σχολιάσεις:
 - α. τη σημασία του αριθμού «3» στην ενότητά μας αλλά και στα ομηρικά έπη γενικότερα;
 - β. το ρόλο του θεού Απόλλωνα στο θάνατο του Πάτροκλου;
 - γ. το θέμα της ανθρώπινης ευθύνης έναντι της θεϊκής απόφασης για όσα συμβαίνουν στους ανθρώπους της Ιλιάδας;

Γ. Ας δράσουμε, ενώ αναλύουμε την ενότητά μας:

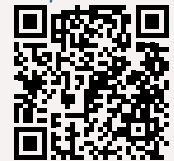
- Ηθογραφώ, χρησιμοποιώντας επίθετα, τον Πάτροκλο. Σχολιάζω τη συναισθηματική κατάσταση και αιτιολογώ παραπέμποντας στους αντίστοιχους στίχους της ενότητας;
- Ηθογραφώ, χρησιμοποιώντας επίθετα, τον Έκτορα. Σχολιάζω τη συμπεριφορά του και αιτιολογώ παραπέμποντας στους αντίστοιχους στίχους της ενότητας αυτής και προηγούμενων ενότητων;

Δ. Αξιοποιώ τον υπολογιστή μου: Επιλέγω μία χαρακτηριστική σκηνή της ενότητας και προσπαθώ να την αποδώσω με λόγο, εικόνα ή ήχο. (**Διαθεματική δραστηριότητα**)

Διόρθωσε τα λάθη της ραψωδίας Π

Αντιστοίχιση αφηγηματικών τεχνικών - Ραψωδία Π

Αναγνωρίζω παρομοιώσεις της ραψωδίας Π

ΡΑΨΩΔΙΑ Π

Αποτιμώντας τη ραψωδία Π ...

1. Φτιάχνω την **ακροστιχίδα** του Πάτροκλου

- Π..... Αδελφός του Έκτορα
Α..... Έτσι λέγονται οι Έλληνες στην Ιλιάδα
Τ..... Τα προστάτευε ο Απόλλωνας
Ρ..... Ο Οδυσσεύς και ο Διομήδης έκλεψαν τα άλογά του
Ο..... Συμμετείχε στην πρεσβεία στον Αχιλλέα
Κ..... Πάνω από το σώμα του έγινε μεγάλη μάχη, λίγο πριν τον θάνατο του Πάτροκλου
Λ..... Ο Αίας ο ήταν ήρωας των Αχαιών
Ο..... Ο Πάτροκλος μπήκε στη μάχη φορώντας τα του Αχιλλέα
Σ..... Γράφω ένα επίθετο για τον Πάτροκλο που να αρχίζει από «Σ»

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της Π και τα δικαιολογώ:

1.
2.

- Πόσο σημαντικός είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας ο θάνατος του Πάτροκλου;

ΡΑΨΩΔΙΑ Ρ Μενελάου ἀριστεία

Αριστεία; Τι εννοεί;
Τα κατορθώματα βέβαια!

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Διαβάζω τη ραψωδία Ρ και απαντώ:

Πού είμαστε; ➔

Πότε γίνονται όλα αυτά; ➔ Την 26η μέρα της Ιλιάδας
(10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιοι δρουν; ➔

2. Εντύπωση μάς προκαλεί ο θρήνος των αλόγων. Τι πιστεύεις ότι συμβολίζει για τη σχέση ανθρώπου-ζώου; Θυμάσαι στην Οδύσσεια ένα ζώο που ήταν πολύ δεμένο με κάποιον ήρωα;

3. Γιατί οι Τρώες μάχονταν με τόση μανία για να αρπάξουν το νεκρό σώμα του Πάτροκλου;

4. Να χαρακτηρίσεις τις παρακάτω προτάσεις ως σωστές (Σ) ή λανθασμένες (Λ).

- α. Τρώες και Αχαιοί μάχονται με αγριότητα για το ποιος θα πάρει το νεκρό σώμα του Αχιλλέα.
β. Πρωταγωνιστής στις μάχες είναι ο Αϊάντας ο Τελαμώνιος.
γ. Ο Έκτορας παίρνει τα όπλα του Αχιλλέα από το νεκρό σώμα του Πάτροκλου.
δ. Ο Δίας προοικονομεί τον θάνατο του Έκτορα.
ε. Γύρω από το νεκρό σώμα η Αθηνά έχει ρίξει πυκνή ομίχλη.
στ. Τα άλογα του Αχιλλέα θρηνούν για τον χαμό του Πάτροκλου.
ζ. Ο Μενέλαος στέλνει στη σκηνή του Αχιλλέα τον Αντίοχο, για να τον ενημερώσει για τον θάνατο του Πάτροκλου.
η. Ο Μενέλαος και ο Μηριόνης μεταφέρουν το νεκρό σώμα του Πάτροκλου στο στρατόπεδο των Αχαιών.

Τα άλογα θρηνούν τον νεκρό Πάτροκλο

Να ξέρεις ότι...

Ο φόνος του Πάτροκλου από τον Έκτορα αποτελεί κομβικό σημείο στην εξέλιξη του Τρωικού Πολέμου, καθώς προοικονομεί και τον επικείμενο φόνο του Έκτορα από τον Αχιλλέα.

Θυμήσου σε ποια ραψωδία και από ποιον ήρωα ακούσαμε μία έμμεση αναφορά στον θάνατο του Έκτορα.

Ήξερες ότι...

Ο Βαλίας και ο Ξάνθος ήταν τα δύο αθάνατα άλογα του Αχιλλέα. Ο θεός Ποσειδώνας χάρισε τον Βαλίο στον Πηλέα, πατέρα του Αχιλλέα, ως γαμήλιο δώρο. Μετά από τον θάνατο του Αχιλλέα, τα δύο άλογα υπηρέτησαν, έπειτα από εντολή του θεού Δία, τον Νεοπτόλεμο, γιο του ήρωα.

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- 1η Υποενότητα (στ. 1-469): Η Θέτις ζητάει από τον Ήφαιστο να κατασκευάσει νέα όπλα για τον Αχιλλέα που αποφάσισε να επιστρέψει στη μάχη.
- 2η Υποενότητα (στ. 470-617): Κατασκευή και περιγραφή της ασπίδας του Αχιλλέα.

Ας προσανατολιστούμε...

- Πού είμαστε;** ⇒ Στον Όλυμπο, στο εργαστήριο του Ήφαιστου (Υποενότητες 1η και 2η)
- Πότε γίνονται όλα αυτά;** ⇒ Την 26η μέρα του 10ου έτους του πολέμου
- Ποιους θα δούμε να δρουν;** ⇒ Τον Ήφαιστο και την Θέτιδα

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **μελετήσουμε** τα υλικά κατασκευής της οπλοποιίας την εποχή εκείνη,
- ✓ θα **αναλύσουμε** τα στάδια κατασκευής της ασπίδας,
- ✓ θα **καταγράψουμε** και θα **σχολιάσουμε** τις σκηνές που απεικονίζονται στους κύκλους της ασπίδας,
- ✓ θα **αιτιολογήσουμε** γιατί η ενότητα αυτή θεωρείται ύμνος στην ειρήνη και τη ζωή,
- ✓ θα **προβληματιστούμε** σχετικά με τον ρόλο της αναλυτικής περιγραφής της ασπίδας.

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Η Θέτις ζητάει από τον Ήφαιστο να κατασκευάσει νέα όπλα για τον Αχιλλέα που αποφάσισε να επιστρέψει στη μάχη (στ. 1-469)

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Διαβάζω τους στίχους 1-469 της ραψωδίας Σ και απαντώ:

- Πού είμαστε; ➔
 Πότε γίνονται όλα αυτά; ➔
 Ποιοι δρουν; ➔

- Εφόσον ο Αχιλλέας γνωρίζει ότι, εάν σκοτώσει τον Έκτορα, σύντομα θα πεθάνει και ο ίδιος, πώς κρίνεις την επιμονή του; Ποιον ρόλο παίζει η μοίρα και ποιον η προσωπική ευθύνη στη ζωή του ανθρώπου;
- Αγαπητό μου ημερολόγιο: Να υποθέσεις ότι είσαι ο Αχιλλέας. Γράψε στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις και τα συναισθήματα που νιώθεις για τον χαμό του αδελφικού σου φίλου, Πάτροκλου.
- Να λύσεις το σταυρόλεξο: **Ο Αχιλλέας θρηνεί για τον χαμό του Πάτροκλου.**

Κάθετα

- Η ... προοικονομεί τον θάνατο του Αχιλλέα.
- Η ... τον βοηθά να αντιμετωπίσει τους Τρώες
- Ο... θα κατασκευάσει την καινούρια πανοπλία του Αχιλλέα
- Οι Αχαιοί ... όλη νύχτα για τον νεκρό Πάτροκλο
- Λίγο πριν τελειώσει η 26η μέρα οι Τρώες κάνουν ...

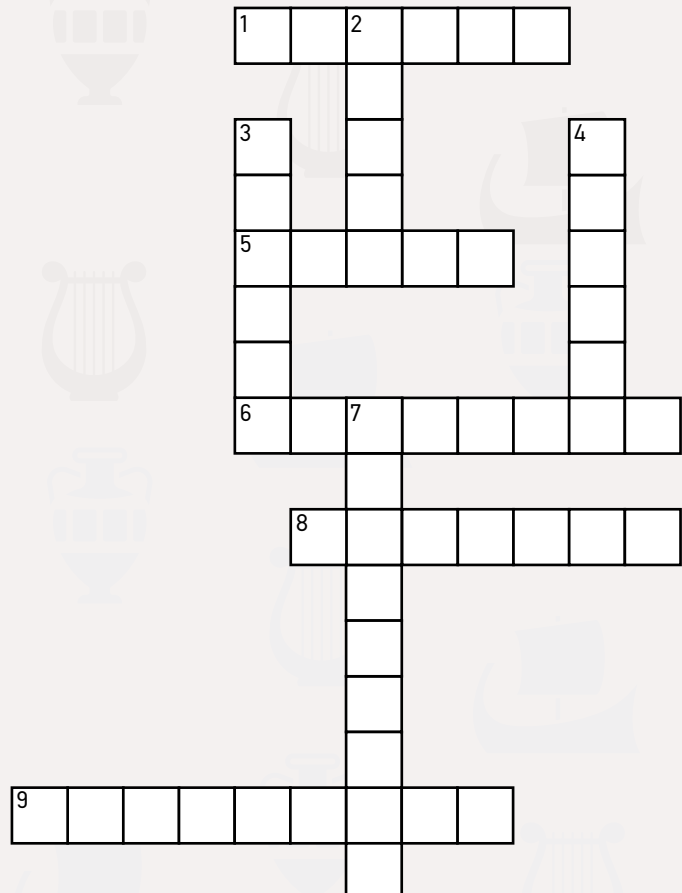
Οριζόντια

- Οι Τρώες αποφασίζουν να διανυκτερεύσουν έξω από τα ... της Τροίας
- Οι Τρώες υποχωρούν ακούγοντας την ... του Αχιλλέα
- Η Θέτιδα φεύγει γρήγορα για τον ...
- Ο Αχιλλέας κλαίει στο ...

*Συμπληρώνω με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα

Συμπλήρωση
κενών -
Ραψωδία Σ

2η Υποενότητα: Κατασκευή και περιγραφή της ασπίδας του Αχιλλέα (στ. 470-617)

470 Κι αυτά ήταν είκοσι, και κίνησαν μαζί, και στα καμίνια. φουσούσαν, δυνατά ξεχύνοντας λογής λογής αγέρα, πότε τον Ήφαιστο, σα βιάζονταν, γοργά να παραστέκουν, και πότε πάλε όπως τον βόλευε, να βγει η δουλειά ως την άκρα. Ρίχνει μετά καλαί (κασσίτερος) κι ατίμητο μες στη φωτιά χρυσάφι κι ασήμι και χαλκό ακατάλυτο (άφθαρτο), και γρήγορα απιδώνει (τοποθετεί) το αμόνι (εργαλείο των σιδεράδων) το τρανό στο κούτσουρο, και πήρε στό 'να χέρι τη δυνατή βαριά, και στο άλλο του χερώνει (πιάνει) το διλάβι (τσιμπίδα). Και πρώτα δυνατό, θεόρατο βάζει μπροστά σκουτάρι (ασπίδα) δουλεύοντάς το ολούδε· στέρωσε τριπλό λαμπρό στεφάνι

480 λίοφωτο γύρα, και το κρέμασεν από λουρί ασημένιο. Με πέντε φύλλα τότε τό 'στρωσε, μετά στη ράχη απάνω λογής λογής πλουμίδια εχάραξε με τη σοφή του τέχνη. Βάζει τη γης, βάζει τη θάλασσα, βάζει τα ουράνια απάνω, βάζει τον ήλιο τον ακούραστο, τ' ολόγιομο φεγγάρι, κι όλα τ' αστέρια, ως στεφανώνουνε τον ουρανό τρογύρα (τριγύρω)· το Αλετροπόδι, τα Βροχάστερα, την ώρα Πούλια βάζει και το Χορό τον Εφταπάρθενο, που τότε λεν κι Αμάξι, κι αυτού γυρνάει παραμονεύοντας το Αλετροπόδι πάντα, και μόνο αυτός λουτρό δε χαίρεται στον Ωκεανό ποτέ του.

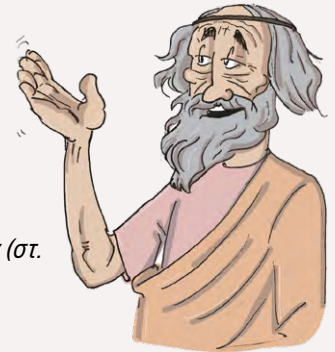
490 Κι ακόμα παίρνει βάζει απάνω του δυο πολιτείες ανθρώπων, πανέμορφες· στη μια ξεφάντωσης (γλέντια) ιστόρησε και γάμους· τις νύφες παίρναν απ' τα σπίτια τους με φώτα, με λαμπάδες, και τις περνούσαν με νυφιάτικα τραγούδια από τις ρούγες (γειτονιές). Και στρουφογύριζαν χορεύοντας οι νιοί, κι ανάμεσα τους φιαμπόλια (μουσικό όργανο) και κιθάρες άκουγες να παίζουν κι οι γυναίκες στην πόρτα η καδεμιά τους έστεκε και δάμαζε το ψίκι (πομπή). Κι οι άντρες στη σύναξη εμαζώνουνταν, πλήθος μεγάλο, κι είχε καθγάς ανάψει· δυο τους μάλωναν για κάποιου σκοτωμένου την ξαγορά (εξαγορά)· κι ο πρώτος φώναζε κι ορκίζονταν στους άλλους

500 πως έχει ξεπλερώσει, ο δεύτερος πως τίποτα δεν πήρε. Και σε κριτή κι οι δυο τους γύρευαν να παν να βγάλει κρίση. Κι ο κόσμος εμοιράσθη κι έπαιρνε και των δυονώ το μέρος· κι οι κράχτες να κρατήσουν πάλευαν τον κόσμο, κι οι γερόντοι στα μαγλινά (λεία) πεζούλια εκάθιζαν, στο άγιο το αλώνι μέσα· κι από τους κράχτες τους βροντόλαλους ραβδιά στα χέρια επαίρναν, κι αυτά κρατώντας εσηκώνονταν να κρίνουν ένας ένας. Κι ήταν στη μέση εκεί δυο τάλαντα χρυσάφι απιδωμένο, όποιος απ' όλους φρονιμότερα μιλούσε να το πάρει. Στην άλλη πόλη ωστόσο ολόγυρα κάθονταν δυο φουσάτα,

510 κι άστραφταν τ' άρματά τους· δίγνωμη βουλή κρατούσε ετούτους:

Ο Ήφαιστος ξεκινά... (στ. 470-482)

Γιατί ο Ήφαιστος χρησιμοποιεί τα συγκεκριμένα υλικά; Τι υποθέτεις;

Το σύμπαν (στ. 483-489)

Πόλη σε ειρήνη (στ. 490-508)

Μην ξεχάσω:

- να υποθέσω τι μπορεί να ήταν ο κριτής.
- να σκεφτώ αν σήμερα υπάρχουν κριτές και πώς λέγονται.

Πόλη σε πόλεμο (στ. 509-540)

Συγκρίνω την ασπίδα του Αχιλλέα με εκείνη του Αγαμέμνονα

να την κουρσέφουνε πατώντας τη, γιά και το βιος ακέριο πού 'χε το κάστρο τ' ώριο μέσα του στα δυο να το μοιράσουν; Μα εκείνοι αρνιούνταν, κι αρματώνουνταν κλεφτάτα (κρυφά) για καρτέρι· στα τείχη εστέκαν οι γυναίκες τους και τα μικρά παιδιά τους κι οι άντρες που γερατιά τους πλάκωναν, ψηλά να το φυλάνε. Κι οι *επίλοιποι* (υπόλοιποι) εκινούσαν κι άνοιγαν μπρος η Αθηνά Παλλάδακι ο Άρης το δρόμο τους, ολόχρυσοι και στα χρυσά ντυμένοι, ψηλοί, πανώριοι μέσα στ' άρματα, και σα θεοί απ' τους άλλους μεμιάς ξεχώριζαν, τι *ανάριμμα* (κορμοστασιά) τόσο οι θνητοί δεν είχαν.

520 Κι ως έφτασαν εκεί που διάλεξαν να στήσουν το καρτέρι, στον ποταμό, κει που όλα πήγαιναν τα ζωντανά να πιούνε, πήραν κάδισαν, με τα λιόλαμπρα χαλκάρματα ζωσμένοι. Χώρια απ' τ' ασκέρι δυο βιγλάτορες κάδονταν καρτερώντας πότε τ' αρνιά και τα στριφτόκερα θα ιδούν να φτάνουν βόδια. Σε λίγο επρόβαλαν, και πίσω τους ακλούδουν δυο βοσκάριοι, κι όπως ο νους τους δεν κακόβαζε, λαλούσαν τη φλογέρα. Κι εκείνοι, ως τά 'δαν μπρος τους, χίμιξαν, και γρήγορα ξεκόβουν όλα τα βόδια και τ' ασπρόμαλλα τ' αρνιά, καθώς τραβούσαν μαζί κοπαδιαστά, και, δίπλα τους και τους βοσκούς σκοτώνουν.

530 Κι οι άλλοι, *γρικώντας* (ακούγοντας) το *συντάραχο* (ταραχή) στα βόδια τους τρογύρα, εκεί που εκάδουνταν στη σύναξη, μεμιάς πηδούν στ' αμάξια, τ' άτια (άλογα) δρομώνουν τ' *ανεμόποδα* (γρήγορα) και μονομιάς τους φτάνουν. Κι ως πήραν θέση, άνοιξαν πόλεμο στου ποταμού τους *όχτους* (όχθες), ο ένας στον άλλο απάνω ρίχνοντας με χάλκινα κοντάρια.

Εκεί κι η Αμάχη, εκεί ο Συντάραχος, εκεί του Χάρου η Λάμια, κι έπιανε πότε έναν αλάβωτο, πότε έναν λαβωμένο, – που ζούσε ακόμα, πότε ξέσερνε κάποιο νεκρό απ' το πόδι, κι απ' το αίμα των αντρών στους ώμους της άλικο ρούχο εφόρειε. Κι όπως σάλευαν και χτυπιόντουσαν και τα κουφάρια εσέρναν

540 ο ένας του άλλου των σκοτωμένων τους, σα ζωντανοί εμφαντάζαν. Κι έβαζε ακόμα απάνω νιόσκαφτο, παχύ, πλατύ χωράφι, με αφράτο χώμα, τριπλογύριστο· πολλοί *ξευγάδες* (αυτοί που οργώνουν) μέσα φέρναν τρογύρα τα *ξευγάρια* τους κι όργωναν δώδε κείδε· και κάθε που γύριζαν κι έφταναν στου χωραφιού την άκρα, τους ζύγωνε ένας και τους έδινε κρασί γλυκό μια κούπα, στο χέρι καδενός· και γύριζαν στους όργους πίσω εκείνοι, και στου βαδιού να φτάσουν *διάζουνταν* του χωραφιού την άκρα. Κι η γης μαυρολογούσε πίσω τους και φάνταζε οργωμένη, χρυσή κι ας ήταν τέτοια η τέχνη του μεγάλο δάμα αλήθεια!

550 Κι έβαζε ακόμα χτήμα απάνω του βασιλικό, κι αργάτες δέριζαν, κοφτερά στα χέρια τους φουχτώνοντας δρεπάνι· άλλα *χερόβολα* (μικρή δέσμη) σωριάζονταν στο χώμα αράδα αράδα,

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:

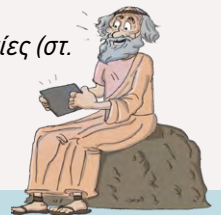
δόλον δ' οὐ τι προνόησαν

.....
.....

Συμπλήρωση πίνακα αντιθέσεων

Γεωργικές εργασίες (στ. 541-572)

Μην ξεχάσω:

να **αναρωτηθώ** πώς αντιμετώπιζαν τη δουλειά που είχαν να κάνουν εκείνη την εποχή και πώς αντιμετωπίζει την εργασία του ο σημερινός άνθρωπος.

κι άλλα τα δέναν με *ασταχόσκοινα* (είδος σχοινοῦ) γερά οι δεματιαστάδες·
 κι ήτανε τρεις που τα δεμάτιαζαν, και πίσω τους αγόρια
 τρέχαν, μάζευαν τα χερόβολα, στην αγκαλιά τα παίρναν,
 και τά 'διναν πιο πίσω· αμίλητος ο βασιλιάς στεκόταν
 με το ραβδί του απάνω στ' όργωμα, βαδιά του αναγαλλιώντας.
 Κάπου πιο πέρα οι κράχτες σύνταζαν κάτω από δρυ το γιόμα·
 βόδι τρανό είχαν σφάζει κι έψηναν με προθυμία, κι οι δούλες
 560 σωρό το αλεύρι το άσπρο εξύμωναν, να φαν οι δεριστάδες.
 Κι έβαζε μέγα αμπέλι απάνω του σταφύλια φορτωμένο,
 χρυσό, πανέμορφο, κι εκρέμουνταν τσαμπιά από κάτω μαύρα,
 κι ως πέρα εστύλωναν τα κλήματα διχάλες ασημένιες.
 Κι άνοιξε σμάλτινο ξεροβόδεξα χαντάκι, και τρογύρα
 από καλάι το φράχτη εσήκωσε· κι ένα ως τ' αμπέλι μόνο
 τραβούσε μονοπάτι, πού 'παιρναν οι αργάτες που τρυγούσαν.
 Και κουβαλούσαν το μελόγλυκο καρπό στους ώμους πάνω·
 κοπέλες κι άγουροι χαρούμενοι μες σε πλεχτά κοφίνια·
 κι αναμεσό τους την ψιλόφωνη κιθάρα κάποιο αγόρι
 570 γλυκά βαρώντας όμορφα έψελνε του Λίνου το τραγούδι
 με γάργαρη φωνή· κι οι επίλοιποι στη γη τα πόδια εκρούγαν
 ξοπίσω του, πηδούσαν, φώναζαν και τραγουδούσαν όλοι.
 Κοπάδι ακόμα από ορδοκέρατα γελάδια βάζει απάνω,
 κι ήταν τα βόδια κι από μάλαμα (χρυσός) κι από καλάι φτιαγμένα·
 κι απ' το μαντρί τους *μουκανίζοντας* (μουγκρίζοντας) για τη βοσκή βιαζόνταν
 στο θροντερό αποδίπλα ποταμό, στα λυγερά καλάμια.
 Βοσκοί μαλαματένιοι τέσσεροι τραβούσαν με τα βόδια,
 κι αντάμα εννιά σκυλιά γοργόποδα ξοπίσω τους ακλούδουν.
 Ωστόσο δυο λιοντάρια ανήμερα στου κοπαδιού τον κάβο
 580 ταύρο είχαν πιάσει μουκανιάρικο, κι ως τον εσέρναν, πέρα
 τα μουγκρητά του αχούσαν πίσω του βοσκοί και σκύλοι έτρεχαν
 μα αυτά προλάβαν, και ξεσκίζοντας του ταύρου το τομάρι
 το αίμα το μαύρο και τα σπλάχνα του ρουφούσαν, κι οι τσοπάνοι
 του κάκου *αγγρίζαν* (φώναζαν) τα γοργόποδα σκυλιά να τους ριχτούνε·
 τι αυτά μπροστά στους λιόντες δειλίαζαν, κι αντίς να τους δαγκάσουν
 χιμώντας, στέκαν δίπλα, εγαύγιζαν, και πίσω πάλε έφευγαν.
 Κι έβαξε απάνω ο Κουτσοπόδαρος μεγάλο βοσκοτόπι,
 κάτασπρα πρόβατα να βόσκουνε σε λαγκαδιά πανώρια,
 κι ακόμα σάνες και ξερόμαντρες και σκεπαστές καλύδες.
 590 *Ξόμπλιαζε* (σχεδιάζε) ακόμα ο κουτσοπόδαρος θεός και χοροστάσι,
 όμοιο μ' εκείνο πού 'χε ο Δαίδαλος της ομορφομαλλούσας
 της Αριάδνης στην απλόχωρη Κνωσό παλιά φτιαγμένο.
 Άγουροι εκεί κι ακριβαγόραστες παρθένες είχαν στήσει
 χορό, κι ο ένας του αλλού εκρατούσανε πα στον *αρμό* (άρθρωση) τα χέρια.
 Λινό αγανό (άνετο) εφορούσαν όλες τους, καλόφαντους εκείνοι

Οι παραστάσεις της ασπίδας του Αχιλλέα

Ήξερες ότι...

Η καλλιέργεια της αμπέλου, η συγκομιδή των σταφυλιών (τρύγος) και η παραγωγή οίνου στην Ελλάδα ξεκινάει από τον 15ο αιώνα π.Χ.;

Ποιμενική ζωή (στ. 573-589)

Σχολιασμός φράσεων - Ραψωδία Σ

Χορός (στ. 590-606)

χιτώνες, απαλά που εγυάλιζαν με λάδι ποτισμένοι.
 Φορούσαν όλες ανδοστέφανα στην κεφαλή, κι εκείνοι
 χρυσά μαχαιρία που ανακρέμουνταν από λουριά ασημένια.
 Κι όλοι τους πότε αντάμα εχόρευαν με πόδια μαθημένα,
 600 τόσο αλαφριά, σαν όντας κάδεται και τον τροχό του βάζει
 ο κανατάς μπροστά, κοιτάζοντας αν εύκολα γυρίζει,
 και πότε πάλε αράδες έτρεχαν η μια στην άλλη αντίκτρα.
 Γύρω εστεκόταν και καμάρωνε τον όμορφο χορό τους
 κόσμος πολύς· και πλάι τους κάδουνταν βαρώντας την κιθάρα
 ο θεός τραγουδιστής· κι ως άνοιγε το στόμα του να ψάλει,
 εκεί στη μέση τούμπες άρχιζαν να κάνουν δυο ακροβάτες.
 Κι ακόμα βάζει το περίτρανο του Ωκεανού ποτάμι
 στου σκουταριού του στέριου ολόγυρα το πιο ακρινό στεφάνι.
 Και το σκουτάρι αφού μαστόρεψε το δυνατό, το μέγα,
 610 του μαστορεύει και το θώρακα, πιο λαμπερό από φλόγα·
 του μαστορεύει στα μελίγγια του που να ταιριάζει κράνος,
 πανώριο, πλουμιστό, με απάνω του μαλαματένια φούντα·
 κι από καλά φτενό μαστόρεψε στερνά γι' αυτόν κνημίδες.
 Κι ο ξακουσμένος κουτσοπόδαρος σαν τέλεψε τεχνίτης,
 τ' άρματα επήρε και τ' απίδωσε μπρος στου Αχιλλέα τη μάνα.
 Κι ως γερακίνα αυτή απ' τον Όλυμπο πηδάει το χιονισμένο,
 617 τ' αστραφτερά απ' τον Ήφαιστο άρματα στα χέρια της κρατώντας.

Η ασπίδα του Αχιλλέα.
 Α. Monticelli,
 1820.

Ο Ωκεανός (στ. 607-608)

Τα υπόλοιπα όπλα (στ. 609-615)

Εικονική δίκη

Η Θέτις παραλαμβάνει τα όπλα (στ. 616-617)

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις ομηρικές τεχνικές της ραψωδίας Σ.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Σε ένα έπος που θεωρείται πολεμικό, η περιγραφή της ασπίδας του Αχιλλέα είναι ένας εξαιρετικός ύμνος στην ειρήνη και στη ζωή. Ποια είναι τα στοιχεία που επιβεβαιώνουν τον ειρηνικό χαρακτήρα των στίχων 470-617; Πόσοι στίχοι αφιερώνονται στην περιγραφή του πολέμου;
2. Ο Πάτροκλος έχει πέσει νεκρός. Για τον χαμό του θρηνεί ο Αχιλλέας, οι Μυρμιδόνες και όλοι οι Αχαιοί. Έχουμε επίσης δει και τη Θέτιδα να θρηνεί όχι μόνο για τον θάνατο του Πάτροκλου αλλά και για τον επικείμενο θάνατο του γιου της. Γιατί ο ποιητής επιλέγει στο σημείο αυτό να κάνει μία τόσο αναλυτική περιγραφή της ασπίδας αφιερώνοντας σχεδόν 150 στίχους;
3. Γιατί ενώ η Θέτιδα έχει προοικονομήσει τον θάνατο του γιου της περιμένει να πάρει την πανοπλία του Αχιλλέα από τον Ήφαιστο, ενώ ξέρει πως δεν θα σώσει τον γιο της;
4. Να συμπληρώσεις τις περιγραφές των δύο πολιτειών με τις κατάλληλες λέξεις: **ραβδιά, μάχη, μουσικών, πολιορκητές, ένοπλοι, γέροντες, τραγουδούν, εντός, εκτός, πόλη, κριτές, ποτάμι, βοσκοί, ηλικιωμένοι, νύφες, γυναίκες, κοπάδια, χορεύουν.**

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΣΕ ΚΑΙΡΟ ΕΙΡΗΝΗΣ

Στην ειρηνική πολιτεία οι άνθρωποι γλεντούν, και Στους γάμους οι έφευγαν με τραγούδια από τα σπίτια τους και οι νέοι χόρευαν με συνοδεία οργάνων. Σχετικά με τις διαφωνίες, τις ανομίες και τους καβγάδες, λύση δινόταν από τους που ήταν και κρατούσαν

- Μήπως σου κάνει εντύπωση που οι διαφορές λύνονται με ειρηνικό τρόπο και αυτό απεικονίζεται σε μία ασπίδα που πρόκειται να χρησιμοποιηθεί στον πόλεμο;

ΜΙΑ ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΣΕ ΚΑΙΡΟ ΠΟΛΕΜΟΥ

Μία ολόκληρη πολιορκείται. Ένοπλες δυνάμεις υπάρχουν και των τειχών. Οι πολιορκημένοι ετοιμάζονται για καρτέρι. Το τείχος της πόλης υπερασπίζονται και Οι άνδρες, ακολουθώντας την Αθηνά και τον Άρη, φτάνουν στο όπου οι πότιζαν τα ζώα τους. Μόλις φτάνουν στο ποτάμι οι με τα οι πολιορκημένοι σκοτώνουν και σφάζουν τα ζώα μαζί με τους βοσκούς. Ακολουθεί σκληρή , μεταξύ πολιορκημένων και πολιορκητών στις όχθες του ποταμού.

- Τι σου θυμίζει αυτή η σκηνή του πολέμου;
- Στην Ιλιάδα ποιοι είναι οι πολιορκητές και ποιοι οι πολιορκημένοι;

Αποτιμώντας τη ραψωδία Σ ...

1. Τοποθέτησε στη σωστή σειρά τις προτάσεις (πλαίσια κειμένου) βάζοντας αριθμούς στα αριστερά, για να θυμηθούμε τα στάδια κατασκευής της ασπίδας αλλά και ολόκληρου του οπλισμού του Αχιλλέα από τον Ήφαιστο:

	Στον πρώτο κύκλο, στο κέντρο της ασπίδας, απεικονίζονται η γη, η θάλασσα, ο ουρανός, ο ήλιος, το φεγγάρι και τα αστέρια.
	Ο Ήφαιστος παραδίδει την πανοπλία του Αχιλλέα στη Θέτιδα.
	Ξεκινά από την κατασκευή της ασπίδας.
	Στη συνέχεια ο Ήφαιστος κατασκευάζει θώρακα, κράνος και κνημίδες.
	Τα υλικά που χρησιμοποιεί είναι κασσίτερος, χαλκός, σήμι και χρυσός, ώστε η ασπίδα να είναι αδιαπέραστη από τα όπλα του εχθρού.
	Στον τρίτο κύκλο περιγράφονται το όργωμα, ο θερισμός, ο τρύγος και οι συνήθειες των αγροτών.
	Μετά από την παράκληση της Θέτιδας ο Ήφαιστος σπεύδει στο εργαστήριό του, για να κατασκευάσει την καινούρια πανοπλία του Αχιλλέα.
	Στον προτελευταίο κύκλο απεικονίζονται σκηνές από την ποιμενική ζωή αλλά και από τον χορό νέων αγοριών και κοριτσιών.
	Στον επόμενο κύκλο περιγράφονται δύο πολιτείες. Μία σε καιρό ειρήνης και μία σε καιρό πολέμου.
	Την ασπίδα την χωρίζει σε πέντε ομόκεντρους κύκλους.
	Η Θέτιδα φεύγει από τον Όλυμπο.
	Ενώ στον πέμπτο κύκλο απεικονίζεται ο Ωκεανός που περιβάλλει όλους τους προηγούμενους.

ΡΑΨΩΔΙΑ Σ

Όπλοποιία

Ενότητα 7η (στ. 1-617)

2. Πόσους στίχους αφιερώνει ο ποιητής στον πόλεμο και πόσους σε όλες τις άλλες δραστηριότητες της καθημερινής ζωής; Τι συμπεραίνεις;

3. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της ραψωδίας Σ και τα δικαιολογώ:

1.

.....

2.

.....

- Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας η ραψωδία Σ;
- Τι θα γινόταν αν ο Αχιλλέας δεν αποφάσιζε να σκοτώσει τον Έκτορα;
- Αν δίναμε στη ραψωδία τον τίτλο Ύμνος στην Ειρήνη πώς θα το τεκμηριώναμε;

Η Τροία στο σημερινό Χισαρλίκ της Τουρκίας.
UNESCO world heritage site, Canakkale Province, Τουρκία.

Ομήρου Ιλιάδα

Βράδυ 26^{ης} ημέρας της Ιλιάδας / 10^{ος} χρόνος πολέμου

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

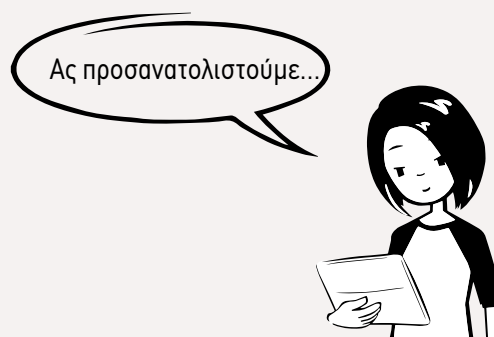

στ. 1-237: Ο Αχιλλέας αποκηρύσσει την οργή του, συμφιλιώνεται με τον Αγαμέμνονα και ετοιμάζεται για τη μάχη.

Πού είμαστε; ⇒ Στο στρατόπεδο των Αχαιών, στη σκηνή του Αχιλλέα

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 27η μέρα της αφήγησης, την 4η ημέρα της μάχης

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Θέτις, Αχιλλέας, Μυρμιδόνες, Αγαμέμνονας, Οδυσσέας

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **αναλύσουμε** τους λόγους του Αχιλλέα, του Αγαμέμνονα και του Οδυσσέα και θα τους **συγκρίνουμε**,
- ✓ θα **θυμηθούμε** την πρώτη συνέλευση των Αχαιών,
- ✓ θα **καταγράψουμε** και θα **σχολιάσουμε** το είδος και την ένταση των συναισθημάτων του Αχιλλέα και του Αγαμέμνονα **αναλύοντας** τα λόγια τους,
- ✓ θα **θυμηθούμε** την **αλληγορία του Φοίνικα στη ραψωδία Ι** για τις Λιτές και την Άτη.

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

στ. 1-237: Ο Αχιλλέας αποκηρύσσει την οργή του, συμφιλιώνεται με τον Αγαμέμνονα και ετοιμάζεται για τη μάχη

1 Η Αυγή η κροκομαντούσα (ροδισμένη) επρόβαινε μεσ' απ' το μέγα ρέμα του Ωκεανού, το φως σε αδάνατους και σε θνητούς να φέρει· κι έφτανε εκείνη στα πλεύμενα με του θεού τα δώρα.

Κι ήβρε πεσμένο απά στον Πάτροκλο τον ακριβό το γιο της να κλαίει πικρά, και πλήθος σύντροφοι τρογύρα μαζεμένοι θρηνούσαν· κι η Θεά η τρισεύγενη πήγε, κοντά του εστάθη, το χέρι τού 'σφίξε, τον έκραξε κι αυτά του λέει τα λόγια: «Παιδί μου, αυτόν ας τον αφήσουμε, κι ας καίγεται η καρδιά μας, να κοιτάται, έτσι αφού το δέλησαν οι αδάνατοι να πέσει.

10 Μόν' έλα εσύ και δέξου τ' άρματα τα ξακουστά του Ηφαιστού· τόσο όμορφα κανείς δε φόρεσε θνητός ποτέ στους ώμους.» Αυτά είπεν η θεά, και τ' άρματα μπρος στου Αχιλλέα τα πόδια πιδώνει χάμω, κι αντιβρόντηξεν η πλουμισμένη αρμάτα (εξοπλισμός)· κι οι Μυρμιδόνες όλοι ετρόμαξαν, δε βάστηξε κανένας να ρίξει τη ματιά του απάνω της, μον' άρχισαν να τρέμουν.

Μόνο ο Αχιλλέας, ως τά 'δε, εχόλιασε (θύμωσε) περίσσια ακόμα, κι άγρια κάτω απ' τα βλέφαρα τα μάτια του ξαστράφταν, σαν τη φλόγα, και του θεού τα δώρα εχαίρουνταν να τα κρατά στα χέρια.

Κι όταν πια χόρτασε κοιτάζοντας την πλουμισμένη αρμάτα, ευτύς στη μάνα του ανεμάρπαστα γυρνώντας είπε λόγια: «Μάνα, ο θεός αλήθεια τ' άρματα μου τά 'χει δώσει, τέτοια καθώς ταιριάζει ένας αδάνατος, κι όχι θνητός να φτιάξει. Με αυτά δ' αρματωθώ, μα σκιάζομαι περίσσια εγώ μη λάχει ωστόσο οι μύγες και στον άτρομο γιο του Μενoitιου μέσα χωθούν, απ' τις πληγές του μπαίνοντας τις χαλκοχτυπημένες, σκουλήκια εντός γεννοσποριάζοντας (γεννώντας), και του νεκρού χαλάσουν την όψη –τι η ζωή του ετέλεψε– κι όλη σαπίσει η σάρκα.»

Καί τότε η Θέτη, η χιοναστράγαλη (με λευκά πόδια) θεά, του απηλογήθη: «Γιε μου, καθόλου να μη γνοιάζεσαι για τούτα στην καρδιά σου·

30 το παίρνω απάνω μου, τ' ανήμερα κοπάδια να του διώξω, τις μύγες, τους νεκρούς στον πόλεμο που τρώνε. Κάτεχέ (γνώριζε) το, άδαφτος κι ένα χρόνο αλάκερο να κοιτάται εδώ πέρα, θα μείνει η σάρκα του ακατάλυτη, και πιο δροσάτη ακόμα. Μον' κράξε τώρα εσύ σε σύναξη τους αντρειανούς Αργίτες, τον πού 'χες πριν στον Αγαμέμνονα θυμό απαρνήσου ομπρός τους, και την αντρεία ζωσμένος γρήγορα για πόλεμο αρματώσου.»

Είπε, και γέμισε τα στήθη του με ατρόμητο κουράγιο· μετά κρασί φλογάτο, αδάνατο, και μόσκο (αμβροσία) στα ρουθούνια του Πάτροκλου σταλάζει, απείραχτο να μείνει το κορμί του.

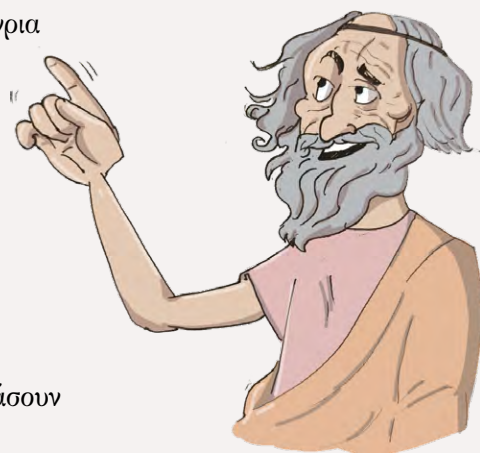
40 Τότε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος εβγήκε στο ακρογιάλι *Ο Αχιλλέας συγκαλεί το στρατό (στ. 40-53)*

Ο Αχιλλέας παραλαμβάνει τα όπλα του και η Θέτις τον συμβουλεύει (στ. 1-39)

Υπογραμμίζω τους στίχους που φανερώνουν την αγάπη της μάνας Θέτιδας.

Η Θέτιδα με την πραγματική μορφή της δίνει την καινούρια πανοπλία στον Αχιλλέα. **Θυμάσαι πώς λέγεται αυτή η τεχνική;**

Υπογραμμίζω τις τέσσερις συμβουλές της Θέτιδας στον Αχιλλέα.

σκούζοντας άγρια, και ξεσήκωσε τους αντρειανούς Αργίτες.
Κι όλοι που απόμεναν πρωτύτερα στο αρμενοστάσι (περιοχή των πλοίων) μέσα, κι οι τιμονιέροι (καπετάνιοι) που εκρατούσανε των караβιών το δοιάκι (τιμόνι), κι οι τροφοδότες μέσα στ' άρμενα (εξαρτήματα πλοίου) που το ψωμί εμοιράζαν, όλοι μαζί κινούν στη σύναξη, τι είχε ο Αχιλλέας προβάλει, κι ήταν καιρό πολύ απ' τον πόλεμο τον άγριο τραβηγμένος.
Μαζί ο Οδυσσεάς ο αρχοντογέννητος κι ο ατρόμητος Διομήδης τρανοί πολέμαρχοι, κουτσαίνοντας πηγαΐναν, κι ακουμπούσαν πα σε ραβδιά, τι πόνους ένιωδαν ακόμα στις πληγές τους.

50 Κι ως φτάσαν, κάδισαν στη σύναξη μπροστά, στην πρώτη αράδα.

Στερνός επρόβαλε ο Αγαμέμνονας ο ρήγας, λαβωμένος μαθές και τούτος· μες στον πόλεμο τον άγριο του Αντηνόρου ο γιος ο Κώννας, με το χάλκινο τον είχε βρει κοντάρι.

Κι ευτύς, ως όλοι πια εμαζώχτηκαν οι Δαναοί, εσηκώθη αναμεσό τους ο φτερόποδος και μίλησε Αχιλλέας:

«Δες ήταν, γιε του Ατρέα, το πού 'γινε το πιο καλό στους δυο μας, σένα και μένα, σύντας (όταν)πέσαμε σε καρδιοφάουσα (καταστροφική) αμάχη, θυμό γεμάτοι, και μαλώσαμε για την κοπέλα εκείνη;

«Αχ, νά 'ταν να την είχε η Άρτεμη δοξέψει (σκοτώσει) στα καράβια

60 τη μέρα εκείνη που την έπαιρνα, τη Λυρνησό πατώντας!

Τόσοι Αχαιοί τη γη την άμετρη δε θα δαγκώναν έτσι κάτω απ' τα χέρια των αντίμαχων, όσο ο θυμός μου εκράτει.

Ο Έχτορας άλλο που δεν ήθελε, κι οι Τρώες! Ωστόσο χρόνια οι Αργίτες το δικό μας μάλωμα θαρρώ θα το θυμούνται.

Μα ό,τι έγινε έγινε, ας τ' αφήσουμε, κι ας μας βαραίνει ο πόνος, κι εντός μας την καρδιά ας δαμάσουμε, σφιγμένοι απ' την ανάγκη.

Τώρα απαρνιέμαι εγώ τη μάνητα (θυμός), μηδέ και μου ταιριάζει θυμό να δρέφω ακαταλάγιαστο. Μα εσύ στη μάχη σπρώξε τους Αχαιούς τους μακρομάλληδες, δίχως καιρό να χάνεις·

70 κι εγώ στους Τρώες θ' ανοίξω πόλεμο, να ιδώ αν το δένε ακόμα τις νύχτες δίπλα στα καράβια μας να τις περνούν· ωστόσο στη γη θα γείρει λέω χαρούμενος— να ξαποστάσει εκείνος που θα γλιτώσει απ' το κοντάρι μου στην άγρια μέσα μάχη.»

Αυτά είπε, κι οι Αχαιοί το χάρηκαν οι καλαρματωμένοι, που αφήκε το θυμό του ο αντροκάρδος γιος του Πηλέα· και τότε ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας μιλούσε καδισμένος,

χωρίς να σηκωθεί απ' τη θέση του και να σταθεί στη μέση:

«Αργίτες αντρειωμένοι, φίλοι μου, πιστοί συντρόφοι του Άρη, σωστό ν' ακούτε αυτόν που ασκώνεται (έχει τον λόγο), να μην τον σταματάτε

80 στη μέση μπαίνοντας· αλλιώς κι ο πιο καλός σαστίζει.

Όταν πολλοί φωνές ασκώνετε, κανένας πώς ν' ακούσει; πώς ν' ακουστεί; η φωνή του χάνεται, και δυνατά ας φωνάζει.

Τώρα θα πω κι εγώ τη γνώμη μου στον Αχιλλέα, κι ωστόσο

Πάλι φωνάζει ο Αχιλλέας!

Στη ραψωδία Σ ο Αχιλλέας φώναξε, για να φοβίσει τους Τρώες και να απομακρυνθούν από το νεκρό σώμα του Πάτροκλου. **Τώρα γιατί φωνάζει;**

Ο Αχιλλέας ζητάει συμφιλίωση με τον Αγαμέμνονα (στ. 54-73)

Μην ξεχάσω:

- να **ανατρέξω** στην Α ραψωδία για να **θυμηθώ** την πρώτη συνέλευση των Αχαιών,
- να **σχολιάσω** τα θέματα των δύο συνελεύσεων.

Συνέπειες σύγκρουσης Αχιλλέα Αγαμέμνονα

Ο Αγαμέμνονας απολογείται (στ. 74-144)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:
μήνιν άπειπόντος μεγαθύμου Πηλεΐωνος

.....
.....

οι Αργίτες οι άλλοι εσείς ακούστε με, τα λόγια μου προσέχτε:
Οι Δαναοί μαζί μου τά 'βαζαν συχνά, και μου πετούσαν
το λόγο αυτό· μα εγώ δεν έφταιξα στ' αλήθεια· ο Δίας κι η Μοίρα
μονάχα κι η Ερινύα μάς έμπλεξαν η νυχτοπαρωρίτρα (που τριγυρνά τη νύχτα)·
τι αυτοί 'ναι που βαριά στη σύναξη μου δόλωσαν τα φρένα,
ατός μου του Αχιλλέα σαν άρπαξα το αρχοντομοίρι· ωστόσο

90 τί νά 'κανα; θεού το θέλημα που κυβερνάει τα πάντα!

Του Δία παιδί είναι η Τύφλα, αγέραστο, και κάθε νου τυφλώνει,
ανάθεμά τη· κι έχει ανάλαφρα ποδάρια, τι στο χώμα
δεν τα πατάει, μόν' στα κεφάλια μας απάνω οδεύει πάντα,
και τους ανθρώπους βλάπτει μπλέκοντας από τους δυο τον έναν
τι και το Δία τον ίδιο κάποτε, που λεν πως στέκει απάνω
κι από θεούς κι ανθρώπους, τύφλωσεν· η 'Ηρα μαδές και τούτον
τον εξεγέλασε πλανεύοντας, ας ήταν και γυναίκα.

'Ηταν τη μέρα που τον άτρομο τον Ηρακλή μελλόταν
η Αλκμήνη στην *αμηλοπύργωτη* (με ψηλά τείχη) τη Θήβα να γεννήσει·

100 κι εκείνος στων θεών τη σύναξη μιλούσε με καμάρι:

«'Όσοι θεοί που ζουν στον Όλυμπο κι όσες δεές, γρικήστε,
σαν τι η καρδιά στα στήθη μέσα μου με σπρώχνει να μιλήσω:
Κάποιον τρανό η Λεχούσα σήμερα θα βγάλει η πονοδότρα
στο φως, που σε όλους τους γειτόνους του θα βασιλέψει γύρα,
κι αυτός απ' τη γενιά που απ' το αίμα μου στη γη γονοκρατιέται.»

Κι η 'Ηρα η σεβάσμια του αποκρίθηκε με πονηριά μεγάλη:

«Να μας γελάσεις δες· τα λόγια σου δε θα τα κάμεις πράξη!

Μον' έλα τώρα κι όρκον άμωσε τρανό, του Ολύμπου ρήγα,
πως σε όλους γύρα τους γειτόνους του θα βασιλέψει εκείνος

110 που την ημέρα αυτή απ' της μάνας του τα πόδια ομπρός θα πέσει,
απ' τους θνητούς που από το γαίμα σου μαδές γονοκρατιούνται.»

'Ετσι είπε αυτή, κι ο Δίας το δόλο της δεν τον ψυχανεμίστη (κατάλαβε),
κι όρκο τρανόν αμόνει, που άσκημα μελλόταν να πλερώσει·

τι η 'Ηρα γοργά χιμάει, τ' ακρόκορφα του Ολύμπου παρατώντας,
και στο Άργος φτάνει ευτύς· τι κάτεχε κει πέρα του Περσέα

ο γιος ο Σθένελος πως όριζε, κι είχε τρανή γυναίκα,

πού 'τρεφε τότε μες στα σπλάχνα της επτά μηνών αγόρι,

Κι όξω στο φως ευτύς της τό 'βγαλε, κι ας τού 'λειπαν δυο μήνες,
μα της Αλκμήνης εσταμάτησε τους πόνους και τη γέννα.

120 Ατή της έφερε το μήνυμα στο Δία, το γιο του Κρόνου:

«Κάποιο μου λόγο, αστραποκέραυνε πατέρα Δία, δ' ακούσεις·

γεννήθηκε ο τρανός που μέλλεται να όριζει στους Αργίτες,

κι είναι ο Ευρυσθέας, ο γιος του Σθένελου και του Περσέα τ' αγγόνι,

γενιά δικιά σου, και ταιριάζει του να ρηγαδέψει στο Άργος.»

Είπε, κι αυτόν πικρός τον χτύπησε βαθιά στα φρένα πόνος,

Η Άτη τύφλωσε
το μυαλό του
Αγαμέμνονα

Η δεύτερη
συνέλευση των
Αχαιών

Μην ξεχάσω:

- να **υπογραμμίσω** τις απόψεις του Αχιλλέα και του Αγαμέμνονα,
- να **σκεφτώ** τη συναισθηματική φόρτιση των ομιλητών αλλά και των ακροατών,
- να **φαντασθώ** την ένταση της φωνής, τις κινήσεις και τις εκφράσεις του προσώπου των ομιλητών,
- να **αναρωτηθώ** γιατί υπάρχει μεγάλη διαφορά στην έκταση των δύο λόγων,
- να **ανατρέξω** στη ραψωδία Ι να θυμηθώ τι ήταν η Άτη και οι Λιτές.

'Ηξερεις ότι...

Την Άτη, την τύφλωση του νου και τις συμφορές που προκαλούσε στους ανθρώπους, μπορούσαν να επανορθώσουν μόνο οι Λιτές και μόνο στους ανθρώπους που έχουν μετανοήσει για τις άνομες πράξεις τους;

κι ευτύς χιμάει κι απ' τα ωριοπλέξουδα μαλλιά την Τύφλα αρπάξει,
βαρύ θυμό στα φρένα νιώδοντας, κι όρκο τρανόν αμόνει,
να μη γυρίσει πα στον Όλυμπο και στ' αστεράτα ουράνια
ποτέ πια η Τύφλα, που τυφλώνει μας, θεούς κι ανθρώπους, όλους.

130 Αυτά είπε, και στριφογυρνώντας την απ' τ' αστεράτα ουράνια·
τη ρίχνει, κι έτσι εκείνη εβρέθηκε γοργά στη γης απάνω·
κι όλο μαζί της βαρυγκόμιζε θωρώντας τα τυράννια
που ο γιος του στου Ευρυσθέα τη δούλεψη τραβούσεν άπρεπά του.
Όμοια και μένα, τότε που άπαντα (αδιάκοπα) στων καραβιών τις πρύμνες
ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας χαλνούσε τους Αργίτες,
η Τύφλα πάντα με δυνάστευε, που πρωτοτύφλωσέ με.
Μ' αφού τυφλώθηκα και μ' έκανε το νου μου ο Δίας να χάσω,
να τα βολέψω δέλω, δίνοντας και ξαγορά μεγάλη.

140 Μα βγες στη μάχη τώρα, κι άσκωσε μαζί και το άλλο ασκέρι (πλήθος),
κι εγώ είμαι εδώ· τα δώρα πού 'ταξε σαν ήρθε στο καλύβι
χτες ο Οδυσσέας ο αρχοντογέννητος, θα τά 'χεις δίχως άλλο.
Μ' αν πάλε αλλιώς το δεξ, απάντεχε, κι ας λαχταράς απάλε·
τα δώρα ευτύς απ' το καράβι μου θα φέρουν οι συντρόφοι,
να ιδείς τί σου χαρίζω, μέσα σου για να φραθείς (χαρείς) περίσσια.»

Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
«Υγιέ του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
τα δώρα αν θέλεις τώρα δώσ' τα μου, καθώς ταιριάζει κιόλα,
γιά κράτα τα και συ· στο χέρι σου! Μα τώρα ομπρός, στη μάχη
το γρηγορότερο! Την ώρα μας μη χάνουμε εδώ πέρα
150 χασομερώντας· τι η πιο δύσκολη δουλειά μπροστά μας στέκει.
Τώρα ξανά μες στους μπροστόμαχους τον Αχιλλέα θα δείτε
των Τρώων τους λόχους με το χάλκινο κοντάρι ν' αφανίζει.
Όμοια και σεις, το νου στον πόλεμο, και τον οχτρό χτυπάτε!»
Τότε ο Οδυσσέας ο πολυκάτεχος (που ξέρει πολλά) του απηλογήθη κι είπε:
«Παλικαριά, Αχιλλέα θεόμορφε, τρανή κι αν έχεις, όχι,
μη σπρώχνεις τους Αργίτες άφαγους στο κάστρο να χυδούνε,
και με τους Τρώες ν' ανοίξουν πόλεμο· τι η μάχη θα βαστάξει
πολύ, από τη στιγμή που σμίγοντας θα χτυπηθούν τ' ασκέρια μάχη
και την καρδιά ο θεός με δύναμη και των δυονώ γεμίσει.

160 Μόν' τους Αργίτες τώρα πρόσταξε μπρος στα γοργά καράβια
να φαν, να πιουν αντρεία κι ανάκαρα (κουράγιο) δε δίνει τίποτα άλλο·
τι απ' την αυγή ως τα βασιλέματα δε δύνεται κανένας
στήθος με στήθος ν' αγωνίζεται χωρίς να φάει καθόλου·
τι ακόμα κι αν λυσοούν τα φρένα του για πόλεμο, όμως νιώθει
όλο και πιο βαρύ το σώμα του, και τον δαμάζει η δίψα
μαζί κι η πείνα, και του λύνουνται τα γόνατα, ως οδεύει.
Μα ο που φωμί χορτάσει τρώγοντας και πiei κρασί, και πιάσει
ολημερίς μετά τον πόλεμο με των οχτρών τ' ασκέρια,

Οι συνελεύσεις των Αχαιών

Ο Αχιλλέας προτείνει να ξεκινήσει η μάχη (στ 145-153)

Οι αρχηγοί προτείνουν να ξεκουραστεί ο στρατός πριν τη μάχη (στ. 154-237)

Για δεξ!! Εδώ ο Όμηρος προβάλλει την του Αχιλλέα!

νιώδει αντρείγιά τρανή στα στήθια του κι ακούραστα τα πόδια,
 170 ως να 'ρδει η ώρα που απ' τον πόλεμο θα γύρουν όλοι πίσω.
 Πες τώρα να σκολάσει η σύναξη, να συνταχτεί το γίωμα (μεσημέρι),
 κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας τα δώρα ας φέρει ομπρός μας,
 ως είμαστε όλοι εδώ στη μάζωξη, καλά για να τα ιδούνε
 οι Δαναοί, και συ στα φρένα σου χαρά βαδιά να νιώσεις.
 Κι ακόμα ορθός, αντίκρα σε όλους μας, ας ορκιστεί, ποτέ του
 πως δεν ανέβηκε στην κλίνη της, δεν έσμιξε μαζί της,
 καθώς το συνηθίζουμε όλοι μας, γυναίκες κι άντρες, ρήγα·
 κι έτσι και συ πια τώρα γλύκανε την πίκρα στην καρδιά σου.
 Μετά ας σου κάνει στο καλύβι του, να σε καλοκαρδίσει,
 180 πλούσιο τραπέζι, όσα σου πρόπευνε μαδές, να τά 'χεις όλα.
 Τώρα πια, γιε του Ατρέα, θα φέρνεσαι πιο δίκια στον καθένα.
 Χαρά στο βασιλιά, που αν τά 'βαλε με κάποιον πρώτος, όμως
 να φιλιωθεί μαζί του αργότερα γυρεύει μοναχός του!»
 Κι ο πρωταφέντης Αγαμέμνονας του απηλογήθη τότε:
 «Γιε του Λαέρτη, αλήθεια χαίρουμαι μ' αυτά τα λόγια πού 'πες·
 τι όλα όπως ταίριαζε τα ιστορήσες και τά 'βαλες σε τάξη.
 Τον όρκο παίρνω που μου γύρεψες, με σπρώχνει κι η καρδιά μου·
 μπρος στους θεούς εγώ όρκο ψεύτικο δεν παίρνω· όμως ας μείνει
 λίγο ο Αχιλλέας εδώ, κι ας βιάζεται να βγει να πολεμήσει.
 190 Όλοι μαζί και εσείς γιά μείνετε, τα δώρα ώσπου να φτάσουν
 απ' το καλύβι μου και κάνουμε πιστούς αγάπης όρκους.
 Το δέλημα μου και τη διάτα (διαταγή) μου γιά άκου, Οδυσσέα, και κάμε:
 Τους πιο αντρειανούς λεβέντες διάλεξε μες στους Αργίτες όλους,
 τα δώρα απ' το δικό μου τ' άρμενο (πλοίο) γοργά να κουβαλήσουν,
 εφές στον Αχιλλέα που τάξαμε, μαζί και τις γυναίκες.
 Μα κι ο Ταλθύβιος στα πλατύχωρα των Αχαιών λημέρια
 κάπρο ας μου βρεί γοργά, να σφάξουμε στον Ήλιο και στο Δία.»
 Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του απηλογήθη κι είπε:
 «Υγίε του Ατρέα, τρανέ Αγαμέμνονα, ρηγάρχη τιμημένε,
 200 μια άλλη φορά μπορείτε, αργότερα, για τούτα να γνοιαστείτε,
 σαν τύχει αναπαή (παύση) στον πόλεμο να κάνουμε μιαν ώρα
 και δε θα βράζει τόσο η μάνητα μες στα δικά μου στήθια.
 Μα τώρα που οι δικοί μας κοίτουνται στο χώμα, σπαραγμένοι
 από τον Έχτορα, σαν τού 'δωκεν ο Δίας τη νίκη – τώρα
 να στρώσουμε τραπέζι θέλετε; Καλύτερο δαρρώ 'ναι
 να βγουν αφάγωτοι, αγιομάτιστοι να χτυπηθούν οι Αργίτες
 τούτη την ώρα ευτύς· κι αργότερα, στου ήλιου το γέρμα (δύση), δείπνο
 πλούσιο ας γνοιαστούμε πια, σα δά 'χουμε ξοφλήσει τη ντροπή μας.
 Όμως πιο πριν κρασί δε δύνεται κι ουδέ φαγί ο λαιμός μου
 210 να κατεβάσει· μένα ο σύντροφος σκοτώθη! Σπαραγμένος

Η νεκρική «προσωπίδα του Αγαμέμνονα». Ανώνυμος δημιουργός, 1550-1500 π.Χ. Αθήνα, Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

Μην ξεχάσω:

να υπογραμμίσω στο κείμενο τους στίχους που δείχνουν την οργή και τη βιασύνη του Αχιλλέα να πάρει εκδίκηση.

Ήξερες ότι...

- Το όνομα του Αγαμέμνονα είναι σύνθετο και σημαίνει «αυτός που επιμένει» (άγαν+μένω);
- Το όνομα του Αχιλλέα σημαίνει, κατά την πιο πιθανή εκδοχή, «αυτός που προξενεί θλίψη στους ανθρώπους» (ρήμα αχέω ή αχεύω);

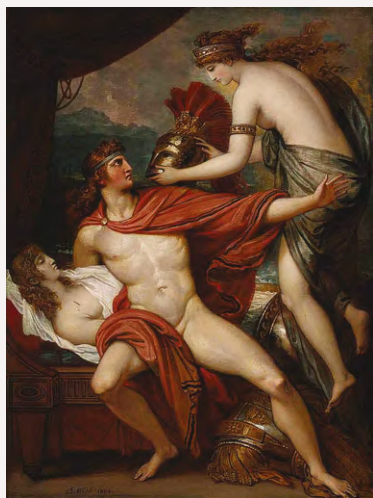
με κοφτερό χαλκό μου κοίτεται μες στο καλύβι τώρα,
κατά την ξώπορτα κοιτάζοντας, και γύρα του οι συντρόφοι
δρηνούν. Γι' αυτά λοιπόν δε γνοιάζομαι, που λέτε εσείς, καθόλου·
αίμα ζητώ, σφαγή και γόσματα φριχτά των πολεμάρχων!»
Τότε ο Οδυσσεάς ο πολυκάτεχος του απηλογήθη κι είπε:
«Γιε του Πηλέα, που ο πιο λιοντόκαρδος στους Αχαιούς λογέσαι,
έχεις αντρεία από μένα πιότερη, περνάς με στο κοντάρι
πολύ, μα λέω κι εγώ στη φρόνεψη (σωστή σκέψη) πως σε νικώ περίσσια·
τι είμαι από σένα γεροντότερος και πιο πολλά κατέχω.

220 Υπομονή λοιπόν στα λόγια μου τώρα η καρδιά σου ας κάνει.
Γοργά μπουχτίζεις απ' τον πόλεμο, που πλήθια απά στο χώμα
σκορπίζει γύρα το δρεπάνι του τα θερισμένα αστάχια·
κι είναι η σοδειά σου κακορίζικη, τη ζυγαριά σαν κλίνει
ο Δίας, που κυβερνάει τον πόλεμο στης γης το ανθρωπολόγι.
Οι Αργίτες το νεκρό δε γίνεται με την κοιλιά να κλάψουν,
τι πλήθιοι απανωτοί σωριάζονται στο χώμα κάθε μέρα·
πότε λοιπόν από τον κάματο κανείς να ξανασάνει:
Ωστόσο εμείς όποιον σκοτώνεται να δάβουμε ταιριάζει
με *ανεσπλαχνη* (σκληρή) καρδιά, δρηνώντας τον τη μέρα εκείνη μόνο.

230 Κι όσοι γλιτώνουν απ' τον πόλεμο τον άγριο, ας μην ξεχνούνε
να τρων, να πίνουν, νά 'χουν δύναμη, με πιο μεγάλο πείσιμα
δίχως ξανάσα τους αντίμαχους να πολεμούμε πάντα,
χαλκό φορώντας ακατάλυτο. Μα τώρα ομπρός, κανένας
να μη χασομερά, προσμένοντας να πάρει κι άλλη διάτα·
τι όποιος προσμένει κι άλλη διάτα μας βαριά θα το πλερώσει,
στα πλοία που θα βρεθεί τ' Αργίτικα. Λοιπόν μαζί ας ριχτούμε
πάνω στους Τρώες τους αλογάρηδες, χτυπώντας τους με λύσσα.»

Ο Θνήσκων Αχιλλέας. Ernst Herter, 1884, Αχίλλειον, Κέρκυρα.

Στίχοι 238-424: Ο Αχιλλέας αναγκάζεται να υποχωρήσει και να δεχτεί να αφήσει το στράτευμα να ξεκουραστεί για λίγο, να δεχτεί τα δώρα του Αγαμέμνονα και μετά να ετοιμαστεί για τη μάχη. Πράγματι, αφού τελείωσε η συνέλευση, οι Μυρμιδόνες έφεραν όλα τα δώρα μαζί με τη Βρισηίδα στη σκηνή του Αχιλλέα. Η νεαρή κοπέλα μόλις βλέπει τον νεκρό Πάτροκλο ξέσπασε σε θρήνο. Εν τω μεταξύ οι Αχαιοί και ο Αχιλλέας ετοιμάζονται για τη μάχη. Ο ήρωας γνωρίζει πως αυτή η μάχη θα φέρει κοντά και τον δικό του θάνατο, τον οποίο προφητεύει και το αγαπημένο του άλογο, ο Ξάνθος, με φωνή δοσμένη από την Ήρα. Ο Αχιλλέας όμως έχει πάρει την απόφασή του...

Η Θέτις παραδίδει τα καινούρια όπλα στον Αχιλλέα. Wes, Benjamin, 1804, λάδι σε μουσαμά. Los Angeles County Museum of Art.

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις ομηρικές τεχνικές της ραψωδίας Τ.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Παρόλο που η Θέτιδα είναι θεά, και σε αυτή την ενότητα παρουσιάζεται ως μία στοργική, προστατευτική και ευαίσθητη μητέρα που βοηθά το παιδί της σε ό,τι της ζητά. Να εντοπίσεις στο κείμενο τους στίχους όπου παρουσιάζεται η Θέτιδα-μητέρα. Στη συνέχεια να την ηθογραφήσεις σύντομα.

2. Να συμπληρώσεις τα παρακάτω «Δελτία Λόγων»:

I. Το δελτίο του λόγου του Αχιλλέα

A. Ο Αχιλλέας στον πρώτο λόγο του αναφέρει:

.....

.....

.....

.....

II. Το δελτίο του λόγου του Αγαμέμνονα

A. Ο απολογητικός λόγος του Αγαμέμνονα φανερώνει την αμηχανία του μπροστά στους Αχαιούς αλλά και τη μεταμέλειά του. Να καταγράψεις τα αντίστοιχα σημεία του κειμένου.

.....

.....

.....

.....

B. Ο Αγαμέμνονας, αμήχανος και μετανιωμένος, προκειμένου να ενισχύσει τα πειστήρια της αθωότητάς του, αναφέρει ένα παράδειγμα που αφορά:

.....

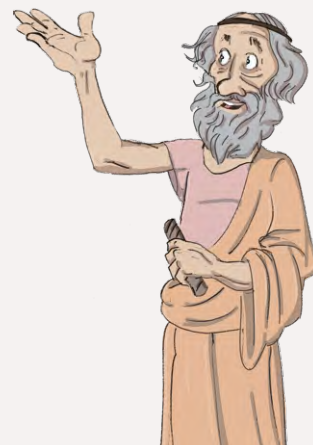
.....

.....

.....

Γ. Έχεις γράμμα...

Ας υποθέσουμε ότι είσαι ο Αχιλλέας και δεν συγκαλείς συνέλευση αλλά γράφεις ένα γράμμα στον Αγαμέμνονα, εκθέτοντάς του τα συναισθήματά σου από τον χαμό του φίλου σου, την επιθυμία σου να επιστρέψεις και τις προτάσεις σου. Τι θα του έγραφες σε 100 λέξεις το πολύ;

Αποτιμώντας τη ραψωδία Τ ...

1. Τι μας δίδαξε η **μῆνις** του Αχιλλέα; Τελικά πήρε χαρά επειδή τον παρακαλούν να επιστρέψει στη μάχη ή πόνο από τον θάνατο του Πάτροκλου;
2. Τοποθέτησε στη σωστή χρονολογική σειρά τις προτάσεις (πλαίσια κειμένου) βάζοντας αριθμούς στα αριστερά, για να θυμηθείς τι είπαν οι τρεις σπουδαίοι άντρες στους λόγους τους:

	Του παραδίδει την καινούρια του πανοπλία.
	Ο Αχιλλέας παίρνει πρώτος τον λόγο, αποκηρύσσει την οργή του, ζητά από τον Αγαμέμνονα να συμφιλιωθούν και να ξεσηκώσει τον στρατό για μάχη.
	Τον λόγο παίρνει ο σοφός και συνετός Οδυσσεάς, ο οποίος προτείνει στον Αχιλλέα να κάνει υπομονή και να αφήσει τους στρατιώτες να ξεκουραστούν, να φάνε και να πουν, για να ανακτήσουν τις δυνάμεις τους.
	Στην επιμονή του Οδυσσεά, υπακούει.
	Ο Αχιλλέας όμως δεν νοιάζεται για τα δώρα παρά βιάζεται να μπει στη μάχη να σκοτώσει τον Έκτορα...
	Ο Αχιλλέας τονίζει την αντίρρησή του, αναφέροντας πως αφενός είναι πολύ πικραμένος και δεν μπορεί ούτε να φάει ούτε να πιει αφετέρου βιάζεται να ριχτεί στη μάχη.
	Η Θέτιδα φτάνει στη σκηνή του Αχιλλέα, όπου τον βρίσκει μαζί με άλλους Αχαιούς να θρηνεί τον νεκρό Πάτροκλο.
	Ο Αχιλλέας ακολουθώντας πιστά τις οδηγίες της μητέρας του συγκαλεί όλους τους Αχαιούς σε συνέλευση.
	Ο Αγαμέμνονας απαντώντας στον Αχιλλέα υποστηρίζει πως ανώτερες δυνάμεις του τύφλωσαν τον νου και πήρε το βραβείο του Αχιλλέα, δηλώνει μετανιωμένος και δεσμεύεται να παραδώσει τα δώρα που υποσχέθηκε.
	Η Θέτιδα συμβουλεύει τον Αχιλλέα να συγκαλέσει συνέλευση Αχαιών, να συμφιλιωθεί με τον Αγαμέμνονα και να ετοιμαστεί να ριχτεί στη μάχη.

3. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της Τ και τα δικαιολογώ:

1.
2.

Η Βρισηίδα θρηνεί τον νεκρό Πάτροκλο, χαρακτηριστικό. Francis Engleheart, 1805. Λονδίνο, Βρετανικό Μουσείο.

- Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας η ραψωδία Τ;
- Τελικά ποιο συναίσθημα είναι πιο δυνατό; Ο θυμός ή ο πόνος; Τι πιστεύεις;

Τα δελτία
λόγων της
ενότητας

Παιχνίδι
γνώσεων -
Ραψωδία Τ

Τα
έθιμα του
γάμου

ΡΑΨΩΔΙΑ Υ Θεομαχία

Πού είμαστε; ⇒

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 27η ημέρα της Ιλιάδας (10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιοι δρουν; ⇒

ΡΑΨΩΔΙΑ Φ Μάχη παραποτάμιος

Πού είμαστε; ⇒

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Την 27η ημέρα της Ιλιάδας (10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιοι δρουν; ⇒

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Γιατί πιστεύεις ότι ο ποιητής καθυστερεί τη σύγκρουση Αχιλλέα-Έκτορα;
2. Θυμάσαι τις προηγούμενες δύο συνελεύσεις των θεών; Ποια ήταν τα θέματα με τα οποία ασχολήθηκαν και ποιες αποφάσεις έλαβαν;
3. Να βρεις τα λάθη στις ακόλουθες προτάσεις. Προσοχή! Σε ορισμένες προτάσεις δεν υπάρχει μόνο ένα λάθος ή μπορεί να είναι και ολόκληρη φράση λάθος.
 - α. Μεταφερόμαστε από τον χώρο των σκηνών των Αχαιών στο όρος Ίδη.
 - β. Ο Αχιλλέας επιδιώκει να μονομαχήσει με τον Έκτορα, όμως ο Άρης ρίχνει δίπλα στον Αχιλλέα τον Πολύδωρο.
 - γ. Ο Αχιλλέας αφοπλίζει τον Αινεία, ο οποίος γλιτώνει χάρη στην παρέμβαση του Απόλλωνα.
 - δ. Όταν ο Αχιλλέας βρίσκεται αντιμέτωπος με τον Έκτορα, δεν καταφέρνει να τον χτυπήσει, διότι τον αρπάζει ο Ποσειδώνας και τον σώζει.
 - ε. Οι Τρώες προσπαθούν να απομακρυνθούν από το πεδίο της μάχης διασχίζοντας τον Πηνειό ποταμό.
 - στ. Ο Σκάμανδρος και ο Σιμόντας πλημμύρισαν και παραλίγο να πνίξουν τον Έκτορα, όμως τον έσωσε η Αφροδίτη.
 - ζ. Ο Αχιλλέας έχει φτάσει μπροστά από τη σκηνή του Πρίαμου.
 - η. Ο Αντήνορας μονομαχεί με τον Αχιλλέα.
 - θ. Ο Ποσειδώνας με τη μορφή του Αγήνορα τρέχει προς τα καράβια.
 - ι. Ο Πρίαμος άνοιξε τις πύλες της Τροίας για να βγουν κι άλλοι Τρώες στρατιώτες.

Εννοιολογικός
χάρτης -
Ραψωδία
Υ ΚΑΙ Φ

Ο Αχιλλέας σκοτώνει τους Τρώες στον ποταμό Σκάμανδρο. Στο βάθος ο Ήφαιστος απειλεί με φωτιά τον ποταμό. Η Ιλιάδα του Ομήρου (μετάφραση Ρορε), τόμος 5, σελ. 283, 1720.

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **1η Υποενότητα (στ. 1-207):** Ο Έκτορας αποφασίζει να μονομαχήσει με τον Αχιλλέα παρά τις ικεσίες των γονιών του. Ο Αχιλλέας κυνηγά τον Έκτορα γύρω από το κάστρο της Τροίας.
- **2η Υποενότητα (στ. 208-404):** Η θεά Αθηνά παραπλανά τον Έκτορα και η μονομαχία ξεκινά. Ο Αχιλλέας σκοτώνει τον Έκτορα και βεβηλώνει το άψυχο σώμα του.

- Πού είμαστε;** ⇨ Στα τείχη της Τροίας, στο πεδίο της μάχης, στον Όλυμπο (Υποενότητα 1η)
Στο πεδίο της μάχης (Υποενότητα 2η)
- Πότε γίνονται όλα αυτά;** ⇨ Την 27η ημέρα της αφήγησης, την 4η ημέρα της μάχης
- Ποιους θα δούμε να δρουν;** ⇨ Πρίαμος, Εκάβη, Δίας, Αθηνά, Έκτορας, Αχιλλέας.

Ας προσανατολιστούμε...

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **σχολιάσουμε** τον θρήνο και τις ικεσίες του Πρίαμου και της Εκάβης, πριν ξεκινήσει η μονομαχία,
- ✓ θα **σχολιάσουμε** τον μονόλογο του Έκτορα,
- ✓ θα **αναλύσουμε** τις φάσεις της μονομαχίας,
- ✓ θα **συνθέσουμε** τα στοιχεία της προσωπικότητας των δύο μονομάχων και θα **σχολιάσουμε** τα συναισθήματά τους,
- ✓ θα **σχολιάσουμε** τον ρόλο των θεών στη ζωή των ανθρώπων.

Τι νέα;

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Ο Έκτορας αποφασίζει να μονομαχήσει με τον Αχιλλέα παρά τις ικεσίες των γονιών του. Ο Αχιλλέας κυνηγά τον Έκτορα γύρω από το κάστρο της Τροίας (στ. 1-207)

- 1 Ἔτσι φευγάτοι αυτοί ως λαφόπουλα στο κάστρο μέσα τώρα τον ἴδρο τους στεγνώναν, κι ἔπιναν νερό να ξεδιψάσουν, στα ὠρια μπροστήδια ἀπάνω γέροντας. Κι οι Δαναοί ακουμπώντας στους ὤμους τα σκουτάρια ἐξύγωναν κοντά στο καστροτεῖχι. Ὅμως τον Ἐχτορα τον κάρφωσε το μαύρο ριζικό του να μείνει ἐκεῖ, στην Τροία κατάμπροστα, στο Ζερβοπόρτι δίπλα. Και στου Πηλέα το γιο γυρίζοντας φωνάζει τότε ο Φοῖβος: «Γιε του Πηλέα, γιατί με γρήγορα με κυνηγᾶς ποδάρια, θνητός ἐσύ θεόν ἀθάνατο; Δεν τό 'νωσες ἀκόμα
- 10 πως εἶμαι ἐγώ θεός, μόν' ἀπαυτα ξοπίσω μου φρενιάξεις; Τους Τρώες να πολεμάς δε γνοιᾶζεσαι, που ως τώρα κυνηγοῦσες και πια τρυπώξαν μες στο κάστρο τους, μόν' ξεστρατίζεις δῶδε; Να με σκοτώσεις δεν το δύνεσαι, τι ἐγώ θνητός δεν εἶμαι!» Τότε ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος του κάνει μανιασμένος: «Μ' ἔχεις πλανέψει, Μακροδόξαρε, στην κακοσύνη ο πρώτος ἀπ' τους θεούς, που ἐσύ με ἀλάργεψες ἀπ' το τειχί, τι εἰδάλλως κι ἄλλοι πολλοί τη γη θα δάγκωναν, μέσα στην Τροία πριν φτάσουν. Δόξα τρανή να χάσω μ' ἔκανες και γλίτωσες κι ἐκείνους, εὐκόλα δα, τι δε φοβήθηκες το γδικιωμό μου πίσω.
- 20 Φτάνει μονάχα νά 'χα δύναμη, και θα σε γδικιωνόμουν!» Εἶπε, κι ἐντύς με γαύραν (περήφανη) ἔπαρση γυρνᾶει κατὰ το κάστρο, ορμή γιομάτος, ὅμοιος με ἄλογο που στους ἀγῶνες τρέχει, και σέρνει ακούραστο το ἀμάξι του, τον κάμπο δρασκελώντας· ὅμοια γοργά κι ἐκείνου ἐδοῦλευαν και γόνατα και πόδια. Κι ὅπως στον κάμπο μέσα ἐχίμιζε, το μάτι πρώτα ἀπ' ὅλους του γέρο Πριάμου τον ἀντίκρισε, να λάμπει σαν το ἀστέρι, που ἀργά το καλοκαίρι ἀσκώνεται, και στην καρδιά της νύχτας μέσα ἀπ' τα πλήδια τ' ἀστρα η λάμψη του περισσία ξεχωρίζει· το λένε και Σκυλί του Ωρίωνα, και πάνω ἀπ' ὅλα τ' ἄλλα
- 30 λαμποκοπάει ψηλά, μα εἶναι ἀσκημο σημάδι, ως ξεπροβάλει, τι φέρνει ἀλήθεια στους κακόμοιρους θνητούς περισσίες δέρμες· ὅμοια ο χαλκός κι ἐκείνου, ως ἔτρεχε, λαμπύριζε στα στήθη. Σε δρῆνο τότε ο γέρος ξέσπασε, κι ἀσκώνοντας τα χέρια την κεφαλή χτυπούσε κι ἔσκουζε, το γιο παρακαλώντας με κλάματα· μα ἐκεῖνος στέκοντας ὀρθός μπροστά ἀπ' τις πόρτες με του Πηλέα το γιο λαχτάριζε να χτυπηθεῖ μονάχα. Απλώνοντας τα χέρια ο γέροντας σπαραχτικά του κρᾶζει: «Στον ἀντρα ἀντίκτρα ἐτούτον, Ἐχτορα, μη στέκεις, καλογιέ μου, μακριά ἀπ' τους ἄλλους ὀλομόναχος, και γοργοθανατίσεις

Αχιλλέας και Απόλλωνας λογομαχοῦν (στ. 1-20)

**Πού βρίσκονται οι Τρώες;
Πού βρίσκονται οι Αχαιοί;**
Ποιος εἶναι ἔξω ἀπὸ τα τείχη της Τροίας;

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την υπογραμμίζω:
Ἔκτορα δ' αὐτοῦ μείναι ὀλοῖή μοῖρα πέδησεν.

Ο Αχιλλέας τρέχει προς τα τείχη της Τροίας (στ. 21-32)

**Εντοπίστηκαν δύο παρομοιώσεις!!!
Να τις καταγράψω και να τις αναλύσω!**

Ο Πριάμος ικετεύει τον Έκτορα να μπει στα τείχη για να σωθεῖ (στ. 33-78)

- 40 απ' του Πηλέα το γιο, τι δύναμη περίσσια απ' όλους έχει, ο σκύλος! Τόση αγάπη οι αθάνατοι να τού 'χαν όση νιώθω γι' αυτόν εγώ, θα τον εξέσκιζαν γοργά σκυλιά κι αγιούπες στο χώμα ξαπλωτό, ν' αλάφρωνε και μένα η πίκρα η τόση· που πλήθιους γιους αρχοντογέννητους μου 'χει παρμένα ως τώρα σκοτώνοντάς τους γιά πουλώντας τους σε μακρινά ακρογιαλία. Κι ακόμα τώρα τον Πολύδωρο και το Λυκάονα ψάχνω και δεν τους βρίσκω, εδώ που κλείστηκαν οι Τρώες στο κάστρο μέσα, η Λαοδόη που μου τους γέννησεν, αρχόντισσα απ' τις πρώτες
- 50 Μ' αν ζουν ακόμα μες στ' Αργίτικα λημέρια, με χρυσάφι και με χαλκό θα τους λυτρώναμε, τι είναι πολύ το βιος μας· προίκα τρανή στην κόρη του έδωκε κι ο ξακουσμένος Άλτης. Μ' αν σκοτωθήκαν πια και βρίσκονται στον Κάτω Κόσμο τώρα, καημός σε μας που τους γεννήσαμε, τη μάνα του κι εμένα, όμως ο κόσμος ο αποδέλοιπος (υπόλοιπος) δε θα πονέσει τόσο, φτάνει μονάχα εσύ να γλίτωνες απ' του Αχιλλέα τα χέρια. Μόν' έμπα, γιε μου, μες στο κάστρο μας καί γλίτώσέ μας όλους, τους Τρώες μαζί και τις γυναίκες τους· στον Αχιλλέα μη δώσεις δόξα τρανή, και συ πεθαίνοντας ταξιδευτείς στον Άδη. Εμένα καν τον κακορίζικο που ακόμα ζω σπλαχνίσου,
- 60 που μέσα στα βαθιά γεράματα του Κρόνου ο γιος μου γράφει άραχλα (δυστυχημένα) τέλη, πλήθια ο δύστηχος σα δω κακά πιο πρώτα, τους γιους να μου σκοτώνουν, σκλάβες τους τις κόρες να μου σέρνουν και να κουρσεύουν (λεηλατούν) το παλάτι μου· να σφεντονίζουν κάτω στο χώμα τα παιδιά τ' ανήλικα μες στη σφαγή την άγρια, και να τραβούν μεθιάς (με τη βία) τις νύφες μου με τ' άνομά τους χέρια. Στερνό και μένα μπρος στην ξώπορτα θα με τραβολογήσουν, ωμό για να με φαν, οι σκύλοι μου, σύντας με κρούσει κάποιος με το σπαθί για το κοντάρι του, και τη ζωή μου πάρει— αυτοί που τάιζα στο τραπέζι μου, να μου φυλάν τις πόρτες·
- 70 κι αφού ρουφήξουν πια το γαίμα μου με φρενιασμένα σπλάχνα, θα ξαπλωθούν μπροστά στην ξώπορτα. Στο νιο ταιριάζουν όλα, που ο κοφτερός χαλκός τον σπάραξε μες στη σφαγή και πέφτει, κι ό,τι κι αν δείξει, είναι όλα του όμορφα, κι ας είναι σκοτωμένος. Μα ενού γερόντου που σκοτώθηκεν οι σκύλοι σαν ντροπιάζουν την άσπρη κεφαλή του, τ' άσπρα του τα γένια, τ' αχαμνά του, χειρότερο κακό δε βρίσκεται για τους δνητούς τους έρμους!» Έτσι μιλούσε τότε ο γέροντας, τα κάτασπρα μαλλιά του συρομαδώντας (τραβώντας), όμως του Έχτορα δεν άλλαζε τη γνώμη. Κι αντίκρα εδέρνονταν η μάνα του, πνιγμένη μες στο δρήνο,
- 80 κι ανοίγοντας τον κόρφο εσήκωσε το στήθος της με τ' άλλο, και μες στα κλάματα ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια: «Έχτορα γιε μου, αυτά σεβάσου τα, σπλαχνίσου εμέ την ίδια! Κάποτε αν βύζαξες τα στήθη μου και ξέχασες τον πόνο,

Ο Πρίαμος ψάχνει τους δύο γιους του, ενώ εμείς ξέρουμε ότι τους έχει σκοτώσει ο Αχιλλέας. **Θυμάσαι πώς λέγεται αυτή η τεχνική;**

Τα λόγια του Πρίαμου φαίνεται πως είναι προφητικά

- να **υπογραμμίσω** τους στίχους που μαρτυρούν τι θα συμβεί, εάν ο Έκτορας πεθάνει,
- να **υποθέσω** τι μπορεί να σκέφτεται και πώς νιώθει ο Έκτορας ακούγοντας τον θρήνο του πατέρα του.

Η Εκάβη ικετεύει τον Έκτορα να μπει στα τείχη για να σωθεί (στ. 79-89)

βάλ' τα στο νου σου τούτα, αγόρι μου, και τον οχτρό πολέμα
 μεσ' απ' το κάστρο μας· μη στέκεσαι στήθος με στήθος μπρος του.
 Δίχως καρδιά είσαι! τι αν σε σκότωνεν αυτός, στο στρώμα απάνω
 δε θα μπορούσα εγώ που σ' έκανα να σε θρηνήσω, μήτε
 η ακριβαγόραστη γυναίκα σου, βλαστάρι μου· μακριά μας
 στ' Αργίτικα καράβια οι γρήγοροι θα σε σπαράξουν σκύλοι!»

- 90 Αυτά κι οι δυο με θρήνους φώναζαν, τον ακριβό το γιο τους
 παρακαλώντας, όμως του Έχτορα δεν άλλαξαν τη γνώμη,
 μον' πρόσμενε το σαρανάπηχο τον Αχιλλέα που ερχόταν –
 Πώς φίδι του βουνού στην τρύπα του παραμονεύει κάποιον,
 φαρμακερά βοτάνια ως γεύτηκε, κι όλο χολή φρενιάζει,
 κι άγριες ματιές πετάει, στην τρύπα του κουλουριαστό τρογύρα·
 με ίδια αγριεμένη λύσσα κι ο Έχτορας το αστραφτερό σκουτάρι
 σε μια γωνιά του πύργου εστύλωσε, χωρίς να κάμει πίσω.
 Βόγγηξε τότε και στην πέρφανη γυρνάει και λέει ψυχή του:
 «Αλί μου! τώρα εγώ αν διαβαίνοντας τις πόρτες μπω στο κάστρο,
 100 πρώτος –το ξέρω– ο Πολυδάμαντας θα βγει να με ντροπιάσει,
 που μού 'δινε βουλή, στο κάστρο μας τους Τρώες να φέρω μέσα,
 φες βράδυ, που ο Αχιλλέας ασκώθηκε για την κακιά μας μοίρα.
 Μα δεν τον άκουσα, και δά 'μασταν πολύ πιο κερδεμένοι.
 Τώρα που τόσο ασκέρι εχάλασα με φταίξιμο δικό μου,
 μπροστά στους Τρώες αλήθεια ντρέπουμε και στις μακρομαντούσες
 Τρωαδίτισσες, κανένας κάποτε μην πει αχαμνότερός μου:
 «Ο Έχτορας χάλασε το ασκέρι μας με την ξεδαρρεσιά του.»
 Αυτά θα πουν. Πολύ καλύτερο για μένα δά 'ταν τότε
 γιά να σκοτώσω, ομπρός του βγαίνοντας, τον Αχιλλέα, πριν γείρω,
 110 γιά και να πέσω από τα χέρια του, σαν άντρας, μπρος στο κάστρο.
 Αν πάλε το σκουτάρι απίθωνα το *αφαλωτό* (στρογγυλό) στο χώμα
 και το βαρύ μου κράνος, κι έγερνα στο τείχος το κοντάρι,
 κι ατός μου επήγαινα τον *άψεγο* (τέλειο) τον Αχιλλέα να σμίξω,
 και την Ελένη πίσω τού 'ταξα κι όλο το βιος μαζί της,
 που μες στα βαδουλά καράβια του φόρτωσε ο Πάρης τότε
 κι έφερε εδώ στην Τροία –της έχτρας μας η αρχή που εστάδη η πρώτη–
 πίσω στους γιους του Ατρέα να τά 'δινα' κι ακόμα εμείς κι οι Αργίτες
 τους θησαυρούς να μοιραζόμαστε που κλεί (κλείνει) το κάστρο εντός του,
 κι όρκο τους Τρώες να πάρουν έβαζα με τους πρωτογερόντους,
 120 να μοιραστούν στα δυο και τίποτα μαδές να μην τους κρύψουν
 απ' όσα πλούτη τ' ώριο κάστρο μας φυλάγει εντός του ακόμα...
 Όμως γιατί η καρδιά μου κάδεται και τ' αναδευεί ετούτα;
 Εγώ μην πάω παρακαλώντας τον, κι αυτός σπλαχνιά δε νιώσει
 κι ουδέ με σεβαστεί, ξαρμάτωτο μονάχα με ξεκάνει
 σα μια γυναίκα, όπως θα βρίσκομαι, με δίχως τ' άρματά μου.
 Καιρός δεν είναι πια να στήσουμε γλυκοκουβεντολόγι,

Ο Έκτορας μονολογεί
 (στ. 90-130)

Εντοπίστηκε **παρομοίωση!!!**
 Να την καταγράψω και να την αναλύσω!

Ο Έκτορας βρίσκεται σε **δίλημμα**:

α) να

Ή

β) να

Αρχικά, δεν σκέφτεται να αντιμετωπίσει
 τον Αχιλλέα! **Γιατί άραγε;**

Μην ξεχάσω:

να υποθέσω τη συναισθηματική φόρτιση
 του Έκτορα.

λόγια του ανέμου, ως ένας άγουρος που σμίξει με κοπέλα,
 ως μια κοπέλα κι ένας άγουρος που γλυκοκουβεντιάζουν.
 Κάλλιο θαρρώ μίαν ώρα αρχύτερα να πιάσουμε το *απάλε* (μάχη),
 130 σε ποιόν να ιδούμε ο αφέντης του Όλυμπου τη νίκη θα χαρίσει.»
 Τέτοια λογιάζοντας τον πρόσμενε, κι ήρθε ο Αχιλλέας σιμά του
 ο κρανοσειστής, πολεμόχαρος θαρρείς πως ήταν Άρης,
 το πηλιορίτικο το *φράξο* (κοντάρι) του το τρομερό κουνώντας
 στον ώμο το δεξιό; κι ο μπρούντζος του στραφτάλιζε τρογύρα
 σαν τη φωτιά που λαμπαδιάζεται για ως ήλιος που προβέλνει.
 Τον είδεν ο Έκτορας και τρόμαξε, δε βάστηξε να μείνει,
 κι αφήνοντας τις πόρτες πίσω του πήρε γοργά να τρέχει.
 Τότε ο Αχιλλέας χιμάει ξοπίσω του με φτερωμένα πόδια,
 καθώς γεράκι, απ' τα πετούμενα το πιο γοργό, που πέφτει
 140 σε περιστέρα πάνω ολότρεμη πα στα βουνά με φόρα,
 κι ως φεύγει αυτή μπροστά, *στηνιαίζοντας* (κραυγάζοντας) την παίρνει του κυνήγου,
 χιμώντας κάθε τόσο πίσω της, στα νύχια του ως να πέσει·
 όμοια κι αυτός λυσσώντας χύνουνταν στον Έκτορα, κι εκείνος
 κάτω απ' των Τρώων το τείχος έφευγε με γρήγορα ποδάρια.
 Τη βίγλα και την ανεμόδαρτην αγριουσικιά περάσαν,
 κι όξω απ' τα τείχη πέρα ερίχτηκαν στη δημοσιά και τρέχαν.
 Να κι οι ανεβάλλουσες οι γάργαρες, απ' όπου ξεπετιούνται·
 του γοργοστρόβιλου του Σκάμαντρου τα δυο τα κεφαλάρια·
σύγλιο (χλιαρό) νερό αναβρύζει τό 'να τους, κι αχνούς ολόγυρά του
 150 πετά από μέσα του, λες κι άναψε φωτιά καπνούς γιομάτη·
 το άλλο αναβρύζει συγκαλόκαιρα νερά σαν το χαλάζι,
 για σαν τον πάγο που κρουστάλλιασε, γιά σαν το κρύο το χιόνι.
 Ήταν εκεί και γούρνες δίπλα τους για πλυσταριά, μεγάλες,
 πανώριες, πέτρινες, οπού 'φερναν τα λιόκαλα σκουτιά τους
 των Τρώων τα ταίρια κι οι πεντάμορφες κοπέλες τους και πλέναν,
 στα χρόνια της ειρήνης, άλλοτε, πριν οι Αχαιοί προβάλουν.
 Κείδε περάσαν, ο ένας φεύγοντας, και κυνηγώντας ο άλλος,
 (τρανός ο πού 'φευγε, τρανότερος ξοπίσω ο κυνηγάρης)
 τρεχάτοι· για σφαχτό δεν πάλευαν και για βοδιού τομάρι,
 160 που παίρνουν όσοι παραβγαίνοντας κερδίζουν στους αγώνες·
 για τη ζωή εδρομούσαν του Έκτορα του αλογατάρη τώρα!
 Πώς στους αγώνες, σύντας πέθανε κάποιος τρανός, με διάση
 τ' άτια δρομίζουν τα μονόνυχα τρογύρα απ' τα σημάδια,
 να πάρει όποιος νικήσει δώρο του γιά σκλάβα γιά τριπόδι·
 όμοια κι εκείνοι τρεις γυρόφεραν φορές το καστροτείχι
 του Πρίαμου τρέχοντας. Κι οι αδάνatoi τους αγναντεύαν όλοι.
 Πρώτος μιλούσε των αδάνατων και των δνητών ο κύρης:
 «Ωχού μου, αλήθεια πολυαγάπητο δνητό στο τείχος γύρα
 δωρώ να κυνηγούν, και μέσα μου τον κλαίει πικρά η καρδιά μου,
 170 τον Έκτορα, που τόσα μού 'καψε μεριά βοδιών ως τώρα

Ο Έκτορας φοβάται και ο Αχιλλέας τον κυνηγά γύρω από το κάστρο (στ. 131-166)

Γιατί ο Όμηρος αναφέρεται στα κεφαλόβρυσσα και τις δεξαμενές που έπλεναν οι γυναίκες τα ρούχα, ενώ μας περιγράφει σκηνή μάχης;

Εντοπίστηκαν παρομοιώσεις!!!
 Να τις καταγράψω και να τις αναλύσω!

Σημείωσε πόσες φορές έκαναν οι ήρωες τον γύρο του κάστρου και σχολίασε τον αριθμό!

Οι θεοί αποφασίζουν για την έκβαση της μάχης (στ. 167-187)

στ' ακρόβουνα της πολυφάραγγης της Ἴδας, πότε πάλε ψηλά στο κάστρο. Τώρα ιδέστε τον τον κυνηγάει με πόδι γοργό ο Αχιλλέας στην πόλη ολόγυρα του Πρίαμου, να τον φτάσει. Ομπρός λοιπόν, θεοί, *ζυγιάστε* (ζυγίστε) το, καλολογιάσετε το· θα τον γλιτώσουμε απ' το θάνατο, για απ' του Αχιλλέα τα χέρια να πέσει πια θα τον αφήσουμε, με όση αντριγιά κι αν έχει;» Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε: «Τί λες, πατέρα αστραποκέραυνε, μαυροσυμφεφιασμένε; Ἐναν δηνό που η Μοίρα θάνατο τού 'χει από χρόνια γράφει
180 πώς δεξ ξανά απ' τον πολυστέναχτο να τον γλιτώσεις Χάρο; Κάμε ό,τι δεξ, μα κι όλοι οι αδάνatoi δεν έχουμε ίδια γνώμη.» Κι ο Δίας γυρνώντας της απάντησεν ο νεφελοστοιβάχτης: «Παιδί μου Τριτογένεια, θάρρεψε, κι αλήθεια δε μιλούσα με την καρδιά μου· δέλω πάντα μου καλός μαζί σου νά 'μαι. Ό,τι γυρεύει ο νους σου κάμε το και μη χασομερίζεις.» Αυτά είπε, κι η Αθηνά, που τό 'θελε κι από τα πριν, πετάχτη και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας με διάση εχύθη κάτω. Κι ωστόσο εχίμιζε στον Ἐχτορα πίσω ο Αχιλλέας τρεχάτος δίχως ξανάσα. Πώς λαφόπουλο ξοπίσω παίρνει σκύλος,
190 που απ' τη μονιά του το ξετόπωσε, μες σε πλαγιές και λόγγους· κι αν μια στιγμή θαρρεί πως ξέφυγε τρυπώνοντας στα δάμνα, μ' αυτός δε σταματάει το λάχνημα και το τρεχιό, ως να τό 'βρει· όμοια τον Ἐχτορα απ' τα μάτια του δεν άφηγε ο Αχιλλέας. Κάθε που αυτός για τις καστρόπορτες του Δάρδανου εκινούσε τρέχοντας, κάτω απ' τους καλόχτιστους για να βρεδεί τους πύργους, μπας κι οι δικοί του τον διαφέντευαν ψηλά με τις σαγίτες, όλο και πρόφταινε καί τού 'μπαινε μπροστά, στον κάμπο πίσω γυρνώντας τον, κι ατός του εβρίσκονταν μεριά του κάστρου πάντα. Πώς μέσα στ' όνειρο δε δύνεσαι να πιάσεις τον που φεύγει,
200 και μήτε να τον πιάσεις δύνεσαι, μήτε κι αυτός να φύγει· όμοια κι εκείνος δεν τον έφτανε, και δεν εξέφευγε ο άλλος. Και τώρα πώς ο μέγας Ἐχτορας θα γλίτωνε του Χάρου αν για στερνή φορά κι ολόστερνη σιμά του δεν ερχόταν ο Απόλλωνας, ορμή και γόνατα γοργά να του χαρίσει· Κουνώντας το κεφάλι του έγνεφε στους άλλους ο Αχιλλέας, πικρές σαγίτες πα στον Ἐχτορα κανένas να μη ρίξει, μην άλλος δοξαστεί χτυπώντας τον, κι εκείνος δεν προφτάσει.

Ο επικείμενος θάνατος του Ἐκτορα επιβεβαιώνεται:

- α) Από τη στεναχώρια του Δία και την αναφορά του σε ενδεχόμενη σωτηρία του Ἐκτορα.
- β) Από τον θυμό της Αθηνάς και την ρητή της δήλωση ότι η μοίρα του Ἐκτορα είναι προδιαγεγραμμένη.
- γ) Από τη συναίνεση του Δία στην επιθυμία της Αθηνάς.

Υπογράμμισε τους σχετικούς στίχους.

Ο Αχιλλέας επιτίθεται με λύσσα στον Ἐκτορα (στ. 188-207)

Εντοπίστηκαν παρομοιώσεις!!!

Να τις καταγράψω και να τις αναλύσω!

Γιατί ο Αχιλλέας δεν ήθελε να ανακατευτεί κανείς Αχαιός στη μονομαχία; Πώς σου φαίνεται ο λόγος;

2η Υποενότητα: Η θεά Αθηνά παραπλανά τον Ἐκτορα και η μονομαχία ξεκινά. Ο Αχιλλέας σκοτώνει τον Ἐκτορα και βεβηλώνει το άψυχο σώμα του (στ. 208-404)

Μα σύντας φτάσαν πια και τέταρτη φορά στις θρυσομάνες, τη ζυγαριά του την ολόχρυση τέντωσε ο Δίας πατέρας·

Με παρέμβαση των θεών ο Ἐκτορας θα αντιμετωπίσει τον Αχιλλέα (στ. 208-247)

- 210 κι έβαζε κλήρους δυο δεξόξερβα του ανήλεου του δανάτου, στη μια του αλογατάρη του Έχτορα, και του Αχιλλέα στην άλλη· κι από τη μέση ως την εσήκωσε, το ριζικό του Εχτόρου γέρνει στον Άδη. Ευτύς τον άφησε κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος. Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, τον Αχιλλέα σιμώνει, κι ως πλάι του εστάδη, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια: «Τώρα, Αχιλλέα τρανέ, αρχοντόγεννε, λογιάζω πως οι δυο μας δόξα περίτρανη θα πάρουμε στ' Αργίτικα καράβια σκοτώνοντας μαζί τον Έχτορα, κι ας μη χορταίνει απάλε. Μέσ' απ' τα χέρια μας δε γίνεται καθόλου να γλιτώσει,
- 220 περίσσια κι αν πασκίσει ο Απόλλωνας ο μακροσαγιτάρης (τοξεύει από μακριά), στου Δία μπροστά του θροντοσκούταρου (που προκαλεί καταιγίδα) κι αν κυλιστεί τα πόδια. Μόν' έλα, στάσου εσύ κι ανάσανε, κι εγώ θα τρέξω τώρα τη γνώμη να του αλλάξω, αντίκρα σου να βγει να πολεμήσει.» Είπε η Αθηνά, κι αυτός την άκουσε και χάρηκε η καρδιά του, κι εστάδη απά στο χαλκομύτικο κοντάρι του ακουμπώντας. Κι εκείνη αφήνοντάς τον έτρεξε στον Έχτορα το γαύρο, του Δήφοβου το διώμα (όψη) παίρνοντας και την τρανή φωνή του· κι ως πλάι του εστάδη, με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια: «Σε ζόρισε ο Αχιλλέας ο γρήγορος πολύ, αδερφέ μου, τώρα
- 230 γύρω απ' το κάστρο κυνηγώντας σε με φτερωμένα πόδια· μα εδώ ας σταδούμε κι ας ανοίξουμε τον πόλεμο μαζί του.» Κι ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας απηλογιά της δίνει: «Και πρώτα αγάπη εσένα, Δήφοβε, σού 'χα περίσσια απ' όλους τους αδερφούς, που ο Πρίαμος γέννησε κι η Εκάβη· ωστόσο τώρα μες στην καρδιά μου ακόμα πιότερο να σ' έχω λογαριάζω, που για χατίρι μου αποκότησες (τόλμησες), σαν είδες πού βρισκόμουν, έξω να βγεις, την ώρα που όλοι τους απόμειναν στο κάστρο.» Τότε η Αθηνά, η θεά η γλαυκόματη, του απηλογήθη κι είπε: «Καλέ μου, αλήθεια κι ο πατέρας μας κι η μάνα η σεβαστή μας
- 240 στα γόνατα μου επέσαν κλαίγοντας, κι οι σύντροφοι τρογύρα, να μείνω μέσα εκεί, τι ανείπωτος τους έχει αδράξει τρόμος· μα μέσα μου η καρδιά εσπαράζονταν από καημό περίσσιο. Ας μπούμε τώρα στο αντροπάλεμα με ορμή, και τα κοντάρια μη λυπηθούμε, γιά να μάδουμε, τάχα ο Αχιλλέας τους δυο μας θα μας σκοτώσει, στα καράβια του τα ματωμένα κούρσα να φέρει, για κι απ' το κοντάρι σου θα πέσει πρώτα εκείνος;» Αυτά είπεν η Αθηνά, και κίνησε μπροστά πλανεύοντας τον. Κι όπως τρεχάτοι κοντοζύγωσαν ο ένας του αλλού χιμώντας, ο μέγας κρανοσειστής Έχτορας του μίλησε έτσι πρώτος:
- 250 «Γιε του Πηλέα, πια δε σε σκιαζομαι σαν πριν, που επήρα δρόμο στο κάστρο τρεις φορές ολόγυρα του Πρίαμου, κι ως χυνόσουν, να σε αντικρίσω δεν το βάστηξα· τώρα η καρδιά με σπρώχνει να χτυπηθούμε πια κατάστηθα, κι όποιονε πάρει ο Χάρος!

Η Αθηνά με τη μορφή του Δήφοβου, εμφανίζεται στον Έκτορα. (στ. 226-231).
Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;

Η Αθηνά-Δήφοβος:
α) Αγνόησε τις ικεσίες των γονιών τους,
β) Προτρέπει τον Έκτορα να αντιμετωπίσουν μαζί τον Αχιλλέα
γ) Αναρωτιέται ποιος θα είναι ο ηττημένος της αναμέτρησης.
Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;

Η μονομαχία ξεκινά... (στ. 248 κ.ε.)

Ο λόγος του Έκτορα (στ. 248-259)

Μόν' ἔλα, τους θεούς να κράζουμε, τι άλλους δεν ἔχει ἀλήθεια κάλλιους μαρτύρους και βλεπάτορες (φύλακες) στις σύβασές (συμφωνίες) μας τούτες: τι το κορμί σου εγώ σκληρόψυχα δε θα ντροπιάσω, αν ἴσως μου δώσει τώρα ο Δίας τη δύναμη και τη ζωή σου πάρω· τα ξακουστά σα γδύσω τ' ἄρματα, θα δώσω το κορμί σου στους Αχαιούς για να το θάψουνε· το ίδιο και συ να κάνεις.»

- 260 Κι εἶπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον: «Ἐχτορα σκύλε, τα συβάσματα καταμεριά παράτα! Ὅπως ποτέ λιοντάρια κι ἄνθρωποι πιστούς δε δένουν ὄρκους, κι οὐδέ κι αρνιά και λύκοι σμίγουνε ποτέ τους να μονιάσουν, μονάχα μίσος ακατάλυτο δουλεύει αναμεσό τους, παρόμοια εγώ και συ δε γίνεται νά 'χουμε αγάπη, μήτε ὄρκους να κάνουμε, πριν ἕνας μας πέσει στη γη, τον Ἄρη για να χορτάσει με το γαῖμα του, τον ἄγριο πολεμάρχο. Βάλε λοιπόν την πάσα τέχνη σου στο νου, καιρός να δείξεις κονταρομάχος και πολέμαρχος πως εἶσαι ψυχωμένος.
- 270 Δεν ἔχεις γλιτωμό! Το θάνατό σου ετοίμασε η Παλλάδα την ώρα αυτή με το κοντάρι μου· κι ὅλες μαζί τις πίκρες θα μου πλερώσεις για τους συντρόφους που σκότωσες λυσσώντας.» Εἶπε, και το μακρόσκιωτο ἔριξε κοντάρι του με φόρα· μα τό 'δε αντίκρα ο μέγας Ἐχτορας και τη ριζιά ξεφεύγει, τι ἔσκυψε, ως τό 'δε· κι ἀπό πάνω του πετώντας το κοντάρι το χάλκινο στο χῶμα εμπήχτηκε· τότε η Αθηνά το αρπάζει κρυφά απ' τον Ἐχτορα και τό 'δωκε ξανά στον Αχιλλέα. Κι ο μέγας Ἐχτορας στον ἄψεγο γιο του Πηλέα φωνάζει: «Θεόμοιαστε Αχιλλέα, ξαστόχησες, κι οὐδέ το θάνατό μου
- 280 ἀπό το Δία στ' ἀλήθεια κάτεχες, καθώς καυκιάσσουν τώρα· πολυλογάς μονάχα εφάνηκες και κομπωτής (απατεώνας) στα λόγια, για να ξεχάσω ἀπό το φόβο μου κι ορμή και αντρεία μπροστά σου. Δε θα μου μπήξεις το κοντάρι σου στο μεσοπλάτι, ως φεύγω, μόνο μπροστά, καθώς θα χύνουμαι, στο στήθος, αν τη χάρη σου κάμει ἕνας θεός· μα γλίτωσε πιο πριν απ' το δικό μου χάλκο κοντάρι – που να χώνευε στη σάρκα σου ὅλο μέσα! Ἔτσι ἀλαφρότερο τον πόλεμο κι οι Τρώες θα νιώδαν ὅλοι, αν πέδαινες, τι ἐσύ τους στάθηκες η πιο βαριά κατάρα.» Εἶπε, και το μακρόσκιωτο ἔριξε κοντάρι του με φόρα,
- 290 και του Αχιλλέα στη μέση ἀλάδευτα βαρίσκει (χτυπά) το σκουτάρι, μα το κοντάρι πέρα ἐπήδηξε. Θυμός τον συνεπῆρε, που η γρήγορη ριζιά τού ξέφυγε του κάκου ἀπό τα χέρια· και με καρδιά σφιγμένη ἐστάθηκε, κι οὐδ' εἶχε ἄλλο κοντάρι. Δριμιά (έντονη) φωνή του Δήφοβου ἐσυρε του στραφτοσκοιταράτου (που ἀστράφτει η ἀσπίδα) για να του δώσει το κοντάρι του, μ' αὐτός σιμά δεν ήταν.

Οι λόγοι του Ἐκτορα στον Αχιλλέα και τον Αἴαντα

Η ἀπάντηση του Αχιλλέα (στ. 260-272)

Ἥξερες ὅτι...

Η ἐπιστροφή των νεκρῶν στην οἰκογένειά τους για ἐνταφιασμό ἦταν ἄγραφος νόμος, που ἐπιβαλλόταν ἀπό τους θεούς και τις παραδόσεις των ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὥστε η ψυχή τους να εἶναι ἀναπαυμένη στον Ἄδη.

Κονταρομαχία (στ. 273-295)

Η πρώτη φάση της μονομαχίας Ἐκτορα-Αχιλλέα

Διορθῶνω τα λάθη της ραψωδίας Χ

Θυμάσαι τι εἶχε προφητεύσει η Ἀνδρομάχη στον Ἐκτορα για το θάρρος και την ορμή του στη ραψωδία Ζ (στ. 407):

Κι ο Ἐχτορας τότε πια κατάλαβε βαδιά του και φωνάζει:

«Αχ, σίγουρα οι θεοί στο θάνατο μ' ἔχουν καλέσει τώρα!

Τον αντρειωμένο εδάρρουν Δήφοβο πως ἔχω πλάι μου, κι είναι στο κάστρο αυτός, και μένα, αλίμονο, μ' ἔχει η Αθηνά πλανέψει.

300 Πια τώρα ο μαύρος Χάρος μ' ἔξωσε κι ουδέ μακριά μου στέκει· δεν του γλιτώνω· τέτοια ἀπόφαση δά ἔχουν παλιά παρμένα ο Δίας κι ο γιος του ο μακροδόξαρος, αυτοί που πριν με αγάπη με παραστέκαν τώρα η μαύρη μου με συντυχαίνει Μοίρα. Ὅμως να μη χαθῶ ἀπολέμιστα κι ἀδόξαστα, πριν κάμω ἔργο τρανό, που κι οι μελλούμενες γενιές να το θυμούνται!»

Ὡς εἶπε τούτα, ξεθηκάρωσε το κοφτερό σπαδί του,

που απ' το πλευρό του δίπλα εκρέμουνταν, το δυνατό, το μέγα,

κι εχύθη ομπρός σκυφτά, *αιδερόλαμνος* (με ρυθμικό πέταγμα) ἴδιος αἰτός, που ξάφνου

ψηλάδε (ἀπό ψηλά) ἀπό τα μαύρα σύγνεφα χιμάει στον κάμπο κάτω,

310 για κάποιον ἀρνί ν' ἀρπάξει ἀδύναμο για και λαγὸ δειλιάρη· παρόμοια εχύθη σειώντας ο Ἐχτορας το κοφτερό σπαδί του.

Χιμίζει κι ο Αχιλλέας· τα σπλάχνα του θυμὸς τα πλημμυρούσε

ἀνήμερος, κι ομπρός στο στήθος του το πλουμιστό, πανώριο

βάζει σκουτάρι· πάνω εσάλευε το αστραφτερό του κράνος,

το τετρακέρατο, κι ολόγυρα κυμάτιζαν οι τρίχες

χρυσές, για φούντα πού ἔχεν ο Ἥφαιστος πυκνές στεριώσει ἀπάνω.

Πὼς ξεπροβαίνει στ' ἄστρα ἀνάμεσα μες στην καρδιά της νύχτας

ο Αποσπερίτης, τ' ὀμορφότερο ψηλά στα ουράνια ἀστέρι·

παρόμοια ο κοφτερός στραφτάλιζε χαλκός, που στο δεξιὸ του

320 κουνούσεν ο Αχιλλέας, το θάνατο του Εχτόρου μελετώντας,

και τ' ὀμορφο κορμί του κοίταζε πού κάλλιο να χτυπήσει.

Το ἄλλο κορμί του ἀκέραιο τ' ἄρματα τα χάλκινα σκεπάζαν,

τα ὄρια, που κούρσεψε, τον Πάτροκλο τον αντρειανὸ χτυπώντας·

κι ἀνοίγε μόνον *ἀπά* (επάνω) στην κλείδωση, λαιμὸ που δένει κι ὤμους,

πλάι στο λαρύγγι, ἐκεῖ που ο θάνατος μονοστιγμὴς πλακώνει.

Κι ὅπως χιμούσε, ο ἀρχοντογέννητος ἐκεῖ Αχιλλέας τού ρίχνει,

κι ἀπαντικρὺ ο *χαλός* (αιχμὴ κονταριού) ξεπρόβαλε στον τρυφερό λαιμὸ του·

μα το λαρύγγι απ' το χαλκόβαρο δεν κόπηκε κοντάρι,

για να μπορεῖ να δώσει ἀπόκριση, σα δα του ἐμίλα ἐκεῖνος.

330 Στη γης σωριάστη, κι ο ἀρχοντόγεννος καυκήθηκε Αχιλλέας:

«Ἐχτορα, ἀλήθεια, σαν ξαρμάτλωνες τον Πάτροκλο, θαρρούσες

δα γλίτωνες, και μένα πού ἔλειπα δε λόγιασες καθόλου,

ἀνέμυαλε· πολὺ πιο ἀντρόκαρδος ἐγὼ εἶχα μείνει πίσω

στα βαθουλά καράβια, ἀργότερα ξεπλερωμὴ να πάρω,

και σοὺ ἄλυσα τα γόνα. Ἀνέσπλαχνα σκυλιά κι ἀγιούπες σένα

δα σύρουν, κι οι Αχαιοὶ τον Πάτροκλο δα δάψουν τιμημένα.»

Και τότε ο κρανοσειστής Ἐχτορας μιλά του *ξεπνεμένος* (λαχανιασμένος):

«Ἐτσι ζωὴ, γονιούς να χαιρέσαι και νιάτα, σε ξορκίζω,

αχ, μη με ἀφήσεις σκύλοι Ἀργίτικοι στα πλοία να με σπαράξουν

Ὁ Ἐκτορας μένει μόνος

(στ. 296-305)

Εντοπίστηκαν παρομοιώσεις!!!

Να τις καταγράψω και να τις αναλύσω!

Γίνεται σφοδρὴ μάχη (στ. 306-325)

Βρίσκω στο κείμενό μου

την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:

μη μὴν ἀσπυδι γε και ἄκλειως ἀπολοίμην, ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι και ἔσσομένοισι πυθέσθαι.

.....

.....

.....

Μην ξεχνάς:

η πανοπλία που φορούσε ο Ἐκτορας, είναι η παλιά πανοπλία του Αχιλλέα, γι' αὐτὸ γνωρίζει πολὺ καλά ο Αχιλλέας το μέρος που μένει ἀκάλυπτο ἀπὸ την πανοπλία. Εκεί χτυπᾷ τον Ἐκτορα.

Το μοιραῖο χτύπημα

(στ. 326-329)

Ὁ ἐπιθανάτιος διάλογος Αχιλλέα-

Ἐκτορα (στ. 330-366)

- 340 μονάχα εσύ χαλκό και μάλαμα για ξαγορά μου δέξου,
που θα σου δώσουν πλήθια ο κύρης μου κι η σεβαστή μου η μάνα·
και πίσω το κορμί μου γύρισε στο σπίτι μου, να βάλουν
οι Τρώες μαζί με τις γυναίκες τους φωτιά και να με κάψουν.»
Κι είπε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτάζοντάς τον:
«Μη με ξορκίζεις για στα νιάτα μου, για στους γονιούς μου, σκύλε!
τι όσο με σπρώχνει εμένα η λύσσα μου κι η μάνητα μου, ατός μου,
να κόψω, ωμές να φάω τις σάρκες σου, γι' αυτά που μου 'χεις κάνει,
τόσο είναι αλήθεια απ' το κεφάλι σου πως δε θα διώξει ουτ' ένας
τους σκύλους, κι αν ακόμα μού 'φερναν εδώ την ξαγορά σου
- 350 δέκα φορές πιο πλήθια κι είκοσι, καί να μου τάζαν κι άλλα·
κι ουδέ κι αν μού 'λεε ν' αντιζύγιαζεν ο Πρίαμος το κορμί σου
με μάλαμα, και πάλε η μάνα σου που σ' έχει γεννημένα
δε θα σε βάλει απά στο στρώμα σου να σε μοιρολογήσει,
μονάχα εμένα οι σκύλοι αλάκερο κι οι αγιούπτες θα σε φάνε!»
Κι ο μέγας Έχτορας πεδαινώντας απηλογιά τού δίνει:
«Και μόνο που σε βλέπω τό 'νωσα, κι ουδ' ήταν να σου αλλάξω
τη γνώμη, τι καρδιά από σίδηρο στα στήθια μέσα κλείνεις.
Μ' απ' αφορμή δικιά μου πρόσεξε μην οι θεοί θυμώσουν
τη μέρα που και σένα, αντρόκαρδος κι ας είσαι, θα χαλάσουν
- 360 στο Ζερβοπόρτι ομπρός ο Αλέξαντρος κι ο Απόλλωνας ο Φοίβος.»
Ως είπε τούτα, ευτύς ο θάνατος του σκέπασε τα μάτια,
κι απ' το κορμί η ψυχή του επέταξε να κατεβεί στον Άδη,
δρηνολογώντας για τη μοίρα της, που αφήκε αντρεία και νιότη.
Τότε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος, νεκρός κι ας ήταν, τού 'πε:
«Πέδανε εσύ, και μένα ο θάνατος καλώς να 'ρθεί, την ώρα
που ο Δίας θα ορίσει κι οι άλλοι αθάνατοι θεοί να μ' ανταμώσει.»
Είπε, κι απ' το κουφάρι ετράβηξε το χάλκινο κοντάρι,
κι ως δίπλα εκεί τ' αφήκε, τ' άρματά του γδύνει από τους ώμους,
αίμα γιομάτα· κι οι άλλοι ολόγυρα μαζώχτηκαν Αργίτες του Έκτορα
- 370 και δώρουν του Έχτορα δαμάζοντας το ανάριμμα, το διώμα,
κι ουτ' ένας το κορμί του εξύγωσε χωρίς να το λαβώσει.
Κι έτσι μιλούσαν ο καθένας τους στο διπλανό γυρνώντας:
«Για ιδές που αγγίζουμε τον Έχτορα και δεν αγριεύει τώρα,
σαν τότε που μας άναβε άσπλαχνα τη φλόγα στ' άρμενα μας!»
Έτσι ο καθείς μιλώντας τού 'δινε και μια χτυπιά αποδίπλα.
Κι ως ο Αχιλλέας ο φτεροπόδαρος τον έγδυσε, πετιέται,
και στους Αργίτες με ανεμάρπαστα μιλάει και κρένει λόγια:
«Φίλοι μου εσείς, Αργίτες άρχοντες καί πρωτοκεφαλάδες,
μια κι οι θεοί μ' αξιώσαν κι έριξα τον άντρα ετούτον, που όσα
- 380 κακά δεν κάμαν οι άλλοι σύψυχοι (όλοι μαζί) μας τά 'χει κάμει ετούτος,
ομπρός, ας πέσουμε συνάρματοι (αρματωμένοι) στο κάστρο πάνω ολούδε·
κι έτσι να ιδούμε, οι Τρώες στα στήθη τους σαν τί βουλή κρατούνε:
τώρα που αυτός εδώ σκοτώθηκε, θ' αφήσουν το καστρί τους

Πολύ υπερόπτης και ανάληγτος μου φαίνεται ο Αχιλλέας, ενώ ο Έκτορας δείχνει αξιοπρέπεια! **Τι λες εσύ; Τι γνώμη έχεις; Γιατί τους παρουσιάζει έτσι ο Όμηρος;**

Η δεύτερη φάση της μονομαχίας Έκτορα-Αχιλλέα

Ο Αχιλλέας και οι Αχαιοί κακοποιούν το σώμα του Έκτορα (στ. 367-394)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την αντιγράφω στο κενό:
άλλά κύνες τε καί οἰωνοὶ κατὰ πάντα δάσσονται

.....
.....

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ

Έκτορος ἀναίρεσις

Ενότητα 9η (στ. 1-404)

Ο Αχιλλέας θα βεβηλώσει το νεκρό σώμα του Έκτορα (στ. 395-404)

Τι θα κάνει ακριβώς; Υπογράμμισε τους στίχους στο κείμενο.

Αξίες, ιδανικά, αντιλήψεις, ήθη, έθιμα

Ο Αχιλλέας βεβηλώνει το νεκρό σώμα του Έκτορα (στ. 395-404)

Τι γνωρίζω από τη ραψωδία Χ;

Γιατί λείπει η Ανδρομάχη από τα τείχη

- γιά και να μείνουν λεν, κι ας έχασαν τον Έχτορα για πάντα;
Όμως γιατί η καρδιά μου κάδεται και τ' αναδευεί ετούτα;
Άκλαφτος, άδαφτος, κοιτάμενος στα πλοία νεκρός προσμένει
ο Πάτροκλος, που εγώ δε γίνεται να τον ξεχάσω, ωσόπου
στους ζωντανούς λογιέμαι ανάμεσα και με βαστούν τα γόνα.
Μα και στον Άδη αν όσοι βρίσκονται ξεχνούν τους πεθαμένους,
390 εγώ κι εκεί θα συλλογιζομαι τον γκαρδιακό μου ακράνη (φίλο).
Μα τώρα ομπρός, Αργίτες! Ψέλνοντας της νίκης το τραγούδι
στα βαδουλά καράβια ας γύρουμε, κι ας σύρουμε και τούτον:
Τρανή είναι η δόξα μας, τον Έχτορα σκοτώσαμε το γαύρο,
που οι Τρώες στο κάστρο του προσεύκουνταν, θεός θαρρείς πως ήταν!»
Αυτά είπε, και δουλειές αταίριαστες του Εχτόρου κάνει τότε:
των δυο ποδιών του πίσω ετρύπησε τα νεύρα, από τις φτέρνες
ως τ' αστραγάλια, και τους πέρασε λουριά βοδιού από μέσα,
και τά 'δεσε στο αμάξι, αφήνοντας να σούρνει η κεφαλή του.
Κι απά στο αμάξι ανέβη· τ' άρματα τα ξακουστά φορτώνει,
400 και δίνει ευτύς βιτσιά στ' αλόγατα, που πρόθυμα πετάξαν.
Κι ως σούρνονταν, η σκόνη εφούντωνε· τα μαύρα τα μαλλιά του
σκόρπιζαν γύρα· το κεφάλι του στον κουρνιαχτό (σκόνη) εβουλούσε,
που τόσες χάρες πριν το στόλιζαν, και τώρα ο Δίας αφήκε
οχτροί να το ντροπιάσουν άπρεπα στο γονικό του χώμα.

Στίχοι 405-515: Ο Αχιλλέας δένει τον νεκρό Έκτορα πίσω από την άμαξά του και τον σέρνει στα χώματα. Βλέποντας αυτή την εικόνα του γιου τους ο Πρίαμος και η Εκάβη πληγώνονται βαθιά και θρηνούν για τη μεταχείριση του νεκρού παιδιού τους. Η Ανδρομάχη, που δεν βρίσκεται στα τείχη, ακούει τις φωνές και τους θρήνους και καταλαβαίνει ότι κάτι κακό έχει συμβεί. Μόλις αντικρίζει το πτώμα του Έκτορα να σέρνεται γύρω από τα τείχη της Τροίας, ξεσπά σε θρήνο για τον άντρα της, την ίδια και το παιδί τους.

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις ομηρικές τεχνικές της ραψωδίας Χ.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Ποια συναισθήματα σου δημιουργήθηκαν και ποιες σκέψεις έκανες διαβάζοντας τον μονόλογο του Έκτορα;
2. Πόσο καθοριστική για την έκβαση της μονομαχίας πιστεύεις ότι ήταν η επέμβαση της Αθηνάς; Πώς κρίνεις τη στάση της; Πιστεύεις ότι μπορεί να ήταν διαφορετικό το αποτέλεσμα, αν δεν είχε εμφανιστεί η θεά;
3. Γιατί ο Αχιλλέας συμπεριφέρεται με τόσο σκληρό τρόπο στο νεκρό σώμα του Έκτορα; Γιατί δεν του φτάνει που τον σκότωσε; Θεωρείς ότι αυτή η συμπεριφορά έχει διαμορφωθεί και από τη γνώση του επικείμενου θανάτου του;
4. Να χαρακτηρίσεις τους δύο ήρωες από τους λόγους και τη συμπεριφορά τους. Ποιος από τους δύο κέρδισε τη συμπάθεια και τον θαυμασμό σου και γιατί;

Γ. Αγαπητό μου ημερολόγιο: Να υποθέσεις ότι είσαι ο Πρίαμος και έχεις δει τον γιο σου να σκοτώνεται και να βεβηλώνεται το νεκρό του σώμα. Να γράψεις στο ημερολόγιό σου τις σκέψεις, τα συναισθήματά σου και τους φόβους σου για όσα πιστεύεις ότι θα ακολουθήσουν.

Αποτιμώντας τη ραψωδία Χ ...

1. Τοποθέτησε στη σωστή σειρά διαδοχής τις προτάσεις (πλαίσια κειμένου) βάζοντας αριθμούς στα αριστερά, ώστε να περιγράψεις τα στάδια της μονομαχίας.

27^η ημέρα της Ιλιάδας / 10^{ος} χρόνος πολέμου

Ομήρου Ιλιάδα

109

ΡΑΨΩΔΙΑ Χ

Έκτορος ἀναίρεσις

Ενότητα 9η (στ. 1-404)

	Πριν από την αναμέτρηση ξεκινά ένας αγώνας λόγων μεταξύ Έκτορα και Αχιλλέα.
	Πριν ξεψυχήσει ο Έκτορας παρακαλεί τον Αχιλλέα να παραδώσει το νεκρό του σώμα στους συγγενείς του.
	Έκτορας και Αχιλλέας βρίσκονται αντιμέτωποι, ο ένας απέναντι στον άλλο.
	Ο Αχιλλέας απειλεί τον Έκτορα λέγοντας ότι θα τον αφήσει να τον φάνε τα σκυλιά και τα άγρια θηρία.
	Οι δύο άντρες ρίχνουν τα κοντάρια τους και αστοχούν.
	Ο Έκτορας προοικονομεί τον θάνατο του Αχιλλέα.
	Η Αθηνά βοηθά τον Αχιλλέα και στη μονομαχία σώμα με σώμα ο Αχιλλέας καταφέρνει να σκοτώσει τον Έκτορα.

2. Γράφω δύο κυρίαρχα συναισθήματά μου μετά την ολοκλήρωση της Χ και τα δικαιολογώ:

1.
2.

Ερρίκος Σλήμαν: Ο Γερμανός αρχαιολόγος που ανακάλυψε την ομηρική Τροία.

Βιβλιοθήκη Πανεπιστημίου Χαϊδελβέργης): 1850.

- Πόσο σημαντική είναι για την εξέλιξη της Ιλιάδας η Χ ραψωδία;
- Τι σηματοδοτεί ο θάνατος του Έκτορα;

ΡΑΨΩΔΙΑ Ψ Ἰθάκη ἐπὶ Πάτροκλῳ

ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. Διαβάζω τη ραψωδία Ψ και απαντώ:

Πού είμαστε; ➔

Πότε γίνονται όλα αυτά; ➔ Τη νύχτα της 27ης, 28 και 29η ημέρα της Ιλιάδας (10ος χρόνος του Τρωικού Πολέμου)

Ποιοι δρουν; ➔

2. Γιατί ο Αχιλλέας κόβει τα μαλλιά του; Να ανατρέξεις στο διαδίκτυο να βρεις σύγχρονα Έθιμα ταφής.
3. Γιατί ο ποιητής επιλέγει να περιγράψει τους αθλητικούς αγώνες μετά από την καύση του Πάτροκλου και ενώ το σώμα του Έκτορα είναι ακόμα άταφο;
4. Λύσε το σταυρόλεξο

Οριζόντια

2. Οι Τρώες θρηνούν για την ... του πτώματος του Έκτορα
5. Ο Αχιλλέας φροντίζει τα ... του Πάτροκλου
6. Ο ήρωας υπόσχεται ... σε όλους
9. Το πρωί ετοιμάζεται η ... του Πάτροκλου
10. Πραγματοποιούνται ... αγώνες προς τιμήν του Πάτροκλου

Κάθετα

1. Οι Αχαιοί αποδίδουν ... τιμές στον Πάτροκλο
3. Όσο καίει η πυρά ο Αχιλλέας κάνει ...
4. Ο Αχιλλέας κοιμάται στην άκρη της ...
7. Ο Αχιλλέας κόβει τα ... του
8. Στον ... του Αχιλλέα έρχεται ο Πάτροκλος

*Συμπληρώνω με ΚΕΦΑΛΑΙΑ γράμματα

Βρες το λάθος και διόρθωσέ το

Το κρυπτόλεξο των θεών και των ανθρώπων - Ραψωδία Υ και Φ

110

Ομήρου Ιλιάδα

Νύχτα της 27ης, 28ης και 29ης ημέρας της Ιλιάδας / 10ος χρόνος πολέμου

ΠΡΟΟΡΓΑΝΩΤΗΣ

Τι συμβαίνει;

- **1η Υποενότητα (στ. 1-442):** Οι θεοί παρεμβαίνουν, ώστε το νεκρό σώμα του Έκτορα να παραδοθεί στον Πρίαμο.
- **2η Υποενότητα (στ. 443-688):** Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα. Το νεκρό σώμα του Έκτορα παραδίδεται στον Πρίαμο.
- **3η Υποενότητα (στ. 689-804):** Η επιστροφή του νεκρού στην Τροία. Ο θρήνος, η καύση, η ταφή.

Πού είμαστε; ⇒ Στο πεδίο της μάχης, στον Όλυμπο, στο παλάτι του Πρίαμου (Υποενότητα 1η)
Στη σκηνή του Αχιλλέα (Υποενότητα 2η)
Στην πόλη της Τροίας (Υποενότητα 3η)

Πότε γίνονται όλα αυτά; ⇒ Από την 29η έως την 51η ημέρα

Ποιους θα δούμε να δρουν; ⇒ Εκάβη, Πρίαμος, Θέτις, Δίας, Αχιλλέας, Ανδρομάχη, Ελένη.

Ας προσανατολιστούμε...

Στη ραψωδία αυτή:

- ✓ θα **σχολιάσουμε** τον ρόλο των θεών στην εξέλιξη του έπους,
- ✓ θα **εντοπίσουμε** και θα **σχολιάσουμε** τα στάδια της ικεσίας του Πρίαμου και την αντίδραση του Αχιλλέα.
- ✓ θα **αναλύσουμε** την ηθική αποκατάσταση του Αχιλλέα μέσα από τη «λύτρωση» του Έκτορα,
- ✓ θα **συνθέσουμε** τα στοιχεία της προσωπικότητας και του ήθους του Έκτορα μέσα από τους θρήνους των τριών γυναικών,
- ✓ θα **σχολιάσουμε** ότι το έπος τελειώνει με την ταφή του Έκτορα και όχι με τη λήξη του Τρωικού Πολέμου,
- ✓ θα **αναλύσουμε** τις συνέπειες του θανάτου του Έκτορα για την Τροία, τους κατοίκους της και την οικογένειά του.

Τι νέα;

Ας μελετήσουμε το κείμενο...

1η Υποενότητα: Οι θεοί παρεμβαίνουν ώστε το νεκρό σώμα του Έκτορα να παραδοθεί στον Πρίαμο (στ. 1-442)

- 1 Λύθηκε η σύναξη· στα γρήγορα καράβια του τ' ασκέρι πίσω γυρνάει σκορπώντας, κι όλοι τους το δείπνο να χαρούνε και το γλυκό τον ύπνο εγνοιάζονταν. Μόνο ο Αχιλλέας θρηνούσε το σύντροφό του αναθυμάμενος, κι ουδέ καθόλου ο γύπνος ο παντοδαμαστής τον έπιανε, μόν' γύρναε δώδε κείδε, αναδιβάνοντας (σκεφτόμενος) του Πάτροκλου την αντρείγιά (ανδρεία), τη νιότη, τα όσα κι οι δυο μαζί αντραγάδησαν, τα όσα μαζί ετραβήξαν μέσα σε τόσα αντροπαλέματα και κύματα αγριεμένα. Τούτα στο νου του εκλωδογύριζε κι αστέρευτα θρηνούσε,
- 10 πα στο πλευρό τη μια *κειτάμενος* (ξαπλωμένος), τ' ανάσκελα την άλλη, την άλλη απίστομα· και κάποτε πετιόταν ξάφνου ολόρδος και στο γιαλό τρογύρναε ξέφρενος. Κι η κάθε αυγή, το κύμα και το ακρογιαλί γύρα ως φώτιζε, τον έβρισκε στο πόδι. Τότε μεμιάς στο αμάξι του έξευε τα γρήγορα άλογά του τον Έχτορα ξοπίσω δένοντας, στη γη να *βολοσούρνει* (σέρνεται). Και τρεις φορές το γύρο ως τού 'κανε στου Πάτροκλου το μήημα, γύριζε πίσω στο καλύβι του· κι αυτόν τον παρατούσε στον κουρνιαχτό απλωτό τ' *απίστομα* (μπρούμντα). Μα το κορμί του βλάβος δεν άφηγε κανένα ο Απόλλωνας να πάθει· τον πονούσε,
- 20 νεκρός κι ας ήταν. Με τ' ολόχρυσο σκουτάρι του τρογύρα τον σκέπαζε όλο, ως τον βολόσουρνε μην ξεγδαρδεί στο χώμα. Έτσι ο Αχιλλέας με λύσσα εντρόπιαζε τον Έχτορα το δειό· όμως θωρώντας τον οι αδάνatoi θεοί τον σπλαχνιζόνταν, και τον Αργοφονιά τον άγρυπνο να του τον κλέψει εσπρώχναν. Οι άλλοι θεοί το θέλαν όλοι τους, μονάχα ο Ποσειδώνας κι η Ήρα μαζί τους αντιμάχονταν κι η γλαυκομάτα κόρη, που αποξαρχής ως τώρα αδιάκοπα την άγια Τροία μισούσαν και το λαό της και το ρήγα της, απ' αφορμή του Πάρη, τις δυο θεές που καταφρόνεσε, σαν ήρθαν στο μαντρί του,
- 30 κι εκείνη ετίμησε που του άναψε λαχτάρα *φαρμακούσα* (πικρή). Μα όταν περνώντας μέρες έντεκα ξημέρωσε και πάλε, μίλησε τότε στους αδάντους ο Απόλλωνας ο Φοίβος: «Θεοί κακόπραγοι κι ανέσπλαχνοι! ποτέ μεριά βοδίσια στη χάρη σας δεν έκαψε ο Έχτορας, ποτέ μεριά από γίδα; και τώρα πια νεκρός που κείτεται δε βάσταξε η καρδιά σας να τον γλιτώσετε, η γυναίκα του να τότε ιδεί κι ο γιος του κι ο γέρο Πρίαμος κι η μητέρα του κι οι Τρώες, που θα τον καίγαν στις φλόγες πάνω και θα τού 'καναν και τιμημένο ξόδι (κηδεία). Τό 'χετε κάλλιο να συντρέχετε τον άσπλαχνο Αχιλλέα,
- 40 που είναι η καρδιά του πάντα αμέρωτη στα στήθη, κι είναι ο νους του γεμάτος αδικιά, κι η γνώμη του σκληρή, καθώς του λιόντα, που η γαύρη του τον σπρώχνει δύναμη κι η πέρφανη καρδιά του

Ο Αχιλλέας βεβηλώνει κατ' εξακολούθηση το νεκρό σώμα του Έκτορα (στ. 1-21)

Υπογραμμίζω τους στίχους που περιγράφουν τη θλίψη του Αχιλλέα.

Ποιος θεός προστατεύει το νεκρό σώμα του Έκτορα;

Οι θεοί συζητούν για τη σορό του Έκτορα... (στ. 22 κ.ε.)

Ξεκινάει το τελευταίο συμβούλιο των θεών! Είναι το συμβούλιό τους. **Θυμάσαι;**

Ο λόγος του Απόλλωνα (στ. 31-54)

Λίγο πιο κάτω **εντοπίζεται παρομοίωση!** Να την καταγράψω και να την αναλύσω!

Πρώτος τον λόγο παίρνει ο Απόλλωνας (στ. 31-54) και:

- α. αναφέρει
 - β. αναρωτιέται
 - γ. περιγράφει
 - δ. εκφράζει
- Συνέχισε τις παραπάνω προτάσεις.**

στου κόσμου τα κοπάδια πέφτοντας να φάει και να χορτάσει·
 παρόμοια κι ο Αχιλλέας συμπόνεση καμιά δεν έχει, μήτε
 ντροπή, που αλί στον που την έχασε, χαρά στον που την έχει!
 Θαρρώ να χάσει κι άλλος έτυχε και πιο ακριβό δικό του,
 για απ' την κοιλιά την ίδια αδέρφι του για και παιδί του ακόμα·
 μ' αφού τον έκλαψε και δάρθηκε, σωπαίνει και μερώνει,
 τι οι Μοίρες την καρδιά στον άνθρωπο *βασταγερή* (καρτερική) τη δώσαν.

50 Ὅμως αυτός το δειό τον Έχτορα, σαν πήρε τη ζωή του,
 δεμένο πίσω από το αμάξι του στου ακράνη του το μνήμα
 τον βολοσούρνει· τέτοιο φέρσιμο δε δά 'βγει σε καλό του.
 Μην πέσει στη δικιά μας όργητα, με όσην αντρεία κι αν έχει·
 τι ό,τι ντροπιάζει αυτός *μανιάζοντας* ανέψυχο είναι χώμα.»
 Θυμό γιομάτη η *χιονοβράχιση* (με λευκά μπράτσα) του μίλησε Ἴηρα τότε:
 «Τι λόγια αυτά είναι, *Ασημοδόξαρε!* μιλάς με τα σωστά σου;
 το ίδιο τιμάτε με τον Έχτορα τον Αχιλλέα, κι ας ήταν
 δνητός ο πρώτος, κι ας εβύξαξε δνητής γυναίκας γάλα;
 Ὅμως δεά είναι αυτή που γέννησε τον Αχιλλέα, κι ατή μου

60 μ' έγνοια μεγάλη την ανάστησα, και σε δνητό τη δίνω
 γυναίκα, τον Πηλέα, που αγάπησαν όλοι οι θεοί περίσσια.
 Κι όλοι ήστε εκεί οι θεοί στο γάμο του, και συ μαζί γλεντούσες
 με την κιδάρα, πάντα σου άπιστε και των κακών ακράνη!»
 Γυρνώντας τότε ο Δίας τής μίλησεν ο νεφελοστοιβάχτης:
 «Ἴηρα, δε θέλω τους αδάνατους καθόλου ν' αποπαίρνεις.
 Ἴδια τιμή στους δυο δε δίνουμε· μα κι ο Έχτορας απ' όλους
 στην Τροία που ζούνε την αγάπη μας την πιο τρανή είχε πάντα,
 και τη δικιά μου· πάντα εγνοιάζονταν να μου προσφέρει δώρα·
 τι απ' το βωμό μου τα χαρίσματα ποτέ τους δεν ελείπαν,

70 η *κνίσα* (τσίκνα) κι οι σπονδές· τι οι αδάνατοι δε λάχαμε άλλη χάρη.
 Μ' αλήθεια, την κλεψιά ας αφήσουμε, τι βολετό δεν είναι
 κρυφά απ' τον Αχιλλέα ν' αρπάξουμε τον Έχτορα το γαύρο·
 τι παραστέκει η μάνα του άγρυπνη μέρα και νύχτα πάντα.
 Μόνο θεός κανείς να φώναζε τη Θέτη εδώ να μου 'ρδει,
 για να της πω ένα λόγο φρόνιμο, κι έτσι ο Αχιλλέας να πάρει
 δώρα απ' τον Πρίαμο, και τον Έχτορα να τον γυρίσει πίσω.»
 Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ἴριδα χιμάει *μαντατοφόρα*,
 κι ευτύς στη Σαμοδράκη ανάμεσα και στην απόγκρεμη Ἴμπρο
 πηδάει στο πέλαο, κι αντιλάλησε το μαύρο κύμα γύρα·

80 και στο βυθό μεμιάς εβούτηξε, σαν αγκιστριού βαρίδι,
 που περασμένο από το κέρατο βοδιού καλοδρεμμένου
 κάτω βουτάει, να φέρει θάνατο στα λιμασμένα ψάρια.
 Μεσ στο βαθύ το σπήλιο αντάμωσε τη Θέτη, και τρογύρα
 οι άλλες δεές του πέλαου κάθουνταν· κι εκείνη αναμεσό τους
 δρηνούσε για το γιο τον άφεγο, που η Μοίρα να πεθάνει
 στην Τροία τη χωματούσα τού 'γραφε, μακριά από την πατρίδα.
 Κι η Ἴριδα εστάθη η γοργοπόδαρη κοντά της και της είπε:

Η απάντηση της Ἴηρας
(στ. 55-63)

Η ειρηνευτική παρέμβαση του Δία (στ. 64-76)

Ποιος είναι άραγε ο στόχος του Δία;
Υπογράμμισε τους στίχους που τον
 δείχνουν.

Η Ἴρις μεταφέρει μήνυμα του Δία στη
Θέτιδα (στ. 77-88)

«Για σήκω, Θέτη, ο Δίας σε φώναξε, πού 'ναι οι βουλές του αιώνιες.»

Και τότε η Θέτη η χιοναστράγαλη γυρνάει κι απηλογιέται:

90 «Σαν τι με δέλει ο τρανοδύναμος θεός; Εγώ δειλιάζω με άλλους να σμίγω τώρα αδάνατους· ανείπωτη έχω πίκρα. Ωστόσο λέω να πάω, κι ο λόγος του θα γένει, όποιος και νά 'ναι.»

Ως είπε αυτά η θεά η πανέμνοστη (πανέμορφη), παίρνει φοράει μια σκέπη (μαντήλι) μαύρη· σκουτί (ρούχο) πιο σκοτεινόχρωμο στον κόσμο δεν εστάθη.

Και παίρνει δρόμο, κι η ανεμόποδη, γοργή τραβούσεν Ἴρη μπροστά, κι ολόγυρά τους άνοιγε της θάλασσας το κύμα.

Κι ως στο γιαλό ανεβήκαν, τράβηξαν ψηλά κατά τα ουράνια, κι εκεί ανταμώνσαν το βροντόλαλο του Κρόνου υγιό, και γύρα τους αναιώνιους, τρισμακάριστους θεούς συγκαθισμένους.

100 Κι εκείνη, ως η Αθηνά τραβήχτηκε, στο πλάι του Δία καθίζει, κι η Ἥρα χρυσό, πανώριο απίδωσε στο χέρι της ποτήρι με λόγια πρόσχαρα, κι η Θέτιδα το δίνει πίσω, ως ήπιε. Και τότε ο κύρης των αδάνατων και των θνητών τής κάνει:

«Ἡρδες λοιπόν, θεά, στον Ὀλυμπο, κι ας σε συμπνίγει ο πόνος, βαδιά κι ας νιώδεις πίκρα αβάσταχτη· καλά κι εγώ το ξέρω.

Μα κι έτσι θα σου πω τι μ' έκανε να σε φωνάξω νά 'ρθεις: Εννιά παν μέρες τώρα πού 'στησαν για το κορμί του Εχτόρου και για το γιο σου αμάχη οι αδάνατοι τον καστροπολεμίτη, και τον Αργοφονιά τον άγρυπνο να του τον κλέψει σπρώχνουν.

110 Μα εγώ τη δόξα τούτη εκράτησα να μείνει του Αχιλλέα, τι την αγάπη και το σέβας σου για πάντα θέλω νά 'χω. Δράμε λοιπόν στο ασκέρι γρήγορα και μήνυσε του γιου σου, πες του, οι θεοί μαζί του εθύμωσαν, κι εγώ βαριά χολιάζω περίσσια απ' όλους τους αδάνατους, τι απά στη μάνητά του κρατάει τον Έχτορα μπρος στ' άρμενα και δεν τον δίνει πίσω. Μπορεί να με ντραπεί, τον Έχτορα να πει να λευτερώσει. Κι εγώ στον Πρίαμο τον αντρόκαρδο την Ἴριδα θα στείλω, στον Αχαιών να δράμει τ' άρμενα και του Αχιλλέα με δώρα περίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο του να λυτρώσει.»

120 Είπε, κι η Θέτη η χιοναστράγαλη γρικάει (ακούει) την προσταγή του, και τις κορφές του Ολύμπου αφήνοντας να κατεβαίνει επήρε, και στο καλύβι φτάνει γρήγορα του γιου της, και τον βρίσκει βαριά που στέναζε, και γύρα του με θιάση οι σύντροφοί του πηγαινορχόνταν ετοιμάζοντας πουρνό πουρνό να φάνε· και στο καλύβι είχαν παχιόμαλλο, τρανό κριάρι σφάζει.

Κι η σεβαστή του η μάνα εκάδισε κοντά του, στο πλευρό του, το χέρι απλώνει και τον χάιδεψε κι αυτά του λέει τα λόγια:

«Ως πότε, γιε μου, θα πικραίνεσαι και θα χτυπιέσαι; ως πότε τα σωδικά σου θα σπαράζονται; κι ουδέ ψωμιού θυμάσαι

130 κι ουδέ φιλιού; Γλυκό το αγκάλιασμα, να σμίξεις με γυναίκα· γιατί καιρός πολύς δε σού 'μεινε πια να μου ζήσεις· κιόλα

Η Θέτις συναντά τον Δία (στ. 89-119)

Μην ξεχάσω:

- να **ανατρέξω** στην Α ραψωδία, όταν η Θέτιδα ανέβηκε στον Ὀλυμπο για να παρακαλέσει τον Δία να εκπληρώσει το αίτημα του Αχιλλέα,
- να **σκεφτώ** τους λόγους και τα αποτελέσματα της πρώτης επίσκεψής της στον Ὀλυμπο αλλά και της τελευταίας,
- να **βρω** ομοιότητες και διαφορές.

Η Θέτις μεταφέρει στον Αχιλλέα την επιθυμία του Δία (στ. 120-142)

«γιατί καιρός πολύς δε σού 'μεινε πια να μου ζήσεις· κιόλα δίπλα σου η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο Χάρος παραστέκουν».

Τι αναφέρει η Θέτιδα στον γιο της; Πώς λέγεται αυτή η τεχνική;

δίπλα σου η Μοίρα η τρανοδύναμη κι ο Χάρος παραστέκουν.
 Μόν' άκουσέ με τώρα, μήνυμα σου φέρνω από το Δία·
 μαζί σου λέει οι θεοί πως θύμωσαν, κι αυτός βαριά χολιάζει
 περίσσια απ' όλους τους αθάνατους, τι πα στη μάνητά σου
 κρατάς τον Έχτορα μπρος στ' άρμενα και δεν τον δίνεις πίσω.
 Δώσ' τον λοιπόν, και το ξαγόρασμα προσδέξου του κορμιού του.»
 Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος γυρνάει κι απηλογιέται:
 «Καλά! Την ξαγορά ας μου φέρουνε και το νεκρό ας τον πάρουν,
 140 μια κι έτσι ορίζει ο ρήγας του Όλυμπου, που το καλό μου θέλει.»
 Αυτά κουβέντιαζαν μπρος στ' άρμενα τα συναγμένα οι δυο τους,
 γιος και μητέρα, κι ανεμάρπαστα περίσσια λόγια αλλάζαν.
 Την Ίρι ωστόσο ο Δίας επρόσταξε να πάει στην Τροία την άγια:
 «Ίριδα, ομπρός, μη στέκεις, του Όλυμπου παράτα το παλάτι,
 και στον τρανό τον Πρίαμο μήνυσε μέσα στις Τροίας το κάστρο,
 στον Αχαιών να δράμει τ' άρμενα και του Αχιλλέα με δώρα
 περίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο του να λυτρώσει—
 αυτός μονάχος, δίχως σύντροφο κανένα Τρώα, και μόνο
 έναν διαλάλη (κήρυκα) ας πάρει γέροντα, να κυβερνάει τις μούλες
 150 και το καρότσι το καλότροχο, και το νεκρό να φέρει
 που σκότωσε ο Αχιλλέας ο αντρόψυχος στο κάστρο πίσω πάλε.
 Μηδέ να βάλει ο νους του θάνατο, να μη σκιαχτεί καθόλου·
 τι, πες του, τον Ερμή θα στείλουμε για νά 'χει συνεβγάλη (συνοδό),
 που θα τον πάει, το δρόμο δείχνοντας, ως του Αχιλλέα την πόρτα.
 Και σύντας στου Αχιλλέα του αντρόκαρδου τον μπάσει το καλύδι,
 μήτε κι ατός του με τα χέρια του θα τον σκοτώσει, μήτε
 κι άλλον θ' αφήσει· τι ούτε αστόχαστος ούτε άμυαλος λογιέται,
 άνομος ούτε· τον ικέτη του θα σεβαστεί περίσσια.»
 Αυτά είπε, κι η ανεμόποδη Ίριδα χιμάει μαντατοφόρα,
 160 κι ως έφτασε στου Πρίαμου, γρίκησε φωνές και μοιρολόγια·
 οι γιοι καθόνταν στον αυλόγυρο, στον κύρη τους τρογύρα,
 με τα σκουτιά απ' τα δάκρυα μούσκεμα, κι ο γέροντας στη μέση
 κουκουλωμένος μες στην κάπα του σφιχτά, κι απάνωδέ του
 λάσπη πολλή χυμένην έβλεπες στην κεφαλή, στο σβέρκο,
 που ατός του ο γέροντας εσώριασε, μες στην αυλή ως κυλιούνταν.
 Στις κάμαρες τρογύρα οι κόρες του κι οι νύφες του εδρηνούσαν,
 όλους εκείνους μνημονεύοντας, περίσσιοι κι αντρειωμένοι
 που πέσαν από χέρια Αργίτικα και τη ζωή τους χάσαν.
 Κι εκείνη με του Δία το μήνυμα στον Πρίαμο δίπλα εστάδη
 170 μιλώντας του σιγά, και σύγκορμος να τρέμει αυτός αρχίζει:
 «Μη σκιάζεσαι, σπορά του Δάρδανου! Κουράγιο, Πρίαμε, κάμε·
 Κακό κανένα δε στοχάζομαι για σένα εδώ που φτάνω,
 μόν' θέλω το καλό σου· μήνυμα τώρα απ' το Δία σου φέρνω,
 που ας είναι αλάργα, όμως σε γνοιάζεται και σε ψυχοπονιέται.
 Ο ρήγας του Όλυμπου τον Έχτορα μηνά σου (σου στέλνει μήνυμα) να λυτρώσεις,
 με δώρα του Αχιλλέα μερώνοντας τα μανιασμένα σπλάχνα—

Η Ίρις μεταφέρει μήνυμα του Δία στον Πρίαμο (στ. 143-187)

Γράφω σύντομα τις οδηγίες που πρέπει να δώσει η Ίρις στον Πρίαμο:

- A.
- B.
- Γ.
- Δ.
- E.

- εσύ μονάχος, δίχως σύντροφο κανένα Τρώα, και μόνο έναν διαλάλη πάρε γέροντα, να κυβερνάει τις μούλες και το καρότσι το καλότροχο, και το νεκρό να φέρει
- 180 που σκότωσε ο Αχιλλέας ο αντρόψυχος στο κάστρο πίσω πάλε. Μηδέ να βάλει ο νους σου θάνατο, να μη σκιαχείς καθόλου· τι, ως μου 'πε, τον Ερμή θα στείλουμε για νά 'χεις συνεβγάλη, που θα σε πάει, το δρόμο δείχνοντας, ως στου Αχιλλέα την πόρτα. Και σύντας στου Αχιλλέα του αντρόκαρδου σε μπάσει το καλύβι, μήτε κι ατός του με τα χέρια του θα σε σκοτώσει, μήτε κι άλλον θ' αφήσει· τι ούτε αστόχαστος ούτε άμυαλος λογιέται, άνομος ούτε· τον ικέτη του θα σεβαστεί περίσσια.»
- Σαν είπε αυτά η γοργόποδη Ἴριδα, μισεύει πίσω πάλι, κι ατός στους γιους του το καλότροχο καρότσι με τις μούλες
- 190 να του ετοιμάσουν λέει, κι απάνω του να δέσουν το κασόνι· κι εκείνος στο κελάρι ετράβηξε το μοσχομυρισμένο, το κέδρινο, το αφηλοτάβανο, με τα περίσσια πλούτη, και στην Εκάβη, τη γυναίκα του, μιλάει φωνάζοντάς τη: «Μαντατοφόρος απ' τον Όλυμπο μού 'ρδε απ' το Δία, καλή μου, στων Αχαιών να δράμω τ' άρμενα, και του Αχιλλέα με δώρα περίσσια την ψυχή μερώνοντας το γιο μας να λυτρώσω. Μόν' έλα τώρα, πες τη γνώμη σου, σαν πώς το βλέπει ο νους σου; τι εμέ τον ίδιο αλήθεια ακράτητα καρδιά και νους με σπρώχνουν εκεί να δράμω στα λημέρια τους, στ' Αργίτικα καράβια.»
- 200 Αυτά είπε, όμως εκείνη ξέσπασε σε δρῆνο κι αποκρίθη: «Ωχού μου, η γνώση σου τί νά 'γινε, γι' αυτή που πριν περίσσια κι όσοι από σένα εδώ αφεντεύονται κι οι ξένοι σε δοξάζαν; Πώς το μπορείς να πας μονάχος σου στ' Αργίτικα καράβια, τον άντρα ν' αντικρίσεις, που άμετρους και ψυχωμένους γιους σου σου χάλασε; Καρδιά από σίδηρο στα στήθια αλήθεια κλείνεις! τι αν πέσεις τώρα εσύ στα χέρια του και σε αντικρίσει ομπρός του ο άπιστος τούτος και σκληρόψυχος, μηδέ σπλαχνιά θα νιώσει μηδέ ντροπή για σε. Καλύτερα καθούμενοι στο σπίτι μακριάδε να τον κλαίμε. Τού 'κλωσε τέτοια η σκληρή του η Μοίρα
- 210 από τη μέρα που τον γέννησα, σαν πρόβαλε στον κόσμο, να τότε φαν σκυλιά γοργόποδα, μακριά από τους γονιούς του, όξω απ' την πόρτα αντρός ανέσπλαχνου – το σκώτι του που νά 'χα, με δαγκωνιές βαθιές να τό 'τρωγα, να πάρω το αίμα πίσω του γιου μου καν! τι δεν εδειλίασε την ώρα του χαμού του, μόν' στάθη ομπρός του διαφεντεύοντας τους Τρώες και τις Τρωάδες τις λυγερές, και μήτε πού 'βαλε φευγιά και φόβο ο νους του.»
- Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας απηλογήθη τότε: «Μη με αμποδάς να φύγω, ως θέλω το, και μη μου γίνεσαι όρνιο (μτφρ. ανόητος) μέσα στο σπίτι κακοσήμαδο· τη γνώμη δε μου αλλάζεις·
- 220 τι αν άλλος μού 'φερνε το μήνυμα, δηητός κανείς, απ' όσους

Ο Πρίαμος αποφασίζει να ζητήσει τη σορό του Έκτορα από τον Αχιλλέα (στ. 188-264)

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:
σιδήρειόν νύ τοι ἦτορ

.....
.....

Υπογράμμισε τους στίχους που περιγράφουν τα λύτρα και σκέψου τι υποδηλώνουν **για την οικονομική ισχύ της Τροίας.**

- με τα θυμιάματα μαντεύονται γιά με τα ζώα που σφάζουν,
 πως είναι ψέματα θα τό ἔλεγα και θα τραβούσα χέρι.
 Μα τώρα ήταν θεός που αγρίκησα κι αντίκρισα μπροστά μου.
 Θα πάω λοιπόν, του ανέμου ο λόγος μου δε θα χαθεί. Κι αν ίσως
 στον Δαναών τα πλοία μου μέλλεται να σκοτωθώ, μακάρι!
 Στην αγκαλιά μονάχα νά ἔπαιρνα το γιο μου, κι ο Αχιλλέας
 την ίδια τη στιγμή ας με σκότωνε, σαν πια χορτάσω δρήνο!»
 Εἶπε, κι απ' τις κασέλες σήκωσε τα *ωριόπλουμα* (ομορφοστολισμένα) καπάκια,
 και βγάζει πρώτα εκείδε δώδεκα πεντάμορφα *κιλίμια* (χαλιά χειροποίητα),
 230 κάπες μονές διαλέγει δώδεκα, σκεπάσματα άλλα τόσα,
 και δώδεκα φλοκάτες όμορφες, χιτώνες άλλους τόσους·
 μετά χρυσάφι δέκα τάλαντα ζυγιάζει, και χωρίζει
 και δυο τριπόδια που στραφτάλιζαν και τέσσερα *λεβέτια* (καζάνια)·
 στερνά μιν ώρα κούπα εδιάλεξε, που τού ἔχαν οι Θρακιώτες
 χαρίσει –βιος τρανό– στη χώρα τους σαν πήγε *αποκρισάρης* (κήρυκας)·
 μηδέ κι αυτή ελυπήθη ο γέροντας στο αρχοντικό του μέσα,
 το γιο του να λυτρώσει θέλοντας. Κι απ' την αυλή του διώχνει
 όλους μετά τους Τρώες και με άσκημα τους αποπαίρνει λόγια:
 «Όξω, κορμιά χαμένα, αδιάντροποι! Δεν έχετε να κλαίτε
 240 και σεις στα σπίτια σας, μόν' μού ἔρδατε για να με φαρμακώστε;
 Λέτε δε φτάνουνε τα θάσανα που μού ἔχει ο Δίας σταλμένα,
 το γιο να χάσω τον καλύτερο; Μα ωστόσο θα το νιώστε
 και σεις· τι οι Αργίτες, τώρα πού ἔλειπεν εκείνος, δίχως άλλο
 θα σας σκοτώνουν πιο ανεμπόδιστα. Μα εγώ, ας γινόταν, δε μου,
 πριν αντικρίσω μπρος στα μάτια μου το κάστρο να πατιέται
 κι απ' άκρη ως άκρη να κουρσεύεται, να βρίσκομαι στον Ἄδη!»
 Εἶπε, και με ραβδί διασκόρπιζε τον κόσμο· εκείνοι εφύγαν
 μπροστά στο γέροντα που εβιάζονταν κι αυτός τους γιους φωνάζει,
 250 τον Πάμμονα και τον Αντίφονο, το Δήφοβο, τον Πάρη,
 και τον Ιππόδοο, τον Αγάθωνα, το Δίο τον αντρειωμένο·
 και τους εννιά του γιους ο γέροντας μαλώνοντας προστάζει:
 «Παιδιά χαμένα κι αφιλότιμα, βοηδάτε τώρα! Αχ νά ἔταν
 μπρος στα καράβια αντί τον Ἐχτορα νά ἔχαν εσάς σκοτώσει!
 Ωχού μου εμένα του βαριόμοιρου! Τους πιο αντρειωμένους είχα
 γεννήσει γιους στους Τρώες ανάμεσα, και δε μου απόμεινε ένας!
 Σκοτώθηκε κι ο ισόθεος Μήστορας κι ο αντρόκαρδος Τρωίλος,
 κι ο μέγας Ἐχτορας, που φάνταζε θεός στους άντρες μέσα,
 κι έμοιαζε ενός θεού το γέννημα, κι όχι θνητού πως ήταν.
 260 Τούτοι χαλάστηκαν στον πόλεμο, κι εμείναν οι χαμένοι,
 χορευταράδες, ψεύτες όλοι τους, στους χοροπήδους πρώτοι,
 άξιοι μονάχα τ' αρνοκάτσικα των άλλων Τρώων ν' αρπάξουν.
 Τι στέκεστε έτσι και δεν πιάνετε το κάρο να ετοιμάστε,
 κι απάνω τούτα να φορτώσετε, να μπούμε πια στο δρόμο;»
 Ἔτσι μιλάει, κι αυτοί τον κύρη τους που εφώναζε σκιαχτήκαν,

Υπογράμμισε τις λέξεις με τις οποίες χαρακτηρίζει τους Τρώες και τους γιους του ο Πρίαμος. Φαίνεται να μιλά σκληρά. **Τι φανερώνουν οι κουβέντες του για την ψυχική του κατάσταση;**

κι ὄζω τραβήξαν το καλότροχο, πεντάμορφο, καινούργιο
καρότσι για τις μούλες, κι ἔδεσαν απάνω το κασόνι·
τον *πυξαρένιο* (από ξύλο πύξου) ευτύς κατέβασαν *αφαλωτό* (που ἔχει κλειδί) ζυγό τους,
που στο καρφί ψηλά ανακρέμουνταν, με τα καλά *κρικέλια* (κρίκοι)·

Οι προετοιμασίες του Πριάμου (στ. 265-321)

270 βγάζουν μαζί και τα *ζυγόλουρα* (λουριά που ἔδεναν το ζυγό), πήχες εννιά το μάκρος·
και το ζυγό στο καλοκάμωτο τιμόνι εβάλαν πάνω,
στην ἄκραν ἄκρα ομπρός, και πέρασαν τον κρίκο απά στη σφήνα,
και δέσαν τα λουριά δεξόξερβα πα στο κλειδί τρεις γύρους·
κι αφού ως την ἄκρα τα σφιχτόδεσαν, τα σφίζαν στο γλωσσίδι.

Μετά το βιος εβγάλαν το ἄμετρο, την ξαγορά του Εχτόρου,
απ' το κελάρι, και το στοίβαξαν στο *τορνευτό* (καλοδουλεμένο) καρότσι,
και τις γερές, τις *ατσαλόφυες* (με σκληρά νύχια) με διάση ἐξεύαν μούλες,
δώρο ακριβό, οι Μυσοί που κάποτε στον Πρίαμο το χαρίσαν.

Και δέσαν στο ζυγό και τ' ἄλογα, που ο γέροντας ἀτός του

280 στο τορνευτό παχνί τα τάγιζε, βιος ακριβό δικό του.

Ἔτσι γνοιαζόνταν για το ζέψιμο μες στο αψηλό παλάτι
ο γέρο Πρίαμος κι ο διαλάλης του, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.

Κι η Εκάβη τότε ἐκεί τούς ζύγωσε με μαραμένα σπλάχνα,
κρατώντας στο δεξί το χέρι της μαλαματένια κούπα,

σπονδές να κάνουν με γλυκόπιτο κρασί, *πριχού* (πριν) κινήσουν.

Στάθη λοιπόν ομπρός στ' ἄλογατα κι αὐτά μιλάει και κρένει (λέει):

«Στο Δία πατέρα πάρε πρόσφερε σπονδή, κι ευκήσου να ῥθεις
γερός απ' τους οχτρούς στο σπίτι σου, μια κι η καρδιά σου τόσο
στων Δαναών σε σπρώχνει τ' ἄρμενα, χωρίς ἐγώ να θέλω.

290 Ευκήσου καν στο μαυροσύγνεφο το Δία, που απά στην Ἴδα
θρονιάζει κι αγναντεύει ἀλάκερη την ξακουσμένη Τροία,

και για σημάδι ζήτα γρήγορο μαντάτορά του, τ' ὄρνιο
το πιο ακριβό του, με τη δύναμη την πιο τρανή, να σου ῥθει
δεξιά μεριά, που ως πια τα μάτια σου το ἰδούν, για τα καράβια
των Δαναών να φύγεις ξέθαρρος των γοργαλογατάδων.

Ο Δίας αν ὅμως ο θροντόλαλος δικό του ἀποκρισάρη
δεν πει να στείλει, ἐγώ θα σου ἴλεγα ν' ἀλλάξεις γνώμη τώρα
και να μην πας στα πλοία τ' Ἀργίτικα, κι ας λαχταρά η καρδιά σου.»

Και τότε ο Πρίαμος ο θεόμορφος γυρνάει κι ἀπηλογιέται:

300 «Θα την ακούσω την ἀρμήνια σου, καλή μου, τι ταιριάζει
στο Δία ν' ασκώνουμε τα χέρια μας, μπας και μας συμπονέσει.»

Ὡς εἶπε τούτα, την κελάρισσα νερό γοργά προστάζει
στα χέρια να του χύσει γάργαρο· κι ἐκεῖνη τρέχει δίπλα
στο γέροντα, σταμνί στα χέρια της κρατώντας και *λεγένι* (λεκάνη).

Κι ὅπως ἐνίφτη, απ' τη γυναίκα του την κούπα παίρνει, κι ὄρδιος
στη μέση της αὐλῆς προσεύκουνταν, και στάλαζε στο χῶμα,
στον ουρανό τα μάτια ασκώνοντας, κι ἔτσι μιλάει και κράζει:

«Πατέρα Δία, τρανέ κι ἀσύγκριτε, που κυβερνάς την Ἴδα,
σαν ἐρθῶ στου Ἀχιλλέα, συμπόνεση κι ἀγάπη νά ἔρω δῶς μου·

Ἦξερες ὅτι...

Μυσοί ονομάζονται οι κάτοικοι της Μυσίας, ἀρχαίας χώρας στη Μικρά Ἀσία και μνημονεύονται πρῶτα ἀπό τον Ὅμηρο ως φίλοι και σύμμαχοι των Τρώων και ἐχθροί των Ἀχαιῶν;

Μην ξεχάσω:

- να **βρω** και να υπογραμμίσω τα χαρακτηριστικά ἐπίθετα που αναφέρονται στον Δία,
- να **υπογραμμίσω** τους στίχους ὅπου φαίνεται η ἀγωνία της Εκάβης και η προσπάθειά της να μεταπείσει τον Πρίαμο.

- 310 και για σημάδι στείλε γρήγορο μαντάτορά σου, τ' όρνιο.
το πιο ακριβό σου, με τη δύναμη την πιο τρανή, να μού 'ρθει
δεξιά μεριά, που ως πια τα μάτια μου το ιδούν, για τα καράβια
των Δαναών να φύγω ξέδαρρος των γοργαλογατάδων.»
Είπε, κι ο Δίας ο βαδυστόχαστος τον άκουσε που ευκήθη,
κι αίτό τού στέλνει, απ' τα πετούμενα το πιο που φανερώνει
το θέλημά του, μαύρο κι άρπαγο –το λένε και μαυρόορνιο–
κι όσο φαρδιά είναι τα πορτόφυλλα, τα στέρια, τα δεμένα,
σε σπίτι μέσα αφηλοτάβανο βαρβάτου νοικοκύρη,
τόσο απλωνόνταν κι οι φτερούγες του· κι από το κάστρο απάνω
- 320 δεξιά μεριά χιμώντας φάνηκε· κι εκείνοι, σαν τον είδαν,
πήραν χαρά τρανή, κι εγλύκαναν μέσα ολονώ τα σπλάχνα.
Με διάση ανέβη τότε ο γέροντας στο αμάξι του, και βγήκε
περνώντας μέσα απ' την αυλόπορτα και το βουερό χαγιάτι·
ομπρός τραβούσε ο πολυκάτεχος Ιδαίος, και τα μουλάρια
που σέρναν το καρότσι εκέντριζε· και τ' άλογα ξοπίσω,
κυβερνημένα από το γέροντα, που εκράτα το μαστίγι,
γοργά μεσ' απ' το κάστρο εδρόμιζαν. Κι όλοι οι εδικοί με δρήνους
τον ακολουδούσαν, λες και πήγαινε το Χάρο ν' ανταμώσει.
Μ' από την πόλη ως κατηφόρισαν και πιάσαν πια τον κάμπο,
- 330 οι άλλοι, γαμπροί και γιοι, πίσώστρεψαν και *διάγειραν* (γύρισαν) στο κάστρο.
Όστόσο εκείνοι οι δυο σαν πρόβαλαν στον κάμπο, ο *μακροβίγλης* (που θλέπει μακριά)
ο Δίας τούς είδε και συμπόνεσε το γέροντα θωρώντας,
και στον Ερμή γυρνώντας μίλησε, τον ακριβό το γιο του:
«Ερμή, πολυαγαπάς και χαίρεσαι δη τούς να συντροφεύεις,
κι όποιον σου αρέσει ακούς, στη γνώμη του μετά χαράς *συγκλίνεις* (συμφωνείς).
Στα βαδουλά τα πλοία τ' αργίτικα τον Πρίαμο τρέχα τώρα
συνέβγαλέ (συνόδευσε) τον, έτσι που άλλος τους να μην τον νιώσει Αργίτης,
και μήτε να τον δει στη στράτα του, πριν φτάσει στου Αχιλλέα.»
Είπε, κι ο Αργοφονιάς τον άκουσεν ευτύς ο ψυχολάτης,
- 340 και δίχως άργητα στα πόδια του χρυσά περνάει σαντάλια,
πανώρια, αδάνατα, που ανάλαφρα, σαν την πνοή του ανέμου,
τον φέρναν πάνω απ' τις απέραντες στεριές και τα πελάγη,
και πήρε το ραβδί στο χέρι του, που των δητών τα μάτια
γητεύει (μαγεύει) σε όσους δέλει κλειώντας τα, κι άλλους ξυπνά απ' τον ύπνο·
με αυτό και τότε ο τρανοδύναμος Αργοφονιάς πετούσε,
κι ομπρός στην Τροία και στον Ελλήσποντο σε λίγη ώρα φτάνει.
Και κίνησε με αρχόντου μοιάζοντας υγιό, τα μάγουλά του
μόλις που *χνουδισαν* (βγήκαν τα πρώτα γένια), κι η νιότη του στην πιο γλυκιά της ώρα.
Εκείνοι ωστόσο απ' του Ίλου ως πέρασαν το μέγα μνήμα δίπλα,
- 350 τ' αλόγατά τους και τις μούλες τους σταμάτησαν να πιούνε
στον ποταμό, τι πια περίσσευε στους κάμπους το σκοτάδι.
Και ξαφνικά θωρεί που εσίμωνε και ξεχωρίζει ο κράχτης
τον νέον Ερμή, κι ευτύς γυρίζοντας στον Πρίαμο συντυχαίνει:
«Έχε το νου, σπορά του Δάρδανου, φρόνεση τώρα δέλει·

Ο Πρίαμος οδεύει προς τη σκηνή του Αχιλλέα (στ. 322-357)

Μην ξεχάσω:

να **βρω** και να **υπογραμμίσω** τα χαρακτηριστικά επίθετα και ουσιαστικά που αναφέρονται στον Ερμή.

κάποιον θωρώ, και λέω πως γρήγορα κομμάτια θα μας κάνει.
Μόν' έλα θιάσου, κι ας του δίνουμε πα στ' άτια, για τα γόνα
παρακαλώντας ας του πιάσουμε, μπας και μας συμπονέσει.»
Είπε, κι ο νους του γέρου εσάστισε, τον έπιασε τρομάρα,
κι ορδές οι τρίχες του σηκώθηκαν πα στο σκεβρό κορμί του,
360 και στάθη σα χαμένος. Ζύγωσεν ο Πρωτοκλέφτης τότε,
στο γέροντα έδωσε το χέρι του, τον ρώτησε και τού 'πε:
«Για πού, πατέρα, με τις μούλες σου τραβάς και τ' άλογά σου
μέσα στη νύχτα την αδάνατη, που όλοι οι θνητοί κοιμούνται;
κι ουδέ καθόλου τους ανήμερους φοβήθηκαν Αργίτες,
που οχτροί σου φοβεροί κι αντίμαχοι γυρνούν στα μέρη ετούτα;
Αν απ' αυτούς κανένας σ' έβλεπε με τόσο βιος που σέρνεις
μες στη γοργή νυχτιά την άφωτη, πώς θα σου ερχόταν τότε;
Πια νιος δεν είσαι συ, και γέροντας ο σύντροφός σου ετούτος,
και δε γλιτώνετε, μανιάζοντας αν σας ριχτεί κανένας.
370 Ὅμως κακό από εμέ μη σκιάζεσαι, μόν' θα σε διαφεντέψω (υπερασπιστώ),
κι αν άλλος σου ριχτεί· τον κύρη μου πολύ μου τον θυμίζεις.»
Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:
«Έτσι είναι αλήθεια αυτά, καλόπαιδο, καθώς τ' αναδιθάνεις (λες)·
μα ένας θεός το χέρι του άπλωσε και τώρα πάνωδέ μου,
που τέτοιο συνεβγάλητ μού 'πεψε να βγει μπροστά μου τώρα,
στην ώρα πάνω, μ' έτοιο ανάριμμα, μ' έτοιο αρχοντίσιο διώμα·
κι ακόμα γνωστικά τα λόγια σου· καλότυχοι οι γονιοί σου!»
Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
«Τα πού 'πες, δίχως άλλο, γέροντα, σωστά και δίκια είν' όλα,
380 μόν' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
Το διαλεχτό σου βιος, το *αρίφνητο* (αναριδίμητο), στα ξένα φευγατίεις,
σε ανθρωπους μακρινούς, στον πόλεμο να μην τα χάσεις όλα;
για παρατάτε κίολας *σύψυχοι* (όλοι μαζί) της άγιας Τροίας το κάστρο,
πάνω στο φόβο σας, που εχάσατε τον πιο αντρεωμένο τώρα,
το γιο σου, που στη μάχη ούτ' ένας μας δεν τον περνούσε Αργίτης;»
Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:
«Ποιος νά 'σαι τάχα εσύ, αρχοντόπουλο, και ποιοι οι γονιοί σου εσένα,
που έτσι καλά του γιου μου του άμοιρου τη μοίρα *αναστορίζεις*; (διηγείσαι;»
Κι ο Αργοφονιάς του απηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
390 «Σε δοκιμή με βάξεις, γέροντα, ρωτώντας για το γιο σου,
το δείο τον Έχτορα· τα μάτια μου στη δοξαντρούσα μάχη
συχνά τον είδαν, κι όταν στρίμωχνε χαλμώντας τους Αργίτες
στα πλοία σιμά και τους *μακέλευε* (έσφαζε) με μυτερό κοντάρι·
και μεις σαστίσαμε και στέκαμε· τι νά 'βγουμε στη μάχη
δεν άφηγε ο Αχιλλέας, χολιάζοντας με τον υγιό του Ατρέα·
τι ένα καράβι εδώ μας έφερε, κι είμαι δικός του ακράνης,
των Μυρμιδόνων *φύτρα* (καταγωγή) ο κύρης μου –Πολύχτορα τον λένε–
έχει περισίσιο βιος, μα εγέρασε πια τώρα σαν κι εσένα·

Ο Πρίαμος συναντά τον Ερμή
(στ. 358-442)

Μάλλον ο Πρίαμος έχει ξεχάσει ότι η Ήρις του ανέφερε ότι θα τον συνοδεύσει ο Ερμής!

Γιατί ο Όμηρος μάς διηγείται την ιστορία τόσο αργά και με τόσες λεπτομέρειες;

Ο Ερμής δεν λέει την αλήθεια στον Πρίαμο για την ταυτότητά του. **Γιατί;**

- κι εγέννησε ἕξι γίους κι ολόστερνον εμένα, και τον κλήρο
 400 σα ρίξαμε ὅλοι, ἐγὼ εἶμαι πού 'λαχε να 'ρθῶ με τα φουσάτα.
 Και τώρα απ' τα καράβια ἐκίνησα στον κάμπο, τι ἄμα φέξει
 οὐ Δαναοί θ' ανοίξουν πόλεμο στο κάστρο σας τρογύρα·
 τι πια βαρέθηκαν να κάδουνται, κι ως λαχταροῦν ἀπάλε,
 πια δεν μποροῦν οὐ βασιλιάδες μας να τους ανακρατήσουν.»
 Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του ἀπηλογήθη τότε:
 «Ἄν του Ἀχιλλέα του ἀρχοντογέννητου λογιέσαι, ως λες, ἀκράνης,
 τη χάρη κάνε μου κι ἰστόρα μου σωστά την πάσα ἀλήθεια:
 Ο γιος μου ἀκόμα τάχα κείτεται μπρος στα καράβια, ἢ κίῶλα
 τον πέταξε ο Ἀχιλλέας στους σκύλους του, κοψίδια κάνοντάς τον;»
 410 Κι ο Ἀργοφονιάς του ἀπηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
 «Δεν τον ἐφάγαν, ὄχι, γέροντα, τα ὄρνια κι οὐ σκύλοι ἀκόμα·
 πλάι στου Ἀχιλλέα την πρύμνα ἀνέβλαθος κείτεται ο γιος σου πάντα,
 μες στο καλύβι. Μέρες δώδεκα που κείτεται περάσαν,
 και το κορμί του δεν ἐσάπισε, κι οὐδέ και τα σκουλήκια
 τον ἔχουν φάει, που ὅσους σκοτώνονται στον πόλεμο τους τρώνε.
 Ἀπ' του ἀκριβοῦ του ἀκράνη ολόγυρα το μνήμα δίχως σπλάχνος
 τον σούρνει ἀλήθεια κάθε χάραμα, σύντας ἡ αὐγή προβάλει·
 κακό κανένα ὁμως δεν τού 'κανε· πηγαίνοντας κι ἀτός σου
 θα το θαμάξεις, πού 'ναι ολόδροσος, και γύρα του ἔχουν φύγει
 420 τα γαίματα, και μένει ἀμάλαγος (ἀδικτος), και κλείσαν κι οὐ πληγές του,
 που τόσες στο κορμί του ρίχοντας με το χαλκό τού ἀνοίξαν.
 Ἔτσι γνοιαζόνται οὐ τρισμακάριστοι θεοί για τον υγιό σου,
 ας εἶναι και νεκρός· κατάκαρδα μαδές τον ἀγαπήσαν.»
 Εἶπε, κι ο γέρος ἀναγάλλιασε κι ἀπηλογιά τού δίνει:
 «Παιδί μου, δώρα στους ἀθάνατους καλό 'ναι να χαρίζεις
 παράξια· τους θεοὺς δεν ξέχασε, στον Ὀλυμπο που ζοῦνε,
 κι ο γιος μου –γιο ποτέ ἀν ἀξιῶθηκα!– στο ἀρχοντικό του μέσα.
 Και τώρα αυτοί τού το θυμήθηκαν, κι ας εἶναι πεδαμένος.
 Μόν' ἔλα, τούτη την πανέμορφη δέξου ἀπό μένα κούπα,
 430 και γίνε μου σκεπός (βοηθός) κι οδήγα με με των θεῶν τη χάρη,
 ως στου Ἀχιλλέα να φτάσω ἀπειραχτος και νά 'μπω το καλύβι.»
 Κι ο Ἀργοφονιάς του ἀπηλογήθηκεν ο ψυχολάτης τότε:
 «Σε πειρασμό με βάζεις, γέροντα, τον νιον εμένα· ὠστόσο
 του κάκου πολεμάς και σπρώχνεις με τα δώρα σου να πάρω
 κρυφά απ' τον Ἀχιλλέα· τον ντρέπουμε περισσότερο, και φοβοῦμαι
 να πάρω ἀπό δικά του, γρήγορα μην ἔβγει σε κακό μου.
 Ὄστόσο ἐγὼ θα σε συντρόφευα κι ως το ἀκουσμένο το Ἄργος
 με την καρδιά μου, σε πλεούμενο γιά και πεζός μαζί σου,
 και δά 'βλεπε τι ἀξίζω, ἀν τού 'ρχονταν να σου ριχτεί κανένας.»
 440 Ἀυτά εἶπε ο Ἐρμής, κι ἀμέσως πήδηξε πα στο ζεμένο ἀμάξι,
 και δίχως ἀργητα τα νιόλουρα και το μαστίγι ἀρπάζει,
 και τα μουλάρια και τ' ἀλόγατα πέρφανε ὁρμή γιομίζει.

Ἀπεικόνιση του Ἐρμή σε ἐρυθρό-μορφη λήκυθο, 480-470 π.Χ., Ζωγράφος του Τιδωνοῦ. Νέα Υόρκη, Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης.

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:

τὸν μὲν ἐγὼ δεῖδοικα καὶ αἰδέομαι περὶ κῆρι συλεύειν, μὴ μοί τι κακὸν μετόπισθε γένηται.

.....

2η Υποενότητα: Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα. Το νεκρό σώμα του Έκτορα παραδίδεται στον Πρίαμο (στ. 443-688)

Μα σύντας πια στους πύργους έφτασαν των πλοίων και στο χαντάκι, στην ώρα πάνω που οι βαρδιάτορες (φύλακες) το δείπνο τους συντάζαν, σε όλων τα μάτια πάνω εστάλαξεν ο Ψυχολάτης ύπνο· κι όπως ανοίγει τις καστρόπορτες, τα μάνταλα τραβώντας, μπάζει τον Πρίαμο εντός, και πίσω του το αμάξι με τα δώρα
 Και σύντας στου Αχιλλέα τ' ορθόψηλο καλύβι ομπρός εφτάσαν, που οι Μυρμιδόνες για το ρήγα τους από κορμούς κομμένους
 450 ελάτου είχαν στελιώσει (στερεώσει), κι έριξαν και στέγαση από πάνω, τριφύλλια φουντωτά σωριάζοντας, κομμένα από λιβάδι· και γύρα εφτιάσαν για το ρήγα τους με σταυρωτά παλουκία μεγάλη αυλή· κι εσφάλνα (ασφάλιζε) η πόρτα του μ' έναν μονάχα σύρτη ελάτινο, που τρεις παιδεύονταν Αργίτες να τον σπρώξουν, και τρεις ξανά το μέγα μάνταλο ν' ανοίξουνε της πόρτας· μόνο ο Αχιλλέας και δίχως βόηθηση τον έσπρωχνε μονάχος· όμως ο Ερμής στο γέροντα άνοιξεν ο πρωτοκλέφτης τότε· κι ως του γοργού Αχιλλέα συνέμπασε τα πλούσια δώρα μέσα, στο χώμα από το αμάξι επήδηξε κι αυτά τού συντυχαίνει:
 460 «Αθάνατος λογιέμαι, γέροντα, θεός, μαζί σου πού 'ρθα, ο Ερμής σταλμένο μ' έχει ο κύρης μου να σου σταδώ στη στρατά. Ωστόσο φεύγω εγώ· δε δά 'θελα ν' αντικριστώ στα μάτια με του Πηλέα το γιο, τι αθάνατος θεός πρεπό δεν είναι έτσι να δείχνει πια ολοφάνερα σ' έναν θνητόν αγάπη. Μα εσύ, σα μπεις, από τα γόνατα τον Αχιλλέα να πιάσεις, και στον πατέρα και στη μάνα του την ομορφομαλλούσα να τον ξορκίσεις, και στο τέκνο του, να μαλακώσει η οργή του.» Αυτά είπε ο Ερμής, κι εντός στον Όλυμπο τον αφηλό μισεύει· κι ο Πρίαμος τότε από το αμάξι του πηδάει στο χώμα κάτω,
 470 κι έμεινε ο Ιδαίος εκεί προσμένοντας, κι είχε το νου μη φύγουν τ' άτια κι οι μούλες τους. Κι ο γέροντας γραμμή τραβάει στο σπίτι, κει που ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος βρισκόταν, και τον βλέπει μπροστά του. Οι σύντροφοί του απόμακρα καθόνταν· δυο μονάχα τρογύρα τον γνοιαζόνταν, ο Άλκιμος, ο γαύρος πολεμάρχος, κι ο ψυχωμένος Αυτομέδοντας· τι ότι είχε ξετελέψει (ολοκληρώσει την εργασία του) πού 'τρωγε κι έπινε, και στέκουνταν πλάι το τραπέζι ακόμα. Και μπαίνει ο μέγας Πρίαμος άνωστος (χωρίς να τον δουν), τον Αχιλλέα ζυγώνει, τα δυο του πιάνει αμέσως γόνατα, και τ' αντροφόνα χέρια, τα φοβερά, φιλεί, που τού 'χανε πολλούς υγιούς σκοτώσει.
 480 Σε συφορά βαριά πώς έπεσε κανείς, που τύχει κάποιον νά 'χει σκοτώσει μες στον τόπο του, και σε άλλες χώρες φτάνει, σε πλούσιου αρχόντου σπίτι, κι όλοι τους σαστίζουν που τον βλέπουν παρόμοια κι ο Αχιλλέας εσάστισε να ιδεί τον Πρίαμο ομπρός του. Σαστίσαν γύρα του κι οι σύντροφοι, κι ο ένας τον άλλο εδώρουν.

Ο Πρίαμος φτάνει στη σκηνή του Αχιλλέα (στ. 443-484)

Ο Πρίαμος μπαίνει στη σκηνή του Αχιλλέα!
Γράφω τι αντίκρισε ο Πρίαμος μόλις μπήκε στη σκηνή του Αχιλλέα:

.....

Τι σκέφτεσαι για τη συναισθηματική κατάσταση του Αχιλλέα, ο οποίος γευμάτισε μετά από τόσο καιρό; Λες να έχει σημασία για το πώς θα αντιμετώπισει τον Πρίαμο;

Αγκαλιάζει τα γόνατα του Αχιλλέα ικετεύοντάς τον.. και του φιλάει τα χέρια!
Μα είναι δυνατόν; Φιλάει τα χέρια του ανθρώπου που του σκότωσε τόσα παιδιά;
Γιατί άραγε το κάνει;

Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα!
Υπογράμμισε στο κείμενο τα στάδια της ικεσίας του.

Κι ο Πρίαμος τότε τέτοια αρχίνησε να λέει παρακαλώντας:
 «Βάλε στο νου, Αχιλλέα θεόμορφε, τον κύρη το δικό σου·
 ενός καιρού ἴμαστε, στην τέλειωση των γερατιών των ἔρμων.
 Μπορεί κι αυτός απ' τους γειτόνους του να τυραννιέται γύρα,
 κι ούτε ένα απ' το κακό κι απ' το άδικο διαφεντευτή δεν έχει.

- 490 Μα εκείνος, ζωντανός ακούγοντας πως είσαι, αναγαλλιάζει
 βαθιά στα φρένα, και νυχτόημερα τον δυναμώνει η ελπίδα,
 τον ακριβό του υγιό πως κάποτε θα ιδεί απ' την Τροία να γέρνει.
 Μα εγώ ο τρισάμοιρος, που αξιώθηκα τους γιους τους πιο αντρειωμένους
 στην Τροία να κάνω την απλόχωρη, και δε μου απόμεινε ένας!
 Είχα πενήντα γιους, σαν ἔφτασαν οι Αργίτες εδῶ πέρα·
 οι δεκαεννιά απ' την ίδια εβγήκανε κοιλιά, τους άλλους όλους
 μες στο παλάτι μου τους γέννησαν άλλες γυναίκες πού ἔχα.
 Οι πιο πολλοί απ' τον Ἄρη εχάθηκαν τον άγριο, και τον έναν,
 ξεχωριστό, που μου παράστεκε την Τροία και μας τους ίδιους,
 500 την πατρική του γη ως διαφέντευε, τον σκότωσες πριν λίγες
 μέρες, τον Ἕκτορα. Για χάρη του στα πλοία σας φτάνω τώρα,
 να τον λυτρώσω με την άμετρη την ξαγορά που φέρνω.
 Ἐλα, σεβάσου τους αδάνατους, συμπόνεσε και μένα,
 τον κύρη σου, Αχιλλέα, θυμάμενος· πιο αξίζω εγώ συμπόνια·
 τι εβάστηξα ό,τι δεν εβάστηξε κανείς θνητός στον κόσμο,
 του αντρούς που τους υγιούς μου εσκότωσε το χέρι να φιλήσω!»
 Είπε, και τον καημό τού εφούντωσε για το δικό του κύρη,
 κι ἔσπρωξε ανάλαφρα το γέροντα, το χέρι πιάνοντάς του.
 Μαζί τους ἔπνιξαν οι δύμησες, τον έναν του αντρειωμένου
 510 του Εχτόρου, κι ἔκλαιγεν, ως σούρνονταν μπρος στου Αχιλλέα τα πόδια·
 θρηνοῦσε κι ο Αχιλλέας, τον κύρη του θυμάμενος, και πότε
 τον Πάτροκλο, κι ως πέρα οι θρήνοι τους γιόμιζαν το καλύβι.
 Μα σύντας ο Αχιλλέας εχόρτασεν ο αρχοντικός το κλάμα,
 κι ο πόδος απ' τα σπλάχνα του ἔφυγε κι από τα γόνατά του,
 πετάχτη απ' το θρονί κι ανάσκωσε το γέροντα απ' το χέρι,
 ψυχοπονώνοντας τον για το άσπρο του κεφάλι, τ' άσπρα γένια,
 και κρίζοντάς τον με ανεμάρπαστα του συντυχαίνει λόγια:
 «Ἄμοιρε εσύ και που ποτίστηκες πικρά φαρμάκια τόσα!
 Μονάχος νά ἴρθεις πώς το βάσταξες στ' Αργίτικα καράβια,
 520 τον άντρα ν' αντικρίσεις, που άμετρος και ψυχωμένους γιους σου
 σου χάλασα; Καρδιά από σίδηρο στα στήθια αλήθεια κλείνεις!
 Μόν' ἔλα, στο θρονί γιά κάθισε, και τους καημούς μας όλους
 να γαληνέσουν ας αφήσουμε, κι ας καίγεται η καρδιά μας·
 όχι, δε θγαίνει τίποτα όφελος απ' το φριχτό το κλάμα.
 Τέτοια οι θεοί μαδές στους άμοιρους θνητούς εκλώσαν (σχεδιάσαν) μοίρα,
 να ζουν με πίκρες και με βάσανα, κι αυτοί περνούν ανέγνοιοι (χωρίς ἔγνοιες).
 Μπροστά στου Δία την πόρτα βρίσκονται στημένα δυο πιδάρια,
 νά ἔχει να δίνει, τό ἴνα βάσανα, το άλλο αγαδά γεμάτο.
 Κι αν δώσει ο Δίας ο κεραυνόχαρος μαζί απ' τα δυο σε κάποιον,

Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα
 (στ. 485-506)

Ο παρηγορητικός λόγος
 του Αχιλλέα στον
 Πρίαμο

Ο λόγος του Αχιλλέα (στ. 507-551)

Ο Αχιλλέας βαθιά συγκινημένος από τον λόγο του Πρίαμου τού ακουμπά το χέρι με σεβασμό στην ηλικία του και ξεσπούν και οι δύο σε θρήνο.
 Ο Πρίαμος θρηνεί για τον
 Ο Αχιλλέας θρηνεί για τον
 και τον

- 530 πότε λαχαίνει τούτος βάσανα, πότε χαρές μεγάλες.
Μ' απ' τα κακά μονάχα αν τού 'δωσε, τον πνίγει η καταφρόνια (περιφρόνηση),
τον κυνηγάει λιμάγρα (πέινα) αβάσταχτη στην άγια γης απάνω,
και τριγυρνάει κι απ' τους αδάνατους κι απ' τους θνητούς διωγμένος.
Ἔτσι οι θεοί απ' τα γεννητάτα του και στον Πηλέα χαρίσαν
δώρα μεγάλα, και ξεχώριζε μες στους ανθρώπους όλους
σε πλούτη κι αγαθά, κι αφέντευε στους Μυρμιδόνες μέσα,
και μια θεά για νά 'χει τού 'δωκαν, θνητός κι ας ήταν, ταίρι.
Ἄλλως ο Δίας με δίχως βάσανα δεν άφησε και τούτον·
γιους στο παλάτι του δε γέννησε, του θρόνου κληρονόμους·
- 540 έναν υγιό μονάχα αξιώθηκε λιγόχρονο, που μήτε
καν τώρα που γερνά τον γνοιάζομαι, τι απ' την πατρίδα αλάργα
κάδουμαι εδώ στην Τροία, τα τέκνα σου να τυραννώ και σένα!
Και συ πιο πριν, ακούμε, γέροντα, χαϊράμενος περνούσες·
τι απ' όσους ζουν στη Λέσβο ανάμεσα, στου Μάκαρα τη χώρα,
και στη Φρυγία και στον απέραντον Ελλήσποντο από πάνω,
δε σε νικούσε ούτ' ένας, γέροντα, σε υγιούς και πλούτη, λένε.
Μ' απ' τη στιγμή οι θεοί που σ' έριξαν σ' έτοιο κακό, μιαν ώρα
γύρω απ' το κάστρο δε σου απόλειψαν οι σκοτωμοί κι οι μάχες.
Υπομονέψου ωστόσο, αδιάκοπα μη δέρνεσαι του κάκου·
- 550 δε βγαίνει από τη λύπη τίποτα· το γιο σου δε γυρίζεις
πίσω ξανά· πιο πριν απάντεχε κι άλλο κακό να σ' έβρει!»
Κι ο δεοπρόσωπος ο γέροντας απηλογήθη τότε:
«Μη μου ζητάς, αρχοντογέννητε, να κάτσω· ακόμα ο γιος μου
παραριγμένος (παραπεταμένος) κάπου κείται μες στο καλύβι· αχ έλα,
για λύτρωσέ τον, με τα μάτια μου να τον ιδώ, και δέξου
την πλούσια ξαγορά που φέρνουμε· γεια και χαρά σου, πάρ' τη!
Κι έτσι να γύρεις στην πατρίδα σου γερός, αφού με αφήκες
και μένα ζωντανό, να χαίρουμαι του ήλιου το φως ακόμα.»
Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος ταυροκοιτώντας τού 'πε:
560 «Μη με φουρκίζεις τώρα, γέροντα! τό 'χω κι εγώ στο νου μου
να σου λυτρώσω πια τον Έκτορα· τι ήρθε απ' το Δία μηνύτρα (κάποια που μεταφέρει μήνυμα)
η ίδια η μητέρα μου, του γέροντα της θάλασσας η κόρη.
Κι εγώ το νιώθω, Πριάμε, σίγουρα, το νου μου δεν ξεφεύγει,
κάποιος θεός εδώ πως σ' έφερε στ' Αργίτικα καράβια·
τι άλλος κανείς ως τα λημέρια μας δε θα βαστούσε νά 'ρδει,
κι ας ήταν νιος· οι φυλακότες θα τότε βλέπαν κι ούτε
το σύρτη από την πόρτα μου εύκολα μπορούσε να κουνήσει.
Γι' αυτό τα φρένα μες στον πόνο μου μη μου ταραξείς τώρα,
και σένα απ' το καλύβι, γέροντα, τον ίδιο μην πετάξω,
- 570 κι ας είσαι ικέτης μου· το δέλημα του Δία πατώντας έτσι.»
Είπε, κι ο γέροντας φοβήθηκε κι υπάκουσε στο λόγο.
Τότε ο Αχιλλέας σα λιόντας πήδηξε κι όξω απ' την πόρτα εβγήκε,
όχι μονάχος του· τον Άλκιμο πήρε μαζί του ακόμα

Ο Αχιλλέας παρηγορεί τον Πρίαμο!
Υπογράμμισε στο κείμενο τα κύρια
σημεία του λόγου του.

Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα.
Alexandr Ivanov, 31 Δεκεμβρίου
1823. Μόσχα, Πινακοθήκη
Τρετιακόφ.

Ο Έκτορας λυτρώνεται (στ. 552-595)

Συμπλήρωση
κενών -
Ραψωδία Ω

Παρόλο που ο Αχιλλέας θύμωσε με την ανυπομονησία του Πριάμου:

Δεσμεύεται ότι θα

Αποκαλύπτει ότι ο Δίας έστειλε

στον Αχιλλέα, για να

Δηλώνει σίγουρος για το ό,τι κάποιος

τον Πρίαμο να φτάσει μέχρι τις σκηνές των Αχαιών.

Διαβάζοντας τον μύθο της Νιόβης μπορείς να διαπιστώσεις κάποιες ομοιότητες με τον Πρίαμο. **Μπορείς να αναφέρεις ορισμένες;**

Το δείπνο Αχιλλέα-Πριάμου (στ. 596-632)

Ο Πρίαμος ικετεύει τον Αχιλλέα για το σώμα του Έκτορα". Giuseppe Girometti, 1815–25. The Milton Weil Collection του Μητροπολιτικού Μουσείου Τέχνης της Νέας Υόρκης.

και τον αντρόκαρδο Αυτομέδοντα, τους δυο πιστούς συντρόφους, που απ' τον καιρό που εχάθη ο Πάτροκλος πιο απ' όλους αγαπούσε. Και πιάνουν τότε οι τρεις και τ' άλογα ξεξεύουν και τις μούλες, κι ως φέραν μέσα το θροντόφωνο του γέροντα διαλάλη, να κάτσει σε σκαμνί τον έβαλαν κι από το στέριο (σταθερό) κάρο το βιος ξεφόρτωσαν το *αρίφνητο* (αναρίθμητο), την ξαγορά του Εχτόρου·

580 κι αφήκαν μόνο ένα καλόφαντο πανί και δυο κιλίμια, νά 'ναι ο νεκρός, ως θα τον έπαιρναν να φύγουν, σκεπασμένους. Μετά τις σκλάβες όξω εφώναξε και λέει να τον *ασκώσουν* (σηκώσουν) πέρα μακριά, κι αφού τον λούσουνε, να τον αλείψουν μύρα· τι αλλιώς, το γιο του ο Πρίαμος βλέποντας, μπορούσε στον καημό του ν' αφήσει να ξεσπάσει η πίκρα του· κι αν θύμωνε ο Αχιλλέας, θα τον εσκότωνε, το δέλημα του Δία πατώντας έτσι.

Κι ως οι γυναίκες τον απόλουσαν και τον αλείψαν μύρα και γύρα το χιτώνα τού 'βαλαν και τ' όμορφο κιλίμι, πήρε ο Αχιλλέας και τον απίδωσε στο στρώμα πάνω ατός του,

590 κι οι σύντροφοί του τον εσήκωσαν στο τερνευτό καρότσι. Τότε ο Αχιλλέας θρηνώντας έκραξε το σύντροφό του κι είπε: «Μη μου χολιάξεις, όχι, Πάτροκλε, σα μάδεις και στον Άδη το δείο τον Έχτορα πως λύτρωσα και δίνω πίσω· τι όσα μου 'δωσε ο κύρης του γι' *αντίμεμα* (αντάλλαγμα) του *πεταμού* (για πέταμα) δεν είναι.

Και συ απ' αυτά θα πάρεις, έννοια σου, το μερτικό που πρέπει.»

Είπε ο Αχιλλέας ο αρχοντογέννητος, και στο καλύδι πίσω μπαίνοντας κάδισε στ' ωριόπλομο θρονί, που πριν καθόταν, στον τοίχο αντίκρα, κι έτσι εμίλησε στο γέροντα γυρνώντας:

600 «Ο γιος σου, Πρίαμε, πια λυτρώθηκε, το δέλημά σου εγίνη, κι απά στο στρώμα τώρα κείται· θα τότε ιδείς κι ατός σου ευτύς ως φέξει, κουβαλώντας τον· καιρός για δείπνο τώρα. Κι η Νιόβη ακόμα η καλοπλέξουδη στερνά να φάει θυμήθη, που δώδεκα παιδιά της έχασε στο αρχοντικό της μέσα, γιους έξι στον ανθό της νιότης τους και θυγατέρες έξι· τους γιους ο Απόλλωνας τους σκότωσε με το αργυρό δοξάρι θυμώνοντας της Νιόβης, κι η Άρτεμη τις κόρες η δοξεύτρα, με τη Λητώ τη ροδομάγουλη καθώς συνερισόταν, τάχα παιδιά πολλά πως γέννησε, και δυο η Λητώ μονάχα· όμως εκείνοι, δυο κι ας ήτανε, της τα σκοτώσαν όλα.

610 Μέρρες εννιά κειτόνταν στο αίμα τους, κι ούτ' ένας δε βρισκόταν για να τα δάψει· τι είχε γύρω τους τον κόσμο ο Δίας πετρώσει. Τέλος, στις δέκα απάνω, τά 'θαψαν οι αδάνατοι του Ολύμπου· κι αυτή να κλαίει σαν πια κουράστηκε, στερνά να φάει θυμήθη. Τώρα σε θράχια κάπου, ανάμεσα σε απάτητα φαράγγια, στη Σίπυλο, που λεν πως διάλεξαν οι αδάνατες νεράιδες νά 'χουν λημέρι, και χορεύουνε στον Αχελώο τρογύρα, κλωσάει τους πόνους τους θεόσταλτους, κι ας έχει γίνει πέτρα. Ομπρός λοιπόν, σεβάσμιε γέροντα, κι εμείς να φάμε τώρα,

- κι έχεις καιρό να κλάψεις έπειτα τον ακριβό το γιο σου,
 620 στο κάστρο ως θα τον μπάσεις· κλάματα πολλά στ' αλήθεια αξίζει!»
 Είπε ο Αχιλλέας, και σβέλτος πήδηξε, κι αρνί κατάσπρο σφάζει·
 κι οι σύντροφοί του, ευτύς που τό 'γδαραν, το γνοιάστηκαν ως πρέπει,
 το λάνισαν μετά και πέρασαν στις σούβλες τα κομμάτια,
 κι ως στη φωτιά με τέχνη τά 'ψησαν, τ' αποτραβήξαν όλα.
 Τότε ο Αυτομέδοντας μες σε όμορφα πανέρια στο τραπέζι
 ψωμί μοιράζει, κι ο πανέμνοςτος γιος του Πηλέα το κρέας.
 Κι έτσι πια εκείνοι ομπρός τους στα έτοιμα φαγιά τα χέρια απλώσαν·
 και σύντας του πιστού *δαράπεψαν* (ικανοποίησαν) και του φαγιού τον πόδο,
 να καμαρώνει ο Πρίαμος άρχισε τον Αχιλλέα, θωρώντας
 630 πόσο τρανός φαινόταν κι όμορφος, με τους θεούς παρόμοιος.
 Ωστόσο κι ο Αχιλλέας καμάρωνε το γέροντα αντικρύ του,
 το αρχοντικό του δώρι βλέποντας, το λόγο του γρικώντας.
 Μα πια σα χόρτασαν θαμάζοντας ο ένας τον άλλο, πρώτος
 ο Πρίαμος πήρε ο θεοπρόσωπος κι αρχίνησε να λέει:
 «Βάλε με τώρα, αρχοντογέννητε, να γείρω σε κλινάρι,
 καιρό μη χάνεις, τον ολόγλυκο τον ύπνο να χαρούμε·
 τι μάτι ακόμα εγώ δε σφάλιξα στα βλέφαρα από κάτω
 από την ώρα που τα χέρια σου νεκρό το γιο μου ερίξαν,
 μόν' όλο κλαίω και τα φαρμάκια μου τα μύρια *αναχαράζω* (θυμάμαι),
 640 μες στη φραγμένη αυλή μου ως κείτουμαι, στη λάσπη κυλισμένος.
 Μα τώρα και κρασί κατέβασα φλογάτο απ' το λαιμό μου
 και ψωμί γεύτηκα· πρωτύτερα δροφή δεν είχα αγγίξει.»
 Αυτά είπε, κι ο Αχιλλέας τους σύντροφους προστάζει και τις δούλες
 στο σκεπαστό να στρώσουν γρήγορα, και θυσσιλιά να βάλουν
 ώρια στρωσιδία, κι από πάνω τους ν' απλώσουν *αντρομίδες* (βαριές κουβέρτες),
 κι ακόμα και σγουρές για σκέπασμα φλοκάτες από πάνω.
 Κι εκείνες βγήκαν απ' την κάμαρα με τα δαδιά στα χέρια,
 και γρήγορα, με διάση ως δούλευαν, τους στρώσαν δυο κλινάρια.
 Τότε ο Αχιλλέας ο γοργοπόδαρος πειράζοντάς τον είπε:
 650 «Γέροντα, απόξω τώρα πλάγιασε, κανείς τυχόν Αργίτης
 μη φτάσει εδώ από τους πρωτόγερους, που κάθε τόσο ερχόνται
 μαζί να βουλευτούμε δέλοντας, σε αρχόντους ως ταιριάζει.
 Κανείς τους αν σε ιδεί στην άφωτη, γοργή νυχτιά, να τρέξει
 μπορεί, του ρήγα του Αγαμέμνονα μεμιάς να το προκάνει,
 κι έτσι το γιο σου ως να λυτρώσουμε πολύς καιρός περάσει.
 Μόν' έλα τώρα, δώσ' μου απόκριση και πες την πάσα αλήθεια:
 Σαν πόσες μέρες δες για του Έχτορα του αρχοντικού το ξόδι,
 για να μην μπω κι εγώ στον πόλεμο και να κρατώ τ' ασκέρη;»
 Κι ο θεοπρόσωπος ο γέροντας του απηλογήθη τότε:
 660 «Αν να με αφήσεις δες τον Έχτορα τον αντρειανό να δάψω,
 αυτό, Αχιλλέα, να κάνεις, κι άμετρη θα σου χρωστούσα χάρη:
 Κλεισμένοι στο καστρί βρισκόμαστε, το ξέρεις, κι είναι αλάργα
 τα ξύλα απ' το βουνό ως να φέρουμε, κι οι Τρώες δειλιούν περιίσσια.

Βρίσκω στο κείμενό μου την παρακάτω ομηρική φράση και την **αντιγράφω** στο κενό:
 ὄσσοσ ἔην οἴός τε· θεοῖσι γὰρ ἄντα ἔσκει·

Ο Αχιλλέας υπόσχεται ανακωχή (στ. 633-688)

Παιχνίδι γνώσεων - Ραψωδία Ω

Ο Αχιλλέας δίνει εντολή στις δούλες να ετοιμάσουν κρεβάτια στο σκεπαστό (υπόστεγο) για τον Πρίαμο και τον Ιδαίο.
Γιατί δεν τους βάζει να κοιμηθούν μέσα στη σκηνή;
Υπογράμμισε στο κείμενο τον λόγο που το κάνει αυτό.

Μέρες εννιά μες στο παλάτι μου θα τον μοιρολογούμε,
στις δέκα πάνω θα τον δάψουμε κι η μακαριά (γεύμα μετά από κηδεία) θα γένει,
μετά, στις έντεκα, από πάνω του θ' ασκώσουμε μνημούρι (μνήμα),
και πια στις δώδεκα στον πόλεμο θα μπορούμε, αν είναι ανάγκη.»

Και τότε ο αρχοντικός, γοργόποδος του μίλησε Αχιλλέας:

«Και τούτα θα σου γίνουν, γέροντα, καθώς τα θέλεις τώρα:

670 θα ορίσω να σκολάσει ο πόλεμος όσον καιρό γυρεύεις.»

Αυτά είπε, κι έπιασε το γέροντα στο χέρι το δεξιό του,
πα στον αρμό, καμιά στα σπλάχνα του μην έχει πια τρομάρα.

Έτσι σε λίγο στον αυλόγυρο κοιμόντουσαν εκείνοι,

ο γέρο Πρίαμος κι ο διαλάλης του, κι οι δυο τους μυαλωμένοι.

Κοιμόταν κι ο Αχιλλέας στο στέριο του μέσα βαθιά καλύβι,
και δίπλα του είχε η ροδομάγουλη ξαπλώσει Βρισοπούλα.

Οι άλλοι, δηητοί καστροπολέμαρχοι κι αδάνατοι, εκοιμόνταν
ολονυχτίς, απ' τον ολόγλυκο τον ύπνο δαμασμένοι:

μονάχα τον Ερμή δεν έπιανε τον πρωτοκλέφτη ο γύπνος,

680 τι μες στο νου του στριφογύριζε το πώς θα ξεμακρύνει

το βασιλιά τον Πρίαμο απ' τ' άρμενα, κρυφά απ' τους θυροκράτες (φρουροί στην πύλη):

τρέχει και στέκεται από πάνω του κι αυτά του λέει τα λόγια:

«Κακό δε βάζει ο νους σου, γέροντα, κι έτσι κοιμάσαι ανέγνοιος

μες στους αντίμαχους, απείραχτο μια κι ο Αχιλλέας σ' αφήκε.

Το γιο σου τώρα κι αν ελύτρωσες με τα πολλά σου δώρα,

όμως οι γιοι σου λέω που απόμειναν για τη ζωή σου εσένα

τριπλά θα δώσουν, ο Αγαμέμνονας, ο γιος του Ατρέα, σα μάθει

εδώ πως βρίσκεσαι, κι αντάμα του το μάθουν κι οι άλλοι Αργίτες.»

Ο Πρίαμος αναφέρει στον Αχιλλέα πώς θα τιμήσουν τον νεκρό. **Υπογράμμισε** στο κείμενο **τα τέσσερα στάδια της τιμής του νεκρού Έκτορα.**

Τι ωραία που συμ-φιλώθηκαν! Είχα αγωνιά! Εσύ πώς αισθάνεσαι;

3η Υποενότητα: Η επιστροφή του νεκρού στην Τροία.

Ο θρήνος, η καύση, η ταφή (στ. 689-804)

Είπε, κι ο γέροντας ετρόμαξε, και ξύπνησε τον κράχτη,

690 κι ο Ερμής τις μούλες και τ' αλόγατα τούς ζεύει, και με βιάση

μέσα απ' τ' ασκέρι τούς διαπέρασε, κι ουδέ ψυχή τούς είδε.

Μα σύντας φτάσαν στου ωριορέματου του ποταμού το διάβα,

στου πολυστρόβιλου (με πολλές δίνες) του Σκάμαντρου, που είχε γεννήσει ο Δίας,

ο Ερμής για τον τρανό τον Όλυμπο ξανακινάει και φεύγει.

Κι ως φάνη απά στη γης απλώνοντας η Αυγή η κροκομαντούσα,

εκείνοι προς το κάστρο τ' άλογα με στεναγμούς και δρήνους

κεντούσαν· το νεκρό τον έσερναν οι μούλες, και κανένα

πριν άλλος άντρας γιά ομορφόζωνη γυναίκα δεν τους είδε

εξόν απ' τη Κασσάντρα, που έμοιαζε με τη χρυσή Αφροδίτη·

700 τι ως είχε ανέβει απά στα Πέργαμα (η ακρόπολη της Τροίας), στο αμάξι ορδό να στέκει

τον ακριβό της κύρη εξέκρινε (ξεχώρισε), μαζί και το διαλάλη.

Κι ως είδε το νεκρό να κείτεται στο κάρο με τις μούλες,

σέρνει τρανή φωνή σκληρίζοντας (στριγγλίζοντας) σε όλο το κάστρο γύρα:

«Ελάτε, Τρώες και Τρωαδίτισσες, τον Έχτορα να ιδείτε,

που άλλες φορές αναγαλλιάζατε, σα γύριζε απ' τη μάχη

Η υποδοχή του νεκρού Έκτορα στην πόλη της Τροίας (στ. 689-722)

Οι μελετητές του Ομήρου χαρακτηρίζουν την υποδοχή του νεκρού Έκτορα στην Τροία ως «νόστο». **Πώς το καταλαβαίνεις;**

γερός, τι αλήθεια κι ήταν σε όλους μας η πιο τρανή αναγάλλια!»
 Αυτά είπε, και κανείς δεν έμεινε μήτε άντρας μες στο κάστρο
 μήτε γυναίκα, τι ανεβάσταχτος (αβάσταχτος) τους έπνιγε όλους πόνος.
 Στις πόρτες έσμιξαν το γέροντα, με το νεκρό που ερχόταν·

710 κι απ' όλους πρώτες η γυναίκα του κι η σεβαστή του η μάνα
 συρομαδιούνταν (τραβούσαν τα μαλλιά τους) στο καλότροχο χιμίζοντας (ορμώντας) καρότσι,
 κι ανακρατούσαν (κρατούσαν ψηλά) το κεφάλι του, κι όλοι εδρηνούσαν γύρω.

Κι όλη τη μέρα αυτή θα δέρνονταν, ως να βουτήξει ο γήλιος,
 χύνοντας δάκρυα για τον Έχτορα στο καστροπόρτι απόξω,
 αν απ' το αμάξι απάνω ο γέροντας δε φώναζε στον κόσμο:
 «Στις μούλες να διαθούν ανοίξετε! Και σαν τον κουβαλήσω
 στο σπίτι μέσα, να χορτάσετε μπορείτε τότε δρήνο.»

Είπε, κι εκείνοι επαραμέρισαν, για να διαβεί τ' αμάξι.

Κι αφού τον μπάσαν μες στο σπίτι του το ξακουστό, τον 'βάλαν
 720 πα σε κλινάρι, και του αράδισαν (έβαλαν σε σειρά) τραγουδιστάδες δίπλα,
 το μοιρολόι που πρώτοι αρχίνιζαν, και το θλιφτό σκοπό τους
 μοιρολογούσαν, κι αποκρίνονταν με κλάματα οι γυναίκες.

Πρώτη η Αντρομάχη η χιονοβράχιονη κινάει το μοιρολόγι,
 κρατώντας το κεφάλι του Έχτορα του αντροφονιά στα χέρια:
 «Άντρα μου, εχάδης πα στα νιάτα σου, κι εμένα αφήνεις χήρα
 στο σπίτι μέσα, κι είναι ανήλικο, μικρό παιδάκι ο γιος μας,
 που οι δόλιοι, εσύ κι εγώ, γεννήσαμε, κι ουδέ που θα προφτάσει
 να μας τρανέψει λέω· πρωύτερα συδέμελο το κάστρο
 θα πατηθεί, τι αλήθεια εχάδηκες εσύ ο διαφεντευτής του,

730 που τις σεμνές γυναίκες γλίτωνες και τα μωρά παιδιά τους.
 Σε λίγο τούτες μέσα στ' άρμενα τα θαδουλά μισεύουν (φεύγουν),
 το ίδιο κι εγώ· κι εσύ για αντάμα μου θα ταξιδέψεις, γιε μου,
 κι εκεί να κάνεις θα σε βάζουνε δουλειές αταίριαστές σου,
 μοχτώντας μπρος σε αφέντη ανήμερο, γιά θα σε αρπάξει κάποιος
 απ' τους Αργίτες, κι απ' τους πύργους μας θα σε γκρεμίσει, αλί μου,
 όλο θυμό, που ο μέγας Έχτορας του σκότωσε γιά αδέρφι,
 γιά γιο γιά κύρη· τι την άμετρη τη γη περίσσιοι Αργίτες
 έχουν δαγκάσει κάτω απ' του Έχτορα τα χέρια αλήθεια ως τώρα.
 Δεν ήταν μαλακός ο κύρης σου στην άγρια μέσα μάχη·

740 γι' αυτό χτυπιέται ο κόσμος σύψυχος στο κάστρο τώρα ολούδε·
 και στους γονιούς σου πένθος, Έχτορα, και κλάματα χαρίζεις,
 όμως εμένα απ' όλους πότισες το πιο πικρό φαρμάκι·
 τι από το στρώμα σου πεθαίνοντας δε μου άπλωσες τα χέρια
 κι ούτε καμιά απ' το στόμα σου άκουσα παρηγοριάς κουβέντα,
 μέρα και νύχτα εγώ στους δρήνους μου να την κρατώ στο νου μου!»
 Τέτοια δρημώντας έλεε, κι έκλαιγαν μαζί της κι οι γυναίκες.

Κι η Εκάβη αναμεσό τους κίνησε πικρό το μοιρολόγι:
 «Έχτορα εσύ, που απ' όλους πότερο τους γιους μου σε αγαπούσα,
 όσο μου εξούσες πριν, οι αδάνατοι σου 'χαν περίσσια αγάπη,

*Ο θρήνος της Ανδρομάχης
(στ. 723-746)*

Ανδρομάχη, Εκάβη και Ελένη θρηνούν τον Έκτορα. Οι τρεις αυτές γυναίκες τον αποχαιρέτησαν, χωρίς να το ξέρουν, στη ραψωδία Ζ. Με ποια σειρά παρουσιάστηκαν στη Ζ: **Τι συμπεραίνεις για τον Όμηρο και την ποιητική του δεινότητα;**

*Ο θρήνος της Εκάβης
(στ. 747-760)*

- 750 όμως και τώρα λέω σε γνοιόστηκαν, κι ας είσαι σκοτωμένος.
Τους άλλους ο Αχιλλέας ο γρήγορος σαν έπιανε τους γιους μου,
πέρα απ' τη θάλασσα την άκαρπη στην Ίμπρο τούς πουλούσε,
στη Σαμοθράκη, στην ολόισκιωτη, καταχνιασμένη Λήμνο.
Ἵμως εσένα σε δανάτωσε με το μακρύ κοντάρι,
κι όλο στο μνήμα γύρω σ' έσουρνε του ακράνη του, που τού 'χες
σκοτώσει εσύ· μα κι έτσι ο Πάτροκλος δεν αναστήθηκε, όχι!
Και τώρα ολόδροσος στο σπίτι σου μου κείτεσαι, πριν λίγο
σα να σκοτώθης, λες κι ο Απόλλωνας ο ασημοδοξαράτος
με τις *απόνετες* (που δεν προξενούν πόνο) σαγίτες του σ' έχει απαλά σκοτώσει.»
- 760 Έτσι τον έκλαιε, κι όλοι γύρα της *αλάγιαστα* (ακατάπαυστα) εδρηνούσαν.
Κι η Ελένη αναμεσό τους κίνησε στερνή το μοιρολόγι:
«Έχτορα εσύ, που απ' τ' αντραδέρφια μου πιο απ' όλους αγαπούσα,
άντρας μου ο Πάρης ο πεντάμορφος λογιέται, που εδώ πέρα
μ' έχει φερμένη – αχ και να πέθαινα πριν γίνουν όλα ετούτα!
Είκοσι χρόνια κιόλα εδιάβηκαν από τη μαύρη μέρα
που έφυγα εκείδε και παράτησα τη γη την πατρική μου,
κι όμως πικρό σου εγώ δεν άκουσα μήτε άσκημό σου λόγο·
κι άλλος τυχόν μαζί μου αν τά 'βαζε στο σπίτι – γιά κουνιάδα
για αντραδέρφος γιά συννυφάδα μου μαθές *ωριομαντούσα* (με ωραία ρούχα)
- 770 για η πεθερά (τι σαν πατέρας μου γλυκός ο πεθερός μου),
εσύ μιλώντας τον αμπόδιζες, του γύριζες τη γνώμη
με την περίσσια καλοσύνη σου, με τα γλυκά σου λόγια.
Γι' αυτό και σένα τώρα *αλάρωτα* (χωρίς ησυχία) και μένα κλαίω την έρμη·
τι πια στην Τροία κανείς δεν έμεινε να δέλει το καλό μου,
μήτε να δείχνει μου συμπόνεση· με σιχαθήκαν όλοι!»
Τέτοια δρηνώντας έλεε, κι έκλαιγε κι ο κόσμος όλος γύρα.
Και τότε ο γέρο Πρίαμος μίλησε γυρνώντας στο λαό του:
«Ομπρός οι Τρώες, να κουβαλήσετε στο κάστρο εδώ τα ξύλα,
και μη φοβάστε να σας στήσουνε κρυφό καρτέρι οι Αργίτες·
- 780 τι ως ο Αχιλλέας με ξεπροβόδιζεν από τα πλοία, μου τό 'πε,
πριν ξημερώσουν μέρες δώδεκα πως δε θα μας χτυπήσουν.»
Είπε, κι εκείνοι ευτύς στα κάρα τους βόδια και μούλες ζεύουν,
και δίχως άργητα μαζεύονται μετά μπροστά απ' το κάστρο.
Μέρες εννιά περνούν, κι αρίφνητα φορτώματα σωριάζαν
κι όντας στις δέκα πάνω επρόβαλεν η Αυγή η λαμπροφωτούσα,
τον αντρεωμένο εβγάξαν Έχτορα με δρήνους, και στα ξύλα
ψηλά από πάνω τον απίδωσαν, κι ευτύς φωτιά τού εβάλαν.
Κι η Αυγή σα φάνη η πουρνογέννητη και ροδοδαχτυλάτη,
τρογύρα απ' την πυρά εμαζώχτηκαν του ξακουσμένου Εχτόρου
- 790 ο κόσμος όλος· κι ως συνάχτηκαν κι όλοι μαζί βρεθήκαν,
πήραν και σθήσαν με φλογόμαυρο κρασί τη θράκα πρώτα
από μian άκρη ως άλλη, ώσπου 'φτασε της πυρκαγιάς η λύσσα·
μετά μαζέψαν τ' άσπρα κόκαλα τ' αδέρφια κι οι συντρόφοι
δρηνώντας, κι έτρεχαν τα κλάματα στα μάγουλά τους βρύση.

Ο θρήνος της Εκάβης δομείται σε τέσσερα μέρη ξεκινώντας από την προσφώνηση του νεκρού!
Πόσα μέρη μπορείς να διακρίνεις;
Υπογράμμισέ τα στο κείμενο!

Ο θρήνος της Ελένης
(στ. 761-776)

Ο θρήνος της Ελένης δομείται σε τέσσερα μέρη ξεκινώντας από την προσφώνηση του νεκρού!
Πόσα μέρη μπορείς να διακρίνεις;
Υπογράμμισέ τα στο κείμενο!

Η καύση και η ταφή του Έκτορα
(στ. 777-804)

Υπογράμμισε τα στάδια της ταφής, όπως περιγράφονται στους στίχους 788-804.
Εννέα μέρες διαρκούν οι προετοιμασίες. Την 10η μέρα ποιες διαδικασίες ακολούθησαν;

Κι ως τα συνάξαν, σε κατάχρυση τά 'βάλαν μέσα δήκη,
 με θυσσινί απαλό περίγυρα σκουτί σκεπάζοντάς τα,
 και σε ανοιγμένο λάκκο τά 'χωσαν με βιάση, κι από πάνω
 με πέτρες κλειδωτές τον έστρωσαν μεγάλες πέρα ως πέρα·
 και διαστικά το χώμα εσώρωσαν, και γύρα εστήναν βάρδιες,
 800 μην τύχει πριν και πέσουν πάνω τους οι Αργίτες οι αντρειωμένοι.
 Κι ως πια ψηλά το χώμα εσώρωσαν, γυρνούν και φεύγουν πίσω·
 μετά σε πλούσιες τάβλες έτρωγαν, με τάξη συναγμένοι,
 μέσα στου Πρίαμου, του τρισεύγενου ρηγάρχη, το παλάτι.
 Έτσι τον έδαψαν τον Έχτορα, το γαύρο αλογομάχο.

Οι αντιθέσεις της ραψωδίας

Για να καταλάβουμε καλύτερα την εξέλιξη του έπους...

A. Να θυμηθώ να καταγράψω τις ομηρικές τεχνικές της ραψωδίας Ω.

B. Ας αναρωτηθούμε όλοι μαζί:

1. Στους στίχους 507-516 Πρίαμος και Έκτορας κλαίνει και θρηνούν για τους δικούς του λόγους ο καθένας. Ο πόνος και η απώλεια έχει ενώσει τους δύο άντρες που ανήκουν σε διαφορετικά στρατόπεδα. Η σκηνή, όπως παρουσιάζεται από τον ποιητή, αναδεικνύει έντονα ένα αντιπολεμικό μήνυμα. Ποιο είναι αυτό; Πιστεύεις ότι στον πόλεμο υπάρχουν νικητές και ηττημένοι;
2. Ο Αχιλλέας δίνει εντολή στις δούλες να περιποιηθούν το σώμα του Έκτορα και στη συνέχεια ο ίδιος με σεβασμό το αφήνει πάνω στο νεκρικό κρεβάτι. Τι εντύπωση σου δημιουργεί αυτή η στάση του; Πιστεύεις ότι ο ποιητής είχε κάποια σκοπιμότητα βάζοντας τον Αχιλλέα –μετά από τη βεβήλωση του σώματος του Έκτορα– να περιποιείται τον νεκρό;
3. Ο θρήνος και η ταφή του Έκτορα είναι οι τελευταίες πράξεις του ιλιαδικού έπους, όχι όμως και του Τρωικού Πολέμου. Γιατί ο ποιητής επιλέγει να ολοκληρώσει το έργο του με αυτόν τον τρόπο;
4. Ο θρήνος των τριών γυναικών παρουσιάζει ομοιότητες αλλά και διαφορές. Αφού τις εντοπίσεις στο κείμενο, να συμπληρώσεις τον ακόλουθο Πίνακα.

	Έκταση σε στίχους	Δομή	Ομοιότητες στο περιεχόμενο	Διαφορές στο περιεχόμενο
Ανδρομάχη				
Εκάβη				
Ελένη				

Πώς θα χαρακτήριζες τον Έκτορα μέσα από τους θρήνους των τριών γυναικών;

Γ. Έλα να αλλάξουμε τη ραψωδία:

Άλλαξε την τελευταία ραψωδία δίνοντας εσύ, προφορικά ή γραπτά, το τέλος του έπους:

A. Είτε θεωρώντας ότι οι θεοί δεν έκαναν συμβούλιο και δεν ανακατεύτηκαν καθόλου.

B. Είτε θεωρώντας ότι, ενώ οι θεοί βοήθησαν τον Πρίαμο να φτάσει στον Αχιλλέα, ο τελευταίος αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα του Πρίαμου.

Αποτιμώντας τη Ραψωδία Ω

Διαβάζω προσεκτικά όσα καταγράφονται στον παρακάτω Πίνακα και **μετά απαντώ** στις ερωτήσεις που ακολουθούν:

• Προκάλεσε	• Ένωσε	• Θα περιμένω τον Έκτορα	• Από την αρπαγή της Βρισηίδας
• Διάκριση Τρώων στη μάχη	• Πρεσβείας	• Γύρνα	• Προκλήθηκε
• Οδυσσεάς	• Απόφαση αναχώρησης από την Τροία	• Ήταν ο κύριος λόγος	• Αναβάλλει
• Φοίνικας	• Απορρίπτει τα δώρα και αρνείται να επιστρέψει αμέσως	• Αχιλλέας	• Γύρνα
• Όχι	• Αίας	• Αποχώρηση από τη μάχη	• Αμβλύνεται
• Ίσως		• Συμβάλλει στην αναβολή	• Επιστρέφει
• Ικετεύει		• Γύρνα	• Πάτροκλος

Ερωτήσεις

- Πόσα είναι τα στοιχεία του παραπάνω Πίνακα και τι σχέση μπορεί να έχουν με το διάγραμμα;
- Αναγνωρίζω στα στοιχεία του Πίνακα κάποιες πληροφορίες;

Λίγο πριν ξεκινήσω να συμπληρώνω το διάγραμμα.

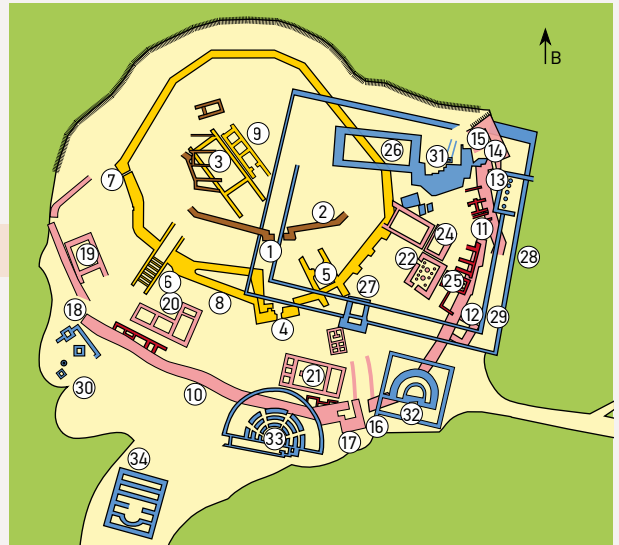
- Είναι εύκολο να ξεκινήσω τη συμπλήρωση του διαγράμματος με τις λέξεις που μου δίνονται παραπάνω, αν αναρωτηθώ ποιος είναι ο ήρωας της Ιλιάδας ο οποίος αισθάνθηκε το συναίσθημα που δίνεται στο διάγραμμα; Ποιος αισθάνθηκε οργή (**μῆνιν**);
- Λαμβάνω υπόψη μου ότι μέσα στα πλαίσια του διαγράμματος δεν γράφω ρήματα. Τα ρήματα χρησιμοποιούνται μόνο για να περιγράψουν τους αριθμούς που βρίσκονται έξω από τα πλαίσια.
- Αν κάποια λέξη επαναλαμβάνεται, αυτό σημαίνει ότι χρησιμοποιείται δύο φορές.

Καταλήγοντας...

- Τι προέκυψε από το συμπληρωμένο διάγραμμα;
- Μπορώ να αφηγηθώ την ιστορία ακολουθώντας τη ροή της αρίθμησης των στοιχείων του διαγράμματος;
- Τι τίτλο θα έβαζα στο διάγραμμα τώρα που το συμπλήρωσα;
- Γράφω στο παρακάτω πλαίσιο την κυρίαρχη σκέψη μου ολοκληρώνοντας την Ιλιάδα.

**Σε ευχαριστώ για τη συντροφιά!
Καλή συνέχεια στη Γ' Γυμνασίου!**

Κύρια αρχαιολογικά επίπεδα στην τοποθεσία της Τροίας/Ισαρλίκ

■ Τροία I ■ Τροία VII ■ Τροία II
■ Τροία VIII-IX ■ Τροία VI

0 25 50 μ.

Τα κυριότερα επίπεδα κτίσης και ανοικοδόμησης της Τροίας στο πέρασμα των αιώνων. Χρονολογία: 2006.

Μελετώ το
διάγραμμα με
τη βοήθεια
ερωτήσεων

